

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 13. AVGUSTA 1981

ŠTEVILKA: 31 • LETC: XXX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zasluga za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl - Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

SPODBUDNA INOVACIJSKA DEJAVNOST V TOZD ŽIČARNA

Z namenom, da bi pospešili inovacijsko dejavnost in da bi uvedli množično inventivno dejavnost, smo v Žičarni v začetku leta 1978 začeli z zbiranjem idej. V ta namen smo na pobudo vodstva TOZD in po sklepu samoupravnih organov formirali komisijo za inovacije in racionalizacije. Naloga komisije je poleg strokovne pomoči pri izdelavi in prijavljanju inovacijskih predlogov ter ocenjevanju le-teh tudi zbiranje idej.

V tem sestavku bi se omejili le na zbiranje idej, o čemer smo v Železarju že pisali, sedaj pa bi delo komisije na tem področju prikazali nekoliko podrobneje in ga tudi ocenili. Način zbiranja idej je doslej potekal po naslednjem principu:

Sleheri delavec lahko svojo idejo, ki se nanaša na izboljšanje pri delu z ozirom na večjo varnost pri delu, izboljšanje delovnih pogojev, povečanje proizvodnje in učinkovitejšega vzdrževanja naprav, prijavi v pisni ali ustni obliki komisiji za inovacije in racionalizacije. Pisna prijava obsega le osnovno zamisel in podatke o ideji. Nekateri delavci neradi posredujejo prijave pisno, zato smo dopustili možnost, da svoje zamisli

povedo kateremu koli od članov komisije.

Delo komisije poteka praviloma po naslednjem načinu:

na svojih sestankih, ki jih sklicujemo po potrebi, najmanj pa enkrat v tromeščju, vse zbrane ideje evidentiramo. Pri tem namenoma ne razlikujemo med »dobrimi« in »slabimi« idejami, ker s tem dosežemo, da vsak delavec lahko po svojih sposobnostih razmišlja o reševanju problemov predvsem na svojem ožjem delovnem mestu;

(Nadaljevanje na 2. strani)

PROIZVODNJA V JULIJU NI BILA DOBRA

Kljub dobri založenosti s polproizvodi iz tujih virov je bila dosežena skupna in gotova proizvodnja nekoliko slabša kot v juniju, ko sta bili letos količinsko najboljši. Mesečni operativni plan smo dosegli pri skupni proizvodnji 92,3 % in pri gotovi 98,7 %. Po posameznih temeljnih organizacijah so pa dosegli naslednje rezultate:

TOZD PLAVŽ

Oba plavža sta v juliju obratovala dobro in so 7,1 % presegli z gospodarskim načrtom predvideno količi-

no grodlja. Specifična poraba koksa je bila na plavžu štev. 2 nižja, kot so načrtovali, medtem ko je bila na plavžu štev. 1 zaradi slabega stanja ognjestalne obzidave višja.

TOZD JEKLARNA

Jeklarna je v juliju precej zaostala za načrtovano količino surovega jekla. Zelo slabi rezultati so bili doseženi v martinarni, kjer so zaradi velike odsotnosti delavcev, odpisa nekvadratne proizvodnje, pomanjkanja grodlja, okvare na SM peči štev. 02 in občasnega obratovanja s štirimi SM pečmi dosegli samo 83,4 % z gospodarskim načrtom predvidene količine. V elektro jeklarni je bilo stanje boljše, vendar, predvsem zaradi odpisa nekvadratne proizvodnje tudi niso dosegli načrtovane količine.

Izpolnjevanje proizvodnega programa je bilo v primerjavi z junijem v martinarni z 91,9 % precej slabše (junija 94,7 %) in v elektro jeklarni z 92,4 % nekoliko boljše (junija 92,2 %).

(Nadaljevanje na 8. strani)

(Nadaljevanje na 7. strani)

PRODAJA V JULIJU

S prodajo 33.985 ton naših izdelkov smo v mesecu juliju ustvarili 862,6 milij. din realizacije. To je pri količini 2.155 ton ali 6 % manj, kot smo načrtovali, ker pa je tudi prodajna cena za 11 % nižja od načrtovane je vrednostni zaostanek še večji in znaša 173,2 milij. din ali 17 %. Osnovna realizacija se je povečala za 8,4 milij. din z realizacijo storitvenih TOZD in za 13,6 milij. din z ostalo realizacijo, vendar se s tem skupna zunanja realizacija ni bistveno izboljšala. Primerjava letošnjih julijskih rezultatov z lanskimi pa kaže, da so tako po količini kot po vrednosti letošnji rezultati boljše. Prodali smo 4.185 ton več izdelkov in zato iztržili 307,3 milij. din več kot julija lani.

Dosežena prodajna cena je v primerjavi s planirano nižja za 3.278 din/t ali 11 %, za 6.750 din/t ali 36 % pa je višja od lanskoletne julijske.

Gledano po posameznih TOZD so plan prodaje po količini in vrednosti presegli v TOZD Livarna, Profilarna, Vratni podboji, Elektrode in Žebjarna, samo količinski plan pa so presegli v TOZD Jeklovlek in obeh hladnih valjarnah. Štiri TOZD, niso dosegle načrtov ne po količini in ne po vrednosti. Vrednostni zaostanek je velik v TOZD Valjarna blumingštel, Valjarna žice in profilov in Valjarna debele pločevine, saj imajo te tri TOZD poleg Hladne valjarne Bela, najnižje doseganje planirane prodajne cene. Tudi večina ostalih TOZD ne dosega planirane prodajne cene, izjema so let TOZD Profilarna (za 8 % presega planirano prodajno ceno), Elektrode (za 12 %) in Žebjarna (za 13 %).

Kumulativni podatki kažejo, da smo v sedmih mesecih letošnjega leta s prodajo 322.540 ton naših izdelkov iztržili 6.056,5 milij. din

osnovne realizacije, ki se je povečala še za 42,4 milij. din z realizacijo storitvenih TOZD in 109,5 milij. din z ostalo realizacijo, tako da znaša skupna realizacija 6.208,4 milij. din, kar je 8 % manj, kot smo planirali in 49 % več kot v istem obdobju lani.

(Nadaljevanje na 8. strani)

TOZD JEKLARNA V PRVEM POLLETJU 7,9% POD PLANOM

V TOZD Jeklarna so v družbenem planu za prvo polletje letos predvideli, da bodo izdelali 246.400 ton surovega jekla, in sicer 158.200 ton SM jekla in 88.200 ton elektro jekla. Družbenega plana v prvem polletju niso dosegli in so izdelali 19.388 ton ali 7,9 % manj surovega jekla, kot so načrtovali. V šestih mesecih letos so izdelali 9.454 ton manj jekla kot v enakem obdobju lani in kar 18.938 ton manj kot v enakem obdobju leta 1978.

Kljub mnogim prizadevanjem, navajajo v svojem polletnem poslovnem poročilu, da bi spričo pomanjkanja količino izdelanega surovega jekla povečali in ustalili na nivoju preteklih let, doslej niso dosegli uspeha. Kljub dobremu delu plavžev v letošnjem prvem polletju je bila preskrba z grodljem slabša kot v enakem obdobju lani. Težave so imeli tudi s pomanjkanjem delavcev,

pri čemer so v ospredju prekinitev delovnega razmerja in izredno visoka odsotnost delavcev.

V prvem polletju letos je v TOZD Jeklarna prekinilo delovno razmerje 54 delavcev, enako število kot lansko leto v enakem obdobju, delovno razmerje pa je sklenilo 63 delavcev ali 17 več kot v šestih mesecih lani.

(Nadaljevanje na 3. strani)

INOVACIJSKA DEJAVNOST V PRETEKLEM MESECU

V preteklem mesecu so odbori za gospodarstvo na sedmih sejah obravnavali 18 predlogov tehničnih izboljšav in jih 15 potrdili oziroma pozitivno ocenili, tri pa preložili za obravnavo na eno izmed prihodnjih sej. Skupni prihranek oziroma koristi znašajo 16.696.461,00 dinarjev, zato je 49 avtorjev prejelo 285.912,00 din posebnih nadomestil.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Avtorjem Janezu Rozmanu, Volku Bernardu in Petru Muharju je bilo odobreno posebno nadomestilo za konstrukcijo in vgraditev dodatne naprave za nanašanje zaščitne folije na brušene trakove. Naprava za nanašanje zaščitne folije na brušene trakove nerjavnih jekel na brusilni liniji ima mnogo

prednosti. Najpomembnejše prednosti nanašanja folije na brusilni liniji pred nanašanjem folije na liniji za razrez so v tem, da je nanašanje zelo kvalitetno, omogoča nanašanje zaščitne folije tudi na trakove, razen tega pa sam postopek nanašanja, zaradi majhnih hitrosti brusilne linije, ne zmanjšuje kapacitete linije, kot je to primer pri liniji za prečni razrez.

(Nadaljevanje na 9. strani)

V naših delovnih kolektivih so velike rezerve in možnosti za bolj produktivno, bolj ekonomično in učinkovitejše delo, toda s pogojem, da bolj varčujemo, še bolje delamo in smotrneje ravnamo v vsej družbi. Predvsem je nujno potrebno investicijsko, splošno, skupno, pa tudi osebno porabo speljati v okvire naših možnosti, se pravi realnega dohodka. Investicije brez kritja moramo onemogočiti. Zdaj je, na primer, v gradnji skoraj 29.000 objektov. Kaj to pomeni? To pomeni veliko nevarnost inflacije. Morali se bomo resneje lotiti stvari — kaj omejiti, kaj pustiti za kasneje. Iti moramo postopoma, se pravi, ne tako hitro kot doslej. Kajti sicer bi lahko zabredli v težave. Opozarjam vas, da položaj ne bo dober, če bomo ostali pri tem, kar delamo in kakor delamo danes. Doklej, na primer, bomo jemali sredstva od delovnih kolektivov tudi za to, kar v sedanjih fazi ni prednostno in kar lahko počaka — največkrat brez posvetovanja ali samo ob formalnem soglasju tistih, ki ta sredstva ustvarjajo.

Kdo je odgovoren za pretirane ambicije in za to, da je med željami in možnostmi tak razmik? Odgovorni so tisti, ki sprejemajo sklepe o investicijah in druge. Kljub široki samoupravni in delegatski bazi mnogih sklepov v bistvu še ne sprejemamo na samoupraven način, čeprav formalno prodro skozi samoupravni postopek. Dosti je primerov, ko v ožjih krogih odločajo o vrsti vprašanj, ki se tičejo reprodukcije, dosti je vplivov, ki so v nasprotju s samoupravnimi odnosi. To imam za velik politični problem, prebroditev tega problema pa za prednostno nalogo, predvsem partijskih in sindikalnih organizacij.

Tovariš Tito na 8. kongresu ZSJ, 21. novembra 1978

Graničarjem ob njihovem prazniku, 15. avgustu, čestitamo

POSLOVODNI ORGAN JE SAMOUPRAVNI ORGAN DELAVCEV ZDRUŽENIH V ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je zaradi številnih nejasnosti v zvezi z vlogo in položajem poslovnih organov v združenem delu v začetku julija letos sprejelo stališča in naloge sindikatov o družbenem položaju in vlogi delavcev, ki opravljajo dela in naloge poslovnih organov z namenom, da s tem dajo ustrezno oporo in smernice delavcem pri uveljavljanju poslovnih organov, razumevanju njihove vloge ter urejanju drugih vprašanj, ki so s tem povezana. Stališča so bila objavljena v Sindikalnem poročevalcu — prilogi Delavske enotnosti štev. 8, dne 30. julija.

V 513. členu zakona o združenem delu je opredeljeno, da »poslovni organ temeljne organizacije vodi poslovanje temeljne organizacije, organizira in usklajuje delovni proces v njej, predlaga poslovno politiko in ukrepe za njeno izvajanje, izvršuje odločitve in sklepe, ki jih sprejemajo delavci z osebnim izjavljanjem, ter odločitve in sklepe delavskega sveta temeljne organizacije in njenega izvršilnega organa, obravnava pred odločitvijo predlog plana in vse posamične odločitve v zvezi z njegovo izvršitvijo in daje o njih mnenje in predloge ter opravlja druge zadeve, ki jih določata zakon in statut temeljne organizacije«.

To se pravi, da je poslovni organ v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela samoupravni organ delavcev združenih v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, ki je v medsebojnih odnosih z delavci, s katerimi združuje svoje delo. Ob tem pa je v praksi še vrsta napačnih pojmovanj, ki izhajajo iz mehaničnega prenašanja organizacijskih shem podjetij kot organizacijskih oblik kapitala. »Zato je in bo naloga sindikatov,« je poudarjeno v stališčih, »pojasnjevati, v čem je družbeno bistvo preobrazbe, ki terja, da se funkcija direktorja v podjetju kot organizacijski oblik odtujanja sredstev družbene reprodukcije od družbenega vpliva delavcev preoblikuje v samoupravni poslovni organ organizacije združenega dela v družbenolastniških odnosih.«

»V sedanjem trenutku našega družbenega razvoja,« je rečeno v stališčih, »ko so naša temeljna prizadevanja usmerjena v doseganje čim učinkovitejšega delovnega sistema združenega dela in s tem v uresničitev gospodarske stabilizacije, je bistvenega pomena, da pravilno in skladno delujejo vse temeljne sestavine združenega dela. In takšna temeljna sestavina sistema, ki nima lokalno bistveno vpliva na njegovo uveljavitev, zlasti pa na njegove tokove v gospodarskih gibanjih, so tudi poslovni organi v organizacijah združenega dela.«

Zato je ena izmed nalog sindikatov pri prizadevanjih za nadaljnji razvoj samoupravnih odnosov, za gospodarski napredek in za uresničevanje stabilizacijskih nalog, s tem pa tudi za družbeni in materialni položaj delavcev v združenem delu, pospešena samoupravna preobrazba funkcije poslovnih organov. Druga naloga pa izhaja iz kadrovanja poslovnih delavcev, katerih opravljanje del in nalog zahteva zelo ustvarjalno človeško osebnost, ki mora biti dosledno socialistična, samoupravno naravnana. To se pravi osebnosti, ki imajo svoj interes in vpliv v družbenih odnosih in ki na različne načine vplivajo na družbeno zavest in na reševanje družbenih problemov, osebnosti, ki se zavestno in odgovorno borijo za uresničevanje interesov delavskega razreda in da bodo delavci resnično odločali o svojem delu in o rezultatih svojega dela, se pravi o dohodku.

Te stvari je zelo jasno opredelil tudi Edvard Kardelj v svoji študiji Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, ko je poudaril:

»Odločilnega pomena za stabilnost našega sistema je tudi to, v čigavih rokah so njegovi ključni položaji. Tu mislim tako na kvaliteto in rezultate dela ljudi na teh položajih kakor tudi na njihovo politično vlogo. Pri nas se ne tako redko dogaja, da te ključne položaje opravljajo ljudje, ki za to niso sposobni ali so celo nasprotniki socialističnega in samoupravnega sistema, v imenu katerega naj bi opravljali svoje funkcije. Tako se posamezni takšni ključni položaji sistema lahko spremenijo iz orodja stabilizacije sistema v orodje njegove slabitve...«

V okvir teh ključnih položajev sodijo tudi poslovni organi in zato predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije zadoščuje vse organizacije in organe sindikata, da stališča in naloge sindikatov o družbenem položaju in vlogi delavcev, ki opravljajo dela in naloge poslovnih organov, odgovorno in dosledno uresničijo tudi v praksi.

(Nadaljevanje s 1. strani)

— evidentirane ideje komisija prouči in jih rangira glede na aktualnost in izvedljivost ideje, na podlagi česar se odločimo, ali bomo k izvedbi ideje pristopili takoj ali kasneje, ali pa jo opredelimo kot neizvedljivo;

— ideje vrednotimo v skladu s tem, kakor smo jih predhodno opredelili. Višina enkratne nagrade je bila v začetku od 200 do 500 din, v lanskem letu pa smo morali zgornjo mejo nagrade, glede na pomembnost nekaterih idej, dvigniti do 1.500 din. Potrebna sredstva za nagrade je prvič leta 1978 potrdil delavski svet TOZD v višini 20.000 din iz sredstev za OD pred razdelitvijo;

— komisija zadolži asistenta za delovne naprave, da za vsa potrebna dela v zvezi z izvedbo ideje izda ustrezno naročilo;

— na vsaki seji komisija pregleda ideje v delu in ugotavlja, če so že izvedene ideje uspešne;

— pri najuspešnejših idejah, pri katerih je možno izračunati večje prihranke, komisija lahko predlaga mentorje, ki po potrebi pomagajo avtorjem pri načinu izračunavanja prihrankov in pri sami prijavi ideje kot tehnične izboljšave;

— o svojem delu komisija redno po vsaki seji poroča odboru za gospodarstvo, pri čemer predlaga v potrditev višino nagrad. V primeru, da odbor nagrade potrdi, avtor prejme nagrado pri prvem izplačilu OD. Trimesečno mora komisija poročati o svojem delu tudi delavskemu svetu TOZD Žičarna.

Glede na tako zastavljeno delo komisijo sestavlja sedem članov, in sicer:

— tehnolog, ki ocenjuje ideje s tehnološkega vidika. Pri tem skrbi za stalno izpopolnjevanje tehnoloških postopkov in za dvig kvalitete izdelkov,

— asistent za delovne naprave ocenjuje ideje s tehnične strani, skrbi za naročila in zasleduje potek del,

— vodja proizvodnje ocenjuje ideje glede na povečanje proizvodnje in izboljšanje organizacije dela,

— dva člana odbora za gospodarstvo ocenjujeta vse ideje iz praktičnega vidika in na sejah odbora za gospodarstvo lahko obrazložita posamezno odločitev komisije,

— dva člana izvršnega odbora sindikata prav tako praktično ocenjujeta ideje in sta poleg tega zadolžena, da preko sindikalnih poverjenikov spodbujata najširši krog delavcev k razmišljanju.

Prvi trije člani komisije so po svoji delovni dolžnosti stalni, ostali pa se menjajo vsako mandatno obdobje, vendar pri tem skrbimo, da njihovo poznavanje dela pokriva vse oddelke v TOZD.

Od začetka sodelovanja se je komisija sestala 14 krat in obravnavala 50 idej. Od teh je bilo 47 koristnih, tri pa niso bile izvedljive. Od koristnih idej jih je sedem še v delu ali izvedba še ni možna iz drugih vzrokov. Ideje so bile časovno zelo različno realizirane, in sicer je bil čas izvedbe idej od enega tedna do dveh let. Izmed najkoristnejših idej je izšlo osem tehničnih izboljšav, dve sta bili že izplačani, ostale pa so še v postopku. Po našem mnenju so prednosti opisanega načina zbiranja in obravnavanja idej predvsem naslednje:

— spodbujanje vseh delavcev k aktivnejšemu razmišljanju o možnih izboljšavah pri delu,

— pot pri izvajanju idej je organizirana in ne ilegalna, kot se je doslej mnogokrat dogajalo, kar je posebej pomembno pri idejah, ki prerastejo v tehnične izboljšave,

— avtor ideje in njegovi soavtorji so znani od vsega začetka,

— uspešnost inovacije je lažje ugotavljati, ker so poznani podatki pred in po izboljšavi,

— vsi stroški vpeljave ideje oziroma tehnične izboljšave so znani in dokumentirani,

— avtorji idej so takoj stimulirani, kar ugodno vpliva na njihovo nadaljnjo samoiniciativnost,

— člani komisije so vsem delavcem v TOZD znani in je tako posredovanje kratke pisne prijave ideje ali posredovanje ustne prijave zelo enostavno,

— tudi delavci iz ostalih TOZD, predvsem pa vzdrževalci, imajo enako možnost zbiranja idej v TOZD Žičarna, kar predstavlja obliko menjave dela, ki uspešneje povezuje delo proizvodnih in vzdrževalnih delavcev,

— opisani način zbiranja idej spodbuja delavce k množični inventivni dejavnosti bolj kot doslej znane organizacijske oblike na tem področju.

Razen navedenih prednosti so se pri dosedanjem delu že pokazale

tudi določene pomanjkljivosti, ki jih moramo prav tako omeniti:

— nimamo natančno izdelanih kriterijev za vrednotenje in nagradjevanje idej, pač pa jih ocenjujemo pavšalno z medsebojnim primerjanjem,

— naraščanje cen za storitve vzdrževanja in proizvodnih stroškov zahteva sprotne prilagajanje zgornje meje za nagrade, zato dopuščamo možnost za eventuelne nesporazume, čeprav doslej še nismo prejeli nobene pritožbe glede višine doslej izplačanih nagrad,

— nimamo še vpeljanega obveščanja delavcev, na primer, prek delovnih skupin ali oglasnih desk o reševanju problemov, pri katerih je rešitev že znana in pri tem menimo, da bi morali poznane rešitve ustrezno dokumentirati, jih objaviti in tako ustvariti pogoje, da najširši krog zainteresiranih delavcev lahko dopolnjuje, izpopolnjuje ali v celoti spremeni rešitev določenega problema.

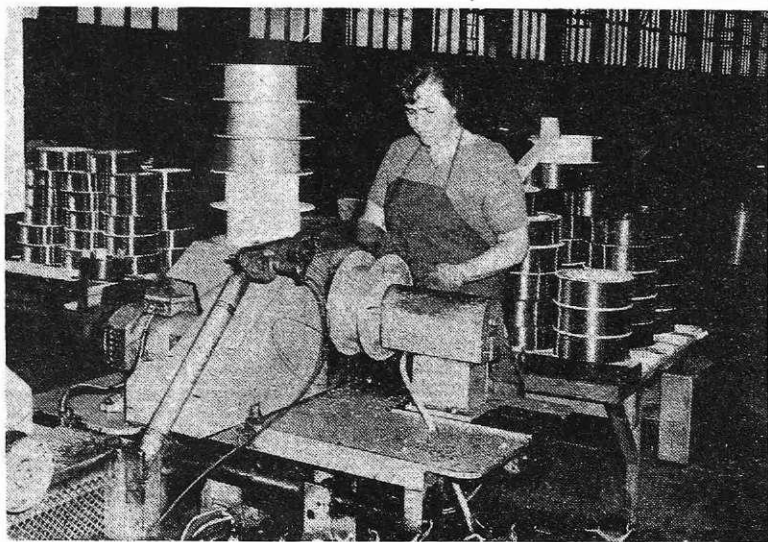
V zvezi s ponovno pobudo oddelka za zaščito industrijske lastnine, da pospeši in še bolj organizirano usmerja inovacijsko aktivnost s tem, da razpisujemo tehnične in organi-

zacijske probleme v Železarni, smo se v naši TOZD opredelili, da delavci iz vodstva zberejo vse probleme. Večje probleme, za katere nismo našli zadovoljivih rešitev v sami TOZD, bomo objavili v Železarni, medtem ko bi manjše probleme oziroma tiste, ki bi jih naši delavci z ozirom na razpoložljivo kadrovsko strukturo lahko rešili, pa bi objavili le na oglasnih deskah. Pri tej objavi bi nakazali tudi možne rešitve, ki bi avtorjem pomagale pri iskanju najustrežnejših rešitev.

Oba načina, to je zbiranje idej in objavljanje problemov, imata namen, da pozitivno inventivno dejavnost in tudi s tem prispevamo k dvigu produktivnosti, večji rentabilnosti poslovanja, večji varnosti delavcev, izboljšanju delovnih in ekoloških pogojev itd.

Menimo, da bi z ozirom na naše izkušnje in uspehe tudi v drugih temeljnih organizacijah, kjer tega še niso uspeli organizirati v zadostni meri, pričeli razmišljati na tak ali podoben način, tako da bi to delovanje lahko v najkrajšem možnem času preraslo v množično inventivno dejavnost.

A. KELVIŠAR in S. PIBER

Sodelavka pri izdelavi VAC žice (Foto S. Kokalj)

VSO POZORNOST UKREPOM ZA ZMANJŠANJE STOJNIN

Sektor za ekonomiko in organizacijo je 16. julija letos poslal vsem vodjem TOZD in sektorjev ugotovitve v zvezi z vzroki nastajanja stojnin in ukrepe, da se ta nepotreben strošek zmanjša. Statistika Železarn ima podatek, da je bilo v prvem polletju za 1.004.851 din stojnin.

Za to obdobje je TOZD Transport špediciji, ki daje obrazložitev za plačano stojnino, v svojih mesečnih poročilih navedla, da so stojnine nastale zaradi prepočasnega razkladanja koks, rude (TOZD Plavž) starega železa, legur (TOZD Jeklar), tračnega železa (TOZD HVB), slabov (TOZD Valjarna debele pločevine), gredic (TOZD Valjarna žice in profilov), gline (TOZD Elektrode), magnezita (TOZD Transport) in pri nakladanju debele pločevine (TOZD Valjarna debele pločevine).

Po ugotovitvi vzrokov za nastajanje stojnin so opredelili, kako morajo TOZD in delovne skupnosti ukrepati, da bi se ta strošek čim bolj zmanjšal. Med te ukrepe zlasti sodi koordiniranje dovoza po določenih se veljavna navodila OR-99-10-05 z dne 25. 12. 1973. Pri tem pripominjamo, da so vsa določila tega organizacijskega predpisa v redu, razen firm in naslovov, ki so se spremenili ob reorganizaciji po zakonu o združenem delu.

Dруг ukrep za zmanjšanje stojnin naj bi bila večja skrb za hitrejšo razkladanje glin in sintermagnezita. Konkretno naj bi se za to dobilo več stalnih delavcev. Hitrejši bi morali biti predvsem razkladanje masovnih surovin (ruda, koks, staro železo, trakovi, slabi, gredice), kjer nastaja pretežni del stojnin. Hitrejša bi morala biti tudi dostava vagonov na razkladalna mesta in odvoz potem, ko so prazni.

Za izboljšanje stanja je nujno potrebno dobiti nove delavce in jih vzgojiti za premikače, katerih že precej časa primanjkuje. Vzrok za nastanek manjšega dela stojnin je tudi v naročanju vagonov za debelo pločevino, ki so prispeli, niso pa bili v predvidenem roku naloženi. Med ukrepi je bilo v zvezi s tem zapisano, da je treba vagon naložiti bolj odgovorno in natančno.

V zvezi s previsokimi stojninami in sprejetimi ukrepi, pa so dežurni Železarne prejeli posebno navodilo,

v katerem je opisana ta problematika in dani napotki, kako naj tudi dežurni ukrepajo, da se bo to stanje izboljšalo.

Predsednik poslovnega odbora Železarn je reševanju te problematike namenil vso pozornost. Sektor za ekonomiko in organizacijo je zadolžil, da redno spremlja to problematiko, jo analizira in sprejema učinkovite ukrepe. Razen tega zahteva, da se odpravi vse, kar ovira boljše delo, da oddelki za organizacijo dela še bolj podrobno izdela potrebne organizacijske ukrepe, da se poveča odprema naših izdelkov po železnici, in drugo. Naročeno je tudi, da je treba nadzirati izvajanje vsega tega in če je potrebno, sprejeti še dodatne ukrepe. Nujno je namreč potrebno zmanjšati stroške in s tem prispevati k boljšemu gospodarjenju TOZD, delovnih skupnosti in Železarn.

Da se bo to tudi uresničevalo, kot je predvideno, se je treba najprej natančno seznaniti z ugotovitvami in ukrepi za zmanjšanje stojnin, ki so bili 16. julija letos pod številko 520/245 poslani vsem vodjem TOZD, vodjem sektorjev, dežurnim Železarn, špediciji in drugim odgovornim za urejanje tega. Priloženo je bilo tudi posebno navodilo za dežurne in še v celoti veljaven in uporaben organizacijski predpis z dne 25. 12. 1973, v katerem je bil z vsemi pristojnimi dogovorjen postopek za čim enakomernejši dovoz in prihod surovin, kar nam lahko v največji meri pripomore k znižanju stroškov za vozovno zamudnino, ali kot po domače pravimo stojnino.

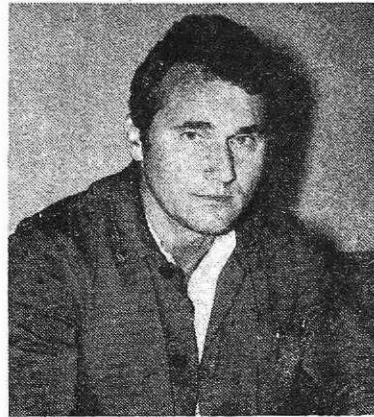
Dela je torej dovolj in le če bomo vsi prispevali svoj delež, bomo te naloge uspešno reševali. Poleg organizacijskih ukrepov, ki so predvideni, na to lahko največ vplivajo tisti delavci, ki vagon v Železarno dovažajo, jih dostavljajo na razkladalna mesta, jih razkladajo in nato prazne ali naložene zopet vračajo železnici.

B. B.

PREDSTAVLJAMO PREDSEDNIKE SAMOUPRAVNIH ORGANOV

EDO DOLŽAN je predsednik delavskega sveta v TOZD Valjarna žice in profilov. V valjarni žice je začel delati že leta 1963, ko je končal metalurško tehnično šolo. Takrat je bila valjarna še na Jesenicah. Tu je opravljal vrsto različnih del. Od leta 1967, ko se je valjarna preselila na Belo, do 1975. leta je bil izmenični vodja proizvodnje, sedaj pa je vodja proizvodnje za celotno temeljno organizacijo. Predsednik delavskega sveta je bil že takrat, ko je valjarna žice in profilov še spadala k TOZD Valjarni. Vsekozi je aktiven tudi v partijski organizaciji in sindikatu.

»Delavski svet v naši temeljni organizaciji je imel dosedaj tri seje. Na prvih dveh sejah so bili prisotni vsi delegati, na tretji pa več kot dve tretjini delegatov, tako da smo lahko z udeležbo zadovoljni,« je povedal Edo o delu delavskega sveta v novi mandatni dobi. »Aktivnost delegatov pa ni taka, kot bi morala biti. Vsak delegat bi moral priti na sejo z jasno izoblikovanimi stališči, kar pa se ne dogaja vedno. Pripravljenost delegatov na sejo je v veliki meri odvisna tudi od aktivnosti samoupravnih delovnih skupin. Tu pa ne gre vse tako, kot bi moralo iti. Precej krivde nosijo vodje skupin in delno tudi sistem 4+1, po katerem delamo. Poleg tega je gradivo, ki ga je treba obravnavati, mnogokrat preveč obsežno in težavno. Zaradi vsega tega se dogaja, da delegati na sejah molčijo.

Pasivnost pri delu v samoupravnih organih in nejevolja sta v naši temeljni organizaciji prisotni tudi zaradi problemov, ki se vlečejo že leta in ki v bližnji prihodnosti najbrž tudi ne bodo rešeni. Ljudje pravijo, da samo garajo, nihče pa jih ne vidi in podobno. Eden starih problemov so garderobe, ki so zelo utegnjene. V garderobnem prostoru, ki meri 200 kv. m, ima svoje omarice 180 ljudi. Sedaj pa so problemi z lokacijo za nove garderobne prostore. Vse prošnje so bile odbite. Na vseh treh sejah delavskega sveta je bil načet isti problem: garderobe. Ko bomo to rešili, se bomo lahko ukvarjali še s čim drugim, toda do sedaj nas ni nihče poslušal.

Tudi kantina je predaleč. Pri nas so zaradi vročine pogoji dela težki. Ljudje so prepoteni in morajo iz hale, da pridejo do kantine. To pa je nevarno zaradi prehladov. Da bi hodili še v garderobe in se tam preoblačili, pa ni časa, saj je že pot do kantine in nazaj zamudna. Vse to ustvarja slabo vzdušje med sodelavci, še posebej zato, ker se pri reševanju teh problemov nič ne premakne.

TOZD Valjarna žice in profilov je vmesni člen v proizvodni verigi v Železarni. Z žico in profili oskrbujejo TOZD Jeklovlek, Žičarna in Elektrode. Vložek dobivajo iz valjarne bluming in iz konti liva. »Za dobro sodelovanje vseh teh temeljnih organizacij je potrebno še ogromno medsebojnega dogovarjanja,« pravi Edo. »Le tako lahko zadovoljimo potrebam temeljnih organizacij, ki jim dobavljamo žico ali profile.«

Pravi, da so jim za uresničevanje teh obveznosti potrebni kadri. Danes v valjarni žice in profilov delajo v veliki večini starejši delavci. To je generacija, ki je začela delati takoj po vojni in je sedaj pred upoko-

jitvijo. Predvidevajo, da bo letos odšlo v pokoj 14 delavcev in kadrovska služba bo morala čimprej ukrepati, da te ljudi nadomestijo z mladimi, ki jih bo treba pred tem še proučiti, da bodo lahko zamenjali starejše delavce.

»Zdi se mi, da kadrovska služba posveča premalo pozornosti temu, da bi se dovolj mladih izučilo za poklic vročega valjavca. Bojim se, da se bo zaradi tega valjarna enkrat sama od sebe ustavila,« je povedal o tem Edo. »Pred tremi leti je bil na ŽIC organiziran oddelek z desetimi učenci, ki so uspešno končali šolanje za vročega valjavca. Štiri od njih je kadrovska služba razporedila na delovna mesta, za katera sploh niso bili usposobljeni. Menim, da tak odnos kadrovske službe do nas ni pravilen, še posebno zato, ker nam vročih valjavcev manjka.

Velike težave nam povzroča tudi bolezenska odsotnost, ki je prvo polletje znašala kar 12,3 %. Potem so tu še dopusti. 90 % delavcev ima po 34 dni dopusta in če hočemo, da jih vsi izkoristijo, morajo biti štirje na vsaki izmeni na dopustu. Posadka pri nas šteje po 32 delavcev. Včasih pa jih manjka tudi tretjina ali več. Zaradi tega prihaja do nejevolje, saj morajo potem nekateri delati na dveh ali celo treh delovnih mestih.

Kljub težavam in dvanajst dnevnemu letnemu remontu smo plan po količini izpolnili, nismo pa izpolnili po asortimentu zaradi slabšega dela obratov, ki nam dobavljajo pol proizvode.

Proizvodnjo jim ovirajo tudi pogosti elektromehanski ali valjavski zastoji. Edo pravi, da preventivnega vzdrževanja skoraj ni. »Vse napake, ki se pojavljajo, bi se morale odpravljati sproti. Ker pa na vzdrževanju vedno dobimo odgovor, da vzdrževalcev ni, se vse okvare odpravijo šele tedaj, ko se stroj dokončno pokvari. Takrat pa znamo hitro ukrepati, da ga spet spravimo v pogon.«

Po njegovih besedah je eden od problemov, ki otežujejo nemoteno proizvodnjo tudi drugačen sistem dela pri tistih temeljnih organizacijah, ki jih oskrbujejo z žico. Tako denimo TOZD Elektrode in Žičarna delata po sistemu 5+2 in zaradi tega se čez soboto in nedeljo v adjustaži valjarne žice in profilov nabere tudi do 700 ton žice. Skladišče je potem prenapolnjeno in predstavlja nevarnost za tiste, ki tam delajo in za mimoidoče.

»Zaradi pomanjkanja vložka imamo težave pri pripravi programov valjanja. Zato ker smo prisiljeni valjati večkrat manjše količine žice iz istega programa, imamo veliko večje proizvodne stroške, kot če bi ves program valjali naenkrat. Tako se znatno povečajo stroški zaradi nepopolne izkoriščenosti kalibrov na valjih, zaradi menjave ogrodit valjev in veliko večjega števila strojnih ur, ki so potrebne za presaditev ležajev na valjih in za njihovo ponovno ustavitve,« je še povedal Edo o težavah, ki pestijo njegovo delovno organizacijo.

Edo je doma iz Gozd Martuljka. Prosti čas preživlja pozimi v glavnem na smučeh, poleti pa vodi kondicijske treninge pri smučarskem klubu Kranjska gora. »Otroka tekmuje, zato je treba iti tudi z njima s tekme na tekmo, seveda, če mi to čas dopušča, saj veliko časa preživim v Železarni. Dostikrat me kličejo na dom in potem moram tja, mnogo-krat tudi ponoči.«

PREDLOG SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA O OSEBNEM DOHODKU

V prilogi današnje številke Železarnja objavljamo predlog samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebni dohodek in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji Železarnja Jesenice in odgovore delovne skupine za pripravo tega sporazuma na vprašanja ter pojasnila v zvezi s pripombami in predlogi iz predhodne javne obravnave, ki v predlogu sporazuma zaradi kakršnih koli

vzrokov niso mogli biti upoštevani.

Temeljita razprava o osnutku sporazuma je bila maja in junija letos. Spominimo se pa še, da smo osnutek tega sporazuma obravnavali tudi že lani. Zato predlagamo samoupravnim delovnim skupinam, da se v času pred referendumom seznajajo s pojasnili, zakaj posamezni predlogi niso bili upoštevani pri oblikovanju predloga samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za delitev sredstev za osebni dohodek in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji Železarnja Jesenice.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

TOZD JEKLARNA V PRVEM POLLETJU 7,9% POD PLANOM

(Nadaljevanje s 1. strani)

Skupno odsotnost v prvem polletju so imeli povprečno dnevno kar 19,20 % ali 0,20 % večjo kot v obravnavanem obdobju lani ali 2,15 % večjo, kot je bila povprečna odsotnost v prvem polletju v Železarni. Pri tem je znašala bolezenska odsotnost do 30 dni 6,70 % (lani 5,69) nad trideset dni pa 3,71 % (lani 5,37 %). Skupna bolezenska odsotnost je bila v prvem polletju kar 1,48 % večja kot v prejšnjem v Železarni. Vse ostale oblike odsotnosti so se za spoznanje zmanjšale, med drugim za 0,11 % tudi neopravičena odsotnost z dela. Če upoštevamo, da povprečna dnevna odsotnost v odnosu na povprečni stalež zaposlenih v prvem polletju znaša 83 delavcev, potem je problem pomanjkanja delavcev več kot očiten. K temu moramo dodati še 63 nemorejočih delavcev, v večini brez večjih delovnih izkušenj in delovne kulture, kar problem še povečuje.

Vse to in dokaj zahtevne kvalitativne asortiment predstavlja običen problem pri izdelavi jekla in zmanjšanju produktivnosti. V lanskem prvem polletju je bilo povprečno na delavca izdelanega 347,23 ton surovega jekla, letos pa je 334,33 ton. Dohodka na delavca so ustvarili 254.497 din ali 77 % več kot v enakem obdobju lani, doseženi čisti dohodek na delavca je znašal 106.578 din oziroma 76,1 % več kot v šestih mesecih lani, čisti osebni dohodek na delavca pa je znašal 11.985 din ali 36,7 % več kot v prvem polletju leta 1980. Lansko leto so v prvih šestih mesecih dosegli povprečno prodajno ceno 17.028 dinarjev za tono, letos v prvem polletju pa 26.708 dinarjev. Vsi materialni stroški, skupaj z amortizacijo in drugimi poslovnimi stroški so bili 9,2 % pod načrtovanimi, vendar pa 48,3 % višji kot v prvem polletju lani. Seveda se letošnji stroški gibajo v okviru izdelane količine surovega jekla. Kljub tem, na pogled ugodnim poslovnim rezultatom, pa je zvišanje stroškov, predvsem zaradi prevladanih stroškov iz valjarn za sekunda surovo jeklo, izjemna in slabše izpolna v prvem polletju znašala 28.267.801 dinar. V tem so nedvomno še velike notranje rezerve TOZD Jeklarna za doseganje še boljših poslovnih rezultatov.

Po posameznih oddelkih TOZD Jeklarna so dosegli naslednje rezultate:

SM jeklarna je imela družbeni plan za prvo polletje 158.200 ton surovega jekla, izdelali pa so ga le 142.823 ton, kar je za 15.377 ton pod planom ali 9,8 % manj, kot so načrtovali. Izdelali pa so tudi 7.074 ton manj surovega jekla kot v enakem obdobju lani.

Elektro jeklarna je imela družbeni plan za prvo polletje 88.200 ton surovega jekla, izdelali pa so ga 84.189 ton, oziroma 4,6 % ali 4.011 ton manj. Tudi za dosežkom lanskega prvega polletja so zaostali za 2.370 ton.

Oddelke za pripravo vložka in posluževanje je spričo izrednega pomanjkanja delavcev svoje obveznosti dobro izpolnjeval, pri čemer pa je seveda treba upoštevati, da je bila

izdelana količina surovega jekla pod planom. Isto velja tudi za kamnolom Trebež. Pododdelek za predelavo talilniških odpadkov je delal zelo dobro, saj je poleg velike količine predelane žlindre vrnil v proizvodnjo več kot 9.000 ton starega železa, kar predstavlja ne samo v okviru TOZD temveč tudi v okviru celotne Železarne pomembno vrednost.

Oddelke ponvičnega gospodarstva se je v prvem polletju boril z velikimi težavami, ki izvirajo iz še ne rešenih tehničnih problemov, zelo težkih delovnih pogojev, predvsem pa iz pomanjkanja delavcev. Zaradi vseh teh težav, večkrat nepremostljivih (32-tonski žerjav), je od časa do časa prišlo tudi do zastoja pri izdelavi surovega jekla zaradi pomanjkanja ponvic.

Oddelke konti liv družbenega plana, ki je znašal za prvo polletje 24.800 ton, ni izpolnil. Oddelki je bilo le 21.247 ton gredic, kar je 3.553 ton manj, kot je predvideval plan ali 14,4 %. Vzrok za neizpolnitev načrta pa ni v oddelku kotni liv, niti v sami napravi, temveč v izrednih težavah pri izdelavi surovega jekla v SM jeklarni in v oddelku ponvičnega gospodarstva.

Ta kratek pregled doseženih delovnih rezultatov v TOZD Jeklarna v prvem polletju kaže, poudarjajo v zelo celovitem polletnem poslovnem poročilu, da tako iz objektivnih kot tudi subjektivnih razlogov temeljna organizacija svojih planskih obveznosti v prvem polletju ni izpolnila in da so njeni rezultati slabši kot v enakem obdobju lani. Manjša količina izdelanega

surovega jekla, kot so ga načrtovali, pa se močno negativno odraža v proizvodnih stroških TOZD Jeklarna, še bolj pa v delu in uspehih drugih temeljnih organizacij združenega dela, ki so v proizvodni verigi za jeklarno, ker jim stalno primanjkuje vložka, oziroma surovega jekla. Tako nedoseženi planski cilji in naloge zmanjšujejo celotni uspeh naše železarne.

Pred nami je drugo polletje, vroči poletni meseci in še povečana odsotnost zaradi dopustov. Zaradi izrednega zaostanka za planirano količino surovega jekla v prvem polletju je nujno, da napremo vse sile in kljub vročini in odsotnosti delamo ves čas s petimi SM pečmi.

To je še toliko bolj pomembno, ker v mesecu avgustu elektro jeklarna zaradi priključevanja odpravevalne naprave ne bo delala. Ob koncu prvega polletja smo dobili tudi nekaj novih delavcev, pa tudi ostali pogoji se zaznavno izboljšujejo. Zato smo dolžni, da vse proizvodne kapacitete do kraja izkoristimo in naredimo čim več za nas vse potrebnega jekla.

Če v prvem polletju naših planskih obvez nismo mogli izpolniti in tega ne moremo več nadoknaditi, smo dolžni napraviti vse, da količino načrtovanega surovega jekla v drugem polletju naredimo. To je naša dolžnost in obveza, to naj bo naš posamični in skupni interes, kajti od tega so odvisni tudi naši osebni dohodki in s tem tudi naš življenjski standard in naše zadovoljstvo, poudarjajo v zaključku svojega polletnega poslovnega poročila.

PRESEŽEN PLAN V TOZD ELEKTRODE

Delavci v temeljni organizaciji združenega dela Elektrode so polletne planske obveznosti presežili za 1,8 %, čeprav so pri izdelavi dodatnih materialov zaostali za načrtom za 13,6 %. Načrtovana skupna proizvodnja je bila rahlo presežena predvsem zaradi večje količine izdelanih ognjevdžrznih materialov, medtem ko v TOZD za izdelavo dodatnih materialov niso zadovoljni. Manj, kot so načrtovali, so izdelali tudi oploščenih elektrod in taljenega praška.

Pri oploščenih elektrodah je bil plan dosežen le 85,5 %. Vzrok za tako velik izpad planirane količine je bil v večjem količinskem zaostanku že v januarju, na to pa je vplivalo tudi zahtevnejše delo za izvoz in nenormalno veliko število okvar. Izredno visoka je bila tudi bolezenska odsotnost, zaradi česar na vseh napravah niso mogli delati normalno. V februarju je bila sicer izdelana količina večja, še vedno pa so imeli težave z remontom in visoko bolezensko odsotnostjo. V marcu so na oploščevalnih linijah dosegli dobro storilnost, imeli pa so zastoje na sušilnih pečeh in pogoste menjave zaradi pomanjkanja delavcev. V mesecu aprilu so se srečevali s pomanjkanjem narezane žice zaradi prevelikega števila okvar na vlečno-rezalnih strojih. Isto se jim je dogajalo tudi v maju, delno pa tudi v juniju, poleg tega pa jim je primanjkovalo surovin, delali pa so tudi zahtevnejše kvalitete elektrod za izvoz prek podjetja Oerlikon v Švici.

Pri varilni žici VP so polletni plan dosegli, oziroma celo za dobrih dvajset ton presežili. Lahko bi dosegli še večji plasman teh žic; če bi imeli kapacitete za rezanje. V rezalnici imajo namreč še vedno težave z razrezom EO žice. Tudi Curto vlečno - rezalni liniji ne dosegata predvidene proizvodnje, pa tudi zastoji zaradi okvar in pomanjkanja rezervnih delov so bili večji kot lansko leto.

Na napravah za izdelavo taljenega varilnega praška so imeli v januarju dolgotrajne okvare na sušilni peči in na napravah pri talilni peči. Prepočasna odprava napak, slaba oskrba z rezervnimi deli in slabo delo ekipe na talilni peči I so v prvem tromesečju vplivali na planski zaostanek. V drugem tromesečju so delo normalizirali, vendar so ob koncu junija ponovno imeli okvare, ki pa so jih odstranili.

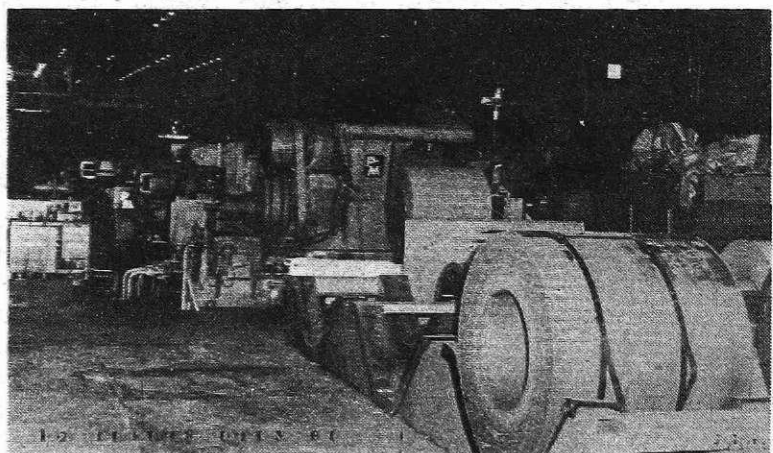
Izdelava elektrodne mase za Elektrodo Zagreb je v prvem polletju potekala normalno oziroma po planu, tako da je Elektrodo Zagreb lahko normalno izpolnjevala izvozne obveze za Sovjetsko zvezo.

Ognjevdžrznega materiala so izdelali 134,8 % več, kot so načrtovali, čeprav so imeli nekaj težav pri dovozu odpadne samotne opeke.

Plan odpreme so dosegli 99,2 %. Zaloge niso znižali, ker jim je v skladišču ostalo še nekaj izdelkov za izvoz, ki se kompletirajo. Težave so imeli pri uresničevanju predvidenega asortimenta izdelkov, predvsem zaradi pomanjkanja surovin. Pri izdelavi specialnih elektrod je še vedno ogrožen program izdelave elektrod za varjenje sive litine (Superfonte) zaradi težav pri zagotovitvi Ni žice in prahu iz uvoza. Na tem področju bo potrebna še večja aktivnost, da se zagotovijo potrebna devizna sredstva in pravočasna dobava vseh potrebnih surovin. Tudi pri dobavi surovin iz domačega tržišča imajo občasne težave zaradi dobaviteljev in nenormalnega porasta cen.

Izvozne obveznosti so v TOZD Elektrode v prvem polletju izpolnjevali po programu. Izboljšali so poslovanje z Oerlikonom, ki se kaže v povečani količini izvoza elektrod prek te firme. Ta izvoz pa je za TOZD še posebno aktualen, ker jim omogoča dobavo nekaterih surovin in polproizvodov, oziroma ker si pod ugodnejšimi pogoji lahko oskrbijo potrebne surovine. V temeljni organizaciji še vedno ostaja glavni problem razrez elektrodne žice. Z odpravo tega problema bi lahko normalizirali delo in izpolnjevali planske obveze tudi pri oploščenih elektrodah.

V temeljni organizaciji združene-ga dela Elektrode so v prvem polletju skupno izdelali 12.532 ton vseh izdelkov, oziroma 1,8 % nad planom, vendar pa 3,9 % manj kot v enakem obdobju lani. Pri oploščenih elektrodah so za planom zaostali za 14,5 %, pri varilni žici so ga presežili za 2,5 %, za 25,4 % pa so zaostali za planom pri izdelavi taljenega in aglomeriranega varilnega praška. V tem delu programa so za planom zaostali za 13,6 %, vendar pa so plan izdelave elektrodnih mas za Elektrodo Zagreb presežili za 24,7 % in plan ognjevdžrznega materiala za 134,8 %.

V hladni valjarni Bela (Foto S. Kokalj)

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 17. DO 23. AVGUSTA

17. avgusta, TONE VARL, član PO, Jesenice, Titova 82, št. tel. 82-576;
18. avgusta, SAŠO JEZERSEK, vodja TOZD HV Bela, Jesenice, Titova 3, št. tel. 82-789;
19. avgusta, FRANC BRELIH, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Kurirska 3, št. tel. 81-612;
20. avgusta, SAŠO MANDELJC, vodja TOZD Valjarna bluming-štekkel, Jesenice, Tomšičeva 88, št. tel. 82-054;
21. avgusta, OSKAR KURNER, vodja RO, Jesenice, Tavčarjeva 9, št. tel. 81-214;
22. avgusta, MIRO NOČ, vodja TOZD Remont. del., Lesce, Na trati 30, št. tel. 75-991;
23. avgusta, LADO ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska 1, št. tel. 77-136.
V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja št. 19, št. tel. 2435.
Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. zjutraj. Dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.
V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma in od 19. do 7. ure zjutraj v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 17. 8.	AVGUŠTIN NOVŠAK	MARTIN BRUMAT
TOREK – 18. 8.	IVO LEBAN	JOŽE HRIBAR
SREDA – 19. 8.	FLORIJA MLAKAR	ANTON BURJA, ml.
ČETRTREK – 20. 8.	SAŠO DOLINAR	EDO KAVČIČ
PETEREK – 21. 8.	FRANC ARNEŽ	PRIMOŽ ŽVAB
SOBOTA – 22. 8.	VALENTIN MARKEŽ	JOŽE RAVNIK
NEDELJA – 23. 8.	AHMED TELALOVIC	JANEZ KOVAČ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 35-40
vezni telefon je: 24-14
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela:
dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 17. do 22. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopolodne: II. obratna ambulanta dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta dr. Želimir Cesarec;
popoldne: I. obratna ambulanta dr. Janez Zaletel in IV. obratna ambulanta dr. Nada Jensterle;
dispanzer za borbe: IV. obratna ambulanta dr. Nada Jensterle.
V soboto, 22. avgusta, samo dopoldne: I. obratna ambulanta dr. Janez Zaletel in IV. obratna ambulanta dr. Nada Jensterle
ZOBNE AMBULANTE:
dopolodne: I. zobna ambulanta v. dent. Viktor Stražisar.
Za Železarno v torek, 18. avgusta, od 13. do 19. ure in v četrtek, 20. avgusta, od 13. do 19. ure.
Popoldne: II. zobna ambulanta dr. Alojz Smolej.
Za Železarno v torek, 18. avgusta, od 7. do 13. ure,
za borbe v četrtek, 20. avgusta, od 7. do 13. ure.
V soboto, 22. avgusta, samo dopoldne: II. zobna ambulanta dr. Alojz Smolej.

PERSONALNE VESTI – JULIJ

V mesecu juliju je sklenilo delovno razmerje 106 delavcev in prekinilo 92 delavcev.

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: JOŽE CIGLER, 1927, vzdrževanje, 32 let v ŽJ, VIDA HRAST, 1927, FRS, 36 let v ŽJ, MATEVŽ KLINAR, 1927, livarna, 33 let v ŽJ, IVICA MARKELJ, 1929, prodajni sektor, 35 let v ŽJ, ANTON MASTERLE, 1915, jeklarna, 17 let v ŽJ, ROZALIJA OSTRUN, 1930, žbljarna, 35 let v ŽJ, HELENA PIKON, 1928, remontne delavnice, 35 let v ŽJ, MILAN ROBAVS, 1921, remontne delavnice, 40 let v ŽJ, JOŽE SIRC, 1927, splošni sektor, 32 let v ŽJ, IVAN ZUPAN, 1921, nabavni sektor, 32 let in pol v ŽJ in FRANC ZUPANČIČ, 1922, valjarna blum.-štek. 34 let in pol v ŽJ.

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: CIRIL BOLTAR, 1925, valjarna žice, 33 let in pol v ŽJ, Marija KRISTAN, 1942, jeklarna, 20 let v ŽJ, SAFETA RAKOVIČ, 1930, elektrode, 23 let in pol v ŽJ in FRANC TERAŽ, 1934, valjarna blum.-štek. 24 let in pol v ŽJ.

Upokojencem želimo, da bi še dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

UMRLI SO: SLAVKO DOMINKO 1960, profilarna, 4 leta v ŽJ, JOŽE GLOBČNIK 1928, žbljarna, 35 let in pol v ŽJ in JANEZ VEBER, 1925, hlad. valjarna Jes., 33 let v ŽJ.
Svojcem naše iskreno sožalje!

V JLA SO ODŠLI: Asim Balkič, 1961, Remontne delavnice; Bogdan Bricej, 1958, Vzdrževanje; Nedjo Corda, 1962, Energetika; Željko Čosič, 1962, Valj. bl. št.; Sulejman Dedič, 1960, Hl. valj. Bela; Momir Džanan, 1962, Strojne del.; Branko Gerčar, 1957, Vzdrževanje; Božo Intihar, 1957, Remontne delavnice; Branko Hostnik, 1961, Vratni podboji; Sašo Jakšič, 1962, Remontne del.; Jurij Kalan, 1962, Vzdrževanje; Mato Kešina, 1960, Plavž; Igor Klemenc, 1956, Sektor novogradnje; Marjan Kobentar, 1962, Strojne delavnice; Viktor Kokol, 1962, Vzdrževanje; Ilija Križanac, 1960, Jeklarna; Muhamed Mahmutović, 1962, Elektrode; Rihard Noč, 1954, SEO; Murajca Pajič, 1961, Vratni podboji; Alojz Poklukar, 1955, Jeklarna; Huse Selman, 1961, Vzdrževanje; Novalija Šerifović, 1961, Valj. žice; Adem Šupuk, 1962, Jeklarna; Danilo Tomažič, 1962, Strojne delavnice in Mirko Žefran, 1960, Energetika.

DISCIPLINSKO SO BILI ODPUŠČENI: Miroslav Ajderič, 1959, Jeklarna; Borislav Bajič, 1959, Jeklarna; Hamdija Bečić, 1958, Energetika; Hajrudin Cerić, 1962, Hl. valj. Jes.; Muhamed Dautović, 1960, Jeklarna; Selim Delić, 1959, Jeklarna; Sejdo Dizdarevič, 1960, Vzdrževanje; Veljka Dželičević, 1964, Hl. valj. Bela; Rasim Habibović, 1961, Valj. bl. št.; Esad Hadarović, 1952, Elektrode; Rasim Hajdarevič, 1962, Hl. valj. Jesenice; Šefik Hamzić, 1959, Hl. valj. Bela; Behgjet Hoti, 1957, Transport; Senad Islamović, 1954, Jeklarna; Tomislav Jovančević, 1960, Valj. bl. št.; Zdravko Kavalir, 1951, Remont. delavnice; Trifun Kirov, 1958, Jeklarna; Vlado Marešič, 1960, Vratni podboji; Milan Mihaljičič, 1955, Vzdrževanje; Ismet Omerović, 1957, Jeklarna; Djevad Osmančević, 1960, Žičarna; Sejdalija Ostrakovič, 1960, Jeklarna; Ranko Paspalj, 1962, Vzdrževanje; Lazar Penevski, 1956, Jeklarna; Francšek Ravnikar, 1949, Vzdrževanje; Živko Stojanov, 1959, Jeklarna; Enver Sadič, 1958, Valj. bl.-št. in Andrej Tavčar-Janez, 1942, RO.

5. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO PRI DS ŽELEZARNE

V petek, 31. julija, so se zbrali člani odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne na 5. redni seji, na kateri so poleg osrednje točke dnevnega reda – **OBRAVNAVANJE POSLOVNEGA POROČILA ŽELEZARNE ZA PRVO POLLETJE LETOSNJEGA LETA**, razpravljali o stanju in spremembah plana investicij v letu 1981, vzeli na znanje oceno izvrševanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec julij, potrdili program skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec avgust in obravnavali predlog pravnega oddelka glede plačila odškodnine za povzročeno škodo.

Poročilo o izvrševanju sklepov 3. in 4. seje odbora za gospodarstvo je podal član poslovnega odbora Božidar Bartelj. Člani so ugotovili, da so sklepi izvršeni. Seznajeni pa so bili tudi s poročilom glede ekonomske upravičenosti valjanja in prodaje nerjavnih jekel v obliki toplo ali hladno valjanih trakov. Podrobno obrazložitev o polletnih poslovnih rezultatih v Železarni je podala vodja računovodstva fin. računov. sektorja Jelka Vidali. Iz poročila je razvidno, da v prvem polletju nismo dosegli niti planiranih niti lanskoletnih dosežkov pri skupni in blagovni proizvodnji. Znižala se je tudi fizična produktivnost kljub manjšemu številu zaposlenih. Vrednostna produktivnost pa kaže sicer povečanje, vendar je rezultat izboljšanje na račun povišanja prodajnih cen. Celotni dohodek je nižji od planiranega, vendar pa večji od lanskoletnega. Zaradi večjih stroškov in nižjega prihodka nismo dosegli planiranega dohodka.

Člani odbora so ugotovili, da so dejansko nastali stroški v Železarni v prvem polletju nižji od načrtovanih, vendar pa je znižanje tudi posledica preohlapno planiranih normativnih porab. Zato so sklenili, da morajo biti v planu za naslednje leto normativi bolj realni. V razpravi so člani odbora poudarili, da se vedno nismo uspeli izkoristiti vseh možnosti za boljše rezultate. Pohvalno pa je delo v temeljni organizaciji VALJARNA BLUMING STEKEL, ki je v tem obdobju dobro izpolnjevala ukrepe sanacijskega programa predvsem na področju izplenov. Ob ugotavljanju rezultatov na področju izvoza je bilo razvidno, da plana izvoza nismo izpolnili na konvertibilnem področju, saj smo zastali za 25 %. Ta neugoden rezultat bo imel posledice na delo v drugem polletju.

Da bi se poslovni rezultati v drugem polletju izboljšali, odbor za gospodarstvo priporoča, da temeljne organizacije izdelajo analizo nedoseganja planskih obveznosti izvoza, prodajna služba naj priskrbi dodatna naročila, da bi čimbolj izpolnili planiran obseg izvoza. Podpredsednik poslovnega odbora Boris Bregant in vodja sektorja novogradenj Emil Ažman sta navzoče seznanila s pregledom STANJA IN SPREMEMB PLANA INVESTICIJ V LETU 1981. Navzoči so se z ugotovitvami in predlogi strinjali ter naročili sektorju novogradenj, finančno računovodskemu sektorju in investitorjem, da storijo vse, da bi se investicije čimhitreje zaključevale in odjavljale pri SDK. Potrdili so tudi program dodatnih investicij za leto 1981 in julij 1981. Pri tem je treba upoštevati navodilo IS-000032, predvsem glede izdelave investicijskih programov in njihove potrditve na samoupravnih organih temeljnih organizacij. Nadalje so na seji obravnavali program drobnih investicij iz nezdruženih sredstev po temeljnih organizacijah. Soglasali so s predlogom poslovnega odbora glede sprememb in dopolnitve pozicij, ki so navedene v predloženem predlogu ter predlagali temeljnemu organizacijam, da jih upoštevajo. Člani odbora so posebej opozorili temeljne organizacije in delovne skupnosti, da je treba vse spremembe programa obravnavati po enaki poti kot za predloženi osnovni program.

Odbor je obravnaval in potrdil tudi seznam predlaganih investicij, ki jih komisija odklanja ali predlaga drugačno obravnavo. Potrdili so tudi predlog poslovnega odbora o koriščenju sredstev v ustrezni višini za pripravljala dela posebnega programa.

Temeljnim organizacijam in delovnim skupnostim odbor naroča, da program investicij za leto 1982 pravočasno pripravijo, da ga bodo lahko obravnavali skupaj s sprejemanjem gospodarskega načrta za leto 1982.

O oceni izvrševanja operativnega programa skupne in blagovne proizvodnje ter realizacije za mesec julij je spregovoril vodja oddelka za

junij in julij, iz katerega je razvidno, da smo v mesecu juliju plan izvoza izpolnili tako po količini kot kva-

liteti. Pri obravnavanju predloga programa za mesec avgust so člani odbora priporočili, da je zaradi montaže odpraševalne naprave v elektro jeklarni potrebno maksimalno prizadevanje v SM jeklarni, kontinuirni napravi ter valjarni bluming štekel.

Ob koncu seje so obravnavali vlogo pravnega oddelka glede plačila odškodnine lastnici za povzročeno škodo, ki je nastala na nepremičninah ob sondažnem vrtanju v okviru pripravljalnih del za vodni zbiralnik pri HE Javornik ter jo ustrezno rešili.

D. M.

operativno planiranje proizvodnje Avgust Karba. Navzoče je seznanil tudi s poročilom izpolnitve operativnega programa izvoza za meseca

Železarski globus

FRANCIJA

Francoske železarne so izdelale leta 1980 19.159 milij. ton surovega jekla ali 256.000 ton manj kot leta 1979. Glede na tehnološki postopek je bilo izdelano 82,0 % jekla v kisikovih konvertorjih, 15,7 % elektro jekla, 1,4 % Thomasovega jekla in 0,9 % SM jekla. Iz teh podatkov je razvidno, da je bilo SM jekla izdelanega samo še 172.000 ton.

MEHIKA

Ta država ima za prihodnjih deset let zelo ambiciozne načrte za povečanje zmogljivosti za pridobivanje električne energije in surovega jekla. Tako namerava v tem obdobju zgraditi več elektrarn s skupno močjo 620 MW, ki bodo izkoriščale geotermično energijo, več termoelektarn s skupno močjo 4000 MW in več jedrskih elektrarn s skupno močjo 2500 MW. To električno energijo bodo rabili predvsem za pet velikih rafinerij nafte, ki jih bodo zgradili v istem obdobju in za povečanje kapacitet v železarski industriji. Do leta 1990 predvidevajo, da bodo vsako leto povečali količino izdelanega surovega jekla za 3 mi-

TOZD Želbljarna

DRUGA SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V ponedeljek, 27. julija, je bila druga seja odbora za gospodarstvo TOZD Želbljarna, katero je sklical predsednik Joža Hlebanja. Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da se sklepi izvajajo, oziroma so izvršeni.

V nadaljevanju seje je vodja TOZD poročal o doseženih proizvodnih rezultatih v mesecu juniju, izvajanju stabilizacijskega programa in o doseženih rezultatih v prvem polletju.

Družbeni plan za mesec junij je bil dosežen 105,73 %, izdelanih je bilo 1004,4 tone žičnikov, od tega za izvoz 848,6 ton. Kumulativno za prvo polletje pa je bil plan dosežen 100,28 %, izdelanih je bilo 5.916,6 ton žičnikov, za izvoz 5.070,5 ton, kar predstavlja 85,7 % celotne proizvodnje. Tudi pri pakiranju v drobno embalažo so dosegli dobre rezultate.

Pri pregledu oziroma analizi stabilizacijskega programa je bilo ugotovljeno, da TOZD Želbljarna izkazuje zelo dobre rezultate. Slab pa je kazalec pri izmetu žičnikov za malo prodajo, ki je iz meseca v mesec višji.

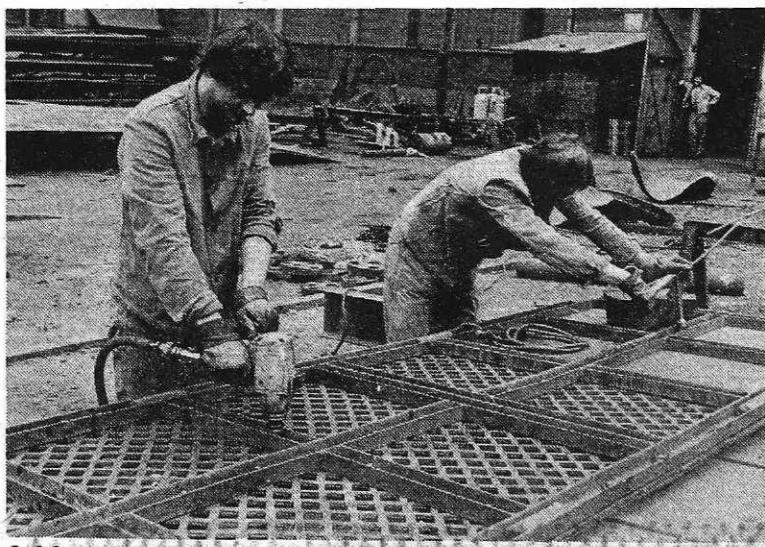
Obravnavali so tudi finančno poročilo za prvo polletje. Iz poročila je razvidno, da je TOZD Želbljarna dosegla dober finančni rezultat. Stroški so manjši, kot so bili planirani, poravnane so vse obveznosti in pokriti so vsi skladi. Prizadevati si je treba, so poudarili, da rezultati v drugem polletju ne bodo slabši.

Obravnavali so še poročilo o gibanju osebnega dohodka v TOZD Želbljarna v juniju in v prvem polletju ter povprečni OD za ostale TOZD. Sprejeli so predlagani družbeni plan za mesec avgust, ki znaša 860 ton, od tega za izvoz v ZDA 700 ton, za ZRN 100 ton in za domači trg 60 ton. Če bo količinski plan presežen, bodo presežek prodali na domače tržišče.

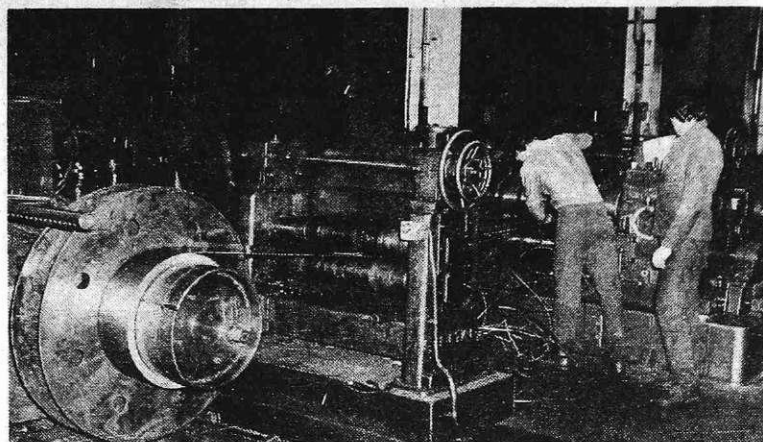
Članom odbora je bila posredovana analiza doseganja parametrov za premijo v letu 1980 v TOZD Želbljarna. Nastale so minimalne razlike zaradi obratovanja novih želbljarskih strojev. Pri stroških pa je zvišanje pri embalaži zaradi večjega izvoza. Zaradi tega je ta del premije znatno nižji na škodo TOZD Želbljarna. Zato naj računovodja ugotovi, so naročili, za koliko so se stroški zvišali. Treba je tudi upoštevati prizadevanje zaposlenih v TOZD, da se z manj delavci dosega planske obveznosti.

Odbor za gospodarstvo je odobril nabavo navadnih očal delavcem, ki jih rabijo na delovnem mestu pri opravljanju delovnih nalog.

O. M.

Izdelava sita za aglomeracijo (Foto S. Kokalj)

Škarje v valjarni žice (Foto S. Kokalj)

3. SEJA DELAVSKEGA SVETA DELOVNE SKUPNOSTI ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE

Predsednica delavskega sveta pri delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje Simona FERJAN je v četrtek, 6. avgusta, sklicala tretjo sejo, na kateri so poleg pregleda izvrševanja sklepov prejšnje seje obravnavali še: **POLLETNO POSLOVNO POROČILO** delovne skupnosti KSI, predloge dopolnil k samoupravnim sporazumom o temeljnih planov za obdobje 1981 – 1985, predlog o pristopu k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi občinske zdravstvene skupnosti Jesenice, poročilo razpisne komisije o izbiri vodje centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje, poročilo inventurne komisije o izvršeni inventuri v skladišču 92, potrdili spremembo delovnega časa za poklicno gasilsko in reševalno četo v Železarni ter razpravljali o premakljivem delovnem času.

Poleg delegatov delavskega sveta so se seje udeležili še član poslovnega odbora Tone Varl, vodja splošnega sektorja Janez Poljšak, predsednica IO sindikata pri delovni skupnosti KSI Ivanka Zupančič, vodja oddelka za kadre Jože Kobentar in računovodkinja Marica Šimon.

Poročilo o pregledu sklepov je podal član PO Tone Varl. Iz poročila je bilo razvidno, da so sklepi izvršeni, razen poročila o nadurnem delu, ki pa bo posredovano na naslednji seji delavskega sveta po predhodni obravnavi na odboru za gospodarstvo.

Obširno poročilo o polletnih poslovnih rezultatih v železarni Jesenice in o delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje sta podala član PO Tone Varl in računovodkinja Marica Šimon.

Delegati so se strinjali s stališči odbora za gospodarstvo v zvezi s poslovnimi rezultati. Ta stališča so: – Zaradi rasti bolezenske odsotnosti je potrebno, da strokovne službe pripravijo ukrepe, ki bi pomagali v temeljnih organizacijah znižati bolezensko odsotnost. – Prizadevati si je potrebno za večjo disciplino in sprotno spremljati odstopanja od že sprejetih ukrepov v zvezi z delovno in tehnološko disciplino.

Kadrovski sektor mora še naprej intenzivno usmerjati delavce v tiste temeljne organizacije, kjer je največje pomanjkanje in je to vzrok nedoseganja planskih obvez.

Da bi znižali število neugod pri delu, mora SVD zaostri ukrepe v primerih, kjer se ne upoštevajo predpisi iz varstva pri delu.

Delegati delavskega sveta so ugotovili, da so stroški v delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje sicer v okviru planiranih, vendar pa so nekateri stroški po vrstah precej preseženi. V zvezi s tem, je potrebno ugotoviti vzroke povišanja posameznih stroškov, konkretne povzročitelje stroškov pa opozoriti na njihov porast.

Delavski svet podpira stališča in ukrepe v zvezi s poslovnimi poročili za prvih šest mesecev letošnjega leta, ki so bila sprejeta pri obravnavanju na posameznih delovnih skupinah v delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje. Delegati delavskega sveta so tudi sklenili, naj se prouči, ali bi uvedba stacionarija pri obratni ambulanti pozitivno vplivala na znižanje bolezenske odsotnosti.

Obrazložitev k predlogom dopolnil k samoupravnim sporazumom o temeljnih plana za 1981 – 1985 za SIS elektro gospodarstva, za železniški

in luški promet, za nafto in plin ter republiške skupnosti za ceste je podal član PO Tone Varl. Predsednik odbora za gospodarstvo pri delovni skupnosti KSI Edvard File je navzoče seznanil, da se o omenjenih dopolnilih razpravljali na odboru za gospodarstvo. Delegati na podana pojasnila niso imeli pripomb, zato so sklenili, da se sprejmejo omenjena dopolnila k samoupravnim sporazumom za obdobje 1981 – 1985.

Tudi k predlogu o pristopu k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi občinske zdravstvene skupnosti Jesenice delegati niso imeli pripomb ter so predlog potrdili.

Poročilo razpisne komisije o izbiri vodje centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje je podal predsednik te komisije Sašo Piber. Na podlagi podanega poročila ter stališča poslovnega odbora so delegati v zvezi s tem sprejeli ustrezen sklep.

V nadaljevanju seje je vodja splošnega sektorja Janez Poljšak podal obrazložitev glede uvedbe delovnega časa v turnusu 12–24, 12–48 za delavce poklicno gasilske in reševalne čete v Železarni Jesenice. Delegati so se s predlogom strinjali, v takem turnusu pa delavci začnejo delati s 1. septembrom 1981. Delegati delavskega sveta so podprli tudi stališča splošne varnostne službe, da se s 1. septembrom na 4 mestih, ki so dogovorjena znotraj splošne varnostne službe, uvede poskusno delovni čas v turnusu 12–24, 12–48 za dobo dveh mesecev.

Predsednica delavskega sveta je posredovala še poročilo inventurne komisije o izvršeni inventuri v skladišču št. 92 sanitetnega materiala, iz katerega je razvidno, da na delo v skladišču inventurna komisija ni imela pripomb.

Ob koncu seje so razpravljali še o predlogu strokovne službe, da bi se tudi v delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje uvedel premakljivi delovni čas. V zvezi s tem je bila podana pripomba glede razpisa časa za prihod na delo. Delegati so sklenili, da bodo o premakljivem delovnem času razpravljali na naslednji seji delavskega sveta delovne skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter informiranje, po predhodnih razpravah na samoupravnih delovnih skupinah.

Predsednica delavskega sveta je opozorila tudi na nezadovoljivo prisotnost na sejah delavskih svetov v delovni skupnosti za kadrovske in splošne zadeve ter poudarila, da je pri opravljanju samoupravnih aktivnosti potrebna večja resnost in zavzetost.

D. M.

TOZD Vratni podboji

2. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Na drugi seji delavskega sveta TOZD Vratni podboji, ki je bila v petek, 7. avgusta, so obravnavali poslovno poročilo za prvo polletje, anekse k samoupravnemu sporazumu o temeljnih plana SIS materialne proizvodnje za obdobje 1981 – 1985, samoupravni sporazum o ustanovitvi zdravstvene skupnosti občine Jesenice, sklepali so o višini izdatkov po pogodbah o delu in pod razno o enkratnih nagradah.

Delegati delavskega sveta na poslovno poročilo za prvo polletje niso imeli pripomb, prav tako pa so soglasno potrdili anekse k samoupravnemu sporazumu o temeljnih plana SIS materialne proizvodnje. Pristopajo tudi k samoupravnemu sporazumu o ustanovitvi zdravstvene skupnosti, vendar pripominjajo, da se število zaposlenih ne sme povečati, da ne bi del tega denarja porabili za plačevanje osebnih dohodkov administraciji.

Delegati so se strinjali z višino izdatkov po pogodbah o delu za leto 1981.

Potrdili so predlog, da se z enkratno nagrado 2.000 din nagradi Draga Kalamarja za požrtvovalno delo v temeljnih organizacijah in z nagrado po 1.000 din Drago Mitrovič, Franca Paplerja in Štefana Trplana za hitro intervencijo pri požaru, ki je nastal v TOZD Vratni podboji.

ctm

PREDSTAVLJAMO NAJBOLJŠE MLADE DELAVCE — SAMOUPRAVLJALCE

Moj sogovornik je tokrat bil **Sadni Lužnik**, doma iz Žirovnice. Sandi dela v TOZD Hladna valjarna Jesenice kot valjavec na SIMNOK stroju, prizadevno dela v mladinski organizaciji, je delegat v delavskem svetu in član odbora za delovna razmerja.

Kakšno je tvoje delovno mesto?

Vsa delovna mesta so precej težka. Delam na tri izmene. Precej težko je, zrak je slab, imamo tudi prepih, toda sčasoma se na vse to navadiš.

Kaj meniš o akciji »najboljši mladi delavec-samoupravljalce«?

Akcija je potrebna, lahko bi jih bilo še več, saj mladino spodbuja k boljšemu delu. Potrebno pa bi bilo, da bi več mladih izbrali za najboljše, ne samo enega.

Sandi povej nekaj o delovanju vaše osnovne organizacije ZSMS.

»Naša osnovna organizacija deluje zelo dobro, odkar imamo sedanjega predsednika. Ker je precej delavcev še mladih, so sestanki zelo dobro organizirani in obiskani, so pa tudi zelo živahni. Sestanke imamo vsak mesec, pomagata pa nam veliko

NOVICA IZ BARA

Mladinska delovna brigada Jeseniško-bohinjski odred, ki sodeluje na zvezni mladinski delovni akciji Bar '81 dosegla dobre rezultate. Vsi brigadirji se dobro počutijo in so se hitro vključili v brigadirsko življenje. Brigada dela na ureditvi infrastrukture, na delovnem mestu pa normo presegajo za okrog 50 %. So med boljšimi brigadami tako po delovnih rezultatih kakor tudi po popoldanskih interesnih aktivnostih.

Z. K.

tudi osnovna organizacija sindikata in obratovodje.

Si tudi delegat v delavskem svetu. Povej mi kaj o tem?

Delavski svet zelo dobro deluje, precej delegatov se udeležuje sej. Srečujemo pa se skoraj vedno z dvema problemoma TOZD: to je s prehrano in kadri.

Kaj to pomeni, da imate premalo delavcev?

Delavcev je premalo, pa tudi njihova struktura je slaba, ker je precej nekvalificiranih delavcev.

Kako pa je z obveščenostjo v vaši TOZD?

Obveščenost je dobra. Vabila dobimo ob pravem času, tako da se lahko udeležimo sej oziroma sestankov. Odkar imamo sedanjega predsednika, sta se delo in obveščenost v osnovni organizaciji ZSMS zelo izboljšala. Pa tudi sicer menim, da smo o vsem tudi kot delavci dobro obveščeni.

Kdo te je seznanil s to akcijo?

Takrat sem bil še v predsedstvu osnovne organizacije ZSMS. V začetku je akcija le počasi dobivala veljavo, sedaj pa, ko se je že ustalila, nimamo več problemov.

KAJ JE NOVEGA V OK ZSMS V POLETNIH MESECIH

Julij in avgust sta meseca počitkov, dopustov in počitnic in tako je tudi na nekaterih področjih dela v ZSMS. Pa vendar »mrtva sezona« ni zajela vseh naših dejavnosti.

Poletni čas je čas mladinskih delovnih akcij — največje aktivnosti na tem področju. Brigadirji jeseniške občine-okoli 120, še delajo na treh mladinskih delovnih akcijah.

Prva je na pot odšla MDB Jeseniško-bohinjski odred 31. julija, in sicer na mladinsko delovno akcijo v Bar. Brigadirji delajo v težkih pogojih, saj so dnevne temperature okoli 45 stop. Celzija. Pred odhodom je bila zadnja brigadna konferenca v Kazini. Brigadirji so izvolili vodstvo in zadovoljili mladince za delo na posameznih področjih interesnih dejavnosti. Za sedaj naj povemo, da MDB nima večjih težav in problemov v Baru, pesti jo le vročina, čemur se pa ne da pomagati. Na MDA Bar je 48 mladih iz jeseniške občine.

V nedeljo, 2. avgusta, je na zvezno delovno mladinsko akcijo Slovenske gorice 1981 odšlo 21 pionirjev iz je-

POHOD PO »POTEH KARAVANŠKIH GRANIČARJEV«

Za nami je pohod »po poteh karavanskih graničarjev«, katerega je že četrtič skupaj z OO ZSMS Žirovnica in JLA organizirala OK ZSMS Jesenice. Kot vsako leto (razen prvo) se je pohoda in zaključne prireditve ob spomeniku Dragoljuba Milovanoviča v Završnici udeležilo okoli 200 udeležencev (med njimi največ graničarjev, kar je prav, saj je prireditev namenjena predvsem njim), premalo pa je bilo mladih in ostalih občanov.

Člani OO ZSMS Žirovnica in člani aktivna ZSMS iz karavle Matija Verdnik-Tomaž so tako že tretjič nekoliko razočarani, saj priprava po-

Sandi, kakšni so bili tvoji občutki in odnos tvojih sodelavcev do tebe, ko si zvedel, da si najboljši mladi delavec-samoupravljalce?

Bil sem srečen, toda lahko bi bil izbran tudi katerikoli drugi sodelavec, saj smo vsi prav pridni delavci. Odnos sodelavcev do mene je isti, to se pravi dobro. Prav sedaj, v času letnih dopustov, se to najbolj kaže, ko moramo nadomeščati drug drugega. Zelo sem vesel, ker vidim, da se starejši sodelavci zanimajo za delo osnovne organizacije ZSMS in za mladino na splošno.

Kakšni so tvoji načrti?

Rad bi nadaljeval šolanje na delovodski šoli. Če me Železarna ne bo mogla štipendirati, bom sam plačeval šolanje.

Kaj delaš v prostem času?

Mnogo se ukvarjam s športom, največ nogometom, plavanjem in smučanjem. Seveda berem tudi časopise in revije. V prostem času tudi veliko planinarim.

Rad bi povedal še to, da tudi naša osnovna organizacija ZSMS v Žirovnici zelo dobro deluje in smo mladi pripravljeni pomagati, ne glede na to, da delamo v Železarni, da bi bilo delo ZSMS še boljše.

Končati sva morala najin pogovor, ker je potekal med Sandijevim delovnim časom. Tudi to kaže, kako so sodelavci in obratovodje pripravljeni pomagati. Brez njihove pomoči in seveda Sandijeve pripravljenosti tega intervjuja sploh ne bi bilo.

seniške občine in 17 pionirjev iz radovljiške občine ter štirje mentorji (dva iz Jesenice in dva iz Radovljice). Brigadirji — pionirji se na akciji dobro počutijo — to je zlasti novica za starše naših pionirjev. Povemo naj še, da bodo predstavniki OK ZSMS Jesenice in OK ZSMS Radovljica v četrtek, 13. avgusta, obiskali pionirsko delovno brigado Kokrški odred v Slovenskih goricah.

Devetega, to je v nedeljo, pa je na mladinsko delovno akcijo Kras '81 odšla naša tretja brigada Jože Gregorčič-Gorenjc. V soboto, 8. avgusta, so brigadirji sodelovali na pohodu »po poteh karavanskih graničarjev« in so v Završnici imeli zadnjo brigadno konferenco. Izvolili so vodstvo, komandant je Ivan Berdič iz OO ZSMS Gradis Jesenice, traser pa Abid Omanović iz OO ZSMS SVG Gradbinec Jesenice.

Izvolili so tudi mladince, ki bodo opravljali naloge na najrazličnejših interesnih področjih. Brigadirji so srečno prispeli na Kras in že delajo pri izgradnji vodovoda — te primarne potrebe Krasa.

hoda zahteva kar dosti dela. Povemo naj, da so v petek in soboto krepko delali, da so uredili prireditveni prostor in poligon za partizanski mnogoboj.

Mladi so pripravili tudi lep in bogat kulturni program, katerega pa je poslušalo precejšnje število udeležencev pohoda in gostov prireditve v Završnici.

Zaradi premajhne udeležbe, morda je tudi čas dopustov vzrok za premajhno udeležbo, OK ZSMS Jesenice, JLA in OO ZSMS Žirovnica razmišljajo o nekaterih spremembah organizacije pohoda in proslave dneva graničarjev.

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

RADIOLOŠKO-BIOLOŠKO-KEMIČNA ZAŠČITA

RBK opazovanje ima nalogo pravočasno odkrivati, sporočati in obveščati o začetku učinkovanja vojnih JKB sredstev in spremljanje meteorološke situacije v prizemeljskih slojih atmosfere. Opazovanje, posebno učinkov kemičnih vojnih sredstev, mora temeljiti na široki podlagi in mora biti postavljeno tako, da zagotavlja nenehno kontrolo določenih rejonov ter naglo sporočanje in obveščanje o nastali nevarnosti. Opazovanje in določanje parametrov jedrskih udarov opravljajo vizualne opazovalne postaje službe OJOA.

Z RBK ogledovanjem se zbirajo podatki, uresničuje vpogled v posledice JKB udarov in se ugotavlja: stanje v rajonu JKB udara, vrsta, stopnja in obseg kontaminacije ljudi, materialnih dobrin, hrane in vode, zemljišča in objektov. Na podlagi podatkov, dobljenih z ogledovanjem, se korigirajo poprejšnje RBK napovedi in določijo dopolnilni ukrepi in postopki RBK zaščite.

Pravočasno in uspešno opravljanje nalog ogledovanja se lahko uresničuje pod pogojem, da je množično organizirano v vseh organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih in družbenopolitičnih skupnostih in da se zagotovi zanesljiv prenos podatkov.

Dozimetrijska kontrola mora omogočiti dobivanje podatkov za podrobnejšo presojo sposobnosti delovnih ljudi v organizacijah združenega dela, institucijah in službah, ki so vitalnega pomena za funkcioniranje sistema SLO, enot CZ in službe OJOA, napoved stopnje radiacijskih poškodb in tveganje čezmerno obsevanih ljudi. Razvita mora biti tako, da zagotavlja stalni vpogled v obsevanost ljudi, da bi se pravočasno izvajali ustrezni zaščitni ukrepi.

Laboratorijske preiskave obsega stroge specialistične naloge, s katerimi se dopolnjujejo podatki, dobljeni z ogledovanjem. Z laboratorijskim raziskovanjem vzorcev se omogoča kompleksna in strokovna interpretacija nevarnosti, ki so nastale kot posledica uporabe vojnih JKB sredstev. Glede na njihov pomen za presojo in ugotavljanje uporabnosti materialnih dobrin in način njihove uporabe (preprečevanje, omejitve) je laboratorijske preiskave treba organizirati v občini, izjemoma pa v krajevni skupnosti in večji organizaciji združenega dela, tako da zajame celotno ozemlje občine. Za te potrebe je treba usposobiti in uporabljati predvsem obstoječe laboratorije delovnih organizacij, šol in drugih primernih ustanov in institucij, kjer pa to ni mogoče, se lahko kupujejo specialni poljski laboratoriji.

Kontrolno-zaščitna služba ima cilj pravočasno opozoriti prebivalstvo na vrsto in smer širjenja kontaminiranih rajonov in regulirati način izogibanja le teh. Vzpostavlja se z enotami CZ, prometnimi in cestnimi organizacijami in ustreznimi silami in enotami notranjih zadev in z zaznavanjem kontaminiranih rajonov — smeri.

2. Organizacija in funkcioniranje JKB kontrole:

Težišče JKB kontrole mora biti v krajevnih skupnostih, delovnih in drugih organizacijah. Kompleksnejše spoznavanje RBK situacije poteka na ravni občine in SR Slovenije.

Organizacije združenega dela in KS je treba usposobiti za: pravočasno odkrivanje in prenašanje podatkov o začetku uporabe vojnih JKB sredstev v njihovem rajonu, detekcijo, DSt, odkrivanje in merjenje intenzitete radioaktivnih sevanj, ugotavljanje obsega RBK kontaminacije, dozimetrijsko kontrolo, poročanje, obveščanje in alarmiranje o JKB nevarnosti.

JKB kontrolo opravljajo v organizacijah združenega dela, naseljih, soseskah in KS načeloma organi in ljudje (opremljeni z ustreznimi sredstvi), ki ob svojih rednih zadevah lahko opravljajo te naloge (protipožarne patrrole, organi, ki fizično varujejo objekte, organi za vzdrževanje reda, gozdarji, cestarji itd.).

Izjemoma se za to lahko ustanovijo tudi posebne izvidniške RBK ekipe, ki spadajo v sestavo enot CZ za splošne namene.

Za spoznavanje vseh elementov RBK situacije, nujnih za odločanje in izvajanje ukrepov RBK zaščite na ravni občin in SR Slovenije, je treba imeti sile in sredstva za: določanje parametrov jedrskih in kemičnih udarov, kvalitativne in kvantitativne analize kontaminantov, RBK ogledovanje kontaminiranih rajonov in smeri, spremljanje stanja in vodenje evidence o kontaminiranih rajonih, obdelavo podatkov o jedrskih in kemičnih udarih in pripravo nujnih podatkov za izvajanje ukrepov RBK zaščite in izmenjavo podatkov o JKB situaciji.

Podatke o rajonih z visoko intenziteto radioaktivnega sevanja dobivajo organi in organizacije od poveljstev in štabov oboroženih sil prek službe OJOA.

Nadaljevanje

NAŠ DOPUST V CRIKVENICI

Oglašamo se vam iz prelepe Crikvenice iz našega železarskega doma mi mladi in pošiljamo pozdrave vsem delavcem TOZD in delovnih skupnosti Železarne. Zelo bi bili ponosni, če boste tale naš dopis o dopustu v našem železarskem domu objavili v Železarju.

Dom stoji tik ob obali, da v morje lahko pljuneš, ima lepo teraso in na naše veselje prostor za balinanje, mizo za namizni tenis, a za najmlajše tobogan, peskovnik in gugalnice. Naša babica si je vse temeljito ogledala in pripomnila: mulci, da ga ne boste kaj lomili, o takih počitnicah smo v stari Jugoslaviji lahko samo sanjali. Naša ljuba mamica si je takoj prvi dan oblekla nove kopalke in se ogledovala kot kakšna filmska zvezda. Oče je diskretno pokašljeval in nekaj pripomnil o nečem preveč mladostnem, pa se je na reveža vsula ploha besed iz ust ljube mamice. Govorila je o nekakšnem »vampu«, ki mu menda že visi čez hlače. Nekaj dni je bilo zatišje, razen pripomb mamice in njenih znank, da bodo dedci poglani korenine pred bifejem.

Po nekaj dneh se je začelo s hrano. Očka in naš sosed sta skupno ugotovila, da je hrana veliko bolj okusna kot doma. Na te ugotovitve so z združenimi močmi ljuba mami in sosed, pridružila se je tudi babi-

ca, planile po svojih »tastarih« z nič kaj izbranimi besedami: »Ko pridemo domov, pojdite žret drugam.«

Bogat besedni zaklad uporabljata moja mamica in sosed, če jima kdo stopi na občutljivi prstek. Sosedin sin Sašo je moj šolski prijatelj in skupno »obdelujeva« tale naš dopust.

Babica je upravnika zelo pristrčno pozdravila, menda ga ni že nekaj let videla in mu polaskala kako dobro izgleda. Upravnik se je sicer zadovoljno smehljajal njeni pripombi, samo malo se je potrepljal po trebuščku, češ, debelimo se, debelimo. Komaj je odnesel pete, je babica strokovno ugotovila: ja, ja, ob taki hrani pa trebuščki lahko rastejo. Naj upravnik to ve, drugič naj jim fiziološki krompir skuha, saj to je pri nas redno na jedilniku (tedenskem). Ko so bile za večerjo ribe, je ljuba mamica malo preveč popila, češ da ribe morajo trikrat plavati: v vodi, v olju in v vinu. Tako zelo se je raznežila ob kozarcu, da je začela nazdravljati: »Živela Železarna! Živio

naš dopust!« in verjetno bi še in še nazdravljala, pa jo je očka ne preveč nežno pobožal z nogo pod mizo.

S Sašom sva sklenila, da napiševa tudi to, da sta njegov in moj atek »po francosko« izginila v hotel takoj za našim domom, mislim, da se imenuje »Danica«, na ples. Jaz, Sašo in

naša »klapa« smo jih opazovali skozi gosto lovorjevo listje ob plesišču. »Hudiča«, je ušlo Sašu, »naši tastari ga kar dobro dajejo.« Sicer njihov ples ni bil za tekmovanje, a svoje partnerke so krepko stiskali in se petelinili okrog njih. Sašov stari je ves dan nekaj ternal o nekakšni

revmi, po plesišču se je pa dajal »nič kaj primerno za Abrahamova leta« (pripomba babice). Drugi dan je bil pa cirkus in pol. O tolikih oslih, bivoli, opicah in podobnih zvverih, ki so jih bili deležni naši ubogi očetje, še nisem slišal. Sašov oče se je po tolikih komplimentih napil, od veselja mislim. Tako mineva naš dopust. Verjetno tega ne bi pisali (naša »klapa« z združenimi močmi in nasveti), ker je vreme lepo, samo jaz sedim v sobi, ker sem »štór nerodni« padel po stopnicah.

Babici sem to pisanje pokazal, da prečita, če je vse v redu. Njen komentar: »Ja, ja, tudi tvoj ded je imel smisel za humor, samo preveč je za kiki ljudi gledal. No, ja, bomo videli, kaj bo iz tega mulca.« Želim si, da bi postal električar, da bi se zaposlil v naši železarni in da bom reden dopustnik v tem lepem železarskem domu v Crikvenici.

Hvala osebju doma za prijetne dneve in lepo oskrbo. Za zaključek pozdravljamo uredništvo Železarja in vse delavce v Železarni.

mladi dopustniki in rekreator

Jeseniška razglednica (Foto I. Kučina)

3. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Odbor za delovna razmerja pri delavskem svetu TOZD Strojne delavnice je na svoji 3. seji 24. julija razporedil na delovne naloge in opravila osem novospredanih delavcev ter šest delavcev, ki so bili sprejeti na počitniško delo. Pet delavcev je premestil k drugim opravilom in nalogam. Razen tega je obravnaval tudi več prošelj (izredno plačana in neplačana odsotnost, sklenitev oziroma prekinitve delovnega razmerja) ter pregledal izvrševanje sklepov prejšnjih sej.

Novospredeti delavci so bili razporejeni na naloge in opravila III. strugarja (štirje), IV. ključavničarja (eden), IV. strugarja (eden) in I. ključavničarja (eden). Čistilki je bila podaljšana odločba o razporeditvi za določen čas.

Delavci, ki so bili za določen čas sprejeti na počitniško delo, so bili razporejeni za IV. ključavničarja (štirje) in za IV. strugarja (dva).

V zvezi s premestitvami naj povemo, da je bil en pripravek premestjen — pod pogojem, da uspešno opravi strokovni izpit — na delovne naloge »vodja obrata konstrukcije«, strojnoplamenski rezalec na naloge »vodilni skladiščnik orodnih jekel«, pomožni delavec na naloge IV. ključavničar, II. elektrovarilec na naloge I. elektrovarila, IV. kovač pa na naloge skladiščnega delavca.

Na prošnjo pihalnega orkestra Jeseniških železarjev je odbor enemu delavcu odobril dvakrat po štiri ure izredno plačane odsotnosti za sodelovanje na pripravah za finalni nastop na šestem tekmovanju pihalnih orkestrrov Slovenije. Dvema delavcema je odobril po dva dni neplačane odsotnosti (zaradi odhoda v JLA oziroma zaradi možnosti zaposlitve v rojstnem kraju). Dvema je odobril sporazumno prekinitve delovnega razmerja, medtem ko je enemu delavcu (elektrovarilcu), ki je zaprosil za ponovno sklenitev delovnega razmerja, prošnjo zavrnil, drugo (ključavničarja) pa bo obravnaval na prihodnji seji (dotlej je treba zbrati vse potrebne informacije). Na prihodnji seji je sklenil obravnavati tudi prošnjo ključavničarja, ki želi prestopiti iz vzdrževanja jeklarne v njihovo temeljno organizacijo.

Pri pregledu sklepov prejšnje seje se je odbor največ zaustavil pri vprašanju nadomestovanja. V zvezi s sklepom, po katerem naj bi ob daljši odsotnosti odpremnika (do tri dni naj bi ga nadomestoval kontrolor, ki tedaj dela na dopoldanski dnini) le-tega nadomestoval delavec, ki sedaj opravlja naloge I. strojni žagar, je odbor ugotovil, da je potrebno najti ustrežnejšo rešitev. Ta delavec ima namreč veliko dela na žagi. Zaradi povečanja dela kontrolorjev (pregledovanje izdelkov v orodjarni in stari strugarni Javornik ter nadomestovanje odpremnika) je sklenil poslati ustrežno zahtevo na oddelke za študij dela in časa.

V zvezi z zahtevo, ki jo je odbor postavil na prejšnji seji, da morajo vodje obratov vsak mesec pisno poročati, koliko delavcev je več kot pet dni nadomestovalo druge delavce, je bilo sprejetih več sklepov. Tako je sklenil, da mora vodstvo obrata strojne obdelave pripraviti predlog, ali naj se delavca, ki opravlja naloge II. ver. vrtalca, premesti na naloge I. ver. vrtalca za določen čas (šest mesecev) ali nedoločen čas. Vodstvo strugarne valjev mora predlagati premestitev delavca, ki opravlja naloge II. brusilca, na naloge I. brusilca. Pri ključavničarjih strojev se ni strinjal z verzišnim nadomestovanjem. Sklenil je, da se pri njih nadomestuje samo skupino-

vodja ter predlagal, da naj se poišče boljša rešitev planiranja dopustov in odsotnosti z dela. Ugotovil je tudi, da vodstvo obrata konstrukcij ni upoštevalo omenjenega sklepa o nadomestovanju, kar je ocenil kot kršitev delovne discipline. Razen tega je sklenil, da režijski delavci do treh dni nadomeščajo samo formalno ter da morajo vodje obratov obrazložiti nadomestovanje po spisku za tekoči mesec, ne pa za vsakih pet dni posebej. Pri tem morajo navesti, koliko dni in koga se nadomestuje.

mešča ter vzrok, zakaj je prišlo do nadomestovanja. Delavcem v normi, ki spremljajo poizkusno delo začelnikov, bo odbor sproti, od primera do primera, odobril ustrezno število režijskih ur.

Seznanil pa se je tudi s poročilom kadrovskega sektorja o psihološkem pregledu kandidatke za strojno delavko v orodjarni ter imenoval tričlansko komisijo za strokovni izpit pripravnika, ki naj bi postal, kot smo že omenili, vodja obrata konstrukcij. BL

2. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Strojne delavnice je na svoji 2. seji 4. avgusta obravnaval polletno poslovno poročilo, uresničevanje varčevalnih in drugih ukrepov, izvajanje ukrepov za izboljšanje delovne in tehnološke discipline in še nekatere druge zadeve.

Delavskemu svetu TOZD Strojne delavnice je predlagal, da naj šestmesečno poslovno poročilo temeljne organizacije in železarne Jesenice potrdi s pripombo, da je treba nadaljevati akcijo za zmanjšanje nedovršene proizvodnje in da je treba dokončati prvo fazo gradnje novega obrata na Javorniku, pospešiti pa tudi drugo fazo izgradnje.

Minil je, da je treba izvajanje varčevalnih in drugih ukrepov še poostri (nekateri so izvršeni, večina pa se jih še izvaja). Samoupravnim delovnim skupinam je zato priporočil, da naj na vsakem sestanku ocenjujejo učinkovitost izvajanja

zlasti tistih ukrepov, ki se nanašajo na njihovo delovno okolje, od predsednika komisije za ugotavljanje škode v TOZD Strojne delavnice pa je zahteval, da naj poda polletno poročilo o delu komisije.

Prav tako je menil, da je potrebno nameniti še več pozornosti zavestnemu izvajanju ukrepov za izboljšanje tehnološke in delovne discipline. Ukrepe je treba dosledno izvajati v vseh oddelkih temeljne organizacije.

Delavskemu svetu temeljne organizacije je odbor predlagal, naj potrdi tudi strokovno oceno predlo-

Nadaljevanje na 7. strani

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz dvanajstih temeljnih organizacij ter iz treh delovnih skupnosti prejeli 106 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Razprave so se nanašale predvsem na proizvodnjo in poslovanje v prvem polletju.

SDS ponvično gospodarstvo 1 (TOZD JEKLARNA) je ocenila, da »tako iz objektivnih kot iz subjektivnih razlogov« (posebej ne navaja, kaj to pomeni) TOZD Jeklarna ni izpolnila svojih planskih obveznosti. S pravilnikom za določanje dnevnih premij za višjo proizvodnjo jekla je skupina soglašala. Tesar, ki je zaposlen v jeklarni, pa je v zvezi s tem postavil vprašanje, zakaj tudi on ni vključen v seznam za premije, tako kot so ostali vzdrževalci.

Iz TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, bluming 1 in 2, adjustaža štekel 2, adjustaža štekel Javornik ter adjustaža bluming 1 in 4. Vse SDS so obravnavale poslovanje v prvem polletju. V zvezi s tem SDS adjustaža štekel Javornik pripominja, da je v drugem polletju treba bolje organizirati »dohodek« vložka na Javorniku. SDS adjustaža bluming 1 pa je menila, da bi bilo prav, če bi se njihov prispevek k poslovnemu uspehu TOZD poznal tudi pri osebnih dohodkih, ki pa medtem, ko življenjski stroški naraščajo, ostajajo na isti višini. V zvezi s tem hkrati poudarjajo, da niso odgovorni, da pogosto prihaja do pomanjkanja materiala in s tem do neizpolnjevanja plana v adjustaži. Govorili so tudi o delovni in tehnološki disciplini ter zahtevali, da naj se poskrbi za prepračevanje garderobe ter za razsvetljavo hale. Tudi SDS adjustaža bluming 4 meni, da bi bili glede na poslovni uspeh osebnih dohodki lahko večji in predlaga, da naj bi se le-ti približali porastu življenjskih stroškov. V zvezi s tehnološko disciplino SDS poudarja, da je potrebno poskrbeti za boljšo zaščito pri strojih, pri katerih odbruski letijo tudi do polovice hale daleč, opozarja pa tudi na pomanjkljivo vzdrževanje brusilnih strojev ter na »skoraj nevzdržno« pomanjkanje delavcev. SDS adjustaža štekel 2 trdi, da je vzdrževanje adjustaže štekel kritično, primanjkuje pa tudi žerjavovodij. »Za tako nizko plačilno grupo je žerjavovodje težko obdržati«, pravijo. O tem je bilo govora že tudi na delavskem svetu, vendar pa konkretnih rešitev še ni.

V TOZD VALJARNA ŽICE so o poslovnem poročilu za prvo polletje razpravljale SDS valjarna žice 1, 2 in 4. SDS valjarna žice 1 poudarja, da je bila proizvodnja v prvem polletju dosežena, kljub temu da je bil v prvem polletju izveden generalni remont valjarne. Tudi iz analize stroškov je razbrati uspeh, saj je iz obračuna videti, da so za 47 milijonov nižji. K znižanju je v veliki meri prispeval tudi izplen, ki je bil večji od načrtovanega, kar je še posebej razveseljivo. Menijo, da bi morali tako ugodne pokazatelje obdržati tudi v drugem polletju. SDS valjarna žice 2 meni, da kljub dobri rezultati v prvi polovici letošnjega leta ni treba zanemariti visokega odstotka zastojev v valjarni, posebej na peči Jumping in motorjih, še zlasti pa na reaktorjih nekaterih prog. Vzrok za visoko bolniško odsotnost pa bi bilo po mnenju te SDS treba iskati v samem obratu in v drugih spremljajočih dejavnikih. Pod razno SDS vprašuje, kdaj bo (bo vsaj do zime?) urejen pult pri peči. SDS valjarna žice 4 pod razno opozarja na pomanjkljivosti, ki jih ugotavlja v zvezi z rezervnimi deli oziroma z vzdrževanjem naprav. Še zlasti se pritožujejo delavci, ki delajo pri adjustiranju žice, da jim pogosto manjka primarne žice za vezavo kolobarjev. Njihovo delo je oteženo, ker morajo uporabljati jekleno žico, ki je pretrda, ploščata ali predebela.

Iz TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE smo prejeli še zapisnik SDS žarilnica 3. Skupina je obravnavala poslovanje in uresničevanje stabilizacijskih ukrepov ter kadrovske problematiko v prvem polletju, junijsko proizvodnjo, problematiko vložka ter tehnološko in delovno disciplino. Glede slednje meni, da bi morali ukrepi veljati tudi za vodilne delavce. Izrečena je bila tudi kritika, da se premalo upošteva pripombe in predloge SDS glede raznih potrebnih popravil ter glede izboljšanja delovnih pogojev (stoli na Siemagu, cevi za odsesavanje na globinskih pečeh). Pritožujejo se tudi, da ne morejo normalno obratovati, ker imajo za »konti« peči premalo vložka. Tudi ta skupina je ena izmed tistih, ki se ne strinja s sedanjim načinom malice in zahteva, da se spet preide na prejšnjega.

V TOZD ŽICARNA pa so skupine pregledale poleg proizvodnih rezultatov v prvih šestih mesecih posebej še ju-

njske proizvodne rezultate ter kvalitetno problematiko v juniju in v prvem polletju. SDS vodstvo TOZD ugotavlja za junij izboljšanje izplena, znižanje stroškov in povečanje storilnosti, podobno pa tudi za celotno prvo polletje. Proizvodnja bi bila še boljša, če se ne bi soočali s preveliko odsotnostjo ter s pomanjkanjem delavcev. SDS nadalje navaja, da so dosegli sicer pomembne izvozne rezultate, da pa jim ni uspelo zagotoviti naročil za planirani izvoz pocinkane žice ter da so naročila za VAC žico pripela šele v maju. Opravičenih reklamacij v juniju je bilo sicer nekaj več kot prejšnje mesece (0,32%), vendar v celotnem prvem polletju reklamacije predstavljajo vrednostno le 0,18 odstotka. Podobne so tudi ugotovitve ostalih SDS. SDS žičarna I-2 je dobila odgovor na vprašanje glede normativov pri umivanju ob koncu dne. Poudarja pa, da morajo biti vsi tuši uporabni in da jih lahko koristijo le žičarji (vzdrževalci naj bi koristili svoj tuš, ki naj bi bil ločen od drugih s pregradno steno). Kritizirali so tudi malico, češ da ni prave izbire, ker večkrat ni dveh hladnih obrokov temveč samo eden. SDS žičarna I-3 tako v zvezi s polletno proizvodnjo, kot v zvezi z reklamacijami, opozarja predvsem na slabo luženje. Pravi, da je bilo 50 odstotkov reklamacij prav zaradi slabe površine. SDS žičarna II-2 in II-3 se pod razno pritožujeta, da se dogaja, da imajo v kantini tudi po tri, štiri dni enak obrok suhe malice in da se s salame cedi loj takoj, ko vzameš obrok iz hladilnika. Dogaja se tudi, da so obroki tople hrane skoraj povsem enaki (kislo zelje in jota). Hladni obrok: dva decilitra mleka, med in maslo, se skupini zdi bolj primeren za zajtrk v otroškem vrtcu kot za malico za fizičnega delavca. Nadalje trdita, da v popoldanskem času ni izbire tople hrane, medtem ko je na nočni dnini velikokrat sploh ni (»če je, pa že kisl«). Odgovornim v TOZD Družbena prehrana SDS predlaga, da naj pogledajo po drugih delovnih organizacijah izven Železarne, kakšne malice imajo in kakšna je cena teh malic. SDS pocinkovalnica vprašuje, kako je z vzdrževanjem proge II. Ugotavlja namreč, da je nujnih več manjših popravil. SDS votličarna meni, da je za izventoliranje reklamacije, ki se ponavljajo iz meseca v mesec, kriva samo malomarnost. Pritožuje pa se tudi, da se gladilci z milom, ki ga dobijo, ne morejo umiti rok ter vprašuje, če bi bilo mogoče za umivanje spet dobivati »zeleno maso«, ki jo, kot so seznanjeni, v drugih obratih še vedno redno dobivajo poleg mila. Zapisnik smo prejeli tudi od SDS adjustaža žičarne.

O poslovanju v prvem polletju so na skupnem zboru razpravljale tudi SDS vodstvo TOZD, profilarna 1 in 2 ter predelava profilarne (TOZD PROFILARNA). SDS ugotavlja, da so v prvem polletju izdelali 10.263 ton profilov, oziroma da so plan presegli za 3,4%, kar pa je še vedno za 13,2% manj, kot so izdelali v istem obdobju lani. Toda lani so delali do 15. maja na tri izmene, letos pa vseskozi delajo na dve, pa tudi oskrba z vložkom ni bila dobra. Plan so presegli pri izdelavi cestnih ograj (7,4% več), pri izdelavi profilov, rondel in diskov pa so zaostali za 28,1%. Pri izdelavi barvnih profilov za TAM pa za 26,1%. TOZD Jeklovlek jih namreč zaradi svojih planskih obvez ne more pravočasno opesati. Težave so tudi v preskrbi osnovnih premazov. Kljub vsem težavam so gotovo proizvodnjo v prvem polletju presegli za 1,1%. Izvozili so za 854,5 ton profilov ali 48,8% planiranega izvoza, ob čemer pa pravijo, da izvoz tudi ni bilo ustreznih naročil. SDS pod razno ugotavlja, da je potrebno zagotoviti redno oskrbo s peskanimi profili za TAM ter izboljšati kvaliteto profila za izvoz in za TOZD Vratni podboji.

SDS adjustaža 2 (TOZD JEKLOVLEK) v zvezi s poslovanjem v prvem polletju pripominja, da se bolje kot delo v proizvodnji vrednoti delo uslužnostnih služb. Za izpolnitev polletnega plana so v TOZD porabili manj delovnih ur kot so planirali in tako precej zmanjšali proizvodne stroške. Kljub temu pa so zaostali za planiranim osebnim dohodkom. Za to krivijo sistem nagrajevanja v Železarni ter nekoliko cinično trdijo, da »osnovna dejavnost Železarne kmalu ne bo več proizvodnja jeklenih izdelkov in polizdelkov ampak manevriranje nekaterih služb v skupnih službah na polju dohodkovnih odnosov med posameznimi TOZD«. SDS opozarja tudi na manjša popravila v ženskih sanitarijah.

Iz TOZD ŽEBLJARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, ter žebljarna 1, 2 in 3. Razpravljale so o poslovanju v prvem polletju. Na sestanku SDS vodstva TOZD je bilo govora tudi o izpolnjevanju stabilizacijskih ciljev. Pojasnjeno je bilo, da je neizpolnjevanje ciljev pri izmetu obravnaval še odbor za gospodarstvo in zavzel ustrežna stališča. SDS žebljarna 1 meni, da so za prevelik izmeček odgovorni delovodje, žebjarji in čistilci, ker premalo spoštujejo tehnološko disciplino pri čiščenju žčnikov, ker so silosi prepolni in ker je premajhen nadzor nad kvaliteto.

Vprašuje se tudi, ali je bila poraba drobnega inventarja in materiala za vzdrževanje nepravilno planirana, ali pa se ga je preveč porabilo. Podobna so tudi stališča ostalih dveh SDS. Omenimo naj še, da je člane SDS žebljarna 1 zanimalo tudi, kdaj bo izdelan katalog delovnih nalog in opravil.

Iz TOZD STROJNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS vodstva TOZD, priprava dela, materialna služba, strugarna 1 in 2, strugarna Javornik, orodjarna 1 in 2, ključavničarji strojev, kovačnica-kalilnica ter konstrukcijska delavnica 1 in 2. Skupine so razen o poslovanju razpravljale tudi o izvajanju stabilizacijskih ukrepov ter ukrepov za izboljšanje discipline. SDS vodstvo TOZD je na sestanku ponovno postavila vprašanje, zakaj se ni ukinjeno ocenjevanje delovnega prispevka in kaj je s katalogom delovnih nalog in opravil. SDS priprava dela in materialna služba sta na skupnem sestanku v zvezi s poslovanjem ocenili, da je njihova TOZD sedaj na repu investicijskih programov (nove strojne delavnice), kljub temu da se ostale TOZD zavedajo, kako nujno potrebujejo rezervne dele za nemoteno obratovanje. SDS strugarna Javornik želi dobiti pojasnilo o nagradah, ki jih nekateri delavci dobe po uspešno opravljenem remontu — nekateri pa ne. V zvezi s tem omenjajo remont diskarne na Javorniku meseca marca. Dobili so jo namreč ključavničarji vzdrževanja Javornik, delavci, ki so opravili vsa strojna dela za ta remont (iz strugarne Javornik), pa ne. Sejam SDS naj bi večkrat prisostvoval tudi vodja TOZD ter vodja strojne obdelave. SDS orodjarna 1 ni zadovoljna z delitvijo malice. Predlagala je, da naj se na koncu pulta namesti blagajna. Delavci-vozači pa so predlagali, da naj bi se na avtomobilni postaji ob »glavni pisarni« uredila streha. SDS ključavničarji strojev je v zvezi s poslovnim poročilom predlagala, da naj bi bilo več razumevanja za investiranje v lastni kader, za boljše vrednotenje dela, za uvajanje moderne tehnologije ter za izboljšanje delovnih pogojev. Na sestanku SDS kovačnica-kalilnica pa so kovači predlagali, da naj bi jih napotili na preventivni pregled v obratno ambulanto. Pritoževali so se tudi, da je embalaža za dovoz hrane v kantini litarne izpostavljena prahu ter da so lužila sidra, ki jih dobijo iz HVZ, zelo skrivljena (v HVZ bi morali z njimi bolj ravnati). Ponovno so razpravljali tudi o delu komisije, ki naj bi reševala problem skrajšane delovne dobe. SDS konstrukcijska delavnica 1 in 2 sta na sestanku med drugim omenili, da se disciplinski ukrepi ne izvajajo dovolj dosledno, oziroma da se za nekatere zaostrujejo, za druge pa ne.

Iz TOZD REMONTNE DELAVNICE smo prejeli zapisnike SDS hidravlika in pnevmatika, elektrodelavnica, delavnica elektrostrojev 1, elektrožerjavni, vodstvo gradbenoremontnih delavnic, tesarji, mizarji, kleparji, zidarji, plastika, gradbenoremontna delavnica Javornik ter RTA 2, 5 in 6. SDS HIP v zvezi s tehničnim poročilom TOZD RD za prvo polletje posebej omenja težave pri večkratnem popravilu osebnega avtomobila, ki jim služi za hitre intervencije pri odpravljanju napak na hidravličnih agregatih po vsej Železarni, pritožuje pa se tudi nad delovnimi pogoji v delavnici, nad pomanjkanjem rezervnih delov (zaradi česar se popravila vlečejo) itd. SDS elektrodelavnica, delavnica elektrostrojev 1 ter elektrožerjavni v zvezi z uresničevanjem stabilizacije vprašujejo, zakaj imajo druga skladišča tako prekoračitev zalog. SDS plastika v zvezi s tehničnim poročilom omenja, da je pri remontih premalo sodelovanja med izvajalci. V zvezi z obširnimi dnevnim redom SDS RTA 2 pa naj omenimo, da SDS predlaga kot dodatni varčevalni ukrep »ukinitve« glavnega dežurnega Železarne, da se strija, kot pravi, s sindikalnim odborom in vodstvom obrata, za uvedbo postopka za ustanovitev TOZD RTA, da je delegata v delavskem svetu TOZD zadolžila, da zahteva rebalans plana kadrov ter da je predlagala uvedbo registrirne blagajne pri prodaji hrane za bone v kantini ŽIC. Glede na številne pripombe, ki jih imajo tudi druge SDS, posebej kaže omeniti, da SDS vprašuje, »zakaj se ne ukrepa na številne pritožbe in pripombe na pakirano malico«. Tudi SDS RTA 6 se je zavzela za to, da naj delavski svet obravnava rebalans plana kadrov za obdobje 1981—85 in ponovno prouči spremembe normativov kadrov v obratu RTA, glede ustanovitve TOZD RTA pa ocenjuje, da je to skrajna možnost, da bi dosegli večjo možnost odločanja o perečih problemih v obratu. Po njenem mnenju bi moralo vodstvo in sindikalna grupa RTA podati delavskemu svetu kvalitetnejšo informacijo o upravičenosti normativnih sprememb v obratu RTA.

Povzetke ostalih zapisnikov bomo objavili prihodnjic.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Božidar Lakota

PROIZVODNJA V JULIJU NI BILA DOBRA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na napravi za kontinuirno vli-vanje je bilo v juliju odli-to 2.737 ton jekla ali 68,4 % načrtovane količine. Vzrok je bil v premajhni dobavi jekla in to predvsem iz martinarne.

TOZD LIVARNA

Načrtovana skupna proizvodnja je bila zaradi velike odsotnosti de-lavcev dosežena samo z 89,1 %, medtem ko so kupcem odposlali 71,2 tona jeklenih odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Zaradi slabega dela v jeklarni je prišla v TOZD Valjarna bluming-štekla premajhna količina vročih blokov in so se zato povečali zastoji čakanja na njihovo pravilno tempe-raturo. Razen tega je bilo v tem mesecu tudi nekaj večjih okvar na napravah valjarskih ogrodi-j bluming in štekla. Zato načrtovana skupna proizvodnja ni bila doseže-na, zaostala pa je tudi gotova pro-izvodnja.

Potisna peč je obratovala od 1. do 8. julija in so prek nje prevajali 3.512 ton domačih in tujih slabov.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Kljub precejšnjim mehanskim in elektro zastojem je bila v juliju načrtovana skupna proizvodnja do-sežena, medtem ko je bila zaradi večjih potreb TOZD Žičarna z operativnim programom znižana gotova proizvodnja precej prese-žena. Glavni vzrok za to je bila pre-majhna količina velikih gredic na napravi za kontinuirno vli-vanje. Zato je bilo izvaljano iz zaloge znatno več po asortimentu slabega vložka za prodajo, medtem ko je bilo kvalitetnejšega vložka za potrebe TOZD Žičarna premalo.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Načrtovana skupna in gotova proizvodnja ni bila dosežena zaradi pre-nizke proizvodnje na valjarski progi. Imeli so okvaro na krožni peči za ogrevanje slabov in trikratni zlom valjev. Kljub zadostni količini vložka ni uspelo organizirati v zado-stnem obsegu dodatnega valjanja ob prostih sobotah ali na nočni izme-ni, da bi v večji meri nadomestili izgubljeno proizvodnjo. Ena izmena je dodatno obratovala trikrat, druga pa nobenkrat. Nekaj težav je bilo tudi zaradi razkladanja slabov iz železarne Smederevo, ki jih razkla-dajo na istem tiru, kot nakladajo pločevino za odpremo.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Z gospodarskim načrtom predvi-dena skupna in gotova proizvodnja je bila v juliju dosežena, oziroma precej presežena. Dinamo jekel so izdelali 3.338 ton (junija 3.284 ton), medtem ko so nerjavni jekel, delno tudi zaradi okvare na napravi za luženje travkov, v tem mesecu izde-lali samo 139 ton (junija 359 ton).

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Ta valjarna je načrtovano skupno in gotovo proizvodnjo dosegla. Di-namo jekel je izvaljala 598 ton (ju-nija 494 ton) in visokooličnih jekel 286 ton (junija 276 ton).

TOZD ŽIČARNA

Žičarna je v juliju načrtovano skupno proizvodnjo dosegla 100,2 %, medtem ko je, zaradi premajhnih dobav žice za potrebe TOZD Žel-jarna, nekoliko znižan operativni program gotove proizvodnje dosegla s 104,7 %. Zaradi razlogov, omenje-nih že pri TOZD Valjarna žice in profilov, so bile predvsem težave pri izdelavi patentirane žice, ki so jo izdelali samo 904 ton (junija 1.237 ton). VAC žice so izdelali 409 ton (junija 441 ton) in EPP žice 155 ton (junija 136 ton).

TOZD PROFILARNA

Z gospodarskim načrtom predvi-deno skupno proizvodnjo je ta te-meljna organizacija v juliju presežila za 5,1 %, medtem ko je bila gotova proizvodnja zaradi izdelave uslug nekoliko nižja. Usluge se pri količini ne upoštevajo, temveč samo pri finančni realizaciji.

TOZD VRATNI PODBOJI

Zaradi koriščenja kolektivnega do-pusta je bil v juliju gospodarski načrt skupne in gotove proizvodnje znižan na 100 ton. Zaradi razdrob-ljenih naročil in dveh dni obratoval-nega zastoja na proizvodni liniji zaradi požara je bila načrtovana skupna proizvodnja dosežena samo 80,2 %, medtem ko je bila gotova proizvodnja presežena za 11,3 %.

TOZD JEKLOVLEK

Gospodarski načrt skupne proiz-vodnje so v juliju dosegli s 100,4 %.

TOZD ELEKTRODE

Načrtovana skupna proizvodnja je bila v juliju dosežena s 96,2 %. Zaostali so pri oploščeni elektrodah in pri varilni žici zaradi velike od-sotnosti delavcev, podaljšanega re-monta oploščevalne linije štev. 2 za

tri dni in težav z rezanjem na Curto strojih. TOZD Žičarna zaradi pre-obremenjenosti nekaterih žičarskih strojev ni uspela izdelati zadostnih količin varilne žice.

TOZD ŽEBLJARNA

Gospodarski načrt skupne in go-tove proizvodnje je bil v tem mesecu presežen za 3,7 %.

Avugust KARBA

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

2. SEJA

ODBORA ZA GOSPODARSTVO

(Nadaljevanje s 6. strani)

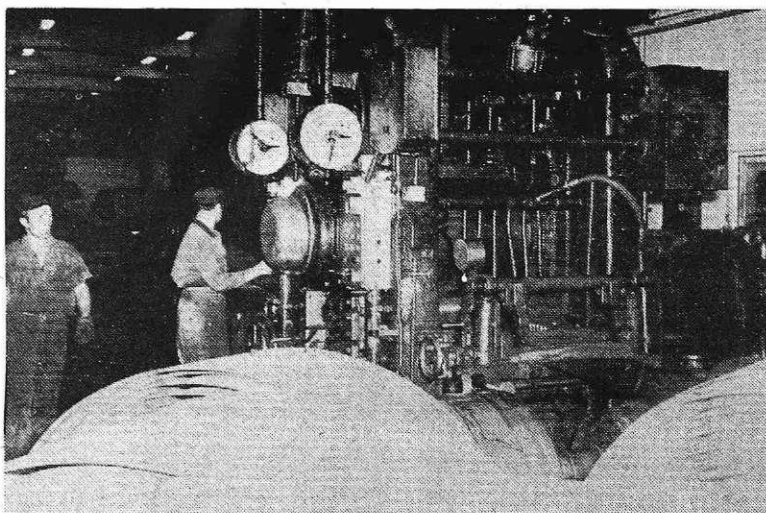
gov za amortizacijske zamenjave za letošnje leto, vendar s pripombo, da so naprave, ki so predvidene za nabavo iz združenih sredstev, nujno potrebne za izvajanje programa del v drugem polletju.

Seznanil se je tudi s poročilom o opravljenih nadurah in prostih urah. Maja je bilo v TOZD oprav-ljenih 2412 ur nadurnega dela, junija 1817 ur, julija pa 1265 ur nadurnega dela. S prostimi urami delavcev v administraciji pa je bilo, takole: maja je deset delavcev opravilo 69 prostih ur, junija sedem 38 ur, julija pa 14 103 proste ure. Odbor k ome-njenemu poročilu ni imel pripomb.

Razpravljati bi moral tudi o pred-logu povišanja prodajnih cen izdel-kov črne metalurgije. Ker pa ni dobil gradiva je po informacijah poslo-vodnega kolegija in sklepil 4. seje odbora za gospodarstvo pri delav-skem svetu Železarne to temotiko le informativno pregledal.

Potrdil je tudi stimulacijo za zbi-ranje odpadne kromove rene v znesku 2 dinarja za kilogram ter ugotovil, da je ostal neizvršen še sklep s 17. seje odbora v zvezi z razpisom tehničnega problema za žigosanje orodja. Izvršen pa je sklep v zvezi z najemnino za gravirni stroj. Le-to bo temeljna organizacija plačevala sama, ker z njim opravlja storitve za ostale TOZD in za zuna-nje naročnike (ZIC).

BL

V hladni valjarni (Foto S. Kokalj)

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD ENERGETIKA

Trinajsta redna seja izvršnega od-bora osnovne organizacije sindikata TOZD Energetika je bila v juliju. Po pregledu sklepov, ki so jih vse izvršili, so pregledali polletno blagaj-niško poročilo in poročila ostalih referentov.

Dogovorili so se o udeležbi pro-slave dneva vstaje v Ljubljani.

Seznanili so se z evidentiranimi možnimi kandidati za delegate v delegatske skupščine in druga telesa samoupravljanja koordinacijskega odbora TOZD Energetika.

Obvestilo konference osnovnih or-ganizacij sindikata Železarne o pre-ključu izredne dobave premoga za delavce Železarne so posredovali zainteresiranim delavcem.

Plačali so prispevek 200 din za udeležbo na izletu za predsednike in člane izvršnih odborov OOS in de-lavskih svetov.

Odbor je bil seznanjen z zahtevki in ukrepi skupne disciplinske komi-sije za delavce iz TOZD Energetika.

Ker je članica izvršnega odbora OOS odšla v pokoj, so soglasno potrdili predlaganega člana.

Na zahtevo Titovega sklada za štipendiranje mladih delavcev in otrok delavcev so podali karakteri-stiko za Titovega štipendista iz nji-hove temeljne organizacije.

Za nakup knjig ob 50-letnici so iz blagajne izvršnega odbora namenili 500 din.

Sprejeli so sklep, da denar za športna tekmovanja po novem delijo personalke in ne več športni refe-rent, ki pa mora sestaviti seznam upravičenih tekmovalcev in pripra-viti denar.

Sedem sodelavcem so dodelili denarno pomoč, na pereč problem dveh so opozorili tudi na konferenco osnovnih organizacij sindikata Žele-zarne, za enega pa zahtevajo, da njegov problem reši socialna služba Železarne.

Predlagali so, naj se v septembru izvede sindikalni izlet.

ČESTITKE ŽIČARJU

VLADIMIRJU ROŽIČU

ZA 80-LETNICO

Naš upokojeni žičar Vla-dimir ROŽIČ z Bokalove 9 je v nedeljo, 9. avgusta, prazno-val svoj 80. rojstni dan. Rodil se je na ta dan leta 1901 na Jesenicah, kjer je dokončal tudi takratno štirimazredno šolo. Kmalu po končani šoli se je star šele 15 let zaposlil v Kranjski industrijski družbi. Decembra 1922 je šel k voja-kom, kjer je služil 18 mesecev v devetem polku v Negotinu. Po odsluženju vojaške obveznosti se je zopet zaposlil v Železarni kot žičar v žičarni, kjer je po zadnji vojni postal delovodja.

Upokojil se je leta 1961, nato je nekaj časa delal še pogod-beno, sedaj pa uživa zasluženi pokoj. V zakonu s Frančiško iz Smarjeških Toplic sta se jima rodila Lado in Branka. Žena mu je leta 1977 umrla, sedaj pa živi pri sinovi družini na Bokalovi.

Ko smo ga obiskali, je dejal, da je zdrav in se dobro počuti. K številnim čestitkam, ki so mu jih izrekli domači in mnogi prijatelji in znanci, se pridru-žujemo tudi mi in mu želimo še veliko let, zdravlja in zado-voljstva.

B. B.

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V JULIJU

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	13.600	13.600	14.560,5	107,1	107,1	—	—	—	—	—	—	—
JEKLA	41.150	41.150	35.694,9	86,7	86,7	—	—	—	—	—	—	—
— SM	25.400	25.400	21.173,4	83,4	83,4	—	—	—	—	—	—	—
— EL	15.750	15.750	14.521,5	92,2	92,2	—	—	—	—	—	—	—
— AEA	7.000	7.000	6.823,4	97,5	97,5	—	—	—	—	—	—	—
— LM	8.600	8.600	7.559,9	87,9	87,9	—	—	—	—	—	—	—
— BBC	150	150	138,2	92,1	92,1	—	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	153	153	136,3	89,1	89,1	60	60	71,3	118,8	118,8	71,3	—
— jeklo	150	150	132,9	88,6	88,6	60	60	71,2	118,7	118,7	71,2	—
— kovino	3	3	3,4	113,3	113,3	—	—	0,1	—	—	0,1	—
VALJ. BLUMING-ŠTEKEL	38.600	36.700	32.390,6	83,9	88,3	7.370	7.370	6.516,9	88,4	88,4	6.593,3	—
— bluming	18.300	18.300	18.824,4	102,9	102,9	470	470	317,0	67,5	67,5	393,1	—
— štekla razrez.	15.580	15.700	11.543,4	74,1	73,5	4.080	4.200	4.177,8	102,4	99,5	4.269,9	—
— štekla razr. storitve	1.900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— termična obdelava	2.820	2.700	2.022,8	71,7	74,9	2.820	2.700	2.022,1	71,7	74,9	1.930,3	—
VALJ. ŽICE IN PROFILOV	9.900	9.900	9.900,9	100,0	100,0	2.740	1.370	2.654,4	96,9	193,8	2.477,4	—
— valj. žice	9.900	9.900	9.900,9	100,0	100,0	2.740	1.370	2.654,4	96,9	193,8	2.477,4	—
— valj. žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJ. DEB. PLOČEVINE	6.400	6.400	5.218,9	81,6	81,6	6.300	6.300	5.036,9	80,0	80,0	5.185,0	—
— valj. deb. ploč.	6.400	6.400	5.218,9	81,6	81,6	—	—	—	—	—	—	—
— valj. deb. ploč. storit.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. BELA	7.700	7.700	7.886,0	102,4	102,4	7.640	7.640	7.708,3	100,9	100,9	8.092,1	—
— hl. valj. Bela	7.700	7.700	7.753,9	100,7	100,7	—	—	—	—	—	—	—
— hl. valj. Bela storitve	—	—	132,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
HLAD. VALJ. JESENICE	2.400	2.400	2.439,8	101,7	101,7	2.180	2.180	2.333,5	107,0	107,0	2.242,3	—
— hl. valj. Jesenice	2.400	2.400	2.439,8	101,7	101,7	—	—	—	—	—	—	—
— hl. valj. Jes. storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ZIČARNA	4.300	4.300	4.307,9	100,2	100,2	3.510	2.950	3.087,1	88,0	104,7	2.930,2	—
PROFILARNA	1.710	1.710	1.797,2	105,1	105,1	1.440	1.440	1.486,9	103,3	103,3	1.530,3	—
— HOP	1.550	1.550	1.447,1	93,4	93,4	1.430	1.430	1.431,6	100,1	100,1	1.475,1	—
— HOP storitve	—	—	201,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— ronđele	—	—	29,4	—	—	—	—	29,4	—	—	29,4	—
— ronđele storitve	30	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— diski storitve	80	80	42,6	53,3	53,3	—	—	—	—	—	—	—
— deli za cest. ograjo	50	50	76,8	153,6	153,6	10	10	25,9	259,0	259,0	25,8	—
SKLADIŠČE 38	170	170	2,4	1,4	1,4	170	170	2,4	1,4	1,4	2,4	—
VRATNI PODBOJI	100	100	80,2	80,2	80,2	100	100	80,1	80,1	80,1	111,2	—
JEKLOVLEK	1.840	1.840	1.845,4	100,3	100,3	1.830	1.830	1.838,0	100,4	100,4	1.872,5	—
ELEKTRODE	1.870	1.870	1.798,3	96,2	96,2	1.690	1.690	1.627,4	96,3	96,3	1.550,9	—
— elektr. + varil. žica	1.530	1.530	1.363,0	89,1	89,1	1.530	1.530	1.360,7	88,9	88,9	1.294,7	—
— varil. žica storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— varil. prašek	60	60	73,9	123,2	123,2	60	60	73,9	123,2	123,2	63,4	—
— suha elektr. masa	100	100	105,6	105,6	105,6	100	100	105,6	105,6	105,6	105,6	—
— ognjevarni mat.	180	180	255,8	142,1	142,1	—	—	87,2	—	—	87,2	—
ŽEBLJARNA	860	860	892,2	103,7	103,7	860	860	892,3	103,8	103,8	914,1	—
ŽELEZARNA	130.753	128.853	118.951,5	91,0	92,3	35.890	33.960	33.335,5	92,9	98,2	33.573,0	—
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	250	250	419,6	167,8	167,8	419,6	—
SKUPAJ	—	—	—	—	—	36.140	34.210	33.755,1	93,4	98,7	33.992,1	—

V TOZD ŽIČARNA SKORAJ ZA 4 ODSOTKE PRESEGLI POLLETNI NAČRT

V temeljni organizaciji združenega dela Žičarna so v prvih šestih mesecih izdelali 28.412 ton žice raznih kvalitiet in s tem za 3,9 % presegli družbeni plan, vendar pa so izdelali 2.443 ton manj žice kot v enakem obdobju lani. Primerjava dosežene proizvodnje nam kaže, da pride povprečno na zaposlenega v prvem polletju letos 106,8 ton izdelane žice, medtem ko je v enakem obdobju lani ta količina znašala 104,6 ton.

V svojem vsestransko obdelanem polletnem poslovnem poročilu navajajo, da so morali zaradi nedobav vlečene žice za TOZD Želbjarna prilagajati operativni program potrebam domače predelave, predvsem v TOZD Želbjarna. Tako so za gotovo proizvodnjo programirali le 18.435 ton namesto 20.870 ton. Razliko so prenesli v program za TOZD Želbjarna, delno pa tudi v program za TOZD Elektrode. V prvem polletju so odstopali tudi od programa izvoza, saj bi morali planirane količine pocinkane in patentirane žice pripravljati za izvoz enakomerno po mesecih oziroma kvalitetah. Dejansko pa so edino patentirano žico realizirali v okviru programa, medtem ko za pocinkano žico niso prejeli nikakršnih naročil, za VAC žico pa šele v maju.

Navajajo, da je delo v glavnem potekalo po programu, čeprav so imeli občasne težave pri preskrbi z vložkom, tako po količini kot po asortimentu. Pri tem so si prizadevali, da so vsaj kvalitetni program izpolnjevali po planu, pri čemer so tudi uspeli. Odstopajo le pri trapezni žici zaradi tehnoloških težav v začetku leta in kasneje zaradi občas-

nega pomanjkanja oziroma odsotnosti žičarjev in pri izdelavi EPP žice, ki je potekala v okviru razpoložljivega vložka. Nekajkrat jim je namreč zmanjkalo toplo valjane žice in zato niso polno zasedli razpoložljivih kapacitet na previjalnih strojih.

Od skupno izdelane 28.412 ton vlečene žice je bilo za prodajo izdelane 20.133 ton, kar je 737 ton manj, kot so predvideli z gospodarskim načrtom. Za TOZD Želbjarno so izdelali 5.310 ton in za TOZD Elektrode 2.904 tone vlečene žice.

Preskrba s toplo valjano žico iz TOZD Valjarna žice je bila zadovoljiva, razen občasnih težav z asortimentom. V celoti so uspeli nadomestiti izpadle dobave iz tujih virov in tudi v času letnega remonta ni bilo občutiti pomanjkanja vložka. Razen iz Zenice niso iz drugih virov dobili predvidenega vložka. Namesto predvidenih 4.600 ton toplo valjane žice so iz drugih virov dobili le 2.907 ton.

V polletnem poročilu navajajo, da bi bili njihovi delovni rezultati lahko še boljši, če ne bi imeli težav s prekomerno odsotnostjo in pomanjkanjem delavcev. Namesto planiranih 280 delavcev (lani 309), so v prvem

polletju imeli povprečni stalež zaposlenih le 266 (lani 295), 30. junija pa celo 259 (lani 285). Delovno razmerje je prekinilo 17 delavcev (lani 20), delovno razmerje pa je sklenilo 14 delavcev (lani 15), iz TOZD pa je prestopilo v drugo TOZD osem delavcev (isto lani). Na osnovi disciplinske odpovedi je iz TOZD odšlo osem delavcev (lani 11).

Izredno visoko so imeli skupno odsotnost, saj je v prvem polletju znašala kar 21,75 % (lani 19,68) in je kar 4,70 % nad povprečno odsotnostjo v Železarni. To pomeni, da je bilo povprečno dnevno odsotnih kar 58 delavcev. V skupni odsotnosti najvidnejše mesto zavzema bolezenska odsotnost, ki je znašala 12,29 % (lani 9,90), kar je 3,36 % nad povprečjem celotne Železarne. Ostala odsotnost se giblje kolikor toliko v normalnih okvirjih, neopravičena odsotnost je predstavljala v skupni odsotnosti 0,40 % in je 0,46 % nižja kot v enakem obdobju lani. Najbolj kritično pomanjkanje delavcev so imeli na žičarskih strojih v žičarni I in II, občasno pa tudi v adjustaži, trenutno pa imajo tudi potrebo po novih delavcih v votličarni.

Da bi zmanjšali bolezensko odsotnost, iščejo primerna dela za tiste obolele delavce, ki niso sposobni več delati na dosedanjih delovnih nalogah in lahko tudi po več mesecih.

Kakor smo že omenili, v prvem polletju niso v celoti realizirali plana izvoza. V celoti so izvršili naročilo za Madžarsko, kamor so izvozili 595 ton patentirane žice. V maju in juniju pa so v sodelovanju s Tehnoistok iz Negotina izvozili še 395 ton VAC žice. Tudi ta rezultat, navajajo, bi bil lahko boljši, če bi imeli na razpolago več toplo valjane žice in enakomernejše kvalitete.

V prvem polletju so v TOZD Žičarna dosegli 96,73 % izplen, kar je za 1,23 % boljši od planiranega in za 0,13 % boljši od doseženega v lanskem letu. To je nedvomno lep uspeh, še posebno, če upoštevamo kvalitetni asortiment.

Storilnost na delavca, brez delovodij, je znašala 194,90 kilogramov na uro in moža in je precej boljša od lanskega leta, vendar gre to na račun večje količine debelega asortimenta. Učinkovitost na posa-

V adjustaži hladne valjarne Bela (Foto S. Kokalj)

meznih delovnih mestih, poudarjajo v poročilu, je še vedno zelo spremenljiva, pri čemer izstopajo delovna mesta, na katerih se pričakujejo novi delavci. V juniju so že polno obratovale nove linije postavljene iz žičarskih strojev Herborn 9 st. in previjalnih strojev Niehof. Tudi ta sprememba je odločilno vplivala na večjo storilnost. Z manjšimi dodelavami, poudarjajo, bo potrebno le še izboljšati kvaliteto navijanja, potem pa bodo polnovredno vključene v proizvodni proces.

Specifične porabe potrošnih materialov in energije se gibljejo v okviru planiranih oziroma normalnih količin iz preteklih let. Nekoliko večjo porabo izkazujejo le pri cinku, kar pa gre na račun izključne izdelave polno pocinkane žice. Družbeni plan eksterne realizacije TOZD Žičarna za prvo polletje je znašal 20.790 ton v vrednosti 603.209.152 din, s povprečno ceno 29.014 din za tono. Prodali pa so 20.354 ton v vrednosti 653.338.389 dinarjev s povprečno ceno 32.100 din za tono. V lanskem enakem obdobju pa so prodali 22.642 ton izdelkov v vrednosti 456.782.678 din s povprečno prodajno ceno 20.174 din za tono. Podatki kažejo, da so v prvem polletju prodali 436 ton manj, kot so načrtovali. Vrednostna realizacija pa je večja za 50.129.237 din ali 8,3 %. Dejanska prodajna cena je za 3.086 din na tono ali 10,6 % nad planirano. Prodaja se je v prvem polletju letos v odnosu na enako ob-

dobje lani zmanjšala za 2.288 ton ali 11,2 %, v vrednosti pa povečala za 196.555.711 din ali 30,1 %.

Celotni prihodek, ustvarjen v prvem polletju, je znašal 223.668.000 dinarjev, kar je 11,1 % več, kot so planirali in 40,8 % več kot v istem obdobju lani. Zaloge izdelkov so se glede na začetek leta vrednostno zmanjšale za 4.549.000 din.

Materialni stroški so skupaj z amortizacijo in drugimi poslovnimi stroški znašali 171.816.000 din. Po pokritju stroškov jim je ostalo 47.303.000 din dohodka, to je 8,7 % manj, kot so načrtovali in 29,5 % več kot v obravnavanem času lanskega leta. Iz dohodka so poravnali vse obveznosti za skupne in splošne družbene potrebe, za delovne skupnosti in pogodbene obveznosti.

Po obračunu vseh obveznosti jim je ostalo 27.160.000 din čistega dohodka, kar je 8,3 manj, kot so načrtovali in 23 % več od lanskega istega obdobja. Za osebne dohodeke so izplačali 20.969.000 din — to je 77,2 % čistega dohodka. V rezervni sklad so odvedli 1.183.000 din, v sklad skupne porabe 2.593.000 din in v poslovni sklad 2.415.000 din. Posamezni kazalci uspešnosti poslovanja kažejo, da so v TOZD v prvem polletju ustvarili na delavca 181.237 din dohodka ali 47,4 % več kot lani, čistega dohodka 104.062 din ali 39,9 % več kot lani, akumulacije v primerjavi z dohodkom 7,6 % ali 204 % več kot v šestih mesecih lani. Izplačani osebni dohodek in sred-

PRODAJA V JULIJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

Količina prodanih izdelkov zaostaja za načrtovano za 16.710 ton ali 7 %, zaostaja pa tudi za lanske leto kumulativno količino sedmih mesecev za 7.957 ton ali 3 %. Povprečna dosežena prodajna cena zaostaja za planirano za 1,4 % (dosežena znaša 26.584 din/t, planirana pa 26.971 din/t), medtem ko je letošnja povprečna višja od lanske leto v istem obdobju za 54 % ali 9.322 din/t.

Podatki po posameznih TOZD kažejo, da so v sedmih mesecih letošnjega leta presegli planirano količino in vrednost prodaje v TOZD Profilarna, Jeklovlek in Žeb-

ljarna, medtem ko v ostalih TOZD za planom zaostajajo, vendar zaostanek ni večji, razen v TOZD Valjarna žice in profilov (27 % pri količini in 26 % pri vrednosti) in v Hladni valjarni Bela (17 % pri količini in 22 % pri vrednosti).

Pregled prodajnih cen po TOZD kaže, da v večini TOZD dosežena prodajna cena zaostaja za planirano, zaostanek pa se giblje med 11 % v TOZD Elektrode (slab asortiment) in 2 % v TOZD Valjarna blumingštel. Višja od načrtovane je prodajna cena v TOZD Livarna (za 3 %), Valjarna žice in profilov (za 2 %), Žičarna (za 8 %), Profilarna (za 18 %) in Želbjarna (za 20 %).

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA PRODAJE V JULIJU

TOZD	IZVRŠITEV JULIJ 1980			DRUŽBENI PLAN JULIJ 1981			IZVRŠITEV JULIJ 1981			INDEKSI					
	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Kol. 8/2	Cena 9/3	Vred. 10/4	Kol. 8/5	Cena 9/6	Vred. 10/7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Livarna	46,1	47.069	2.167.054	60	43.953	2.637.180	71,3	42.714	3.047.436	154,7	90,7	140,6	118,8	97,3	115,6
Valj. blumingštel	6.320,2	17.472	110.424.779	7.370	28.190	207.757.080	6.593,2	23.414	154.370.127	104,3	134,0	139,8	89,5	83,1	74,3
— bluming	326,4	14.922	4.870.515	470	22.164	10.417.080	393,1	20.636	8.112.230	120,4	138,3	166,6	83,6	93,1	77,9
— štel	5.993,8	17.611	105.554.264	6.900	28.600	197.340.000	6.200,1	23.590	146.257.897	103,4	134,0	138,6	89,9	82,5	74,1
Valj. žice in prof.	1.405,5	10.775	15.143.879	2.740	16.888	46.273.120	2.477,4	14.751	36.542.573	176,3	136,9	241,3	90,4	87,3	79,0
Valj. debele ploč.	5.587,1	17.295	96.627.045	6.300	27.426	172.783.800	5.203,4	24.292	126.402.178	93,1	140,5	130,8	82,6	88,6	73,2
Hladna valj. Bela	4.788,7	19.875	95.175.483	7.640	31.670	241.958.800	8.092,1	24.740	200.198.885	169,0	124,5	201,3	105,9	78,1	82,7
Hladna valj. Jesenice	2.101,6	18.465	38.807.139	2.180	28.942	63.093.560	2.242,2	26.137	58.606.080	106,7	141,5	151,0	102,9	90,3	92,9
Žičarna	2.926,0	23.424	68.539.124	3.510	32.743	114.927.930	2.930,3	32.694	95.803.169	100,1	139,6	139,8	83,5	99,9	83,4
Profilarna	1.375,9	16.725	23.011.954	1.440	22.535	32.449.720	1.504,5	24.314	36.580.097	109,3	145,4	159,0	104,5	107,9	112,7
— HOP	1.252,5	15.424	19.319.351	1.430	22.404	32.037.720	1.449,3	22.802	33.045.608	115,7	147,8	171,0	101,3	101,8	103,1
— ronle	36,7	48.336	1.773.408	—	—	—	29,4	77.788	2.289.070	80,1	160,9	129,1	—	—	—
— stebr. in distančn.	67,8	18.198	1.233.848	10	41.200	412.000	25,8	48.289	1.245.419	38,1	265,4	100,9	258,0	117,2	302,3
— diski	18,9	36.248	685.347	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skladišče 38	62,7	24.325	1.525.026	170	42.058	7.149.860	2,4	47.907	116.846	3,8	196,9	7,7	1,4	113,9	1,6
Vratni podboji	131,6	28.394	3.735.827	100	52.250	5.225.000	111,2	48.133	5.353.448	84,5	169,5	143,3	111,2	92,1	102,5
Jeklovlek	1.706,5	28.604	48.812.147	1.830	41.264	75.513.120	1.872,5	37.384	70.000.630	109,7	130,7	143,4	102,3	90,6	92,7
Elektrode	2.346,5	16.129	37.846.444	1.940	27.533	53.413.730	1.970,5	30.715	60.525.519	84,0	190,4	159,9	101,6	111,6	113,3
— elektrode, var. žica, masa, Emona Zgb.	2.198,8	16.749	36.924.935	1.880	27.863	52.381.730	1.820,0	32.655	59.432.022	82,8	195,0	161,0	96,8	117,2	113,5
— prašek	70,6	12.004	847.032	60	17.200	1.032.000	63,4	15.708	995.230	89,8	130,9	117,5	105,7	91,3	96,4
— šamotna masa	77,1	965	74.477	—	—	—	87,1	1.127	98.267	113,0	116,8	131,9	—	—	—
Želbjarna	1.002,5	13.409	13.443.053	860	14.640	12.590.400	914,1	16.480	15.064.600	91,2	122,9	112,1	106,3	112,6	119,7
OSNOVNA REALIZACIJA	29.800,9	(18.632)	555.258.954	36.140	(28.660)	1.035.773.300	33.985,1	(25.382)	862.611.588	114,0	136,2	155,4	94,0	88,6	83,3
Realizacija storitvenih TOZD	—	—	6.768.493	—	—	3.303.744	—	—	8.405.746	—	—	124,2	—	—	254,4
Ostala realizacija vključno DP	—	—	7.806.168	—	—	20.342.187	—	—	13.550.432	—	—	173,6	—	—	66,6
SK. ZUNANJA REALIZACIJA	29.800,9	(19.121)	569.833.615	36.140	(29.314)	1.059.419.231	33.985,1	(26.028)	884.567.766	114,0	136,1	155,2	94,0	88,8	83,5

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA PRODAJE JANUAR—JULIJ

TOZD	IZVRŠITEV OD I-VII 1980			DRUŽBENI PLAN OD I-VII 1981			IZVRŠITEV OD I-VII 1981			INDEKSI					
	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Količ. t	Cena din/t	Vrednost din	Kol. 8/2	Cena 9/3	Vred. 10/4	Kol. 8/5	Cena 9/6	Vred. 10/7
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Livarna	383,4	33.477	12.836.270	405	38.703	15.674.885	373,8	39.741	14.855.942	97,5	118,7	115,7	92,3	102,7	94,8
Valj. bluming-štel	40.076,7	17.270	692.115.617	50.250	25.649	1.288.835.760	48.593,3	25.028	1.216.184.981	121,3	144,9	175,1	96,7	97,6	94,4
— bluming	3.006,5	14.436	43.400.761	2.850	19.069	54.347.540	3.923,9	21.153	83.001.995	130,5	146,5	191,2	137,7	110,9	152,7
— štel	37.070,2	17.500	648.714.946	47.400	26.044	1.234.488.220	44.669,4	25.368	1.133.182.986	120,5	145,0	174,7	94,2	97,4	91,8
Valj. žice in prof.	12.114,4	10.260	124.294.993	17.490	15.244	266.613.650	12.695,2	15.529	197.146.931	104,8	151,4	158,6	72,6	101,9	73,9
Valj. debele ploč.	49.106,3	14.891	731.234.599	41.200	25.130	1.035.337.170	41.860,7	24.285	1.016.601.645	85,2	163,1	139,0	101,5	96,6	98,2
Hladna valj. Bela	50.049,1	16.527	827.149.843	55.060	28.970	1.595.110.835	45.712,7	27.366	1.250.977.084	91,3	165,6	151,2	83,0	94,5	78,4
Hladna valj. Jesenice	16.453,4	17.783	292.593.734	15.710	26.264	412.606.670	15.404,6	25.829	397.885.107	93,6	145,2	136,0	98,1	98,3	96,4
Žičarna	25.567,9	20.349	520.291.403	24.300	29.553	718.137.082	23.283,9	31.985	744.727.654	91,1	157,2	143,1	95,8	108,2	103,7
Profilarna	12.030,3	15.534	186.874.153	9.240	20.372	188.235.510	9.415,4	24.021	226.165.424	78,3	154,6	121,0	101,9	117,9	120,2
— HOP	10.932,2	14.335	156.714.221	9.170	20.289	186.053.450	8.855,8	22.269	197.208.291	81,0	155,3	125,8	96,6	109,8	106,0
— ronle	205,0	38.618	7.916.319	—	—	—	244,3	78.088	19.076.609	119,2	202,2	241,0	—	—	—
— stebr. in distančn.	446,1	17.002	7.584.272	70	31.172	2.182.060	315,3	31.337	9.880.524	70,7	184,3	130,3	450,4	100,5	452,3
— diski	447,0	32.796	14.659.341	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Skladišče 38	496,8	26.678	13.254.663	1.170	38.391	44.917.590	142,6	35.247	5.027.346	28,7	132,1	37,9	12,2	91,8	11,2
Vratni podboji	819,5	28.299	23.190.423	1.165	47.485	55.320.545	1.180,4	45.979	54.273.961	144,0	162,5	234,0	101,3	96,8	98,1
Jeklovlek	12.448,4	26.523	330.169.294	12.910	38.354	495.156.200	13.447,9	36.760	494.344.221	108,0	138,6	149,7	104,2	95,8	99,8
Elektrode	15.080,9	16.170	243.853.080	14.600	25.989	370.828.494	14.602,4	22.711	331.635.505	96,8	140,5	136,0	100,0	89,4	89,4
— elektrode, var. žica,															
masa, Emona Zgb.	12.891,9	18.309	236.041.445	14.080	25.742	362.450.064	12.670,7	25.600	324.371.869	98,3	139,8	137,4	90,0	99,4	89,3
— prašek	507,6	13.424	6.815.152	520	16.122	8.378.430	364,4	15.738	5.734.895	71,8	117,2	84,1	70,1	97,7	68,4
— samotna masa	1.681,4	593	996.483	—	—	—	1.567,3	975	1.528.741	93,2	164,4	153,4	—	—	—
Žebljarna	6.869,4	11.438	78.570.563	6.750	12.979	87.607.760	6.827,6	15.621	106.657.446	99,4	136,6	135,7	101,1	120,4	121,1
OSNOVNA REALIZACIJA	241.496,6	(16.880)	4.076.428.635	250.250	(26.271)	6.574.382.151	233.540,5	(25.933)	6.056.483.247	96,7	153,6	148,6	93,3	98,7	92,1
realizac. storitvenih TOZD			28.071.158			32.730.098			42.464.273			151,3			129,7
ostala realiz. vključ. DP			64.230.652			142.409.569			109.481.438			170,5			76,9
SK. ZUNANJA REALIZACIJA	241.496,6	(17.262)	4.168.730.445	250.250	(26.971)	6.749.521.818	233.540,5	(26.584)	6.208.428.958	96,7	154,0	148,9	93,3	98,6	92,2

PRIPOMBE:

PREDLOG

**SAMOUPRAVNI SPORAZUM O SKUPNIH OSNOVAH IN MERILIH
ZA DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE
IN DELA SKLADA SKUPNE PORABE V DELOVNI ORGANIZACIJI
ŽELEZARNA JESENICE**

TISKANO KOT PRILOGA ŽELEZARJA 31 XXX Z DNE 13. AVGUSTA

Na podlagi 128. in 463. člena zakona o združenem delu, 105. člena zakona o delovnih razmerjih (Ur. list SRS št. 24/77), družbenega dogovora o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo, samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v delovno organizacijo železarna Jesenice, samoupravnega sporazuma črne in barvaste metalurgije SR Slovenije o skupnih osnovah in merilih razporejanja čistega dohodka in delitvi sredstev za osebno in skupno porabo so delavci vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti združenega dela v sestavi delovne organizacije železarna Jesenice po predhodnih javnih razpravah na zborih samoupravnih delovnih skupin z referendumi sprejeli naslednji

SAMOUPRAVNI SPORAZUM O SKUPNIH OSNOVAH IN MERILIH ZA DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE IN DELA SKLADA SKUPNE PORABE V DELOVNI ORGANIZACIJI ŽELEZARNA JESENICE

1. TEMELJNA NAČELA

Člen 1.

S tem sporazumom delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, združeni v delovno organizacijo železarna Jesenice, določajo skupne osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke in tistega dela sklada skupne porabe, ki se uporablja za osebna izplačila, z namenom:

- da zagotovijo samoupravno urejanje odnosov pri delitvi sredstev za osebne dohodke ter dela sklada skupne porabe z upoštevanjem družbenih dogovorov o skupnih osnovah samoupravnega določanja osnov o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke v občini in SR Sloveniji in samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka v železarni Jesenice;

- da zagotavljajo delitev po delu in rezultatih dela ter pri tem uresničujejo načela enakopravnosti, vzajemnosti in solidarnosti ter zagotavljajo materialno in socialno varnost vseh delavcev v delovni organizaciji železarna Jesenice.

Člen 2.

Sredstva za osebne dohodke in skupno porabo so tisti del čistega dohodka, ki ga delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti skladno z določili letnega plana in samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka namenijo za zadovoljevanje osebnih in skupnih potreb v odvisnosti od rezultatov gospodarjenja in upravljanja z družbenimi sredstvi.

Pri tem so delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti sporazumni, da bodo v osebnem in skupnem družbenem interesu oblikovali sredstva za osebne dohodke in del sklada skupne porabe le na osnovi rezultatov dela ter zagotavljali njihovo rast predvsem s povečanjem produktivnosti svojega dela in dela delavcev drugih temeljnih organizacij, s katerimi so združili delo in sredstva.

Člen 3.

S tem sporazumom se določajo takšne skupne osnove in merila delitve sredstev za osebne dohodke, ki delavcem omogočajo enakopravno pridobivanje osebnih dohodkov na podlagi prispevka k rezultatom živega in minulega dela ter jih vzpodbujajo za izboljševanje pogojev dela in povečanje gospodarnosti dela.

Pri delitvi sredstev dela sklada skupne porabe se s tem sporazumom določajo skupne osnove in enotna merila, ki temeljijo na načelu solidarnosti tako, da se s sredstvi dela skupne porabe prispeva k izboljšanju materialnega in socialnega položaja delavcev in njihovih družinskih članov.

Člen 4.

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so sporazumni, da bodo sredstva za osebne dohodke oblikovali v taki višini, kot jo določajo samoupravni letni plani temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, ob tromesečnih in ob zaključnih računih pa bodo upoštevali poslovno uspešnost temeljnih organizacij in delovnih skupnosti.

Usklajenost oblikovanih sredstev za osebne dohodke s tekočimi družbenimi usmeritvami se zaradi uresničevanja skupnih interesov neposredno ugotavlja na ravni delovne organizacije.

Člen 5.

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so sporazumni, da po enakih načelih in metodi oblikujejo in uporabljajo enotni sistem oblikovanja osebnih dohodkov na osnovi:

- živega dela
- minulega dela
- inovacijskega prispevka
- dogovorjene solidarnosti,
- enotnega sistema povračil in nadomestil.

Člen 6.

Vsak delavec, ki sodeluje pri ustvarjanju rezultatov gospodarjenja in poslovanja temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, je upravičen, da je udeležen pri delitvi ustvarjenih sredstev za osebne dohodke na podlagi osnov in meril, po katerih mu pripada osebni dohodek.

2. OSNOVE IN MERILA ZA DELITEV OSEBNIH DOHODKOV NA OSNOVI ŽIVEGA DELA

Člen 7.

Na osnovi živega dela pridobivajo delavci osebni dohodek po naslednjih osnovah:

- zahtevnosti delovnih nalog
- učinkovitosti izvajanja delovnih nalog
- dodatkov za posebne pogoje dela,
- poslovne uspešnosti

2.1. Zahtevnost del izoroma nalog

Člen 8.

Delavci vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so sporazumni, da bodo ugotavljali zahtevnost del oziroma nalog skladno s samoupravnim sporazumom o enotni metodologiji za sestavo razvida del in nalog.

Člen 9.

S psihofizičnimi lastnostmi in izobrazbenim profilom so v razvidu del oz. nalog opredeljene lastnosti delavca, ki jih mora imeti, da delo oziroma nalogo uspešno izvaja. Te zahteve izhajajo iz narave delovne naloge.

Člen 10.

Časovni normativ je sestavni del delovne naloge in je opredeljen z normalnim obsegom dela, izvršenega v normalnem delovnem času in normalnih okoliščinah.

V materialni proizvodnji se izraža z izvršeno proizvodnjo v časovni enoti, v storitvenih aktivnostih z izvršeno storitvijo v normalnem času, pri projektnih nalogah pa z izpolnjenimi cilji v opredeljenem času.

Člen 11.

Zahtevnost del oz. nalog je opredeljena z razvidom del oziroma nalog. Razvid del oz. nalog je organizacijsko-kadrovski akt, ki vsebuje sistematično urejen popis vseh del in nalog v skladu z delitvijo dela znotraj delovnih procesov.

Člen 12.

Zahtevnost del oz. nalog se ugotavlja z naslednjimi kriteriji:

– znanje	• sestavljenost delovne naloge	• izobrazbeni prof.
	• spretnost	• čas usposabljanja
– delovni napor:	• umski napor	• znanje tujih jez.
	• fizični napor	• dodatna znanja
	• napor čutil in živcev	• pri delu s podatki
		• pri delu z ljudmi
		• pri delu s stvarmi
– odgovornost:	• za lastno delo	• za delovna sredstva
	• za delo sodelavcev	• za del. postopek
		• za varnost drugih
– delovni pogoji:	• temperatura okolja	
	• sevanje	
	• vlaga	
	• olje, maščobe, umazanija	
	• prah	
	• plini, pare, kemične snovi	
	• hrup	
	• vibracije	
	• svetloba	
	• nevarnost prehlada	
	• posebna zaščitna oprema	
	• lastna ogroženost	

PRIPOMBE:

Odgovor: Na predlog republiškega odbora sindikata delavcev proizvodnje in predelave kovin se ta dodatek odpravi, ker so neposredni vodje dela dolžni po zakonu in predpisih skrbeti za varno delo. Po metodologiji razvida del je skrb za varnost drugih elementov zahtevnosti, ki se posebej vrednoti, zato je ne moremo še enkrat dodatno nagraditi, če se delovna obveza izpolnjuje.

127 in 128) Člen 70-Delovna skupnost KSI: Kriterije za priznavanje dodatka bi morali dopolniti. Uvede naj se razlikovanje glede na pogoje dela in stopnjo ogroženosti.

Odgovor: Pripombe se ne upoštevajo, ker je dodatek ukinjen.

129 in 130) Člen 71-TOZD Monter Dravograd in delovna skupnost KO-FI: Pravna služba naj preveri pravilnost izplačevanja nagrad, ki so del osebnih prejemkov iz sklada skupne porabe; izjemne dosežke je treba precizirati.

Odgovor: Izplačilo iz sklada skupne porabe ne more biti istočasno osebni dohodek, zato se zadnje določilo člena 72 (sedaj 65) črta. Nagrada, ki jo prizna delavski svet Železarn, bremeni sredstva OD TOZD ali delovne skupnosti, v kateri delavec dela.

Izjemnih dosežkov se ne da precizirati. Če bi jih lahko precizirali, to ne bi bili izjemni dosežki, ampak rezultati, ki se jih da po merljivih kriterijih ovrednotiti v osebnem dohodku.

131-136) Člen 78-TOZD Remontne delavnice, Vzdrževanje ter delovni skupnosti KO-FI in KSI: Dodatek naj velja za neprekinjeno delovno dobo v SOZD SZ, odstotek naj bo višji, izplačuje naj se v fiksnem znesku, usklajenost s pravilnikom o delovnih razmerjih.

Odgovor: Deleža za delovno dobo ne kaže povečevati, ker ni ustrezno merilo za minulo delo. Dodatek ne sme biti fiksni, ker gre v tem primeru še za slabšo skladnost z delitvijo po delu. Če je všteta vsa delovna doba SOZD SZ v osnovno dodatka, stimuliramo vračanje delavcev, ki so že delali v SOZD in so pridobili kvalitetnejše izkušnje kot v drugih DO. To je tudi razlog za neusklajenost s pravilnikom o delovnih razmerjih, ki je neskladen tudi s sedaj veljavnim sporazumom.

137) Člen 82-Delovna skupnost KSI: Dopolniti člen s podrobnejšo opredelitvijo, v kakšnih primerih se izplača odpravnina.

Odgovor: Natančnejša opredelitev ni potrebna in tudi ni skladna z naslednjim členom.

138 in 139) Člen 84-Delovna skupnost KSI: Delitev po inovacijskem prispevku je opredeljena predvsem le za inovatorje in ne za vse delavce; inovacijski dohodek naj se prikaže tam, kjer je ustvarjen.

Odgovor: Dokler so družbene usmeritve razporejanja dohodka usmerjene v enovito odvisnost OD od rasti dohodka, ne moremo inovacijskega prihodka kanalizirati v OD v drugačnih razmerjih kot ostali del dohodka. Pristop, ki velja za izračun nadomestila novatorju, ni primeren za delitev OD. Ta sporazum ne more določati, kje se lahko, oz. mora prikazovati inovacijski dohodek.

140) Člen 86-Delovna skupnost KSI: Doda se besedilo »na izboljšanje varstva pri delu«.

Odgovor: Pripomba upoštevana.

141-143) Člen 92-TOZD Valjarna debele pločevine in Energetika ter delovna skupnost KSI: Doba 20 let za pridobitev pravic solidarnosti je prevelika; starostna doba se naj ne bi upoštevala; črta naj se iz zdravstvenih razlogov.

Odgovor: Prvi dve pripombi sta neskladni z določili 229. člena pravilnika o delovnih razmerjih in se ne upoštevata. Zadnja pripomba se upošteva, ker odpravlja neskladje s tem pravilnikom.

144 in 145) Člen 93-Delovna skupnost KSI: Uskladiti člena 93 in 94; v tem členu opredeliti razporeditev kot stalno, 94 pa začasno.

Odgovor: Pripomba sta ustrezno upoštevana.

146 in 147) Člen 97-TOZD Monter in delovna skupnost KSI: Člen naj se črta.

Odgovor: Odbor za uresničevanje ZZZD meni, da ta člen mora ostati v tem sporazumu, ker tega področja ne ureja noben drug samoupravni splošni akt.

148-151) Člen 99-TOZD Transport in delovna skupnost KSI: Če delavec več kot štiri ure mesečno neopravičeno izostane z dela, se mu dodatek za deficitarnost ukinje; deficitarnost naj se reši s katalogom del; potrebno je realnejše vrednotenje deficitarnosti; dodatek preneha, ko deficitarnosti ni več; ugotavlja naj se trimesečno.

Odgovor: Člani odbora so sklenili, da poglavje o deficitarnosti ostane nespremenjeno, ker ni jasno, kako bi z metodologijo razvida lahko reševali ta problem. Člen 100 (sedaj 93) določa, da dodatek ni stalen. Njegova uveljavitev in prekinitev je odvisna od spreminjanja stopnje deficitarnosti. Med deficitarnostjo in neopravičeni izostanki ni neposredne relacije. Ker deficitarnost ni osnovana na učinkovitosti delavca, ampak je čisti dodatek, je zaradi neopravičenih izostankov ne moremo ukiniti. Delavec, ki neopravičeno izostane, nima plačnega časa izostanka – tudi dodatka za deficitarnost ne.

152-156) Člen 101-TOZD Jeklarna in delovna skupnost KSI: Doda se: papir in drugi odpadni materiali; zbiranje in sortiranje odpadnih materialov naj bo delovna obveznost; v katalogu naj se opredeli, kdo bo opravljal dela zbiranja; poleg vloženega dela naj se pri določanju višine stimulacije upošteva

tudi korist, ki nastane zaradi odstranitve škodljivih primesi; TOZD ne bi smela zbirati in prodajati ter dobiti stimulacije za materiale, ki so last druge TOZD.

Odgovor: Zbiranje papirja se ne vključuje enakovredno v stimuliranje, ker z dohodkom od zbiranja papirja razpolaga sindikat Železarn, ki se sredstva združuje v skladu skupne porabe. Za razporejanje teh sredstev bi bilo potrebno izdelati predpis ali navodilo, ki bi delavce spodbujalo k vestnejšemu zbiranju. Odbor za uresničevanje ZZZD meni, da bi katalog zbiranje moral opredeliti kot redno delo, ki bi bilo primerno vrednoteno in bi s tem potreba po stimuliranju postopoma odpadla. Splošna osnova za določitev višine stimulacije je vloženno delo. Korist zaradi odstranitve škodljivih primesi ne more biti redna osnova za določanje višine stimulacije, ker ne odraža delitve po delu. Vpliv na boljše efekte in koristi se odraža v višini dohodka, ki vpliva na raven OD vseh delavcev TOZD-zbiratelja. Lastninskih odnosov ta sporazum ne more urejati. Stimulacijo dobijo delavci (ali sindikat) tiste TOZD, ki material zbirajo in so v zbiranje vložili delo, ne glede na to, kdo je lastnik materiala.

157) Člen 103-TOZD Remontne delavnice: Upošteva naj se tudi dodatek za nočno in popoldansko delo pripravnikov.

Odgovor: Pripomba upoštevana.

158) Člen 105-Delovna skupnost KSI: Črta naj se »počitniška«.

Odgovor: Pripomba upoštevana.

159) Člen 106-Delovna skupnost KSI: Črta naj se »počitniška«.

Odgovor: Pripomba upoštevana.

160) Člen 109-Delovna skupnost KSI: Dežurstvo naj bi bilo organizirano samo eno in ne dve vrsti kot doslej.

Odgovor: Sporazum ne obvezuje, da morata biti dve vrsti dežurstva.

161 in 162) Člen 109-Delovna skupnost E-TKR-N: Poklicne bolezni naj se obravnavajo enako pri določanju nadomestila kot poškodbe pri delu; osnova za ta nadomestila naj bo poprečje predhodnih treh mesecev in ne predhodno leto.

Odgovor: Prva pripomba je upoštevana, glede druge pripombe pa je odbor za uresničevanje ZZZD menil, da nadomestil ne kaže zviševati, ker bi to imelo destimulativne posledice. Končno nas k temu zavezujejo tudi zakonske določbe in določila družbenega dogovora.

163 in 164) Člen 114-TOZD Elektrode in delovna skupnost KSI: vključijo naj se tudi priprave SLO, družbene samozastite, NNNP.

Odgovor: Člani odbora menijo, da je to nesprejemljivo, kajti vsa dejavnost SLO in družbene samozastite se organizira v prostem času in je udeležba posameznikov njihova državljanska dolžnost.

165) Člen 123-Delovna skupnost KSI doda se: »pogrebni stroški«.

Odgovor: Pripomba je upoštevana.

166) Člen 125-Delovna skupnost KSI: Poglavje naj se zoži na dva člena, podrobnejše opredelitve naj vsebujejo pravilniki.

Odgovor: Poglavje ostane nespremenjeno. Če bi vsaka TOZD in delovna skupnost zahtevala obračun in izplačilo OD po svojih pravilih, bi se povečal obseg stroškov za te namene.

167) Člen 128-Delovna skupnost KSI: Črta se »o nagrajevanju«.

Odgovor: Pripomba se upošteva.

168) Člen 130-Delovna skupnost KSI: Zamenja se beseda »reklamacija« z besedo »ugovor«.

Odgovor: Pripomba je upoštevana.

169-172) Člen 146-TOZD Livarna, Energetika, Strojne delavnice in Družbena prehrana: Zaradi pomanjkanja kadra naj se ure za manjkajoče uvedejo tudi v Livarni. Ure za manjkajoče naj bodo uveljavljene tudi tam, kjer ni neposredne norme, naprave pa morajo obratovati ob zmanjšanem številu delavcev. Kakšna je možnost oisanja ur za manjkajoče pri individualni normi, ko delavec poleg svojih opravil opravlja še dela manjkajočega sodelavca.

Odgovor: Ure za manjkajoče se uveljavljajo le še v prehodnem obdobju dokler merjenje učinka delavcev v skupinski normi ne bo na taki ravni, da se bo povečana učinkovitost izkazala le pri tistih delavcih, ki so opravljali delo namesto manjkajočega sodelavca. Ure za manjkajoče imajo namreč smisel le v tem, da pravično odmerijo višino OD v okviru skupine delavcev, ker bi povečana učinkovitost pri sedanjem načinu merjenja prinašala večji OD tudi delavcu, ki namesto manjkajočega sodelavca ni delal. Ker se ure za manjkajoče lahko uveljavljajo le v skupinski normi, je njihova širitev v nasprotju z vsebinskim izhodiščem.

Na predlog republiškega odbora sindikatov proizvodnje in predelave kovin ter centra za samoupravno sporazumevanje je bilo bistveno spremenjeno poglavje o poslovnih uspešnosti s tem, da se ustrezna določila vnesejo v sporazum o razporejanju čistega dohodka. Ugotavljanje zahtevnosti in vrednotenja del oz. nalog se obravnavata v dveh enakovrednih poglavjih (v osnutku je bilo vrednotenje obravnavano v okviru zahtevnosti). K členu 53 je dodano določilo, da se morajo dodatna merila nagrajevanja konkretno opredeliti v pravilnikih. Na predlog republiškega odbora in centra je odbor za uresničevanje ZZZD zavzel tudi stališče, da se dodatek za znižanje poškodb pri delu izloči iz sporazuma.

Člen 13.

Zahtevnost del oz. nalog se določa s stopnjevanjem danih kriterijev. Uvrščanje del oz. nalog v stopnje zahtevnosti se izvaja deloma z matematično opredeljenimi modeli, deloma pa s primerjalno metodo.

Da bi zagotovili enotnost opredeljevanja zahtevnosti del in nalog, delavski svet Železarn imenuje strokovno komisijo, ki jo sestavlja šest stalnih članov in delegat iz temeljne organizacije ali delovne skupnosti, katere rangiranje delovnih nalog ni v skladu z enotno metodologijo. Mesto delegata je enakovredno mestu ostalih članov komisije. Komisija mora biti sestavljena tako, da njeni člani pokrivajo vseh pet značilnih področij dejavnosti. Predsednik komisije se imenuje iz vrst strokovne službe.

Delavski svet temeljne organizacije oz. delovne skupnosti na osnovi ugotovitev strokovne komisije uskladi rangiranje z ostalimi temeljnimi organizacijami in delovnimi skupnostmi.

2.2 Vrednotenje del oz. nalog

Člen 14.

Stopnji zahtevnosti v vsaki značilnosti delovne naloge ustreza vrednost izražena v točkah. Vsota vseh točk po opredeljenih kriterijih predstavlja vrednost dela oz. naloge. Teža vpliva vsakega kriterija v skupni vrednosti delovne naloge je samoupravno enotno dogovorjena za vse temeljne organizacije in delovne skupnosti s pravilnikom o vrednotenju del in nalog.

Člen 15.

Pri vrednotenju del in nalog poslovnih delavcev je potrebno upoštevati prispevek k uspešnosti delovne organizacije. Poleg skupne metodologije vrednotenja del in nalog se uporabljajo tudi osnove iz družbenega dogovora v skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Te osnove upoštevajo: položaj temeljne in delovne organizacije v skupni materialni reprodukciji, obseg poslovanja temeljne organizacije, sektorja, delovne organizacije; položaj in vključenost na trgu in v ekonomskih odnosih s tujino; zahtevnost proizvodnega programa; stopnjo delitve dela v organizacijski strukturi, stopnjo opremljenosti dela z zahtevnostjo tehnologije in zahtevnostjo uporabe znanstvenih, tehničnih in tehnoloških dosežkov v proizvodnji in poslovanju.

Te osnove se uporabljajo za vrednotenje del in nalog poslovnih delavcev, vodij temeljnih organizacij ter vodij sektorjev v skupnih službah. Podrobnejše opredelitve se sprejmejo s posebno metodologijo.

Člen 16.

Vrednot točke se oblikuje na osnovi planiranega obsega sredstev za osebne dohodke in planiranega obsega del in nalog, ob tromesečnih obračunih pa se vrednost točke usklajuje z gibanjem produktivnosti in poslovne uspešnosti.

Vrednot točke potrjujejo delavski sveti temeljnih organizacij in delovnih skupnosti.

2.3 Merila učinkovitosti izvajanja del in nalog

Člen 17.

Učinkovitost izvajanja delovnih nalog se ugotavlja z:

- neposrednim ali posrednim ugotavljanjem delovnih rezultatov delavca ali skupine delavcev
- doseganjem produktivnosti dela
- doseganjem v dodatnih merilih uspešnosti.

2.3.1 Ugotavljanje delovnih rezultatov delavca ali skupine delavcev

Člen 18.

Merila učinkovitosti izvajanja delovnih nalog se oblikujejo za vsa dela in naloge v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih ne glede na to, ali so rezultati dela ugotovljeni individualno ali skupinsko, neposredno ali posredno. Vsak delavec mora biti seznanjen z osnovami, po katerih se ugotavlja njegova učinkovitost.

Učinkovitost dela se ugotavlja s količino in kvaliteto dela v izvršenih urah tekočega meseca. Če je delavec neopravičeno izostal z dela, se mu pri izračunu učinkovitosti izostanek vteva v efektivni delovni čas.

Člen 19.

Če v treh zaporednih mesecih ugotavljamo doseganje merila učinkovitosti za več kot 10 odstotnih točk nad povprečjem temeljne organizacije ali delovne skupnosti, ali če ugotavljamo nedoseganje povprečja za več kot 6 odstotnih točk, je dolžna pristojna služba analizirati vzroke takih doseganj. O spremembi osnov izračuna učinkovitosti izvajanja del izoroma nalog odloča odbor za gospodarstvo temeljne organizacije ali delovne skupnosti na podlagi rezultatov analize odstopanja do povprečja.

Člen 20.

Če delavec dosegla nadpovprečne rezultate, se odbor za gospodarstvo odloča za spremembo osnov izračuna učinkovitosti v primerih, ko gre za pomanjkljivo oblikovan normativ, spremenjene pogoje dela, menjavo tehnične opremljenosti ter druge objektivne vplive na spremembo delovnega postopka. Če je presežanje posledica izjemne sposobnosti in prizadevanja delavca, se osnova izračuna učinkovitosti ne spremeni.

Člen 21.

V primeru podpovprečne učinkovitosti delavca se odbor za gospodarstvo na podlagi analize odloča za enega od ukrepov:

- potrdi veljavni normativ ali znižanje normativa
- zahteva spremembo organizacije dela,
- da pobudo za ugotovitev strokovne usposobljenosti delavca,
- da pobudo za izvedbo disciplinskega postopka.

V spornih primerih iz prve in druge alineje prvega odstavka tega člena odloča delavskravet.

Člen 22.

Delovni rezultati delavca ali skupine delavcev se odražajo v odvisnosti od značaja dela in nalog. V tej odvisnosti ločimo:

- dela in naloge, pri katerih se delovni rezultati izražajo fizično v količini proizvodov ali storitev,
- strokovno-ustvarjalna ter vodstvena dela in naloge,
- administrativno-tehnična dela in naloge,
- dela in naloge poslovnih delavcev.

Učinkovitost delavca ugotavljamo po osnovah in merilih, ki izhajajo iz del in nalog, ki jih delavec v pretežni meri opravlja.

Člen 23.

Merila ugotavljanja delovnih rezultatov posameznika ali skupine delavcev se oblikujejo tako, da imajo vsi delavci enakovredno izhodišče za doseganje učinka. Ugotavljanje učinka s posrednimi merili se s faktorjem izravnave prilagaja normalni produktivnosti, ki se odraža v doseganju časovnih normativov. Ta faktor izravnave je enak za vse delovno organizacije, njegovo spreminjanje pa je povezano z ažuriranjem osnov izračuna učinka.

Člen 24.

Da bi spodbujali doseganje nadpovprečnih rezultatov delavca ali skupine delavcev, se učinek ugotavlja v dveh stopnjah. Prva stopnja predstavlja doseganje po osnovnem merilu, ki je pogojen z višino dogovorjene produktivnosti, druga stopnja pa pri boljših rezultatih omogoča povečanje osnovnega učinka od 0 do 30 odstotnih točk.

2.3.1.1 Ugotavljanje učinkovitosti izvajanja del in nalog, pri katerih se delovni rezultati neposredno odražajo v količini izdelkov in storitev

Člen 25.

Pri delovnih nalogah, kjer se lahko neposredno ugotavljajo rezultati dela, se ti merijo z doseganjem individualnih ali skupinskih časovnih normativov. Časovni normativi so obvezni, kjer se lahko merijo delovni rezultati natančno in sproti.

Metode določanja in standardi so opredeljeni v katalogih normativov v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih. Vse spremembe normativov se sproti vnašajo v katalog.

Člen 26.

V obračun doseganja časovnega normativa se upošteva samo proizvodnja, ki ustreza predpisanim standardom.

Pri drugorazredni proizvodnji in izmetku, ki sta nastala po krivdi predhodne temeljne organizacije, se od porabljenega časa odšteva normalni čas preračunan na to proizvodnjo. Ta proizvodnja bremeni povzročitelja v smislu 1. odstavka tega člena. Sporne probleme rešuje oddelek tehnične kontrole.

Člen 27.

Pri zastojih, ki so krajši od ene ure, se delovni učinek delavca ali skupine za čas zastoja obračunava v povprečju učinka za efektivni delovni čas. Pri daljših zastojih se delovni učinek delavca ali skupine za čas zastoja obračunava v višini 80 % povprečnega učinka za efektivni delovni čas.

Člen 28.

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so sporazumni, da se nadpovprečni rezultati v doseganju neposrednih časovnih normativov dodatno spodbujajo. Povečanje osnovnega izračuna učinkovitosti delavca je odvisno od doseganja časovnih normativov. Glede na presežanje dogovorjene ravni normalnega učinka, se osnovni izračun učinka delavca ali skupine poveča v naslednji odvisnosti:

presejanje dogov. ravni učinka v % na osnovu	povečanje osnovnega učinka (%)	presejanje dogovorjene ravni	povečanje učinka
0.00-0.49	2	9.50-10.49	21
0.50-1.49	4	10.50-11.49	22
1.50-2.49	6	11.50-12.49	23
2.50-3.49	8	12.50-13.49	24
3.50-4.49	10	13.50-14.49	25
4.50-5.49	12	14.50-15.49	26
5.50-6.49	14	15.50-16.49	27
6.50-7.49	16	16.50-17.49	28
7.50-8.49	18	17.50-18.49	29
8.50-9.49	20	18.50 in več	30

Clen 29.

Povečanje učinka po merilih iz predhodnega člena se obračunava sprotno na dejansko dosežene mesečne rezultate posameznika ali skupine delavcev.

2.3.1.2 Ugotavljanje učinkovitosti delavcev, ki opravljajo strokovno-ustvarjalna ter vodstvena dela in naloge

Clen 30.

Učinkovitost delavcev, ki opravljajo strokovno-ustvarjalna ali vodstvena dela in naloge, se ugotavlja s posrednimi merili. Osnova in merila so zasnovane na doseganju tistih kazalcev, na katere lahko vpliva delavec ali skupina delavcev.

Clen 31.

V temeljnih organizacijah materialne proizvodnje uporabljajo predvsem naslednje osnove posrednega ugotavljanja delavčeve uspešnosti pri izvažanju strokovno-ustvarjalnih in vodstvenih del in nalog:

- razmerje med doseženo in normalno proizvodnjo za skupino, oddelek ali temeljno organizacijo
- razmerje med normalno in doseženo porabo vseh izdelanih ur
- razmerje med plansko in doseženo lastno ceno proizvodov
- razmerje med planirano in dejansko porabo ključne surovine ali energije.

Clen 32.

Normalna produktivnost se redno opredeljuje enkrat letno na osnovi predvidene ravni produktivnosti in analize dosežene produktivnosti v predhodnem letu. Izjemoma se normalna produktivnost menja tudi med letom, če gre za večje spremembe v organizaciji dela, delovnem procesu ali stopnji tehnične opremljenosti.

Clen 33.

V temeljnih organizacijah storitvenih dejavnosti so posredna merila učinkovitosti dela strokovno-ustvarjalnih in vodstvenih delavcev osnovana na doseženih rezultatih v lastni temeljni organizaciji. Merila ne smejo biti v nasprotju z interesi proizvodnje.

Clen 34.

V delovnih skupnostih skupnih služb so posredna merila učinkovitosti dela strokovno ustvarjalnih in vodstvenih delavcev oblikovana glede na vpliv posameznika ali skupine delavcev na dosežene rezultate v posameznih temeljnih organizacijah ali delovni organizaciji kot celoti. Merila se oblikujejo zlasti na naslednjih osnovah:

- prihodek, ustvarjen s prodajo izdelkov in storitev
- produktivnost
- skupna proizvodnja
- skupni stroški
- stroški energije
- vezava sredstev v zalogah R3
- opravljene storitve, izražene s številom točk
- razmerje med plačano in fakturirano realizacijo
- prodajna cena
- izvrševanje programa prodaje po količini in kvaliteti.

Clen 35.

K vsakemu od osnovnih meril učinkovitosti delavcev, ki opravljajo strokovno-ustvarjalna in vodstvena dela v temeljnih organizacijah ali delovnih skupnostih, se oblikujejo dodatna merila učinkovitosti, s katerimi se ugotavlja izvrševanje programov dela.

Vodje organizacijskih enot so dolžni, da na osnovi letnih programov dela pripravijo takšne mesečne programe dela, ki bodo realna osnova za ugotavljanje obsega in kvalitete izvršenih del oziroma nalog posameznika.

Če poslovni ali proizvodni proces narekuje spremembo programa dela, se učinkovitost strokovno-ustvarjalnih in vodstvenih delavcev ugotavlja po uresničevanju spremenjenega programa.

Obseg del se ugotavlja z deležem izvršenih del glede na postavljeni program. Obseg del je večji od 100 %, če delavec opravi več nalog, kot jih je vseboval program in v programu ni bil predviden čas za izvajanje izjemnih del.

Clen 36.

Učinkovitost izvajanja programov del in nalog po obsegu in kakovosti, se za strokovno-ustvarjalne in vodstvene delavce ugotavlja na osnovi doseženih rezultatov po merilih:

izvrševanje mesečnega programa (v %)	povečanje učinka (%)
100-109.9	5
110-119.9	10
120-129.9	15
130-139.1	20
140 in več	25

Če kvaliteta opravljenega dela bistveno presega pričakovanja, se učinek iz izvrševanja mesečnega programa poveča za 5 %.

Clen 37.

Če delovne naloge niso opravljene v ustrezni kvaliteti, se nadpovprečna količina dela ne stimulira ne glede na izpolnjevanje programa po obsegu.

Clen 38.

Količino in kvaliteto dela strokovnih delavcev ugotavlja vodje organizacijskih enot na osnovi meril iz členov 36 in 37, ki se v pravnih temeljnih organizacij in delovnih skupnosti natančneje opredelijo.

Clen 39.

Količino in kvaliteto dela vodij organizacijskih enot ugotavljajo poslovodni delavci na osnovi izpolnjevanja programov dela organizacijskih enot. Količina in kvaliteta dela za organizacijsko enoto se ugotavlja po istih merilih kot za strokovne delavce.

Clen 40.

Obračun deleža učinka za količino in kvaliteto opravljenih del strokovno-ustvarjalnih in vodstvenih delavcev se vrši v rednem mesečnem obračunu, tako da se k doseganju po posrednem merilu učinkovitosti prišteje še delež učinkovitosti iz izpolnjevanja programov dela po količini in kvaliteti.

2.3.1.3. Ugotavljanje učinkovitosti delavcev, ki opravljajo administrativno-tehnična dela in naloge

Clen 41.

Administrativno-tehnična dela in naloge so vsa tista dela in naloge, ki se v določenih časovnih razdobjih ponavljajo in je postopek za njihovo izvajanje predpisan.

Clen 42.

Od pravočasnosti izvedbe administrativno-tehničnih del in nalog je odvisna učinkovitost pomembnih odločitev, zato se kot osnova ugotavljanja delovne učinkovitosti teh delavcev uveljavljajo ista posredna merila kot za strokovno-ustvarjalna in vodstvena dela in naloge.

Clen 43.

Enotno oblikovani normativi porabe časa so dodatna osnova za ugotavljanje delovnega prispevka delavcev, ki opravljajo administrativno-tehnična dela in naloge. Dodatno merilo učinkovitosti se odraža v razmerju med dejansko porabo časa in porabo časa po normativu:

odklon dejanske porabe časa od normativa (%)	povečanje učinka (%)	odklon	povečanje
0.00-0.49	2	9.50-10.49	21
0.50-1.49	4	10.50-11.49	22
1.50-2.49	6	11.50-12.49	23
2.50-3.49	8	12.50-13.49	24
3.50-4.49	10	13.50-14.49	25
4.50-5.49	12	14.50-15.49	26
5.50-6.49	14	15.50-16.49	27
6.50-7.49	16	16.50-17.49	28
7.50-8.49	18	17.50-18.49	29
8.50-9.49	20	18.50 in več	30

2.3.1.4. Ugotavljanje učinkovitosti delavcev, ki opravljajo poslovodna dela

Clen 44.

Učinkovitost izvajanja del in nalog poslovodnih delavcev se ugotavlja na osnovi rezultatov dela temeljne organizacije, sektorja, delovne skupnosti ali delovne organizacije, ki se odražajo v izbranih ključnih kazalcih uspešnosti.

Clen 45.

Učinkovitost izvajanja del in nalog poslovodnih delavcev se ugotavlja s primerjanjem rezultatov in postavljenih ciljev. Pomembnejši cilji imajo večjo težo pri ugotavljanju učinkovitosti dela poslovodnih delavcev.

Odgovor: Pripomba je upoštevana.

68-74) Clen 36-TOZD Žičarna, Remontne delavnice, Energetika in Transport ter delovna skupnost E-TKR-N: Protislovje med členom 21 in členom 36: Stimulacija se ne sme začeti že pri 80 % izvrševanja programa. Nemogoče je na desetinke natančno ugotavljati izpolnjevanje programa. Stimulacija naj se začne pri 100 % izvrševanja programa.

Odgovor: V predlogu sporazuma je začetek stimuliranja pri 100 %, s čimer se odpravlja tudi protislovje med členoma 21 in 36; razredi doseganja so razširjeni na deset indeksnih točk.

75-78) Clen 37-TOZD Energetika, Vzdrževanje, HVJ in delovna skupnost E-TKR-N: Kriterija kvalitete in rokov sta ohlapna, podpoprečna kvaliteta in nedoseganje rokov se ne smeta stimulirati, merila bo treba dodelati.

Odgovor: Kriterija kvalitete in rokov sta v predlogu združena s kriterijem obsega. Podpoprečna kvaliteta izključuje stimulacijo, prav tako izključuje stimulacijo neizvršitev programa dela. Konkretna merila se morajo oblikovati v pravnih. 79-81) Clen 43-TOZD Energetika in Remontne delavnice:

Učinek se do 100 % izvrševanja normativa ne sme povečati, nad 100 % izpolnjevanja normativa pa naj narašča do 30 %.

Clena 28 in 43 morata biti usklajena. Kako bomo dosegli približno enak OD glede na spremembo dogovorjene ravni učinkovitosti?

Odgovor: Učinek administrativno-tehničnih delavcev se bo povečeval le nad 100 % doseganja, stimulacija gre do 30 %.

Clena 28 in 43 sta usklajena. Zaradi sprememb v dogovorjeni ravni učinkovitosti in novih meril učinkovitosti (namesto ocene delovnega prispevka) se dvigne osnova OD za 13 %, da bo zagotovljena približno enaka višina OD kot pred uveljavitvijo sprememb. Ta višina je izračunana za raven TOZD oz. delovnih skupnosti, medtem ko bodo nova merila prinesla nekoliko večje razlike med posamezniki.

82) Clen 46-Delovna skupnost E-TKR-N: Zakaj se pri ugotavljanju učinkovitosti poslovodnih delavcev nekateri elementi obračunavajo trimesečno?

Odgovor: Nekateri elementi poslovnih rezultatov ugotavljamo le trimesečno ali pa ni mogoče ugotoviti njihovega gibanja do roka za obračun v tekočem mesecu.

83) Clen 48-Delovna skupnost E-TKR-N: Opredeliti cilje, ki so osnova za ugotavljanje učinka poslovodnih delavcev.

Odgovor: Pripomba je upoštevana. Cilje opredeljuje plan. 84) Clen 49-TOZD Energetika: Stimuliranje naj začne pri 100 do maksimalne vrednosti 30 %.

Odgovor: Pripomba je upoštevana.

85-88) Clen 51-TOZD Jeklovlek, Strojne delavnice in Vzdrževanje: Stimulacija naj se ugotavlja z razmerjem med doseženo in planirano produktivnostjo. Osnovo predhodnega leta je treba prilagoditi spremenjenim pogojem. Prevelika je odvisnost vzdrževalnih TOZD od proizvodnih TOZD.

Odgovor: V predlogu se dodaja vpliv spremenjenih pogojev dela. Primerjava s planom deluje racionalno na usklajevanje planiranja, ker bi bila poudarjena težnja po sprejetju čim nižjega plana. Odvisnost vzdrževalnih TOZD od proizvodnih je nujna, ker v globalu le proizvodne TOZD ustvarjajo zunanjo realizacijo, ki se razporeja tudi v dohodek storitvenih TOZD.

89-94) Clen 52-TOZD Energetika, Transport, Remontne delavnice in Plavž: Upoštevati, da je TOZD Energetika deloma tudi proizvodna organizacija. Kakšen je vpliv gibanja učinkovitih ur v TOZD storitvene dejavnosti. Glede na različne tehnološke usmeritve storitvenih TOZD je vprašljiva upravičenost enakih kriterijev. Zaradi objektivnih vplivov ali nerealne primerjave bi bilo treba omogočiti priznavanje določenega deleža stimulacije.

Odgovor: Stimulacija za rast produktivnosti se ugotavlja za raven TOZD in delovne skupnosti in kot taka pomeni približevanje akontacije OD dokončnemu izplačilu OD. Gibanje produktivnosti grobo nakazuje smer gibanja poslovnega rezultata, ki mora biti temelj uravnavanja višine OD. Upoštevanje objektivnih okoliščin ni smiselno, če se ne upoštevajo v enaki meri v razporejanju celotnega prihodka. Pomembne planirane spremembe v poslovanju (npr.: nova tehnologija, največji remont) se bodo pri izračunu osnove in stimulacije upoštevale - to je vključeno v sporazumu.

Glede na specifičen položaj TOZD Energetika menimo, da se mora ta stimulacija enakovredno obračunavati kot v drugih storitvenih TOZD, v oddelkih z lastno proizvodnjo pa se lahko za stimuliranje boljše dela uvedejo dodatni kriteriji nagrajevanja, skladno s členom 53 tega sporazuma.

Vpliv gibanja učinkovitih ur v TOZD storitvenih dejavnosti je enak kot vpliv gibanja učinkovitih ur v TOZD materialne proizvodnje. Večje število ur odraža nižjo produktivnost merjeno s skupno proizvodnjo vseh TOZD. Večje število ur v storitvenih TOZD je v precejšnji korelaciji z gibanjem proizvodnje, ker gre običajno za večji obseg vzdrževalnih posegov, zato je v teh primerih stimulacija za vse TOZD nižja.

95-97) Clen 53-TOZD Energetika, Jeklovlek in delovna skupnost E-TKR-N: Konkretizirati dodatna merila. Dodati omejitve, da se OD iz dodatnih meril ugotavljanja učinkovitosti izplačuje le v primeru pozitivnega rezultata TOZD.

Odgovor: Dodatna merila so specifična za TOZD, zato jih v sporazumu ne moremo konkretizirati za posamezne TOZD. Konkretna merila se postavijo v pravnih. Ker se dodatna merila

postavljajo kot spodbuda za realizacijo pomembnih elementov proizvodnega in poslovnega rezultata, ne bi bilo spodbudno, da bi pri slabšem poslovnem rezultatu reducirali to merilo. Slabši rezultat se z ustreznim oblikovanjem sredstev OD mora odražati v ravni osnovnega OD.

98) Clen 55-TOZD Žičarna: Deleži za poravnavo in zvišanje vrednosti točke naj se spremenijo.

Odgovor: Manjši delež enkratne poravnave v začetku leta in večji delež za dvig točke najbolje opredelimo s primerom, ki dokazuje, da delež povečanja vrednosti točke v drugi polovici leta ne sme naraščati.

Raven letnega OD lahko po sporazumu o delitvi čistega dohodka povečamo za 5 %;

ukrep v maju:
20 % poravnava, 80 % vrednosti točke = poravnava 12 % mesečnega OD, 6 % dvig vredn. točke
ukrep v avgustu:
50 % poravnava, 50 % vrednost točke = poravnava 30 % mesečnega OD, 6 % dvig vredn. točke
ukrep v novembru:
80 % poravnava, 20 % vrednost točke = poravnava 48 % mesečnega OD, 6 % dvig vredn. točke

99) Clen 56-TOZD Valjarna bluming-štel: Razlika v poravnavi med dobro in slabo TOZD naj bo manjša.

Odgovor: Ta določila so izločena iz tega sporazuma. Pripomba bo obdelala delovna skupina, ki obravnava razporejanje čistega dohodka.

100-104) Clen 58-TOZD Valjarna bluming-štel, Transport in Remontne delavnice ter delovna skupnost E-TKR-N: Poprečen delež poravnave za delavca storitvenih TOZD in delovnih skupnosti ni stimulativen. Spremeniti, oz. dopolniti bi bilo potrebno sistem pridobivanja prihodka.

Odgovor: Pripomba je treba upoštevati v sporazumu o delitvi čistega dohodka.

105) Clen 59-Delovna skupnost KSI: Clen naj se v celoti črta.

Odgovor: V sporazumu se mora določiti osnova za odmero poravnave za posameznega delavca. Ker ni drugega predloga, ostaja določilo iz osnutka nespremenjeno.

106-117) Clen 60-TOZD Valjarna bluming-štel, HVJ, Žičarna, Jeklovlek, Elektrode, Strojne delavnice, Remontne delavnice in Monter ter delovne skupnosti KO-FI, KSI in E-TKR-N: Proučiti zakonitost določb. Predlagajo nagrajevanje prisotnosti namesto sankcioniranja neopravičenih izostankov; clen naj se črta, oblika takšnega sankcioniranja ni ustrezna.

Odgovor: Na osnovi pripomb in proučitve zakonskih določb se clen v celoti črta. Odbor za uresničevanje ZZZ pa je predlagal, da se pri izračunu mesečne učinkovitosti delavca upošteva tudi čas neopravičene odsotnosti z dela, ker je njegov mesečni rezultat dejansko nižji od izkazane učinkovitosti po doslej veljavnih metodah. To določilo je zajeto v dopolnjenem členu 18.

118) Clen 61-TOZD Remontne delavnice: Poslovno ne-uspešne TOZD naj bi zmanjševale popoldanske in sobotne dodatke.

Odgovor: Omenjeni dodatki so vezani na prisotnost, zato ni neposredne povezave s poslovnim uspehom. Relativno teže teh dodatkov bi lahko zmanjšali le z globalno odločitvijo, da zmanjšamo delež OD za prisotnost na delu.

119 in 120) Clen 64-TOZD Plavž in Energetika: Črta naj se besedilo: Dodatek za delo prek polnega delovnega časa izključuje dodatek za delo v popoldanskem in sobotnem času.

Odgovor: Pripomba se ne upošteva, ker je delež dodatkov na prisotnost že sedaj velik, večji kot v delovnih organizacijah sorodnih dejavnosti. Dodatek za prisotnost ne gre povečevati.

121) Clen 65-Delovna skupnost KSI: Otežkočena dela je potrebno konkretno opredeliti v pravnih TOZD.

Odgovor: To je zajeto že v osnutku.

122-125) Clen 67-TOZD Plavž, HVJ in Remontne delavnice ter delovna skupnost E-TKR-N: Kontrolo nad odobravanjem otežkočenega dodatka delavcem storitvenih dejavnosti naj vrši TOZD naročnik. Tudi za nadzor nad izvajanjem del naj se prizna dodatek. Dodatek se naj odobri tudi takrat, kadar je nadzor redno delo.

Odgovor: Določilo glede kontrole časa izvajanja del v otežkočenih pogojih (s strani TOZD naročnika) ne sodi v ta sporazum. Naročnik mora preveriti opravljeno delo, ugotoviti kvaliteto in količino opravljenega dela ter primernost plačila storitve. Cena opravljene storitve vpliva na višino dohodka in osebnega dohodka storitvene TOZD.

Za pravilno razporejanje osebnega dohodka iz naslova otežkočenega dodatka so odgovorni neposredni vodje dela storitvene dejavnosti, ki bi morali to svojo obveznost bolj odgovorno izpolnjevati.

Poglavja o otežkočenih pogojih ne kaže razširjati na specifičnosti v nekaterih TOZD, ki se lahko vključijo v pravilnike skladno z usmeritvami iz sporazuma, predvsem pa z določilom, da se dodatek priznava za delo v otežkočenih pogojih in ne tudi za prisotnost.

126) Clen 68-TOZD Žičarna: Dodatek za znižanje poškodb pri delu naj v osnovo izračuna ne vključuje trajanja bolezenske odsotnosti.

Odgovor: Stimuliranje nadpoprečnih rezultatov, kjer se da količina dela neposredno meriti s fizičnimi kazalci, bi lahko izpeljali z uvedbo progresivnih norm. Tudi ta način bi zahteval precej dodatnega dela. Poudarjeno stimuliranje nadpoprečnih rezultatov deluje bolj spodbudno in istočasno prepričuje delavce, da je namesto ocene delovnega prispevka uveljavljeno kvalitetnejše merilo.

Stimuliranje nadpoprečne učinkovitosti izvajanja strokovno-ustvarjalnih in administrativnih del bo zahtevalo višjo kvaliteto planiranja dela ter stalno spremljanje in evidenco izvrševanja programov dela. Ta povečan obseg dela pa nima pomena le v opredeljevanju boljših in slabših učinkov. Dosledno izvajanje določil tega sporazuma pomeni korak h kvalitetnejši svobodni menjavi dela med TOZD in delovnimi skupnostmi in k racionalizaciji dela tako v TOZD kot v delovnih skupnostih. Uresničevanje teh dveh ciljev je stalna naloga. Napore v tej smeri moramo povečati. Predlagana merila za stimuliranje nadpoprečnih rezultatov so le dodatna spodbuda, da bi ta področja bolje uredili. E-TKR-N:

34) Delovna skupnost: Zakaj ni uveljavljeno napredovanje na delovnem mestu?

Odgovor: Napredovanje na delovnem mestu je v nasprotju s prizadevanji, da bi bil delavec plačan po opravljenem delu in po delovnem mestu.

35) Delovna skupnost: Dodatno bi morali stimulirati strokovne izpite.

Odgovor: Če je strokovni izpit obvezen in predpisan, je dodatna stimulacija nesmiselna in nepotrebna. Če pa priznani strokovni izpit pomeni dodatno znanje, se po metodologiji razvida opredeli s stopnjo zahtevnosti in ustrezno vrednoti. Sporazum tega ne ovira.

35 in 37) TOZD Jeklovlek: Delavci v materialni proizvodnji so postavljeni v zaostrena merila pri pridobivanju OD in poravnave. Sporazum ne postavlja vseh delavcev Železarne v enakopraven položaj pri pridobivanju in delitvi dohodka.

38) TOZD Žičarna: Razmejiti, na kateri ravni se ugotavlja OD iz poslovne uspešnosti.

Odgovor: Oblikovanje sredstev OD je predmet sporazuma o razporejanju čistega dohodka, zato v predlogu tega sporazuma odpadejo (pripomba republiškega sindikata). Pripombe 36, 37 in 38 bodo zato upošteevane v omenjenem sporazumu.

39) TOZD Energetika: Katalogi del bi morali biti že pripravljeni in usklajeni; sporazum naj bi se oblikoval na teh osnovah.

40) Delovna skupnost KSI: Izdelavo sporazuma o razporejanju čistega dohodka je treba upoštevati.

Odgovor: Sporazum bi lahko bil kvalitetnejši, če bi bili razvidi del že v vseh TOZD in delovnih skupnostih pripravljeni in sprejeti. Ker pa odbor meni, da so nekatere spremembe v nagrajevanju urejene, predlaga, da se sporazum sprejme pred razvidom in se začne po uveljavitvi razvida proces za dopolnjevanje sporazuma. Ta ugotovitev velja tudi glede sporazuma o razporejanju čistega dohodka.

PRIPOMBE NA POSAMEZNE ČLENE

41) Člen 1-TOZD Transport: Dodati določilo, da se delo v materialni proizvodnji vrednoti znatno višje.

Odgovor: Sporazum ni primerjava starega stanja z novim, zato primerjalna določila ne sodijo vanj. Za opredelitev dovolj vzpodbudnega in ustreznega vrednotenja delavcev v materialni proizvodnji se bo potrebno izreči ob sprejemanju metodologije vrednotenja.

42) Člen 5-TOZD Vzdrževanje: Metodologija uspešnosti delovnih nalog in sistem merjenja uspešnosti sta podpoglavji, zato je treba ti dve alinei črtati iz člena.

Odgovor: Pripomba je upoštevana.

43) Člen 11-TOZD Valjarna bluming-štekel: Zahtevamo, da se čimprej začne deliti OD na osnovi razvida del in nalog.

Odgovor: Sporazum ne more določiti roka uveljavitve razvida del in analitičnega vrednotenja.

44-48) Člen 13-TOZD Remontne delavnice: Usklajevalna komisija naj se oblikuje tudi na ravni TOZD in delovnih skupnostih. Njen predsednik naj bo član usklajevalne skupine na ravni delovne organizacije kadar se obravnava sporni primer njegove TOZD ali delovne skupnosti.

Odgovor: Oblikovanje strokovne komisije na ravni TOZD in delovnih skupnosti je v pristojnosti temeljne organizacije oziroma delovne skupnosti, zato v sporazumu o skupnih osnovah tega ni treba opredeliti. Sodelovanje delegata iz sporne TOZD ali delovne skupnosti je v predlog sporazuma vključeno.

Delovna skupnost KSI: Določen naj bi bil sestav komisije. Potrebna je opredelitev: gre za strokovno komisijo ali komisijo sestavljeno po delegatskem načelu.

Odgovor: Obe pripombi sta v predlogu upoštevani. Ne glede na način oblikovanja gre za strokovno komisijo.

Delovna skupnost E-TKR-NG:

a) poiskati ustrezno ime za priročnik vrednotenja, b) kakšen je status strokovne komisije oz. njene kompetence.

Odgovor: Prva pripomba je upoštevana. Strokovna komisija ima strokovno-svetovalno vlogo, ne vloge arbitra.

49-50) Člen 15-TOZD Valjarna bluming-štekel: precizirati kriterije vodstvenega kadra.

Odgovor: To je tema posebne metodologije.

Toz Remontne delavnice: kriteriji za vrednotenje del in nalog delavcev s posebnimi pooblastili morajo biti obdelani v posebni metodologiji.

Odgovor: Pripomba je upoštevana.

51) Člen 18-TOZD Energetika: Opredeljena merila ugotavljanja učinkovitosti delavcev ne pokrivajo vseh dejavnosti v storitvenih TOZD.

Odgovor: Odbor za uresničevanje ZSD meni, da so merila v sporazumu dovolj široko odprta, da se lahko v tem okviru specifičnosti TOZD opredelijo s pravilniki.

52) Člen 21-Delovna skupnost KSI: Črta se: arbitraža.

Odgovor: Pripomba je upoštevana. Sporne primere rešuje delavski svet TOZD oz. delovne skupnosti.

53) Člen 22-TOZD Vzdrževanje: Zaradi sistematike in preglednosti bi ta člen moral biti za členom 18.

Odgovor: Členi 19, 20 in 21 so dejansko vrinek v celotno poglavje, ker opredeljujejo izjemna doseganja in ne splošnih pravil ugotavljanja učinkovitosti. Tudi s prestavljanjem člena 11 ne bi dosegli enovitosti poglavja.

54) Člen 23-TOZD Vzdrževanje: Razmerje osnovnega OD in dodatkov je 50:50. Delavci zahtevajo spremembo v prid osnovnemu OD.

Odgovor: Sporazum ne določa tega razmerja. Sicer pa bo istočasno s spremembami sporazuma znižana raven merjenja učinka na račun povečanja osnove.

55-56) Člen 27-TOZD Žičarna: 100 % poprečja tekočega meseca se naj obračuna tudi pri zastojih zaradi zaganjanja in ustavljanja proizvodnih linij, tehničnih zastojev, tedenskega čiščenja.

Odgovor: Zaganjanje, ustavljanje in čiščenje se ne smatrajo za zastoj in se obračunavajo s 100 %. V času dejanskega zastoja pa se ne glede na vzrok obračunava 80 % poprečnega učinka. To stališče je zavzel odbor za uresničevanje ZSD zaradi dejstva, da je v času zastoja efektivna produktivnost enaka ničli. Truditi se moramo predvsem za to, da bi nagrajevali delo in opustili iskanje opravičil za nedelo.

TOZD Jeklovlek: 80 % poprečna učinka naj se obračuna le, če delavec ne sodeluje pri odpravi zastoja, če sodeluje, pa 100 %.

Odgovor: Če delavec prejema enako plačilo za čas zastoja kot za efektivni čas proizvodnje, ni spodbujen, da bi bil zastoj čimprej odpravljen, zato se pripomba ne upošteva.

57-61) Člen 28-TOZD Žičarna:

a) Opredeliti postopek ugotavljanja osnovnega učinka.

Odgovor: V sporazumu so podane osnove in določilo, da se mora omogočati enakopraven start. Konkretni postopki se določajo s pravilniki.

b) dopustiti možnost uporabe dodatnih kriterijev za razlikovanje med delavci, ki delajo v skupinskih normi.

Odgovor: Skupina mora težiti k čimvečji homogenosti. Po dosedanjih izkušnjah razlikovanje kvarno vpliva na odnose v skupini in na skupni rezultat skupine. Če se najdejo ustrezni razlikovalni kriteriji, se jih lahko uvede skladno z dodatnimi merili ugotavljanja učinkovitosti (poglavje 2.2.3).

TOZD Družbena prehrana: Kako se določi učinek, če je doseganje slabše zaradi objektivnih razlogov?

Odgovor: Če je prihodek nižji, to vpliva na splošno raven DO, posebej pa še na tiste delavce, katerih rezultati so bili slabši. Opravičevanje z objektivnimi pogoji se konča, ko se ugotovi skupni rezultat. Sicer pa je kvaliteta dela sestavni del časovnega normativa.

Delovna skupnost E-TKR-N:

a) dogradi naj se tudi merjenje kvalitete dela.

Odgovor: Kvaliteta dela je vgrajena v določilo, ki opredeljuje postopek izračuna pri drugorazredni proizvodnji in izmečku. Za različne kvalitete izdelkov se časovni normativi razlikujejo, zato splošna dodatna merila za kvaliteto niso potrebna. Če gre za izjemno pomemben parameter kvalitete, se lahko ta kvaliteta s pravilnikom opredeli v dodatnem merilu ugotavljanja učinkovitosti.

b) določila člena 28 se uporabljajo v primeru, če je norma direktno merilo.

Odgovor: Pripomba je upoštevana.

62) Člen 32-TOZD Livarna: Za TOZD Livarna naj se normalna produktivnost opredeli po vrednosti in kvaliteti ulitkov.

Odgovor: To določilo sodi v pravilnik TOZD.

63-65) Člen 33-TOZD Transport, Remontne delavnice in Vzdrževanje: Za strokovno-ustvarjalne in vodstvene delavce storitvenih TOZD naj se oblikujejo lastna merila. Posredna merila na osnovi proizvodnih rezultatov lahko lastna merila le dopolnjujejo.

Odgovor: Pripomba je vključena v predlog.

66) Člen 34-TOZD Remontne delavnice: Tudi za ugotavljanje učinkovitosti strokovno-ustvarjalnih delavcev v delovnih skupnostih bi bilo treba oblikovati model stimulacije.

Odgovor: Osnove so enako splošne kot za vsa ostala merila, ki se natančneje opredelijo v pravilniku.

67) Člen 35- Delovna skupnost E-TKR-N: nekatere nepredvidene naloge je treba izdelati takoj, zato je treba dopustiti možnost korekture mesečnega plana.

Člen 46.

Za delavce v poslovnem organu delovne organizacije se primerjajo doseženi rezultati in cilji za celotno delovno organizacijo. Na osnovi doseganja teh meril se oblikuje kriterij učinka. Obračun doseganja se vrši mesečno s tem, da se kazalci iz periodičnih, oziroma zaključnega računa ugotavljajo tromesečno.

Člen 47.

Za vodje temeljnih organizacij in sektorjev se primerjajo doseženi rezultati in cilji za temeljno organizacijo ali sektor.

Člen 48.

Dodatni kriterij učinka je enoten za vse poslovnodne delavce. Da bi vzpodbujali usklajevanje interesov posameznih temeljnih organizacij s skupnimi interesi je osnova za povečanje učinka doseganje ciljev delovne organizacije, ki se opredeljujejo v letnih gospodarskih načrtih.

Člen 49.

Učinek po dodatnem merilu se za poslovnodne delavce oblikuje po naslednjih kriterijih:

preseganje ciljev DO (v %)	povečanje učinka (%)	preseganje ciljev (v %)	poveč. učinka
0.0-1.0	3	5.1-6.0	18
1.1-2.0	6	6.1-7.0	21
2.1-3.0	9	7.1-8.0	24
3.1-4.0	12	8.1-9.0	27
4.1-5.0	15	9.1 in več	30

2.3.2. Stimulacija za rast produktivnosti

Člen 50.

Z namenom, da se vzpodbuja naraščanje dohodka oziroma proizvodnje z optimalno porabo delovnega časa in poudari skupni interes vseh delavcev v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih za čim boljše rezultate dela, se del osebnega dohodka deli v tej odvisnosti.

Člen 51.

Stimulacija za rast produktivnosti se ugotavlja na osnovi razmerja med doseženo produktivnostjo danega meseca in povprečjem preteklega leta z upoštevanjem večjih sprememb v pogojih dela. Produktivnost je opredeljena z razmerjem med doseženo programirano proizvodnjo in porabo časa v efektivnih izdelavnih urah.

Stimulacija za rast produktivnosti se izplačuje po tabeli:

dosežena produktivnost (%)	stimulacija (%)
do 100	0
100.1-101	1
101.1-102	2
102.1-103	3
103.1-104	4
104.1-105	5
105.1-106	6
106.1-107	7
107.1-108	8
108.1-109	9
109.1-110	10
110.1-111	11
111.1-112	12
112.1-113	13
113.1-114	14
114.1 in več	15

Člen 52.

Za temeljne organizacije materialne proizvodnje se stimulacija ugotavlja na osnovi lastne proizvodnje in števila efektivnih izdelavnih ur.

Za storitvene temeljne organizacije in delovne skupnosti se stimulacija ugotavlja na osnovi skupne proizvodnje vseh temeljnih organizacij materialne proizvodnje in delovnih ur, ki so bile opravljene v lastni temeljni organizaciji ali delovni skupnosti.

2.3.3. Dodatna merila ugotavljanja učinkovitosti

Člen 53.

Z namenom, da se vzpodbuja odvisnost osebnih dohodkov od rezultatov dela, se lahko k osnovnim merilom uspešnosti dograjujejo dodatna merila, s katerimi se ugotavljajo rezultati dela po doseganju v tehnoloških terminskih in kvalitetskih kazalcih. Ta dodatna merila vplivajo na doseganje učinka v obeh smereh ($\pm$). V vsakem dodatnem merilu je opredeljena ničelna točka vpliva, strmina krivulje stimulacije in penala ter zgornja in spodnja omejitev.

Dodatna merila ne smejo biti po smislu v nasprotju s pridobivanjem dohodka in racionalnostjo delovnega postopka. Konkretne osnove in merila se opredelijo v pravilnikih.

2.3.4. Poslovna uspešnost

Člen 54.

Poslovna uspešnost temeljnih organizacij, delovnih skupnosti in delovne organizacije se ugotavlja s trimesečnimi in letnim zaključnim računom. Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so sporazumni, da bodo višino izplačanih sredstev osebnega dohodka usklajevali z ugotovljeno poslovno uspešnostjo. Višina sredstev osebnega dohodka za te namene se usklajuje z določili samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in širšimi družbenimi usmeritvami. Če se na ravni delovne organizacije ugotavlja kršitev gornjih določil, oziroma usmeritev, nima nobena temeljna organizacija ali delovna skupnost pravice izplačati poravnave.

Pri določanju višine tromesečne poravnave osebnega dohodka na osnovi poslovne uspešnosti moramo poleg trenutnega rezultata upoštevati tudi predvidene poslovne rezultate za celo leto.

Člen 55.

Osební dohodek na osnovi ugotovljene poslovne uspešnosti se v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih deli na podlagi skupnih osnov in enotnih meril.

Del poravnave se deli v enkratnem znesku, del poravnave pa se prenese na povečanje vrednosti točke. Razmerje med enkratnim zneskom in deležem osebnega dohodka za povečanje vrednosti točke je naslednje:

— prvo tromesečje: enkratna poravnava 20 %, vrednost točke 80 %;

— drugo tromesečje: enkratna poravnava 50 %, vrednost točke 50 %;

— tretje tromesečje: enkratna poravnava 80 %, vrednost točke 20 %.

Letna poravnava se izplača v celoti v enkratnem znesku.

Člen 56.

Višina poravnave se ugotovi za delavca na osnovi ugotovljene ravni poravnave za temeljno organizacijo ali delovno skupnost in na osnovi delovnega prispevka delavca, ki se izkazuje v prejetih akontacijah osebnega dohodka.

2.4. Dodatki za posebne pogoje dela

Člen 57.

Med posebne pogoje se šteje delo opravljeno izven rednega dopoldanskega časa, delo opravljeno v neobičajno otežkočenih pogojih delovnega okolja in pri posebni odgovornosti za varnost drugih.

2.4.1. Dodatki za delo izven rednega dopoldanskega delovnega časa

Člen 58.

Za delo izven rednega dopoldanskega časa se šteje delo v popoldanskem in nočnem času, delo v prostih dnevih (nedelje, prazniki, prosti delovni dnevi), delo v podaljšanem delovnem času in deljenem delovnem času. Prosti delovni dnevi so proste sobote v sistemu 5+2 in prosti delavniki v sistemu 4+1 in 6+2.

Člen 59.

Za delo ob teh časovnih pogojih se sporazumevajo delavci vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti za dodatke, ki se za posamezne vrste časovnih pogojev določajo v odstotkih na povprečno vrednotenje zahtevnosti del in nalog v Železarni. Dodatki se odražajo v številu točk na uro, ki se za posamezne vrste časovnih pogojev dela določajo v naslednjih odstotkih na povprečno vrednotenje zahtevnosti del in nalog.

Vrsta časovnega pogoja	dodatek (%)
1. delo v nočnem času od 22. - 6. ure	48
2. redno delo v popoldanskem času od 14. - 22. ure	18
3. redno delo na proste sobote	24
4. nedeljsko delo	60
5. delo na državni praznik	88
6. delo prek polnega delovnega časa	60
7. Dodatek za predpisan deljen delovni čas se odraža v številu točk, ki ustreza 0.70 % povprečnega mesečnega osebnega dohodka preteklega leta v gospodarstvu SRS.	

Ta višina se obračuna za vsak dan dela v deljenem delovnem času, če prekinitev znaša dve uri in več.

Člen 60.

Če je državni ali republiški praznik na soboto ali nedeljo, izključuje dodatek na praznik sobotni oziroma nedeljski dodatek. Dodatek za delo prek polnega delovnega časa izključuje dodatek za delo v popoldanskem času in sobotni dodatek.

Dodatek za delo prek polnega delovnega časa se priznava delavcem, ki presežejo število predpisanih ur (42 ur na teden) v obračunskem mesecu.

Dodatek za deljen delovni čas izključuje dodatek za delo v popoldanskem času.

2.4.2. Dodatki za otežkočene pogoje dela

Clen 61.

Za delovne naloge, ki se občasno izvajajo z večjim naporom zaradi otežkočenih pogojev dela in stopnja tega napora ni zajeta v opisu in v vrednotenju delovnih nalog, se priznava dodatek za otežkočene pogoje dela.

Clen 62.

Povečana zahtevnost pogojev dela se ugotavlja po metodologiji razvida del in nalog. Višina dodatka je opredeljena s številom točk vrednotenja zahtevnosti posameznih pogojev. Kot dodatek se obračunava razlika v vrednotenju izvajanja del in nalog v normalnih pogojih in izvajanja istih del in nalog v težjih pogojih.

Seznam otežkočenih del je opredeljen v pravilnikih o osnovah in merilih delitve osebnega dohodka v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih.

Clen 63.

Dodatek se obračunava samo za efektivni čas izvajanja dane delovne naloge. Nadzor nad izvajanjem naloge se ne šteje v otežkočene pogoje dela.

2.5. Nagrada za izjemne dosežke pri delu

Clen 64.

Za izjemne dosežke pri delu, ki se odražajo v večji proizvodnji, znižanju stroškov, preprečevanju škode ali nesreče, uspešnem izvajanju projektnih in drugih izjemnih nalog, se delavcu ali delovni skupini, ki je takšno nalogo opravila, lahko prizna enkratna nagrada. Višina nagrade se določi v odvisnosti od obsega in kvalitete rezultatov izvršenega dela ali izjemnosti dejanja. Nagrada nima značaja osebnega dohodka in je za isto delo enkratna.

O podelitvi in višini enkratne nagrade odločajo:

- delavski svet Železarne do dvakratne višine povprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v Železarni v predhodnem letu,
- delavski svet temeljne organizacije ali delovne skupnosti do 100 % povprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v Železarni v predhodnem letu,
- odbor za gospodarstvo temeljne organizacije ali delovne skupnosti do 30 % povprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v Železarni v predhodnem letu.

Clen 65.

Samoupravni organi, navedeni v predhodnem členu, lahko nagradijo za izjemne dosežke tudi več delavcev hkrati, pri čemer smejo za nagraditev uporabiti največ desetkratni znesek, ki je dopusten za posameznika. Delavski svet Železarne lahko prizna za izjemne dosežke enkratno nagrado tudi večji organizacijski enoti (temeljni organizaciji, delovni skupnosti, sektorju, oddelku), če ta s kolektivnim delom doseže takšne uspehe, ki so pomembni za celotno delovno organizacijo in so delavci predhodno za ta namen združili sredstva v skladu skupne porabe, s katerim razpolaga delavski svet Železarne. Vrednost priznanih nagrad s strani delavskih svetov ali odborov za gospodarstvo ne sme presežati v letnem obračunu višine 0,60 % sredstev namenjenih za osebne dohodke v temeljni organizaciji ali delovni skupnosti. Vrednost nagrad, ki jih priznava delavski svet Železarne, ni omejena z določili tega sporazuma.

Clen 66.

Nagrade se lahko priznavajo izključno na osnovi pisnih predlogov, ki jih samoupravnim organom posreduje vodja temeljne organizacije, za delovne skupnosti pa vodje sektorjev. Nagrade, o katerih odloča delavski svet delovne organizacije, predlaga poslovodni odbor. Pobudo za nagrade lahko poda: samoupravna skupina, organi samoupravljanja, družbenopolitične organizacije, vodje temeljnih organizacij, sektorjev in poslovodni odbor.

3. OSNOVE IN MERILA ZA DELITEV OSEBNIH DOHODKOV IN SREDSTEV SKUPNE PORABE NA OSNOVI MINULEGA DELA

Clen 67.

Minulo delo predstavljajo opredmetena sredstva in vrednosti, ki so se v preteklosti ustvarila iz deleža živega dela. Opredmeteno minulo delo je sestavljeno iz:

- vlaganj sredstev v povečano materialno osnovo dela lastne temeljne organizacije,
- vlaganj sredstev v povečano materialno osnovo dela temeljnih organizacij – delovnih skupnosti Železarne, SOZD Slovenske železarne in poslovne skupnosti,
- vročanje denarnih sredstev v bankah z namenom združevanja sredstev za večje investicijske naložbe,
- naložbe v SIS v gospodarske dejavnosti posebnega družbenega pomena.

Clen 68.

Pri vsaki novi naložbi se predvidi, koliko se bo z izvedbo naložbe povečal dohodek temeljne organizacije in izboljšali pogoji za delo ter varstvo okolja.

Predvidijo se pogoji osnov in meril vračanja anuitet ter delež dohodka iz minulega dela z začetkom in zaključkom pravic na vračanje.

Clen 69.

Delež osebnega dohodka in druge prejemke iz minulega dela pridobivajo delavci po naslednjih osnovah in merilih:

1. Za dobo združevanja dela v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih v železarni Jesenice in v delovnih organizacijah SOZD Slovenske železarne;
2. Za dobo združevanja dela v katerikoli organizaciji združenega dela;
3. Z delovnim prispevkom iz uspešnosti upravljanja in gospodarjenja z družbenimi sredstvi na podlagi naložb v preteklosti;
4. Osebnih prejemkov iz naslova delitve vsakoletnih nagrad ob podeljevanju jubilejnih priznanj;
5. Osebnih prejemkov ob priznanju za delo pri upokojitvi;
6. Izplačila svojcem kot priznanje za minulo delo pokojnega delavca.

Sredstva za priznavanje osebnega dohodka iz minulega dela bodo določena po enotnih kriterijih v letnem gospodarskem načrtu in sicer pod točko 1, 2 in 3 iz opredeljenih sredstev delitve po minulemu delu, pod točko 4, 5 in 6 pa, iz dela sklada skupne porabe.

Clen 70.

Kot del priznanja za minulo delo in pridobljene izkušnje pri opravljanju dela ter da bi se zmanjšala fluktuacija, imajo vsi delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti pravico do deleža iz minulega dela opredeljenega za dobo združevanja dela v delovni organizaciji železarna Jesenice oziroma delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne.

Clen 71.

Za združevanje dela pripada delavcu del osebnega dohodka iz minulega dela odvisen od skupne delovne dobe v združenem delu, povečan za delovno dobo v SZ v % na vrednost delovnih nalog in se ugotavlja po naslednji tabeli:

Delovna doba	Delež na skupno del. dobo (%)	dodatni delež na del. dobo v SZ (%)
1-3	1	1
3-6	2	2
6-9	3	3
9-12	4	4
12-15	5	5
15-18	6	6
18-21	7	7
21-24	8	8
24-27	9	9
27-30	10	10
nad 30	11	11

Clen 72.

Čas združevanja dela se ugotavlja mesečno. Pravico do spremembe dodatka pridobi delavec naslednji mesec, ko izpolni pogoj za višji dodatek.

Clen 73.

Delovni prispevek delavca iz uspešnosti upravljanja in gospodarjenja z družbenimi sredstvi na podlagi naložb v preteklosti se opredeljuje po merilu revaloriziranih vlaganj in deli glede na dobo združevanja dela v Železarni in glede na povprečno vrednost delovnih nalog delavca.

Clen 74.

Jubilejna priznanja imajo značaj osebnih prejemkov za minulo delo.

Višina sredstev za jubilejna priznanja se ugotavlja na osnovi zaključnega računa kot delež sklada skupne porabe, o njej se razpravlja na zborih delavcev, ugotovitveni sklep pa sprejme delavski svet Železarne Jesenice.

Višina priznanj delavcem je sestavljena iz dogovorjenega osnovnega zneska, povečanega za dogovorjen znesek za vsako leto delovne dobe v Železarni.

Do jubilejnega priznanja so upravičeni delavci, ki imajo na dan 31.12. preteklega leta najmanj enoletni delovni staž v Železarni in so na dan izplačila jubilejnih nagrad še v delovnem razmerju v Železarni;

- delavci, ki jim pravice iz delovnega razmerja mirujejo,
- delavci, ki so bili upokojeni od 1.1. do dneva izplačila v tekočem letu.

Clen 75.

Osební prejemek kot priznanje na minulo delo ob upokojitvi se izplačuje glede na skupno dobo združevanja dela in je:

VSEBINA IN OPREDELITEV PRIPOMB

Vsebina in opredelitev pripomb na osnutek samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in del sklada skupne porabe v delovni organizaciji železarna Jesenice.

Poročilo o poteku javne razprave je obravnaval odbor za uresničevanje zakona o združenem delu pri delavskem svetu Železarne na 8. redni seji 23. in 24. junija 1981. Odbor je razpravljal o vseh vsebinskih pripombah, ki so bile na osnutek sporazuma podane v javni razpravi. Obravnaval je tudi pripombe, ki sta jih podala republiški odbor sindikata proizvoznice in predelave kovin ter center za samoupravno sporazumevanje pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije.

O javni razpravi in vsebini pripomb je zavzela stališča tudi problemska konferenca ZKS železarne Jesenice, ki podpira uskladev pripomb, ki jo je priporočil odbor za uresničevanje zakona o združenem delu.

O poteku javne razprave, usklajevanju pripomb ter o stališčih odbora in problemske konference je bil 26. junija seznanjen delavski svet Železarne, ki je zaradi kasnitve zaključka javne razprave sklenil pomakniti referendum o sprejemu sporazuma v september.

Odbor za uresničevanje zakona o združenem delu je zadalžil delovno skupino, da skladno s sprejetimi stališči pripravi čistopis sporazuma. Skupaj s predlogom sporazuma se v Železarni objavijo tudi odgovori na pripombe.

Delavski sveti in odbori za uresničevanje zakona o združenem delu v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih so oblikovali in posredovali na CPSI 172 pripomb na osnutek sporazuma. Ker je nekaj pripomb iz različnih temeljnih organizacij in delovnih skupnosti istih, je dejansko število obravnavanih pripomb manjše. Tiste pripombe, ki so v predlogu upoštevane, so le navedene, pri neupoštevanih pripombah pa je podana obrazložitev, zakaj ne morejo biti vključene v sporazum.

Najprej si ogledimo splošne pripombe. Med njimi je precej takih, ki zaradi preširoke splošnosti niso našle mesta v predlogu sporazuma. Večinoma so tudi odgovori na te pripombe kratki.

PRIPOMBE IN ODGOVORI

1-5) V TOZD Jeklovlek, Elektrode, Energetika in delovnih skupnostih KSI in E-TKR-NG ugotavljajo, da je osnutek sporazuma nejasen in težje razumljiv večini delavcev.

Odgovor: Ker ni navedeno, za katera poglavja gre, delovna skupina te pripombe ni mogla upoštevati.

5 in 7) V delovni skupnosti KSI in TOZD Jeklovlek delavci ugotavljajo, da je bil rok za javno razpravo prekratek.

Odgovor: Kratek rok je bil postavljen z namenom, da bi lahko sporazum sprejemali že v prvem polletju.

8) TOZD Jeklovlek: Sporazum ni stimulativen za pridnega delavca.

Odgovor: Pripomba je upoštevana v tem smislu, da se delež OD iz učinkovitosti progresivno povečuje le pri rezultatih, ki so nadpovprečni. Razlika v dodatnem učinku med najboljšim in podpovprečnim delavcem se je povečala od 25 na 30 %.

9) TOZD Jeklovlek: Zakaj v sporazumu ni določila, ki bi obravnavalo ure za manjkajoče?

Odgovor: Ta določila so v prehodnih določbah. Ure za manjkajoče bodo izločene iz sistema nagrajevanja, ko bomo merila učinkovitosti delavcev v skupinski normi oblikovali tako, da se bo povečana učinkovitost izkazovala le pri delavcih, ki so dejansko opravili delo za manjkajočega.

10) TOZD Jeklovlek: Delavci se ne strinjajo z razlikami glede vrednotenja in izvajanja del in nalog moški-ženska.

Odgovor: Sporazum te razlike ne dela.

11) TOZD Jeklovlek: Dohodkovne odnose je treba dograditi in izpopolnjevati sistem delitve po delu.

Odgovor: To je dolgoročna naloga. Odbor za uresničevanje zakona o združenem delu meni, da je nekatere nujne ukrepe potrebno sprejeti na tej stopnji razvisti dohodkovnih odnosov, ko pa bo izvršen napredek na tem področju, pa se naj nemudoma prične dopolnjevanje tega sporazuma.

12) Delovna skupnost KSI: Pred uvedbo sprememb je potrebno opraviti poskusni račun, da bi ugotovili, kakšne spremembe ta akt prinaša.

Odgovor: Sporazum bo s stimulativnim nagrajevanjem nadpovprečnih rezultatov prinesel predvsem razliko med zelo dobrim delavcem in delavcem, ki ne dosega pričakovanih rezultatov. Z novimi merili in premikom ravni urejanja učinka z 1,40 na 1,20 se struktura OD nekoliko menja. Da bi po novih merilih bila ob enakih rezultatih dosežena približno enaka vsota OD na ravni TOZD in delovnih skupnosti, bo potrebno osnove povečati za:

- 10 % na račun nižje ravni merjenja učinka,
- 2 % na račun nižje stimulacije za rast produktivnosti.

V nasprotni smeri deluje nagrajevanje delovne dobe v SOZD SZ, ki povečuje OD za okrog 2 %. Kolikšen bo delež vpliva progresivnega nagrajevanja nadpovprečnih rezultatov, se trenutno lahko oceni le za dela, kjer se rezultat odraža neposredno v količini proizvodov. Razlika med oceno delovnega prispevka in predlagano obliko bi bila pri sedanjih stopnji presejanja norme 2-3 %.

Skupaj bo potrebno torej osnove OD povečati za približno 13 %, da bi ob enakih rezultatih po novem sporazumu bil znesek oblikovanih sredstev enak kot po sedaj veljavnem sporazumu.

13) TOZD Elektrode: Nagrajevanje proizvodnih del ni natančno določeno, zato je potrebno sporazum v tem smislu dodelati in ga uskladiti med TOZD in delovnimi skupnostmi.

Odgovor: Nagrajevanje proizvodnih del je dovolj natančno opredeljeno. Sporazum pa ne obdeluje področja, ki je zajeto v pravilniku o normah in o konkretnem nagrajevanju v posameznih TOZD, ker je to predmet pravilnikov.

14) Delovna skupnost E-TKR-NG: Višje nagrajevati težka dela v TOZD.

Odgovor: Ta opredelitev sodi v sporazum o skupni metodologiji razvida del in nalog.

15 in 16) TOZD Jeklovlek in delovna skupnost E-TKR-N: Raven osnovnega učinka naj se zmanjša z 1,40 na 1,20. Poveča naj se osnovni OD, da razpoložljiva vsota OD ostane ista.

Odgovor: To stališče je zavzel odbor že na predhodni seji. Sama pripomba se sicer ne nanaša na sporazum, le sprememba ravni izračuna učinka bo izvršena istočasno z uveljavitvijo sporazuma.

17 in 19) Druga stopnja merjenja učinka:

- a) E-TKR-N merila naj se uskladijo;
- b) TOZD Energetika – start naj bo 100 % pričakovanega rezultata, nižje doseganje se naj ne stimulira;
- c) TOZD Jeklovlek – nadpovprečni rezultati naj bodo bolj poudarjeni.

20-29) V TOZD Energetika, Transport, Remontne delavnice in v delovni skupnosti SEO-TKR-NG ugotavljajo, da sporazum ne daje razmejitev med administrativnim in strokovnim delom ter da manjka definicija strokovno-ustvarjalnega dela. Ugotavljajo tudi, da niso izdelana merila za stimuliranje večine delavcev storitvenih TOZD, ki neposredno opravljajo storitve. Predvidevajo, da bodo pri izdelavi meril nastopile težave tako z vidika stimulativnosti posameznih meril, predvsem pa je za izvršitev vseh merenj in postavitev meril do 1.1.1982 rok prekratek. Delovna skupnost KSI predlaga, da se naj zadolži službe, da se ustrezna merila in merjenja čimprej pripravijo, oz. opravijo.

Odgovor: Odbor ugotavlja, da v sporazumu ni mogoče podati splošno veljavne opredelitve strokovno-ustvarjalnih del, ampak bodo morale temeljne organizacije in delovne skupnosti v svojih pravilnikih konkretno opredeliti ta dela. Najpomembnejša karakteristika strokovno-ustvarjalnih del je v tem, da obseg in kvaliteta nista neposredno merljiva, ampak se odražata v rezultatu dela. Ker pa se pogosto rezultat dela posameznika ne da vrednostno opredeliti, je tudi za strokovno-ustvarjalne delavce nujno, da merimo ali ocenjujemo obseg in kvaliteto izvajanja programa del, pri čemer je zelo pomembno, da je program za vsakega delavca realno postavljen. V kolikor programi niso realno postavljeni, sistem stimuliranja nadpovprečnih rezultatov izgubi svojo vsebino in pomen.

Oblikovanje meril za ugotavljanje učinkovitosti izvajanja administrativno-tehničnih del in neposrednih storitvenih del bo potrebno pospešiti, da bi lahko postavljene skupne osnove v sporazumu s 1.1.1982 začeli uresničevati. Odbor je zavzel stališče, da se nadpovprečni rezultati dela lahko ugotavljajo samo po merilih, ki ustrezajo vsebini dela. Če merila do tega roka ne bodo uveljavljena, se ne smejo uporabljati druga merila za stimuliranje nadpovprečnih rezultatov. Samo na ta način lahko dosežemo življenjski interes delavcev storitvenih TOZD, da se jim delo neposredno meri in postane njihov OD dejansko odvisen od lastne produktivnosti dela in ne od proizvodnih TOZD. Skupni interes storitvenih in proizvodnih delavcev pa se s tem ne zmanjšuje, ker z boljšim delom proizvodni delavci in vzdrževalci vplivajo na višjo raven produktivnosti in oblikovanje večjega dohodka – oboje pa ima neposreden vpliv na splošno raven osebnega dohodka.

30 in 31) Delovna skupnost E-TKR-N: Ugotavljanje učinkovitosti strokovno-ustvarjalnih delavcev je preveč subjektivno. Potrebno bi bilo postaviti omejitve, ki bi zagotavljale večjo realnost ocene rezultatov dela teh delavcev.

Odgovor: Pomembno je, kako bodo konkretizirane osnove in merila v TOZD in delovnih skupnostih. Skladno s členoma 19 in 20 bodo morali odbori za gospodarstvo odločiti o pravilnosti oz. upravičenosti do nadpovprečnega učinka.

32 in 33) Delovni skupnosti KO-FI in E-TKR-N. Nov način ugotavljanja delovnega prispevka bo zahteval dodatno administrativno delo, zato bi bilo potrebno merila poenostaviti.

Clen 132.

Če sindikat sporazumov iz predhodnega člena ne podpiše, se sporazumi v temeljni organizaciji in delovni skupnosti uporabljajo, medtem ko ima sindikat pravico, da sproži spor pred sodiščem združenega dela ali ustavnim sodiščem.

9. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

Clen 133.

Ta sporazum sprejmejo delavci vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti in je sklenjen, ko ga sprejme večina delavcev vsake temeljne organizacije in delovne skupnosti na referendumu.

Clen 134.

Pobudo za spremembe in dopolnitve lahko podajo:

- vsak delavec temeljne organizacije ali delovne skupnosti preko delovne skupine,
- zbori delavcev temeljne organizacije in delovne skupnosti,
- organi upravljanja in organi delavske kontrole v temeljni organizaciji, delovni skupnosti ali delovni organizaciji,
- sindikat v temeljni organizaciji ali delovni skupnosti ali železarni Jesenice.

Pobuda za spremembo mora biti konkretna in obrazložena. O pobudi odloča delavski svet delovne organizacije.

Clen 135.

Vse spremembe in dopolnitve tega sporazuma se sprejmejo na isti način in po istem postopku, kot se sprejme sam sporazum.

Clen 136.

Enak postopek kot za sprejem sporazuma velja tudi za sprejem pravilnikov o delitvi sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe, ki so jih delavci dolžni uskladiti s tem sporazumom v roku šestih mesecev od dneva uveljavitve tega sporazuma.

Clen 137.

V šestih mesecih od sprejetja sporazuma je treba uskladiti samoupravne splošne akte temeljnih organizacij in delovnih skupnosti s tem sporazumom.

Do uvedbe novih metod iz tega sporazuma se bodo upoštevale dosedanje izkušnje in rešitve s področja delitve osebnih dohodkov, ki prenehajo veljati z uvedbo novih.

Clen 138.

Do uvedbe razvida del oz. nalog in analitičnega vrednotenja se bo uporabljala primerjalna metoda vrednotenja delovnih nalog – kategorizacija. Kategorizacija delovnih nalog je izvedena s primerjalno metodo, pri kateri se zahtevnost dane delovne naloge primerja z eno ali več drugimi delovnimi nalogami. Vrednost delovne naloge se lahko spremeni po predpisanim postopku, če se z analizo po enotni metodologiji ugotovi, da ima nepravilno vrednost, ali pa se je bistveno spremenila zahtevnost delovne naloge. Na osnovi analize odloča o spremembi vrednosti delavski svet temeljne organizacije ali delovne skupnosti.

Vrednosti delovnih nalog so razvrščene v 28 kategorij v naslednjih indeksnih razmerjih:

1	1.00	15	2.12
2	1.07	16	2.22
3	1.14	17	2.36
4	1.21	18	2.50
5	1.28	19	2.64
6	1.35	20	2.79
7	1.43	21	2.93
8	1.50	22	3.07
9	1.57	23	3.21
10	1.65	24	3.36
11	1.74	25	3.50
12	1.82	26	3.64
13	1.92	27	3.86
14	2.02	28	4.58

Na osnovi analize trimesečnih obračunov lahko delavski sveti vseh temeljnih organizacij in delovnih skupnosti sprejmejo enoten sklep o povečanju vrednosti kategorij v danih indeksnih razmerjih.

Clen 139.

Delavci, ki delajo v skupinski normi imajo pravico do nadomestila za povečan napor zaradi izostanka manjkajočega delavca. Ure za manjkajoče se lahko pripisujejo delavcem v delovnem procesu, tako da se prizna posameznemu delavcu največ 3 ure na izmeno, v delovni skupini pa največ 6 ur za manjkajočega delavca pri predpostavki, da je delovna naloga normirana. Ure, priznane za manjkajoče, se obračunavajo v doseganju časovnih normativov.

To merilo se uporablja do uvedbe merjenja rezultatov dela po izmenah.

Clen 140.

Pri delitvi sredstev za minulo delo se bodo oblikovala merila in osnove v času izvajanja srednjeročnega načrta in morajo biti oblikovana najkasneje do preteka te dobe.

V prehodnem obdobju se uporabljajo vsa merila določena v tem sporazumu.

Clen 141.

Do sprejetja pravilnika o inovacijah se posebno nadomestilo novatorjem določa na sledečih osnovah:

letni čisti prihranek (ČD)

do 5.000 din	20.000 din	800 + 15 % od vred. nad	5.000
5.000 – 20.000	20.000 – 50.000	3.050 + 14 % od vred. nad	20.000
50.000 – 100.000	100.000 – 200.000	7.250 + 13 % od vred. nad	50.000
100.000 – 200.000	200.000 – 300.000	13.750 + 12 % od vred. nad	100.000
200.000 – 300.000	300.000 – 500.000	25.750 + 10 % od vred. nad	200.000
300.000 – 500.000	500.000 – 700.000	35.750 + 7 % od vred. nad	300.000
500.000 – 700.000	700.000 – 1.000.000	49.750 + 4 % od vred. nad	500.000
700.000 – 1.000.000	1.000.000 – 5.000.000	57.750 + 3 % od vred. nad	700.000
1.000.000 – 5.000.000	5.000.000 – 10.000.000	66.750 + 2 % od vred. nad	1.000.000
5.000.000 – 10.000.000	10.000.000 – 196.750 + 0,5 % od vred. nad	146.750 + 1 % od vred. nad	5.000.000
nad 10.000.000		196.750 + 0,5 % od vred. nad	10.000.000

Faktorji ustvaritvene sposobnosti

odmik področja izboljšave od ožjega delovnega območja predlagatelja	stopnja novosti	že izbolj. zna- z znan. no rešit.	izbolj. z Pop. izvr. novo reš.
Ožje strok. področje predlag.	0.1	0.4	0.7
širše str. podr. predlagatelja	0.2	0.5	0.8
Izboljšava izven str. podr. predl.	0.3	0.6	0.9
			1.2

Clen 142.

Z dnem uveljavitve tega sporazuma preneha veljati samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in dela sklada skupne porabe v delovni organizaciji železarne Jesenice z dne 31. 1. 1978, razen tistih določb, ki se smiselno uporabljajo v skladu s členom 144.

Clen 143.

Delavski svet železarne potrdi sprejem samoupravnega sporazuma s posebnim ugotovitvenim sklepom, da je bil sporazum sprejet v vsaki temeljni organizaciji in delovni skupnosti. Sporazum začne veljati osmi dan po objavi, uporablja pa se od 1. 1. 1982 dalje.

Sklep o objavi:

Delavski svet železarne Jesenice je na seji dne _____ na osnovi podanega poročila komisije za izvedbo referenduma o sprejetju tega sporazuma ugotovil, da je sporazum sprejet z večino glasov vseh delavcev v vsaki temeljni organizaciji in delovni skupnosti.

PRIPOMBE:

do 20 let 2,0 povprečna mesečna osebna dohodka v SRS v preteklem letu

do 30 let 2,5 povprečna mesečna osebna dohodka v SRS v preteklem letu

nad 30 let 3,0 povprečni mesečni osebni dohodki v SRS v preteklem letu

To priznanje se izplačuje enkrat.

Clen 76.

Če delavec umre zaradi posledic nezgod pri delu v železarni se izplača svojcem umrlega znesek v višini treh povprečnih mesečnih osebnih dohodkov v SRS v preteklem letu ne glede na dobo združevanja dela umrlega.

Če smrt delavca ni posledica nezgode pri delu, se svojcem umrlega izplača znesek v odvisnosti od dobe združevanja dela po merilih iz predhodnega člena.

OSNOVE IN MERILA DELITVE PO INOVACIJSKEM PRISPEVKU

Clen 77.

Zato, da se vzpodbuja ustvarjalnost pri delu (z inovacijami, racionalizacijami in drugimi oblikami ustvarjalnosti), pripada delavcem, ki na ta način prispevajo k povečanju dohodka v temeljni organizaciji in delovni skupnosti, posebno nadomestilo. Kadar je predlog vrednoten na osnovi doseženih prihrankov, je višina nadomestila opredeljena z enkratnim ali večkratnim nadomestilom osebnega dohodka s časovno omejitvijo.

Clen 78.

Posebno nadomestilo določamo v odvisnosti od doseženih koristi oz. prihrankov, poleg tega pa se upošteva faktor ustvaritvene sposobnosti, ki zajema vpliv stopnje novosti, ki jo prinaša predlog in delovno (strokovno) področje predlagatelja.

Clen 79.

Kadar se predlog nanaša na izboljšanje okolja, varstva pri delu, racionalnejšo organizacijo dela in podobno in ni zanj mogoče ugotoviti neposrednega prihranka, se določi enkratno nadomestilo v višini, ki je odvisna od vloženega dela inovatorja ter od pomembnosti problemov, ki jih predlog rešuje.

Clen 80.

Dohodek ustvarjen z inovacijami, racionalizacijami in drugimi oblikami ustvarjalnosti, se razporeja na sredstva za osebne dohodke in v istem razmerju kot dohodek, ki je rezultat živega dela. Ta del osebnega dohodka se delavcem v letnem obračunu osebnega dohodka posebej izkazuje.

5. OSEBNI DOHODKI IN DRUGI PREJEMKI IZ SREDSTEV SOLIDARNOSTI

Clen 81.

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so sporazumni, da bodo solidarnostno združevali sredstva za izplačevanje naslednjih osebnih dohodkov in prejemkov:

- zajamčeni osebni dohodek
- osebni dohodek delavcev pri razporeditvi na druge delovne naloge,
- solidarnostna pomoč.

5.1. Zajamčeni osebni dohodek

Clen 82.

Sredstva zajamčenega osebnega dohodka, ki se oblikujejo po določenih samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih razporejanja čistega dohodka, se izplačujejo skladno z delovnim prispevkom delavca, s tem, da se raven delitve uskladi z višino oblikovanih sredstev. Zajamčeni osebni dohodek se deli po enakih osnovah in merilih kot osebni dohodek pri normalnih rezultatih poslovanja.

Clen 83.

Osebni dohodek delavca, ki dosega povprečno učinkovitost, ne sme biti manjši od minimalnega osebnega dohodka po zakonu ali družbenem dogovoru.

Clen 84.

Temeljna organizacija ali delovna skupnost, ki ne ustvari dovolj sredstev za izplačevanje zajamčenega osebnega dohodka, mora zagotoviti sredstva iz drugih virov najmanj do višine kritja zajamčenega osebnega dohodka.

5.2. Osebni dohodek delavcev pri razporeditvi na druga dela oz. naloge

Clen 85.

Delavec pridobiva delež osebnega dohodka iz naslova solidarnosti tedaj, če ima najmanj 20 let dela v železarni in če je star preko 50 let (delavka 45 let), pa je razporejen k drugim delovnim

nalogam, ki so nižje vrednotene. Če izpolnjuje oba pogoja, je upravičen do osebnih dohodkov, kot bi jih prejemal pri izvajanju prejšnjih del oz. nalog.

V teh primerih mora delavski svet temeljne organizacije ali delovne skupnosti ugotoviti, da zaradi reorganizacije, usklajanja ali uvajanja nove tehnologije ni bilo mogoče delavca s preoz. dokvalifikacijo ustrezno razporediti na enako vrednotena dela oz. naloge.

Clen 86.

Pri razporeditvi v drugo temeljno organizacijo ali delovno skupnost pripada delavcu za čas usposabljanja za nova dela oz. naloge osebni dohodek po isti osnovi kot za opravljanje njegovih stalnih del oz. nalog. Ko čas usposabljanja preneha in je delavec razporejen na nova dela in naloge, mu pripada osebni dohodek glede na delo, ki ga opravlja.

Clen 87.

Če gre za začasno razporeditev delavca na nižje vrednotena dela oz. naloge znotraj temeljne organizacije ali delovne skupnosti, pripada delavcu osebni dohodek po isti osnovi, kot za opravljanje njegovih stalnih del oz. nalog.

5.3. Solidarnostna pomoč

Clen 88.

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti s sprejetjem programa delitve sklada skupne porabe sporazumno z delavci drugih temeljnih organizacij določijo višino sredstev, namenjenih za izvajanje solidarnostne pomoči delavcem, ki se izplača predvsem v naslednjih primerih:

- ob smrti v ožji družini, če je s tem prizadet socialni položaj delavca,
- pomoč ob daljši ali večkratni ponavljajoči bolezni delavca, če ogroža socialni položaj družine,
- pomoč ob elementarnih nesrečah ali požarih, ki so prizadele delavca in njegovo družino,
- enkratna pomoč ob nastanku težje invalidnosti,
- drugih primerih, kadar okoliščine opravčujejo podelitev solidarnostne pomoči.

Clen 89.

Sredstva, namenjena za izvajanje solidarnostne pomoči, se združujejo pri konferenci osnovnih organizacij sindikata železarne. Združujejo se v višini dogovorjenega procentualnega prispevka od sredstev bruto osebnega dohodka.

Clen 90.

Če se delavec pri delu smrtno ponesreči, se svojcem umrlega povrnejo stroški prevoza krste, stroški krste z vencem po predloženih računih ter stroški uradnega spremstva pri pogrebu.

6. POSEBNA IZPLAČILA

Clen 91.

Delavcem temeljnih organizacij in delovnih skupnosti pripadajo po tem sporazumu nadomestila osebnih dohodkov za čas upravičene odsotnosti ter drugi dodatki in nadomestila, ki niso vezani na učinek-rezultat dela in se izplačujejo iz sredstev za osebne dohodke, dela sklada skupne porabe in materialnih stroškov.

6.1. Deficitarnost poklica

Clen 92.

Dodatek za deficitarnost se priznava na osnovi analize takrat, kadar ni mogoče pridobiti za izvajanje določenih nalog ustreznih delavcev. Višina dodatka je odvisna od stopnje deficitarnosti strokovnega profila in sestavljenosti delovnih nalog in znaša lahko največ 20 % na vrednotenje zahtevnosti del in nalog delavca, ki te naloge opravlja. Višina dodatka potrjuje delavski svet temeljne organizacije oz. delovne skupnosti.

Clen 93.

Deficitarnost se ugotavlja po metodologiji, ki vrednoti stopnjo fluktuacije, pomanjkanje kadrov v določenem profilu in vzroke neuspešnosti razpisov. Zaradi spremenljivosti teh pogojev dodatek za deficitarnost ni stalen.

6.2. Zbiranje odpadnih surovin

Clen 94.

Z namenom, da se odpadne surovine ponovno vračajo v predelavo, ali izloča njihov škodljiv vpliv na tehnološki proces in okolje, se delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti sporazumejo za spodbujanje zbiranja odpadnih surovin.

Zbiranje, sortiranje in oddajanje odpadnih surovin se opravlja tako, da ni moteno izvrševanje rednih delovnih nalog ali oviran tehnološki proces.

Za odpadne surovine se štejejo barvne kovine, staro železo, ostružki, olja in drugi materiali.

Člen 95.

Stimulacija za zbiranje je sorazmerna vloženemu delu in lahko znaša največ 20 % tržne vrednosti odpadnih surovin.

Delavci temeljne organizacije oz. delovne skupnosti odločajo, če se stimulacija razdeli med zbiralce ali pa se nameni za delo sindikalne organizacije.

V samoupravnem splošnem aktu temeljne organizacije oz. delovne skupnosti se določi vrsta, način in pogoji zbiranja ter izplačila stimulacije.

6.3. Izobraževanje in usposabljanje

Člen 96.

Pripravniki prejemajo med pripravniškim stažem osebni dohodek, odvisen od časa dela, višine izplačanih akontacij v Železarni in stopnje dokončane šole. Za posamezno izobraževalno raven se pripravnikom izplačuje osebni dohodek:

- srednja šola	70 % OD Železarne
- višja šola	90 % OD Železarne
- visoka šola	100 % OD Železarne

Člen 97.

Osnova za izračun osebnega dohodka za vse pripravnike, ne glede na to, v kateri temeljni organizaciji ali delovni skupnosti opravljajo pripravništvo, je povprečni osebni dohodek na uro v Železarni v preteklem mesecu. V obračunu so zajeti tudi podatki za časovne pogoje dela.

Člen 98.

Študentom in dijakom, ki opravljajo prakso v skladu s šolskim programom, se za enomesečno opravljanje prakse izplača nagrada, ki je odvisna od stopnje in letnika šole, ki jo posameznik obiskuje; višino nagrade pa za vsako gospodarsko leto določi delavski svet Železarne.

Člen 99.

Če opravlja prakso štipendist katerekoli temeljne organizacije iz delovne organizacije železarna Jesenice, izplačana nagrada ne vpliva na prejemanje odobrene štipendije. Če je počitniška praksa krajša od enega meseca, se višina nagrade obračunava skladno s časom dejanskega opravljanja prakse.

Člen 100.

Delavcem, ki uspešno usposobijo novospregate delavce, učence v usmerjenem izobraževanju in pripravnike, ali usposobijo delavce za izvajanje drugih delovnih nalog, pripada nagrada, določena v samoupravnem splošnem aktu. Višina nagrade se določa skladno z vrednotenjem zahtevnosti programov usposabljanja in se letno usklajuje z rastjo osebnih dohodkov.

Delavec pridobi pravico do nagrade, če je preizkus usposobljenosti kandidata uspešen.

Člen 101.

Delavcu, ki je odsoten z dela zaradi strokovnega izpopolnjevanja ali rednega šolanja in mu delovno razmerje skladno s pravilnikom o delovnih razmerjih ne preneha, pripada osebni dohodek izračunan na osnovi tromesečnega povprečja, in sicer v višini 100 % za strokovno izpopolnjevanje na seminarjih in delovni praksi in 90 % za redno šolanje.

6.4. Dežurstvo in pripravljenost za posebne naloge

Člen 102.

Delavcu, ki mu je po razporedu odredeno dežurstvo v temeljni organizaciji ali delovni organizaciji železarna Jesenice med njegovim prostim časom za eno ali več področij dejavnosti, pripada nadomestilo v višini, ki je določena v samoupravnem splošnem aktu temeljne ali delovne organizacije, ki je organizator dežurstva. Dežurstvo traja največ 12 ur na dan. Če bi moral delavec po dežuranju začeti redno delo, ima po dežurstvu plačan prost dan.

Člen 103.

Delavcu, ki mu je po razporedu odredjena pripravljenost na domu med njegovim prostim časom, pripada nadomestilo za pripravljenost v višini, ki je določena v samoupravnem splošnem aktu temeljne organizacije, ki je organizator pripravljenosti na domu.

Delavec, ki mu je odredjena pripravljenost na domu, je na poziv dolžan priti na delo. Za tako delo mu pripada osebni dohodek za delo v podaljšanem času po vseh merilih živega dela in se mu v čas dela priznava tudi prihod in odhod z dela.

6.5. Nadomestilo osebnih dohodkov za čas upravičene odsotnosti

Člen 104.

Delavcem, ki združujejo delo v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih železarne Jesenice, pripada za čas upravičene odsotnosti z dela nadomestilo osebnega dohodka za primere in v mejah, ki so določeni s pravilnikom o delovnih razmerjih.

Nadomestilo v nobenem primeru ne more biti višje od osebnega dohodka, ki bi ga delavec prejel za redno delo.

Člen 105.

Nadomestilo za bolezensko odsotnost do 30 dni znaša 90 % povprečnega mesečnega osebnega dohodka delavca v preteklem letu.

Nadomestilo za bolezensko odsotnost do 30 dni, ki je posledica nesreče pri delu, na poti na delo ali z dela ter borcev NOB, in za odsotnost z dela zaradi poklicnih bolezni znaša 100 % od iste osnove, kot je opredeljena v prvem odstavku.

Nadomestilo za bolezensko odsotnost nad 30 dni, ki ga v imenu skupnosti zdravstvenega zavarovanja izplačujejo temeljne organizacije in delovne skupnosti, se izplača po predpisih te skupnosti. Če delavec nima predhodne zavarovalne dobe, ki bi omogočila ugotovitev osnove iz preteklega leta, se za osnovo nadomestila vzame povprečni osebni dohodek delavcev na enakih ali sorodnih delovnih nalogah.

Člen 106.

Delavcem, ki so na poklicni rehabilitaciji na podlagi pogodbe med železarno Jesenice in SIS pokojninskega in invalidskega zavarovanja, pripada 10 % dodatek k oskrbnini, določeni v odločbi. Poleg tega dodatka se delavcem, ki uspešno izvajajo program medicinske oz. poklicne rehabilitacije, prizna delna ali celotna razlika med oskrbnino in osebnim dohodkom delavca, ki redno opravlja enake ali podobne naloge. Višino razlike določi odbor za delovna razmerja temeljne organizacije oz. delovne skupnosti.

Člen 107.

Za čas letnega dopusta, izredno plačanega dopusta in za dneve državnih in republiških praznikov pripada delavcu nadomestilo povprečnega osebnega dohodka, ki ga je prejemal za redno delo v zadnjih treh mesecih pred odsotnostjo. Enako nadomestilo pripada delavcu za čas udeležbe na vojaški vzgoji oz. pouku, na vajah protipožarne zaščite in za čas udeležbe na mladinskih delovnih akcijah, če je udeležba organizirana in predhodno odobrena.

Člen 108.

Delavcu pripada nadomestilo osebnega dohodka v isti višini kot za redno delo v tekočem mesecu:

- za čas dogovorjenega odmora med delom,
- za čas, ko zaradi višje sile ni možno opravljati rednega dela
- za čas odsotnosti zaradi zamude javnih prometnih sredstev, s katerimi delavec prihaja na delo
- za čas opravljanja samoupravnih in javnih funkcij, če sovpada odsotnost s časom rednega dela delavca,
- za čas odsotnosti na službenih potovanjih in seminarjih.

Člen 109.

Delavec, ki je v priporu, preiskovalnem zaporu ali če je odstranjen iz temeljne organizacije ali delovne skupnosti, (suspens) ima pravico do nadomestila osebnega dohodka, ki znaša eno tretjino, če preživlja družino, pa polovico osebnega dohodka izračunanega na podlagi povprečnega mesečnega osebnega dohodka za redno delo delavca v zadnjih treh mesecih pred nastopom pripora, preiskovalnega zavora ali odstranitvijo delavca.

Člen 110.

Če je zoper delavca s pravnomočno sodbo kazenski postopek ustavljen, ali če je oproščen obtožbe, oz. je obtožba zavrnjena s pravnomočno odločbo, ima delavec pravico do razlike med izplačanim nadomestilom osebnega dohodka in povprečnim osebnim dohodkom delavca zadnjih treh mesecev, ko je bil na delu.

Člen 111.

Delavcu, ki je z ustrezno odločbo odstranjen z dela in mu s pravnomočno odločbo ni bil izrečen ukrep prenehanja delovnega razmerja, je temeljna organizacija oz. delovna skupnost dolžna izplačati osebni dohodek, ki bi mu pripadal za redno delo v času odsotnosti.

Člen 112.

Izplačila iz členov 116, 117 in 118 se izvršijo v breme odredbodajalca.

6.6. Regresi iz sklada skupne porabe

Člen 113.

V delitvi sklada skupne porabe se enkrat letno enotno opredeljuje višina regresa za:

- letni dopust kot osebni prejemek za delavca in vzdrževane člane njegove družine,
- regres za prehrano med delom.

Člen 114.

Do regresa za letni dopust so upravičeni aktivni delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, ki izpolnjujejo pogoje za koriščenje letnega dopusta.

Pravico do regresa za letni dopust imajo tudi nezaposleni družinski člani delavca, ki izpolnjuje pogoje iz prvega odstavka. Višina regresa za otroke do 10 let znaša najmanj 20 % višine regresa aktivnega delavca temeljne organizacije ali delovne skupnosti Železarne.

Višina regresa za ostale nezaposlene družinske člane znaša najmanj 25 % višine regresa za aktivnega delavca temeljne organizacije ali delovne skupnosti Železarne.

Višina regresa za letni dopust se oblikuje na osnovi razpoložljivih sredstev sklada skupne porabe iz predhodnega leta, izjemoma pa se lahko sredstva oblikujejo iz pridobljenih sredstev v tekočem letu. O višini regresov odločajo delavci na zborih delavcev, pri tem pa sredstva, namenjena za regresiranje letnega dopusta ne smejo presegati določil družbenega dogovora.

Člen 115.

Dejavnost temeljne organizacije Družbena prehrana se regresira za:

- dejavnost počitniških domov last železarne Jesenice,
- stanarine v samskih domovih,
- prehrano novospregatih delavcev.

6.7. Izplačila v breme materialnih stroškov

Člen 116.

Delavci temeljnih organizacij in delovnih skupnosti so spoznamni, da bodo v pravilniku o nadomestilih stroškov določili enotna načela in merila o urejanju nadomestil stroškov za službena potovanja, selitvene stroške, dodatek za ločeno življenje, stroške prevoza na delo, terenske dodatke, sejnine za udeležbo delegatov na sejah samoupravnih organov v prostem času, pogoje uporabe osebnih motornih vozil, pogrebne stroške in druga nadomestila, ki bremenijo materialne stroške.

Člen 117.

Kadar delavec opravlja dela na podlagi pogodbe o delu v skladu s samoupravnim splošnim aktom o delovnih razmerjih, se mu določi vrednost teh del po istih osnovah in merilih, kot veljajo za redna dela.

7. OBRAČUN IN IZPLAČILO OSEBNIH DOHODKOV

Člen 118.

Akontacije osebnih dohodkov, priznane po merilih tega sporazuma in drugih samoupravnih aktov, se obračunavajo mesečno na osnovi podatkov podanih v dninskem listu, poračunavajo pa se z osebnim dohodkom, ki izhaja za posameznika iz razporeditve po zaključnem računu.

Člen 119.

Pri delitvi sredstev za osebne dohodke ter pri ugotavljanju in obračunavanju osebnih dohodkov ima delavec pravico:

- da je vnaprej seznanjen z osnovami in merili, po katerih se ugotavlja in obračunava osebni dohodek,
- da udeležbe na osebnem dohodku po vseh merilih, ki so jih delavci temeljne organizacije ali delovne skupnosti sprejeli s pravilnikom,
- do pismenega obračuna osebnega dohodka,
- do obrazložitve vseh okoliščin, ki so vplivale na višino obračunskega osebnega dohodka, vključno s preizkusom obračuna ob njegovi navzočnosti,
- do vpogleda obračuna osebnih dohodkov vseh delavcev v temeljni organizaciji ali delovni skupnosti.

Člen 120.

Osnovni podatki, ki služijo za obračun osebnih dohodkov, morajo biti zbrani in izkazani v dninskem listu posameznika. Poleg osebnih podatkov morajo biti izkazani tudi:

- čas prisotnosti na delu izkazan po dnevih,
- čas in vrsta plačane in neplačane odsotnosti,
- označba del, ki jih je delavec opravil na posameznih stroškovnih mestih,
- vsa merila in drugi podatki, po katerih se še odmerjajo akontacije.

Člen 121.

Akontacije osebnega dohodka po vseh merilih se obračunavajo po zaključku vsakega meseca v roku, ki omogoča, da se do 15. v mesecu akontacija osebnega dohodka za pretekli mesec tudi izplača. Če pade 15. v mesecu na dela prost dan in ni mogoče zagotoviti izplačila osebnih dohodkov dan ali več prej, se izplačilo prenese na 16. v mesecu.

Izplačilo osebnih dohodkov je lahko gotovinsko ali brezgotovinsko s prenosom na hranilno knjižico, tekoči račun pri banki ali kombinirano.

Člen 122.

Obračun osebnega dohodka mora biti vsakemu delavcu izkazan pisno. V njem mora biti razvidno:

- iz česa je sestavljen obračun akontacije v tekočem mesecu z navedbo delovnega časa in časa upravičene odsotnosti z dela,

- znesek prispevkov predpisanih z zakoni, odloki občinskih skupščin ali dogovorjenih s samoupravnimi sporazumi, ki jih delavci temeljne organizacije in delovne skupnosti sklenejo v SIS,

- višina in vrsta osebnih obveznosti (posojila, terjatve, osebno zavarovanje itd.)

- znesek izplačil, kot so otroški dodatki, povračila za vožnjo itd., čisti znesek izplačila.

Člen 123.

Če delavec meni, da mu je bila akontacija nepravilno obračunana, poda ugovor pri odgovornem delavcu v temeljni organizaciji ali na oddelku za obračun osebnega dohodka. Če je odgovor upravičen in vpliva na izplačilo z manj kot 200 din, se upošteva v obračunu naslednjega meseca. Če je razlika večja, lahko delavec zahteva izplačilo izredne akontacije. V obeh primerih se poda obračun pri obračunu akontacije za naslednji mesec.

Člen 124.

Če delavec ugotovi, da mu je bilo zaradi napake izplačano preveč osebnega dohodka, je to dolžan javiti oddelku za obračun osebnega dohodka, ki določi način vračila ali likvidacijo preveč izplačanega zneska. Če delavec napake ni opazil ali napake ni prijavil in jo ugotovi naknadno oddelk za obračun osebnega dohodka ali drug kontrolni organ, se preveč izplačani znesek odtegne pri prvem naslednjem obračunu. Delavec mora biti o tem predhodno obveščen.

Člen 125.

Če ugovor ni upravičen, se delavcu poda pojasnilo. Če delavec z njim ni zadovoljen in meni, da je bil oškodovan, ima pravico do pisnega prigovora na delavski svet temeljne organizacije ali delovne skupnosti, ki mora delavcu v roku 30 dni podati pisni odgovor.

Člen 126.

Dokončen obračun osebnega dohodka za vsakega delavca v temeljni organizaciji se napravi ob zaključnem računu temeljne organizacije.

Dokončen obračun osebnega dohodka za vsakega delavca se napravi ne glede na to, koliko časa je med letom prebil na delu v temeljni organizaciji.

Člen 127.

Vsakemu delavcu se mora v pisni obliki vročiti končni obračun njegovega osebnega dohodka, ki vsebuje:

- znesek osebnega dohodka, izkazan po osnovah in merilih, po katerih so se delila sredstva za osebne dohodke,
- znesek sredstev, ki so bila iz njegovega osebnega dohodka združena za zadovoljevanje skupnih potreb, izkazan po njihovem namenu,
- znesek sredstev, ki so bila iz njegovega osebnega dohodka izločena za splošne družbene potrebe,
- znesek sredstev, ki jih je delavec prejel iz sklada skupne porabe,
- znesek čistega osebnega dohodka.

8. POSEBNE DOLOČBE

Člen 128.

Vsi delavci, vsi samoupravni organi in drugi organi v temeljnih organizacijah, delovnih skupnostih in delovni organizaciji so odgovorni za izvajanje tega sporazuma in drugih samoupravnih sporazumov in splošnih aktov o delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo kot tudi nadomestila iz materialnih stroškov.

Vsak delavec je odgovoren za izvajanje samoupravnih splošnih aktov iz prvega odstavka tega člena v mejah svojega področja dela in pravic ter obveznosti in danih pooblastil.

Člen 129.

Vsak delavec ima pravico, da zahteva varstvo pravic zoper vsako odločitev v roku 30 dni od dneva sprejetja odločitve o njegovih pravicah, obveznostih in odgovornostih iz tega sporazuma. V kolikor se zahtevi za varstvo pravic ne ugodi, lahko delavec zahteva varstvo svojih pravic pred sodiščem združenega dela.

Člen 130.

Za razlago in izvajanje določil tega samoupravnega sporazuma je pristojen delavski svet Železarne. Morebitne spore z izvajanjem tega sporazuma bodo temeljne organizacije in delovne skupnosti reševale prek notranje arbitraže.

Člen 131.

Sindikalna organizacija sodeluje pri oblikovanju in sprejemanju samoupravnih splošnih aktov, s katerimi se določajo osnove in merila za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe. Ta sporazum podpiše pooblaščen predstavnik sindikata, ki ga določi izvršni odbor konference osnovnih organizacij sindikata železarne Jesenice.

stava za skupno porabo so na delavca znašali 90.277 din ali 26,6 % več kot lani, povprečni čisti osebni dohodek na delavca pa je znašal mesečno 9.879 din ali 25,4 % več kot v šestih mesecih lani. Del izplačanega osebnega dohodka delavcev za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb je v prvem polletju znašal na delavca 3.321 din ali 7,7 % več kot v istem obdobju lani. Sredstva iz dohodka za zadovoljevanje skupnih in splošnih potreb in za pogodbene obveznosti pa so v obravnavanem obdobju na delavca znašala 29.673 dinarjev ali 126 % več kot v istem obdobju lanskega leta. Del čistega dohodka za osebni dohodek je v primerjavi s planiranim osebnim dohodkom v lanskih prvih šestih mesecih znašal 91,7 %, letos v istem obdobju pa 89,5 %.

Polletno poslovno poročilo TOZD Žičarna vsebuje tudi druge primerjalne kazalce, ki jih zahteva zakon in so delavci prek svojih delegatov dejansko dobili celovito sliko rezultatov svojega dela in poslovanja temeljne organizacije. Poročilo pa zelo pregledno zajema tudi poslovne rezultate delovne organizacije Železarnice kot celote.

Železarski globus

JAPONSKA

Japonska industrijska družba Hitachi, ki se med drugim ukvarja tudi s projektiranjem železarskih naprav, je razvila novo napravo za kontinuirno vlijanje jekla, ki omogoča valjanje blumov neposredno po vlijanju. Naprava obratuje s hitrostjo, ki je dva do trikrat večja kot pri normalnem poteku kontinuirnega vlijanja in obstaja iz bakrenega profilarnega kolesa, ki tvori tri strani kokile, medtem ko je četrta stran neprekinjen trak, ki ga hladi hitro tekoča voda. Odlitek premika naprej vrtenje kolesa in ga ob spodnjem delu zavrta. Nato ga premikajo naprej valjnice in istočasno hladijo vodne prhe do peči, kjer ostane dalj časa na določeni temperaturi, da pride do popolnega strjevanja pred valjanjem. Nova naprava že uspešno obratuje v japonski železarni Daisan Steel Co. in odliiva blume širake 160x190mm in visoke 130 cm, ki jih potem valjajo v gredice 130x130mm. Glavni prednosti te naprave sta, da odpade ogrevanje pred valjanjem in zmanjšanje investicijskih stroškov zaradi njene majhne višine. Glavna problema pri razvijanju te naprave sta bila kratka življenjska doba brezkončnega traku in razpoke na odlitih blumih.

ŠVICA

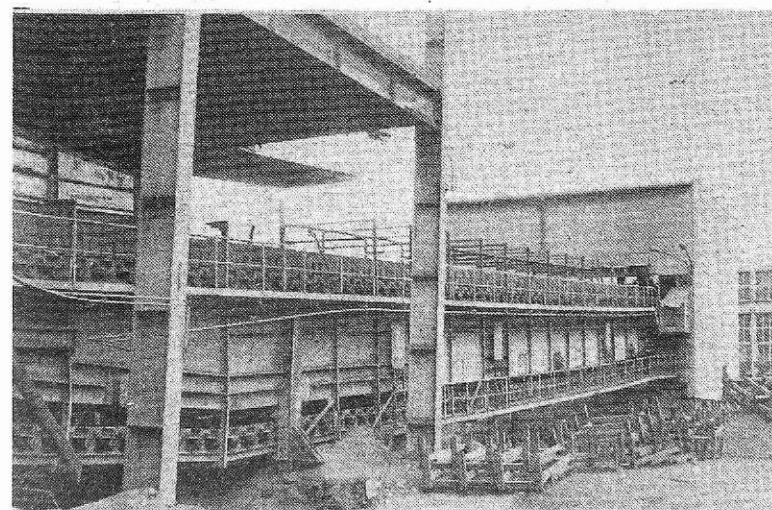
Po podatkih švicarskega podjetja Concast je naraščal delež kontinuirno odlitega jekla (v milij. ton in odstotkih) glede na svetovno proizvodnjo takole:

leto	milij. ton	%
1970	33	5
1975	92	17
1980	218	29

Do leta 1985, predvideva Concast, se bo povečala količina kontinuirno odlitega jekla v svetu na 420 milij. ton in delež na 45 %.

ZVEZNA REPUBLIKA NEMCIJA

Znana zahodnonemška strokovna železarska revija »Stahl und Eisen« je pred kratkim praznovala 100-letnico izhajanja. Prva številka je izšla 1. julija 1981 in od takrat naprej je izjemo nekaj mesecev leta 1946 in 1947 nepretrgoma izhajala po dvakrat mesečno. Naročnike ima v skoraj vseh državah sveta in zanimivo je, da izhaja od leta 1961 tudi v Sovjetski zvezi kot edina inozemska revija v licenčni izdaji v ruščini pod imenom »Črne kovine«. V celotnem obdobju se je izmenjalo sedem glavnih urednikov, medtem ko je tiskarna ostala v vseh 100 letih ista.

Tekoči trak na aglomeraciji (Foto S. Kokalj)

INOVACIJSKA DEJAVNOST V PRETEKLEM MESECU

Nadaljevanje s 1. strani

Avtorjem Bogdanu Stocca, Ivo Cundriču in Branku Banku je bilo za spremembo tehnologije žarjenja nizkoogljčnih jekel v zvonastih pečeh odobreno drugo posebno nadomestilo. Od začetka obratovanja so v žarilnih pečeh žarili po tehnologiji, ki jo je predpisala firma Wilson, ki je te peči dobavila in postavila. Ta tehnologija, ki jo je mogoče zaslediti tudi v strokovni literaturi, je splošno znana, vendar pa v naših razmerah ni dala zaželenih rezultatov. S takim načinom žarjenja so dosegli zelo slabe rezultate. S spremembo tehnologije so avtorji dosegli večjo storilnost peči ter povečali izplen.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval tudi prijavo tehnične izboljšave štev. 2231 – orodje za izdelavo sponk – avtorjev Vlada Repeta, Franca Ravnikarja in Nika Cenčka, kajti sponke se uporabljajo tudi v TOZD HVB ter sprejel sklep, naj se izdela ponovni izračun prihranka glede na realno ceno sponke.

TOZD ELEKTRODE

Avtorjem Francu Terseglavu in Janezu Škrabelju je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za novo ureditev pakiranja. Avtorja sta s to izboljšavo povečala produktivnost in ekonomičnost pakiranja elektrod na oplaščevalni liniji.

Avtorjema Francu Terseglavu in Viktorju Kokošarju je bilo dodeljeno posebno nadomestilo za uvedbo ročne naprave za nanašanje paste za izboljšanje vžiga na prižigalnem koncu visoko produktivnih elektrod. S to napravo sta avtorja dosegla, da je nanašanje paste izvršeno hitreje, bolj enakomerno in estetsko, poleg tega pa sta dosegla, da se visoko produktivna elektroda lahko uporablja tudi za gravitacijsko varjenje.

Avtorju Jožu Ješetju iz TOZD Elektrode je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za montiranje prestrezalne naprave za elektrodni prašek na mešalcih TM 2 in Eirich. Z vgraditvijo prestrezalne naprave na teh mešalcih je bilo preprečeno erozivno delovanje elektrodnega praška na sam mešalec. S tem pa se je zmanjšalo število remontov oziroma popravil mešalnikov. Prihranek se izkazuje tudi na delovnih urah, kajti v času popravila je bila v obratu organizirana drugačna proizvodna pot.

Avtorju Josipu Halupku je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za izdelavo specialne gumi cevi za pnevmatsko transportiranje praškov za potrebe TOZD Elektrode. Iz pozitivnih strokovnih ocen je razvidno, da je avtor z izdelavo cevi odpravil uvoz in izdelal cevi iz domačega materiala, znižal stroške, oziroma dosegel prihranek, poleg tega pa dosegel, da so cevi časovno vedno na voljo in odpadejo vse težave u uvozu.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval še dve prijavi, in sicer prijavo, ki se nanaša na povezave vsipne cevi pri obločni peči s pokrovom peči z jekleno vrvjo in prijavo, ki se nanaša na nov način transportiranja odpadne mase od stiskalnic oplaščevalne linije 4 do gnetilnika Eirich ter sprejel sklep, da se prijavi ponovno pregledata in da se skuša dobiti podatke za ekonomski izračun prihranka.

TOZD JEKLARNA

Avtorjem Karlu Ravniku, Alojzu Zupanu, Henrikju Zupanu, Božidarju Pristavcu, Alojzu Varlu, Stanku Pfajfarju, Francu Legatu, Branku Markizetiju in Tomažu Zalokarju je bilo za uvedbo vodohlajenih panel v zgornjem delu kotla ASEA peči odobreno posebno nadomestilo. Vodohlajeni paneli so v tujini poznana stvar, vendar prenos tehnologije k nam predstavlja novost pri nas. Vgradnja in rezultati.

ki so doseženi, so zelo ugodni, saj je število remontov manjše in s tem v zvezi nižji stroški remontov, večja vzdržnost obokov, ne glede na to, da se je poraba energije in vode nekoliko povečala.

Avtorjem Frideriku Omanu, Francu Potokarju, Niku Tancarju in Marjanu Demšarju je bilo odobreno posebno nadomestilo za zamenjavo mase za premaz vmesnih ponvic na kontilivu. Iz strokovnih ocen je razvidno, da je doma izdelana masa mnogo cenejša in kvalitetnejša.

Avtorjem Francu Novaku, Francu Brelihu in Janezu Markovcu je bilo odobreno posebno nadomestilo za vgraditev filtrov v cevovod hladilne vode na kontiliv napravi. Zamenjava uvoženih filtrov z domačimi se je pokazala za koristno, saj prispeva k boljšemu delovanju kontiliva.

Avtorjem Karlu Ravniku, Henrikju Zupanu, Branku Markizetiju in Stanku Pfajfarju je bilo za koristen predlog uvedbe krommagnezitnih blokov za zidanje sten elektro peči odobreno enkratno posebno nadomestilo. Povečano število remontov, neizpolnjevanje količinskega plana proizvodnje, dolgotrajna popravila peči med sarži in povečana nevarnost prodora jekla – vse to je avtorje sililo k iskanju novih rešitev. Na predlog avtorjev so pričeli stene peči zidati s krommagnezitnimi bloki, ki omogočajo boljšo vzdržnost sten in manjše število remontov.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval tudi predlog oziroma idejo avtorja Blaža Reškovca, ki se nanaša na spremembo konstrukcije nad forter ventilom na SM peči 04 in sprejel sklep, da bo predlog upoštevan, če bo prišlo do realizacije.

Obravnavan je bil tudi predlog avtorjev Friderika Omanu, Ivana Žiberta, Joža Rožiča in Mihaela Piščanca, ki se nanaša na zamenjavo specialnih formatov opeke za obzidavo prebodnih žlebov s standardnimi formati. Sprejeli so sklep, da se predlog odloži. Odbor bo predlog ponovno obravnaval na eni izmed prihodnjih sej.

TOZD LIVARNA

Avtorjema Milanu Gartnerju in Milanu Kerinu in TOZD Livarna je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za novo tehnologijo izdelave vetrih šob. Z uvedbo nove tehnologije so se zmanjšali stroški čiščenja šob ter povečala kvaliteta in vzdržnost.

Avtorjema Matevžu Klinarju in Jožu Novaku je bilo dodeljeno drugo posebno nadomestilo za spremembo namestitve kalupnih okvirjev pri formiranju žilindrnih ponev. S to spremembo sta avtorja zmanjšala porabo žičnih vrvi, odpadlo pa je tudi delo ključavničarjev, ki so morali žične vrvi pripravljati oziroma s sponami zvezati.

TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL, TOZD PROFILARNA IN TOZD VALJARNA BELA

Avtorjem Francu Goletu, Jožu Koselju, Božidarju Pristavcu, Janezu Faletiču in sindikalni skupini žerjavnega oddelka je bilo odobreno izplačilo tretjega posebnega nadomestila za predelavo reaktorjev z drsnimi ležaji na kotalno uležajenje in poenotenje vstopne gredi. Prihranki se kažejo v tem, da odpadejo vsakoletne obnove ležajnih blazin, to pa je prihranek na materialu in ključavničarskih urah.

PREGLAD CELOTNE PRETVORBE ENERGIJE PO TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTI ŽELEZARNE JESENICE V PRVEM POLLETJU 1981 (tabela I)

TOZD, DS	Celotna pretvorba GJ	Skupni delež %	Delež od celotne pretvorbe energije v %			
			primarne	sekundarne	terciarne	kvartarne
1. Plavž	2715500.0	28.45	74.9	20.2	1.8	3.1
2. Jeklarna	2435998.6	25.52	85.1	13.7	1.2	—
3. Energetika	1802537.4	18.88	66.8	26.6	6.5	0.1
4. Bluming-Štekel	882580.5	9.25	83.8	11.8	4.3	0.1
5. HV Bela	370294.7	3.88	77.2	14.2	5.5	3.1
6. Valj. deb. ploč.	294347.2	3.08	93.1	6.4	0.5	—
7. Valjarna žice	277687.4	2.91	86.4	10.0	3.5	0.1
8. HV Jesenice	180258.6	1.89	67.3	15.8	13.5	3.4
9. Žičarna	131666.4	1.38	84.4	6.4	5.5	3.7
10. Elektrodni	89859.7	0.95	71.8	12.4	12.0	3.8
11. Jeklovlek	58570.4	0.61	84.8	12.9	2.3	—
12. Transport	35904.7	0.38	61.9	17.5	17.4	3.2
13. Livarna	34456.5	0.36	17.9	66.8	15.3	—
14. Strojne del.	27529.2	0.29	51.9	24.0	19.6	4.5
15. Vratni podboji	26877.5	0.28	33.0	2.9	32.2	31.9
16. Remontne del.	21154.6	0.22	8.3	45.9	42.6	3.2
17. DS ETN	16674.3	0.17	59.5	9.9	17.9	12.7
18. Profilarna	15303.4	0.16	31.9	0.6	34.0	35.5
19. Vzdrževanje	12966.5	0.14	8.0	47.2	41.6	3.2
20. Žebeljarna	12337.6	0.13	49.2	25.7	25.1	—
21. DS KO-FI	4706.3	0.05	42.0	19.3	28.9	9.8
22. DS Ka-Spl	3431.5	0.03	28.2	19.0	35.7	17.1
23. Družbena prehr.	—	—	—	—	—	—
24. Zunanji	94685.5	0.99	21.4	15.9	32.6	30.1
Skupno I. poll. 1981:	9545328.5	100	76.5	17.8	4.1	1.6
Leto 1980	18235619.1	100	76.7	17.7	4.2	1.4

ŽELEZAR

Martinar pred pečjo (Foto S. Kokalj)

zmanjšani so zastoji žerjavov, večja pa je tudi sigurnost obratovanja zaradi pripravljene rezerve.

Avtorjem izboljšave Vlada Repeta, Francu Ravnikarju in Niku Cenčku iz orodjarne, ki so izdelali orodje za izdelavo sponk, ki se uporabljajo za embalažo v TOZD Žičarni. Hladni valjarni Jesenice.

Hladni valjarni Bela, Jeklovleku, Profilarni, Valjarni bluming-štekel, je bilo odobreno izplačilo tretjega posebnega nadomestila. V preteklem obdobju so v orodjarni izdelali po prečno preko 592.000 teh kvaliteten sponk, katere smo prej naročali izven Železarnice.

I. P.

ENERGETIKA IN RACIONALNO PREVERJANJE ENERGIJE

Današnji prikaz pretvarjanja energije v tabeli I ne kaže velikega odstopanja glede na leto 1980, spremenjen pa je nekoliko vrstni red odjema po TOZD in delovnih skupnostih. V tabeli II je prikaz deležev primarne energije za leto 1980 in za prvo polletje 1981. Tabela III je narejena po istem vrstnem redu kot prva z vnešenimi specifičnimi porabami energije na proizvedeno enoto. Tu so razvidna večja odstopanja pri povečanju porabe energije na enoto. Med temi je pet TOZD, ki so med desetimi, ki porabljajo več kot 95 % celotne energije.

Železarna kot celota izkazuje prek 4 % povečanje specifične porabe glede na leto 1980. Nujna je skrbna analiza vzrokov povišanih porab in njihovo odklanjanje. Pohvalno pa je obratovanje plavža, ki kot največji porabnik izkazuje skoraj 2 % znižanja specifične porabe.

DELEŽI PRIMARNE ENERGIJE (TABELA II)

	jan. – jun. (v %) 1980	1981
Koks	24.50	26.28
Premog	0.14	0.09
Mazut	20.98	20.33
Kurilno olje, nafta	0.35	0.39
Zemeljski plin	14.15	14.89
Butan, propan	0.79	0.64
Lastne hidroelektrarne	2.89	2.58
Kupljena el. energ.	36.20	34.80
Skupno:	100.00	100.00

13986434.6 GJ 7209704.7 GJ

SPECIFIČNA PORABA ENERGIJE PO TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTIH V LETU 1980 IN V PRVEM POLLETJU 1981 (tabela III)

TOZD, DS	polletje	
	1980	1981
1. Plavž	32744.5	32134.5
2. Jeklarna	10572.0	10703.3
3. Energetika	2360.9	2507.0
4. Bluming-Štekel	4549.3	4585.8
5. HVB	9375.0	9535.0
6. Valj. deb. ploč.	6894.8	7902.5
7. Valj. žic. in prof.	5303.4	5218.0
8. HVJ	12223.3	12127.4
9. Žičarna	4647.7	4633.9
10. Elektrodni	7591.5	7168.6
11. Jeklovlek	5812.9	5157.7
12. Transport	54.8	49.8
13. Livarna	32058.3	37121.8
14. Strojne del.	47363.1	59793.7
15. Vratni podboji	25704.4	23357.3
16. Remont. del.	32.6	29.3
17. DS ETN	17.5	23.0
18. Profilarna	979.7	1487.5
19. Vzdrževanje	18.8	18.0
20. Žebeljarna	2271.7	2085.0
21. DS KO-FI	5.8	6.2
22. DS KSI	4.1	4.6
23. Družb. prehr.	—	—
24. Zunanji	125.1	131.4
Železarna	9848.1	10255.5

KOKRŠKI ODRED

Čprav smo v času, ko je avtor IVAN JAN še izbiral podatke in ustvarjal prve zapise o obsežni kroniki KOKRŠKI ODRED, ki je v treh knjigah izšla lansko leto in za katero je avtor prejel visoko zvezno priznanje — nagrado »4. julija«, že objavili nekatere odlomke, bomo v nadaljevanjih objavili še nekaj odlomkov iz knjige.

Tokrat začnemo z zaključnim poglavjem kronike, ki najbolj značilno opredeljuje vlogo in pomen Kokrškega odreda, da bi bralci lažje sledili naslednjim nadaljevanjem.

Na koncu dolge in naporene poti Kokrškega odreda se še enkrat oziramo nazaj in ugotovimo, kaj je bilo za to bojno enoto specifično.

Odred se je kot teritorialna enota med Karavankami in Savo povsem razlikoval od brigad. Iz tega izhajajo tudi njegove posebnosti. Te posebnosti so naslednje:

Kokrški odred je deloval v občutljivem predelu naše domovine: v Karavankah in pod njimi vse do Save ter v Kamniških planinah do Smarne gore. Predvsem v svojem drugem razdobju so bile enote Kokrškega odreda zveza med enotami 9. korpusa na Primorskem, med koroškimi partizani na severu in med enotami 4. operativne cone na Štajerskem.

Ta teren je zelo občutljiv, in sicer zaradi meje z Avstrijo in z rajhom. Čez mejo so tekle strateško-taktično

pomembne železniške in cestne komunikacije. Zato okupator tega predela za nobeno ceno ni hotel spustiti iz nadzorstva. In zato so bile okupatorjeve postojanke tod zelo goste in močne.

Zaradi strmih planin in gora, zaradi razsekanosti zaradi višin in dolin, kjer se je moral zadrževati odred, je bilo gibanje njegovih enot sila težavno. Zaradi tega Kokrški odred upravičeno štejemo med izrazite planinske enote.

Kokrški odred je z učinkovitimi akcijami pomagal preprečevati nemške raznarodovalne načrte. Že v usodnem 1942. letu, ko je okupator najhuje preganjal NOG in partizane, je Kokrški odred vezal nase po več tisoč okupatorjevih policistov in vojakov, prav tako pa vse do konca vojne.

V enotah Kokrškega odreda so uspešno gojili in izpolnjevali partizansko taktiko. Za to taktiko so značilni stalni stiki z ljudstvom, izbiranje akcijskih ciljev tam in tedaj, kadar je bilo to za partizane ugodno, številne bojne patrulje, zasede, hromitev železnice in raznih komunikacijskih objektov z miniranjem, sabotažno-gospodarske akcije na električnih in telefonskih vodih, na hidroenergetskih napravah, sabotaže v podjetjih in gozdovih, hitro premikanje enot v nova taborišča, brisanje sledi in pažnja pri kuhi, nenadno napadanje sovražnika na

ustreznih krajih in vse drugo, kar je lastno partizanskemu bojevanju.

Kokrški odred je od svojega nastanka naprej, posebno pa potem, ko so Nemci začeli mobilizirati v svojo vojsko, otelem nemški mobilizaciji (seveda ob Gorenjskem odredu) čez 2000 mož in fantov. Večina teh je bila odvedenih prek Save, v enote 9. korpusa na Primorskem, nekaj pa potem tudi na Štajersko in Koroško. Mobilizacija je bila sploh stalna in osnovna naloga odredov, tako tudi Kokrškega. Zato je njegovo število naraščalo, a tudi padalo.

Kokrški odred je bil tista partizanska enota, iz katere so šli na Koroško prvi organizatorji ustaje in koroškega partizanstva.

Nadaljevanje

Ivan Jan-Srečko po osvoboditvi

EDO TORKAR

IME MI JE BRIGITA

1

Ime mi je Brigita. Pišem se Soklič. Včeraj, 13. marca 1979. leta, sem bila stara trideset let. Zaposlena sem kot prodajalka beletristike v knjigarni C. založbe na B. trgu v Ljubljani. Nisem poročena in tudi otrok nimam. Živim sama z mamo v drugem nadstropju starega železničarskega bloka v Mostah, v uličici, ki so jo poimenovali po nekem nesrečnem slovenskem umetniku, ki je veliko pil in mlad umrl, v neki Ljubljani, v neki pusti provinci Sloveniji na koncu sveta. Eno tistih nepomembnih bitij sem, ki jih dan na dan videvate na avtobusnih postajališčih, pred poštnimi in bančnimi okenci, ali pa jih še opazite ne, ko v nakupovalni vročici tavate od trgovine do trgovine. Njihova imena ne povejo nič, njihovi glasovi ne sežejo daleč, njihovih besed ne beležijo magnetofonski trakovi, njihova mnenja ne vzbujajo polemik v sredstvih javnega obveščanja, njihova prepričanja so zamlančana. Njihova življenja so pusta in nezanimiva in če si zamišljam sebe kot junakinjo romana, potem bi bil ta roman prav gotovo tako dolgočasen, da ga živa duša ne bi hotela brati. Jaz to že lahko trdim, saj delam v knjigarni in dobro vem, kakšno branje gre v promet in kakšno ne.

Tako je z menoj: nič posebnega. Nisem ne lepa in ne pametna in svojih srčnih bolečin ne prelivam ne v stihe ne v prozo. — V solze že kdaj, ne rečem, pa tudi zakolnem, če je treba. In treba je! Zadnje mesece pa sploh, jebenti! To leto se je že začelo nesrečno in bog ne daj, da bi se tako tudi končalo.

Januarja nam je umrl oče, februarja sva z mamo zvedeli, da ne bova dobili novega stanovanja, za katerega smo že leta živeli in si pritrgovali od ust, no zdaj pa še ta nesreča — dočakala sem trideset let. »Uh, kaj se pa kisate,« mi je zadnjič oponesla šefinja v službi, »jaz sem v vaših letih šele prav živeti začela.« Če jih imaš že sedemindeset, se ti mogoče res tako zdi — ampak, če si jih imel še včeraj dvajset in nekaj čez, gledaš drugače na vse skupaj. Denimo takole: ko prideš v trideseta leta, greš morda še zmeraj navzgor — a že čutiš, kako ti polagoma pohaja sapa, kako se ti vrh, za katerega se ti je nekoč zdelo, da ga imaš na doseg roke, bolj in bolj oddaljuje in med potjo srečuješ zmeraj več tistih, ki se omagani umikajo še preden so kaj dosegli. In slejkoprej pride ura, ko se zaveš, da greš navzdol tudi ti. Tisti, ki šele začnajo, kot si nekoč začel, ti, tisti, ki v zagonu svojih mladih sil preskakujejo ovire, kot da bi jim bile noge operotene, te sprašujejo: »Kako je na vrhu?« — ti pa molčiš in gledaš v tla, saj vrha še videl nisi, kaj šele, da bi na njem stal.

Naj povem, kako mi je umrl oče. Začelo se je tako, da sem se polila z juho. V soboto zvečer je bilo, prvo soboto po novem letu. Zunaj je neprestano snežilo, mama je kuhala večerjo, oče je gledal televizijo, jaz sem pletla. Ko je bilo kuhano, naju je mama poklicala k večerji. Oče je oddrsal v kuhinjo, meni pa se ni ljubilo iz mehkega fotelja in sem rekla mami, naj se najprej ohladi, saj je gotovo še prevroče. »Nič ni prevroče,« je rekla mama in postavila krožnik predme. V krožniku je bila juha — gosta zelenjavna juha, ki sem jo zmeraj imela najraje od vseh jedi na svetu in ki jo je še oče včasih srebrnil nekaj žlic, pa čeprav zadnje mesece že nič več drugega ni spravil vase. Ker je bila juha — kajpak! — še vroča, sem krožnik postavila na okensko polico. Mama je, nekaj zagodrnjala na moj račun, očitno se ji ozka okenska polica ni zdelo dovolj primerno mesto za odlaganje krožnikov, no in že mi je krožnik padel v naročje — z juho vred, seveda. Slekla sem si krilo in stekla v kopalnico. Tam sem si slekla še žabe in ko sem to naredila, se mi je s steger, odločila za dlan velika zaplata oparjene kože. Omedlela sem od bolečine in če me ne bi mama podprla, bi padla po tleh. Ko sem prišla malo k sebi, je mama stekla k sosedovim telefonirajo po rešilca, oče pa se je kot brez uma vrtel okoli mene, ne vedoč, kaj naj stori. Potem je prišel rešilec, jaz pa še toliko nisem bila

»Misliš, da partizani hodijo le naokrog, nekaj govorijo in ne streljajo Nemcev. To si misliš, kaj?« je rekla Breda. Nenadno je ostro zasuknila glavo in se srečna zazrla v Nanko. »Nanko, pojdiva, mi boš natanko povedal, kako je bilo. Slišala sem veliko, zdaj pa bi rada natanko vedela, kako je bilo.«

Nanko ni upal pogledati sekretarja. Ni pričakoval, da bo Breda tako odkrito, brez strahu povedala, kar si je najbolj želel. Da bosta sama. Ampak vstala je in Nanko je odšel za njo.

»Ti moj dragi, ljubi, junaški partizan,« je presrečna vzkliknila Breda in ga poljubila.

Odšla sta proti kozolcu. Nanko je moral natanko povedati, kako je bilo. Breda je tiho poslušala.

»Zanima me, če se spomniš vseh podrobnosti, kakšna je bila Ana Marija. Veš, medve sva bili sošolki. Stiri leta sva hodili v isti razred meščanske šole. Kar dobro sva se razumeli. Bila sem zelo presenečena, ko sem slišala, da hodi z nekim policistom,« je povedala Breda.

Nanko je potlej, po spominu opisoval čuden pogled, grozo, ki jo je opazil v Ane Marijinih očeh. Zdaj, ko je moral to natanko opisovati, se mu je razkrilo, kako hud strah in bolečino je morala prestopati živahna Ana Marija.

Z Bredo sta se objeta poljubljala, ko ju je presenetil Hrast. Nanko ni vedel, kako dolgo ju je opazoval. Občutil je strahotno zadržano. Znašla se je Breda.

»Midva z Nankom se imava rada,« je srečna, brez zadrege povedala Hrastu. »Rada imam hrabre ljudi. Nanko pa je zelo hraber.«

Hrast je nekaj zamomljal v odgovor, Nanko pa rekel, da morata naprej.

»Oglasi se, Nanko, čimprej,« je zaklicala Breda.

Dolgo sta hodila povsem tiho. Nato je Hrast tiho, razočarano vprašal:

»Torej zaradi Brede, ljubezni, si šel z mano. Svarili so me, da ne boš hotel. Niso pa vedeli, z mano vred, kaj te vleče v te kraje. Dekle

VINKO TRINKAUS

(ODLOMEK IZ ROMANA)

21

UPORNIKI

je res izjemno, najbrž hudo zaljubljeno. Ker te ne pozna,« je pikro zaključil Hrast.

Lahko žališ, se je grizel Nanko. Ker sem dodeljen tebi, v pomoč. Če pa bi bila enaka, ne bi pogovora takole končala.

Ostala sta v taborišču. Hrast je govoril še manj kot prejšnje dni. Zamišljen je nekaj pisal. Nanko se je zbal, da poročilo. Tako bo moral na pot in dolgo ne bo videl Brede. Ravno v trenutku, ko bi bil najraje kar pri njej.

V mraku mu je Hrast izročil pismo in mu ostro zabíal, da ga mora oddati bataljonskemu komisarju Cicu. Nanko ni vprašal zakaj, saj sta bila zdaj le na političnem delu.

Teden dni je potreboval, da je našel bataljon. Ko je izročil pismo Cicu, je računl, da bo takoj dobil odgovor in bo lahko pohitel nazaj. Teden dni, ko je taval po gozdovih, previdno vpraševal pri kmetijah, včasih pri kmetih, kjer je že bil in so ga poznali, se mu je zazdelo, kot majhna večnost.

V četi so ga veseli sprejeli. Nanko se je zazdelo, da ima komandir Robin že pripravljenih nekaj pikrih zbadljivk, kako mu je dobro na političnem delu. Vendar so njegova nova policijska bluza, nov pas, s prelepim tokom za pištolo utišali razposajenost.

»Kako si pa prišel do teh stvari?« je obojavljivo vprašal Robin. »Nemški policist, ki je hodil z Ano Marijo, mi je tole zapustil v oporoki. Prinesli so mi iz doline, ko ga je nekdo počil.«

Robin je predobro razumel, kako je to potekalo. Ampak Nanko je moral pripovedovati, ko je Robin poklical še nekaj borcev.

Vse so natanko premlili, slednjo podrobnost in možnost.

»Kako sem se pripravljaj, da ti zabrusim: poleni se boš na političnem delu. To ni zate. Pa mimogrede ustrediš policista. Še v četi moraš imeti posebno srečo, da ti uspe,« je s čudno žalostjo povedal Robin. »Veliko krogel, ampak tako je: bližje ko si Nemcu, lažje ga zadeneš.«

»Ali pa če imaš zbrojevko,« je nečakano vzkliknil Nanko.

»Veliko krogel, ena že zadene.«

»Nanko, zbrojevko smo izgubili. Samo eno še imamo. Ne vem, če boš lahko kdaj mitraljezec. No, ti si tako na političnem delu.«

»Le zraven. Kurir. Nobenega sestanka še nisem vodil. Robin, slejkoprej se vrnem v četo.«

Vrnil se je že zvečer. Poklicali so ga v štab, kjer mu je Cico povedal, da prosi Hrast za drugega kurirja. On, da je preveč samosvoj, nezanesljiv.

»Si res brez posveta s Hrastom ustrelil policista?« je vprašal Cico.

(nadaljevanje)

prisebna, da bi se oblekla, ves čas sem si dajala mokre brisače na opeklino in dol so me peljali skoraj nago, samo v ruho sem bila zavita. »Pridite, doktor, to je pa hudo,« je rekla sestra v ambulant. Doktor pa je samo pogledal in odmahnil z roko, češ, kar vi opravite, mene ni treba zraven pri taki malenkosti.

Čez dve uri-so me pripeljali domov. Zvečer je bilo še vse v redu, še smejeti smo se poskušali, češ naše družine se pa res nobena nesreča pod tem soncem ne izogne. Sli smo spat, tako kot vse druge večere: jaz na mali kuhinjski kavč, oče in mama pa na večjeje v sobi in zjutraj smo vstali, tako kot vsa druga jutra. Za zajtrk smo si nadrobili kruha v belo kavo, potem smo gledali smučarje po televiziji in držali pesti za Bojana Križaja... Kar slišim, da je oče zahropel. Samo pogledala sem ga in že sem vedela, da je prišla njegova ura. »Zdravnika poklič!« sem zaklicala mami. Očetu sem odpela haljo in mu začela masirati srce. Brez haska: samo zapiskalo mu je še malo iz pljuč — in bil je mrtev. No, najprej še ni bil čisto mrtev in mama je spet klicala zdravnika po telefonu, češ, da ji mož umira. »Koliko je pa star?« je vprašal zdravnik. »Devetinsedemdeset,« je rekla mama. »Potem pa kar na žale kličite, bom že prišel, ko bom utegnil,« se je glasil odgovor iz slušalke.

Medtem sva medve mrtvega očeta umili in v praznje oblekli, da se ne bi prej shladil. Zdravnik — bil je prav tisti, h kateremu so me bili prejšnji dan peljali zaradi opeklina — je prišel šele popoldne, ves zaspan in slabe volje, ker sva ga spravili ob nedeljski počitek. »Kaj pa mu je bilo?« se je zavrtal v naju, ko si je ogledal truplo. »Na prostati, da je bil bolan?« — Od tega se ne umira kar tako. — Pa srce da je imel slabotno, pa želodec, da je imel zanič, pa star da je že bil?« Stal je tam in naju gledal, kot da sva ga medve h kraju spravile. No, potem so pa že prišli tisti z Žal.

Tretji mesec že mineva, odkar mi je umrl oče, meni pa se zdi, da je bilo včeraj. In ko je danes mama prinesla iz mesnice posebno lep kos govejega mesa, mi je ušlo: »Dobro ga skuhaj, saj veš, da ata ne more gristi.« Mama me je zaprepadeno pogledala, jaz pa sem se še tisti hip udarila po čelu, ko sem se zavedela, kaj sem bleknila. In potem sva si padli v objem in se skupaj zjokali.

(nadaljevanje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 154. seji 4. avgusta sprejel predlog rebalansa proračunskih prihodkov za leto 1981 in osnutek predloga rebalansa proračunskih odhodkov za leto 1981. Razpravljali so tudi o osnutkih kmetijskih družbenih dogovorov, ki jih je posredoval republiški komite za kmetijstvo. Izvršni svet je predlagal, da se vsa problematika v treh družbenih dogovorih s področja kmetijstva združi v en dokument, ki ga bo sprejela občinska skupščina na eni prihodnjih sej. V obravnavi so bili tudi usklajevalni predlogi planskih dokumentov nekaterih SIS in TOZD v občini in statistični podatki o gospodarstvu v občini za mesec maj 1981.

Priprave na 3. konferenco Zveze sindikatov Slovenije, ki bo v novembru, so se že pričele tudi v osnovnih organizacijah sindikata v radovljiški občini. Že junija so se vsi predstavniki osnovnih organizacij Zveze sindikatov seznanili z vsebinskimi vprašanji, ki bodo obravnavana na konferenci in se nanašajo na uveljavljanje delavcev kot nosilcev socialne politike in zagotavljanja socialne varnosti. Dogovorili so se, da se bodo vsi izvršni odbori OO ZS seznanili z izhodišči, kako sindikati lahko vplivajo na socialno politiko in presodili dejansko stanje zaposlovanja, varstva pri delu, prehrane med delom in kakšne so možne rešitve v TOZD in OZD. Izdelali bodo tudi program aktivnosti na osnovi akcijskega programa iz Sindikalnega obveščevalca št. 7, ki prinaša gradivo za 3. konferenco. Do 20. septembra bodo vse OO ZS poslale občinskemu svetu svoje ocene in sklepe o navedenih vprašanjih socialne varnosti delavcev.

Komisija za odlikovanja pri skupščini občine Radovljica je v navzočnosti predstavnikov občinske organizacije ZZB NOV Radovljica prejšnji teden obravnavala poročilo o uresničevanju politike odlikovanja SFRJ v SR Sloveniji za 1980. leto. Primerjali so tudi stanje v občini, kjer so podobni problemi kot v republiškem merilu. Politika odlikovanja še vedno ni sestavni del kadrovske politike. Premalo je predlogov iz TOZD in KS za odlikovanja delavcev v združenem delu, kmetov, novatorjev, žensk in mlajših delavcev, so ugotovili na seji. Komisija je predlagala, da o tej problematiki podrobno spregovorijo na SZDL, sindikatih in v ZSMS. Na seji so sprejeli predlog občinskega odbora ZZB NOV za podelitev odlikovanja Gorenjskemu odredu.

V Lescah se je 7. avgusta sestal iniciativni odbor za ustanovitev koordinacijskega odbora v krajevnem odboru zveze sindikatov pri KS Lesce. Udeleženci seje so obravnavali osnutek poslovnika o delu ter osnutek programa dela bodočega krajevnega odbora zveze sindikatov v KS ter se dogovorili o sklicu delegatov tega odbora v septembru. Pobuda za ustanovitev prvega tovrstnega odbora sindikatov v KS je bila sprožena že lansko leto na zasedanju občinskega sveta ZZS Radovljica.

Turistično društvo in kulturno društvo Bled sta v sodelovanju z blejskimi hoteli in Zavodom za turizem priredila vsakoletno kmečko ohceto, ki je trajala od petka, 7., do nedelje, 9. avgusta, po starih gorenjskih šegah. Večina prireditev je bila na vrtu restavracije Blegaš in pred festivalno dvorano. Tu so pripravili tudi sejum domače in umetne obrti. Tokrat sta se poročila 18-letna Irena Klein-dienst in 28-letni Franc Mežnar. Oba sta kmečkega porekla, ona iz vasi Loka, on pa iz Zvirč pri Trzihu. Zanimiva in narodopisna folklorna prireditev je privabila veliko domačin in tujih obiskovalcev.

Prejšnji teden je bila na obisku v pobrateni srbski občini Brus tričlanska delegacija skupščine in družbenopolitičnih organizacij radovljiške občine. Udeležila se je svečane seje skupščine in več drugih manifestacij ob tamkajšnjem občinskem prazniku, ki ga slavijo 8. avgusta v spomin na ta dan 1944. leta, ko so enote NOB Jugoslavije osvobodile te kraje.

Osmega avgusta se je vrnila z mladinske delovne akcije »Goričko 81« 41-članska MDB Stane Žagar, ki je sestavljena iz brigadirjev radovljiške občine. Na štiritedenski akciji je dosegla največji uspeh med vsemi sodelujočimi brigadami, s čimer si je prislužila tudi trak akcije.

Zaradi najnovejših ukrepov prepovedi investicij so v radovljiški občini letos ustavili sedem gradenj stavb v vrednosti 48,9 milijona din, za pozneje pa so odložili še enajst naložb v vrednosti 49,5 milijona din. Predvsem gre za negospodarske naložbe in opremo, prednost pa imajo investicije, ki so bile začete v preteklih letih in nujna oprema za proizvodnjo ter za stanovanjsko gradnjo.

Zaradi pogostih naravnih nesreč ter potreb po strokovnih in objektivnih ocenah nastale škode je izvršni svet OS Radovljica v juliju imenoval šestčlansko komisijo, ki bo opravljala svoje naloge po napotkih občinskega štaba civilne zaštite. Člani komisije so izvedenci, ki so se usposabljali na posebnem seminarju za SLO.

Udeležencem svečane seje občinske skupščine Radovljica ob občinskem prazniku 5. avgusta so v prostorih republiškega centra obrambnega usposabljanja v Poljčah pokazali maketi bodočega spominskega parka in spomenika padlim borcem III. bataljona Prešernove brigade na Goreljaku. Po načrtih akademskega slikarja in kiparja Jaka Torkarja z Jesenice in arhitektov Milana Jerala in Radovana Jemca z Bleda je maketi izdelal jeseniški oblikovalec Marjan Dolinšek. Maketa spomenika je izdelana v razmerju 1:25, celotnega območja spominskega parka pa v razmerju 1:250. Obe maketi so razstavili v stari šoli »Čebelica« do 19. avgusta. Odločitev o sprejemu predlaganih načrtov spomenika in spominskega parka bodo sprejeli po obravnavi v vseh gorenjskih občinah.

V občini Radovljica je po podatkih, ki jih je zbral komite za družbeno planiranje in gospodarstvo občinske skupščine, v vseh gostinskih objektih 15.345 sedežev, upoštevajoč vse notranje in zunanje restavracijske sedežne zmogljivosti. Podobno kot velja za prenočitvene zmogljivosti tudi v sedežnih zaostaja radovljiška občina za povprečjem v Sloveniji.

Po sklepu konference osnovnih organizacij sindikata trgovske delovne organizacije Murka Lesce so tudi v letošnjem juniju povabili na štiridnevno brezplačno letovanje v počitniškem domu Murka v Umagu 15 udeležencev NOB iz radovljiške občine. Murka gosti vsakega junija po 15 borcev že štiri leta. Doslej so to ugodnost koristili tudi borci jeseniške in kranske občine. Prav vsi so bili zelo zadovoljni z ljubeznivostjo osebja počitniškega doma in hvaležni delavcem Murke za plemenito gesto ter za veliko razumevanje do potreb borcev.

Kljub precej oteženim pogojem gospodarjenja je radovljiška Almiria v prvem polletju uspešno uresničiti polletne plane proizvodnje za 54%. V primerjavi z lanskim letom je bila proizvodnja višja 33%, dohodek za 36%, akumulacija pa za 34%, za tretjino so povečali tudi izvoz ter dosegli za 10% večji devizni priliv. Jeseni si v Almiri obetajo precej večji izvoz na zahodnonemško tržišče, računajo pa kljub upadanju kupne moči prebivalstva tudi na večjo prodajo svojih, v svetu in doma priznanih izdelkov, predvsem v svojih prodajalnah.

Čeprav smo že vajeni izredno velikih mednarodnih uspehov, so gasilci iz Begunj spet dokazali svoje sposobnosti tudi na gasilski olimpijadi v nemškem mestu blingenu, kjer je njihova deseterina v svoji skupini osvojila srebrno medaljo. Z malo več sreče in objektivnosti pristanskih sodnikov pa bi si lahko priborila celo zlato medaljo. Domačini so svojim gasilcem po vrnitvi v Begunje priredili prisrčen sprejem in jim izrekli zaslužno priznanje.

V počastitev občinskega praznika in 40-letnice vstaje je Fotokino klub Radovljica pripravil v prostorih stare šole Čebelica v Radovljici razstavo okoli 200 črno-belih dokumentarnih fotografij z naslovom »Občina Radovljica v sliki od 1941 do 1981«. Otvoritev razstave je bila 4. avgusta, na ogled pa bo do 18. avgusta.

Zveza kulturnih organizacij Radovljica v okviru svojega programa prireja v soboto 15. avgusta v festivalni dvorani na Bledu vsakoletno občinsko srečanje folklornih skupin. Razen domačih skupin so na srečanje tokrat povabili tudi znano folklorno skupino slovenskega prosvetnega društva »Zarja« iz Železne Kaple na Koroškem.

V počastitev 40-letnice ustanovitve Cankarjevega bataljona na Jelovici sta OK ZSMS in občinski odbor ZZB NOV Radovljica v soboto, 8. avgusta, organizirala zdaj že tradicionalno srečanje borcev in mladine pri Partizanskem domu na Vodiški planini. Po pohodu mladincev in brigadirjev iz več smeri so za srečanje pripravili priložnostni kulturni program in razgovore z borci. Pohod je bil posvečen jubileju vstaje in ustanovitvi Cankarjevega bataljona. Mladim je spregovoril predsednik obč. odbora ZZB NOV Slavko Staroverski.

Kljub denarnim težavam, ki so zlasti prizadele kulturno dejavnost, je matična knjižnica s 13 krajevnimi knjižnicami v prvem polletju razen odkupa novih knjig v celoti uresničila šestmesečni program. Izposoja je bila v primerjavi z lanskim v tem obdobju večja za 1159 izposojenih knjig. Ponovno je bila odprta knjižnica v Podnartu. Izposoja je narasla v Radovljici, Lescah, Bohinjski Bistrici, Begunjah, Kropi, Zasipu in v Spodnjih Gorjah, zmanjšala pa se je na Bledu, v Zgornjih Gorjah, Srednji vasi, v Ljubnem, na Dobravi in v Mošnjah.

Turistično društvo Radovljica je na predvečer občinskega praznika — 4. avgusta organiziralo na terasi hotela Grajski dvor letos že drugo koncertno prireditev. Tokrat so se člani harmonikarskega orkestra Glasbene šole Radovljica pod vodstvom Jožeta Ažmana, uigrano kot vedno, predstavili z izborom narodnih, borbenih in klasičnih skladb, za kar so poželi spontani aplavz. Škoda, ker na terasi ni bilo več sedežev, kamo bi posedli številni ljubitelji glasbe, ki so sicer poslušali koncert od daleč.

Za razne kulturno-zabavne prireditve, namenjene turistom, so turistična društva v radovljiški občini letos namenila nekaj nad 500 tisoč din, ne računajoč Bleda, ki znatno presega ta skupni znesek za te namene.

Na 11. tekmovalju plavalcev za pokal Jesenice, v nedeljo, 9. avgusta, so se razen zmagovalne ekipe, PK Triglav in PK Olimpije odlično izkazali s tretjim mestom tudi plavalci PK Radovljica, čeprav imajo precej težje pogoje za treninge. Član Radovljice Tomaž Cilenšek je osvojil kar dve prvi mesti, in sicer na 100 m kravl in 100 m hrbtno. Prav tako se je izkazala na sobotnem republiškem prvenstvu za starejše pionirje v Trbovljah Radovljicaanka Zdenka Maček, ki si je priplavala 2. mesto na 200 m prsno in 3. mesto na 200 m mešano in je bila izbrana v jugoslovansko pionirsko reprezentanco, ki bo tekmovala na Madžarskem.

SESTALI SO SE INICIATIVNI ODBORI

Na osnovi sklepa skupščine Gorenjske turistične zveze in sklepov posvetovanja predsednikov in tajnikov turističnih društev na Gorenjskem se v občinah Kranj, Radovljica in Jesenice pripravljajo na ustanovitev občinskih turističnih zvez, podobno kot že več let uspešno deluje v občini Škofja Loka. V Trzihu turističnega društva nimajo, zato tudi zveza za to dejavnost ne more obstajati.

Za ustanovitev turističnih zvez so pri občinskih konferencah SZDL že imenovali iniciativne odbore, ki so se v vseh treh občinah že sestali. V jeseniški občini ga sestavljajo: Darja Kemperle kot predsednica, Lado Petrič kot predstavnik TD Rateče, Boris Ojcel zastopa TD Kranjska gora, Ivan Simekič TD Mojstrana, Branko Blenkuš TD Jesenice in Slavko Mežek TD Zirovnica.

Iniciativni odbor v jeseniški občini je imel prvo sejo v četrtek, 6. avgusta. Na njej so prejeli osnutek dogovora o ustanovitvi in osnutek statuta občinske turistične zveze. Dogovorili so se, da bodo o vsebini teh dokumentov razpravljali na skupščinah društev, kjer bodo izvolili ustrezno število delegatov za ustavno skupščino zveze. Po novem naj bi se člani gorenjske in republiške zveze izbirali in volili na osnovi delegatskega sistema prek občinskih turističnih zvez. Občinske turistične zveze bodo delovale povsem na ljubiteljski osnovi, administrativno delo, kolikor ga bo, pa bo zanje opravljalo eno od turističnih društev, kjer bo zveza imela svoj sedež.

Osrednji namen in cilj občinskih turističnih zvez je skrb za akcijsko enotnost in usmerjenost delovanja včlanjenih turističnih društev. Naloge zveze bodo dokaj obširne. Predvsem bodo nudile pomoč pri širjenju in vključevanju občanov, predvsem mladine, v članstvo turističnih društev. Občinska turistična zveza bo pospeševala splošno organiziranost in skrbela za poslovno povezovanje. Razvijala bo dobro sodelovanje med društvi in zvezami.

Usmerjala bo akcije in nudila pomoč pri turistični vzgoji in izobraževanju članov, pospeševala delovanje za varovanje in negovanje kulturno-zgodovinskih spomenikov, spomenikov NOB, turistično pomembnih urbanih celot, prirodnih redkosti, faune, flore, zraka, vode in drugih prirodnih dobrin. Dejala bo iniciativno, sodelovala pri organizaciji ali samostojno organizirala razne kulturno-turistične in druge prireditve.

Usmerjala, organizirala in vodila bo razne masovne akcije in tekmovalne igre, ki bodo izvoljeni v ta občinski povezovalni organ na področju turistične dejavnosti.

Občinska turistična zveza ne bo forum, ki bo zbiral in rabil denar za svoje delovanje, ampak se bodo v okviru nje povsem na prostovoljni osnovi gojila in pospeševala prizadevanja za čimboljše delovanje turističnih društev in za nadaljnji razcvet turizma v občini. Torej škode s tem ne more biti, uspeh pa bo odvisen od delavnosti in prizadevnosti članov, ki bodo izvoljeni v ta občinski povezovalni organ na področju turistične dejavnosti.

Občinska turistična zveza ne bo forum, ki bo zbiral in rabil denar za svoje delovanje, ampak se bodo v okviru nje povsem na prostovoljni osnovi gojila in pospeševala prizadevanja za čimboljše delovanje turističnih društev in za nadaljnji razcvet turizma v občini. Torej škode s tem ne more biti, uspeh pa bo odvisen od delavnosti in prizadevnosti članov, ki bodo izvoljeni v ta občinski povezovalni organ na področju turistične dejavnosti.

Občinska turistična zveza ne bo forum, ki bo zbiral in rabil denar za svoje delovanje, ampak se bodo v okviru nje povsem na prostovoljni osnovi gojila in pospeševala prizadevanja za čimboljše delovanje turističnih društev in za nadaljnji razcvet turizma v občini. Torej škode s tem ne more biti, uspeh pa bo odvisen od delavnosti in prizadevnosti članov, ki bodo izvoljeni v ta občinski povezovalni organ na področju turistične dejavnosti.

Občinska turistična zveza ne bo forum, ki bo zbiral in rabil denar za svoje delovanje, ampak se bodo v okviru nje povsem na prostovoljni osnovi gojila in pospeševala prizadevanja za čimboljše delovanje turističnih društev in za nadaljnji razcvet turizma v občini. Torej škode s tem ne more biti, uspeh pa bo odvisen od delavnosti in prizadevnosti članov, ki bodo izvoljeni v ta občinski povezovalni organ na področju turistične dejavnosti.

DEVETO SREČANJE UPOKOJENCEV NA LOKVAH

Srečanje upokojencev Primorske na partizanskih Lokvah, ki je bilo 2. avgusta, je glede na leto, v katerem proslavljamo vrsto pomembnih jubilejev, dobilo značaj srečanja upokojencev iz vse Slovenije. To je potrjevala tudi udeležba, saj se je tega srečanja udeležilo zelo veliko upokojencev iz različnih krajev Slovenije. Zelo močno so bila zastopana tudi društva upokojencev iz jeseniške občine.

Organizacijo srečanja je izvedlo Društvo upokojencev Nova Gorica, ki je imelo zadnji dan vrsto težav. Najtežja je bila odpoved sodelovanja partizanskega pevskega zbora iz Trsta, ki bi naj zaradi pomembnosti srečanja izvedel celoten kulturni program. Kljub temu je prireditelju z domačimi kulturnimi skupinami uspelo zelo uspešno rešiti problem.

Slavnostni govornik na srečanju je bil Vinko Hafner, predsednik Zveze sindikatov Slovenije. V svojem govoru je navedel vrsto problemov tako gospodarskih, kakor političnih in s tem povezoval delo sedanjih upokojencev ter njihovo vlogo pri njihovem reševanju. Generacija, ki je danes v pokoju, je v teh štiridesetih letih, od kar so jugoslovanski narodi in narodnosti živo posegli v reševanje lastnih problemov in se z velikimi črkami vpisala v zgodovino, mnogo prispevala k temu, kar danes imamo. Prav na sedanjih upokojenih je v celoti ležala teža narodno-osvobodilne borbe, celotna obnova naše porušene domovine in nadaljnja graditev socialistične samoupravne ureditve naše ožje domovine. Zato smo še bolj poklicani, da tudi danes damo svoj prispevek, še posebno pa moramo sodelovati pri sprejemanju raznih samoupravnih aktov, posebno tistih, ki urejajo življenje upokojencev, pri tem je mislil zakon o invalidskem in pokojninskem zavarovanju, ki se pripravlja. Poudaril je, da moramo delati, dokler fizično zmoremo, se-

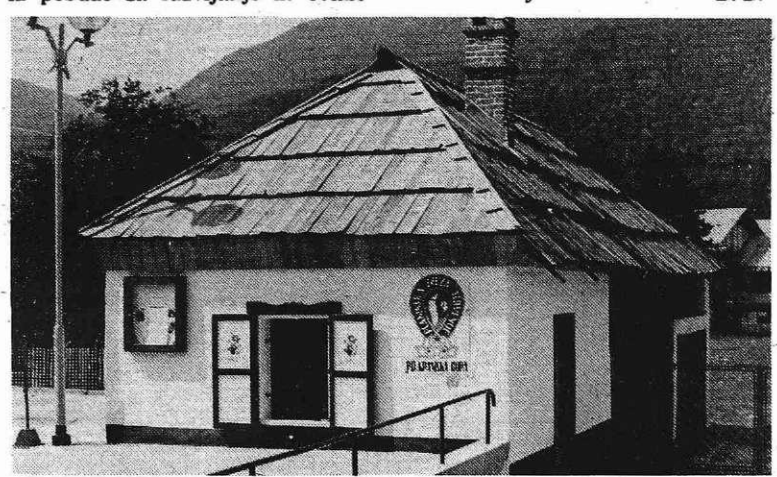
veda mora potem biti tudi pokojnina taka, da nam omogoča dostojno življenje. S predčasno upokojitvijo, oziroma zmanjšanjem delovne dobe, napravimo lahko samo dvojce, to je: ali zmanjšamo višino pokojnine ali pa dodatno obremenimo gospodarstvo. V svojem govoru je omenil tudi priprave na tretjo konferenco sindikatov, na kateri bodo obravnavali socialno varnost delovnih ljudi, med njimi tudi upokojencev.

Vinko Hafner je v svojem govoru dejal, da morajo upokojenci še prav posebej tesno sodelovati s sindikati tam, kjer živijo in tudi rešujejo razne probleme. Poudaril je, da bi morali upokojenci svoje delovne navade prenašati na mlajše generacije in tako vzgajati mlade delavce.

Po končanem kulturnem programu, ki je bil kljub odpovedi tržaškega partizanskega pevskega zbora kvaliteten in prisrčen, so se udeleženci srečanja udeležili slavlja na Lokvah, ali pa so se razšli po raznih krajih. Upokojenci iz jeseniške občine smo odšli še na prijeten izlet in se po dolini Soče čez Vršič v večernih urah vrnili domov.

K uspešno zaključenemu izletu sta prav gotovo prispevala tudi šoferja VIATORJA z zelo varno vožnjo, za kar se jima javno izrekajo upokojenci prav lepo zahvaljujejo in jima želijo srečno vožnjo!

Stane Torkar

Nov prostor Planinskega društva Kranjska gora, katerega so uredili kranjskogorski planinci s prostovoljnimi deli. V novem prostoru je pisarna, kjer turisti in planinci dobijo potrebne podatke o Julijcih. (Tekst in foto A. Kerštan)

RAZPRAVA O PROBLEMATIKI IZVAJANJA ZDRAVSTVENEGA VARSTVA V LETU 1981

Izvršni odbor skupščine občinske zdravstvene skupnosti Jesenice je na svoji 42. seji razpravljal o zelo aktualnih problemih. Zaradi pomembnosti so bili na sejo vabljeni tudi predstavniki zdravstvenih delovnih organizacij, predstavniki izvršnega sveta skupščine in predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Jesenice. Žal ni bilo predstavnika zdravstvenega doma Jesenice, medtem ko so se vsi ostali vabilu odzvali.

Uvodoma je bilo razloženo trenutno stanje, ki izkazuje, da so prihodki pod planom, poraba pa je večja. Izražene so vse večje zahteve za izvajanje zdravstvenih dejavnosti in neplanirana rast cen. V samoupravnih sporazumih o svobodni menjavi dela je bil dogovorjen veliko manjši porast cen od sedanja stanja. Poudarjena je bila nelikvidnost občinske zdravstvene skupnosti in večje zahteve za Splošno bolnico Jesenice – specialistične ambulante po dodatnih sredstvih.

V ospredju je bila razprava o reševanju naslednjih problemov: – nepokrite obveznosti znotraj dogovorjenih sredstev za letošnje leto (solidarnost SRS, obveznosti do SLO, povečanje stroškov Splošne bolnice Jesenice, programi zdravstvenega varstva bolnic v obsegu leta 1989);

– neskladje med razpoložljivimi in potrebnimi sredstvi glede na visoke rasti materialnih stroškov na kalkulirane v cenah zdravstvenih storitev, predvsem predvidene visoke cene univerzalnih storitev;

– predvidene obveznosti zdravstvene skupnosti za zagotovitev sredstev za izvozno stimulacijo;

– možni ukrepi za omejitve porabe, oziroma krčenje sredstev tako pri uporabnikih, kakor pri izvajalcih.

Zdravstvena skupnost zaradi neusklajenih načrtovanih prihodkov in realno ocenjenih odhodkov ni sprejela finančnega načrta za leto 1981. Zaradi tega smo sklenili samoupravne sporazume o svobodni menjavi dela le za prvo polletje, ker razpoložljiva sredstva ne zagotavljajo enakega obsega zdravstvenega varstva (bolnišnično) kot v letu 1980. Prav tako niso bile sprejete obveznosti do republiške solidarnosti, v letošnjem pa tudi ni mogoče sprejeti obveznosti do združevanja sredstev za naloge s področja SLO, saj zdravstvena skupnost lahko zagotovi le približno 30 % sredstev od celotnih sredstev predvidenih za te namene. V cenah zdravstvenih storitev je načrtovana in priznana rast materialnih stroškov od 21 do 23 % dejanske rasti, stroški pa že sedaj presegajo 40 %. Vedeti moramo, da izpolnitev obveznosti do izvoznih stimulacij pomeni pri zdravstveni skupnosti poseg v sredstva za izvajanje rednega programa, ob tem pa so že sedaj ves čas prisotni problemi likvidnosti, saj v zdravstveni skupnosti obveznosti ni bilo mogoče poravnati z gotovino ampak z menicami.

V gradivu prikazani varčevalni ukrepi, ki pomenijo krčenje ali omejitve pravic uporabnikov, ta hip glede na splošno situacijo gotovo niso izvedljivi, po finančnih učinkih pa so malenkostni v primerjavi z njihovo ostrino, oziroma posledicami. Zdravstvene organizacije bodo morale zato v načinu svojega dela in izvajanju dejavnosti poiskati oblike dela, s katerimi bomo lahko racionalizirali porabo v zdravstvu.

Pri krčenju, oziroma omejitvi pravic uporabnikov moramo vedeti, da to lahko storimo v okviru dodatnega programa, ker je zagotovljen del programa določen z zakonom in ne more biti okrnjen, to pa pomeni zmanjševanje zdravstvenega varstva za aktivno populacijo. Za nastalo situacijo lahko krivimo neustrezno financiranje zdravstvenega varstva v preteklih letih, ko nismo sledili inflacijski stopnji.

Mnenje predstavnikov izvršnega sveta skupščine je bilo, da se bo v drugi polovici leta popravil dotok sredstev in pokrtil manjko prvega polletja, v katerem je bil plan prihodkov dosežen le 46 %. Vendar ta prihodek ne bo zadostoval za pokritje vseh zahtev za opravljeno zdravstveno varstvo brez dodatnih obveznosti zdravstvene skupnosti.

V obravnavi odsotnosti z dela zaradi bolezni smo ugotovili, da smo na Jesenicah že več let na prvem mestu v regiji in tudi precej nad republiškim povprečjem tako v pogledu obsega odsotnosti, kakor tudi po številu dni odsotnosti na osebo. To pa pomeni poleg odhodkov za nadomestila tudi manj sredstev, kajti na nadomestila se ne plačujejo prispevki za SIS.

Predsednik sveta sindikatov občine je v svoji razpravi poudaril, da so še vedno aktualni zaključki posebne seje pri občinskem sindikalnem svetu, predvsem pa njihovo uresničevanje. Tako uporabniki kakor izvajalci so se dolžni stabilizacijsko obnašati. V zdravstvenih

organizacijah je potrebno predvsem racionalizirati nekatere postopke, kot je podvajanje preiskav, dolge čakalne dobe, pretirano pošiljanje k specialistom in v bolnice; prizadevanje za gospodarsko stabilizacijo je nujnost in obveznost vseh. Vedeti moramo tudi, da smo dolžni naloge na področju SLO izvajati. Pri tem pa je treba konkretno prikazati specifičnost Jesenic v tej situaciji tako republik, kakor združenem delu v občini Jesenice. Pokazati je potrebno, kaj smo na področju stabilizacije v zdravstvu že naredili in kaj še lahko naredimo znotraj zdravstvenih organizacij. Položaj zdravstva je seveda odvisen od rasti dohodka v občini, od tega bo odvisno tudi morebitno povečanje dogovorjenih sredstev. Pregledati je treba, kako je z zaposlovanjem v zdravstvu in z izvajanjem resolucijskih določb. Pred združeno delo je mogoče priti samo z konkretnimi podatki in čisto situacijo.

Predsednik občinske konference SZDL je opozoril na dosledno spoštovanje dogovorjenih planskih razmerij v občini, kajti samo prispevna stopnja ne kaže celotne slike, pomembna so dogovorjena sredstva, ki pa se ustvarjajo z uresničevanjem planskih obveznosti. Obremenitev osebnega dohodka jeseniškega delavca tudi ni med najnižjimi. Če hočemo reševati problematiko, moramo prikazati, zakaj je zdravstvo v jeseniški občini tako drago, kje so razlogi, ki povzročajo tako visoke stroške. Preveriti je potrebno rast zaposlenosti kot tudi osebnih dohodkov. Vrsto problemov bi moral posebej obravnavati zbor izvajalcev. Strokovna služba naj pripravi ustrezna gradiva, iz katerih bo razvidno, kje so težave in kaj jih povzroča, s predlogi ukrepov za njihovo reševanje. Na drago zdravstveno varstvo pri nas vpliva predvsem struktura porabe. Že več let koristimo 6 do 7 % več za bolnišnično zdravljenje, drugi faktor pa je, da je na Jesenicah zdravstvo zelo razvito in imamo v območju treh kilometrov kar tri zdravstvene delovne organizacije in dragocene ter drage aparature kar potrojene. Splošna bolnica z novim prizidkom je za samo občino predimenzionirana, tudi to podražuje zdravstveno varstvo.

V razpravi o odsotnosti z dela je bilo rečeno, da je samo železarna Jesenice v lanskem letu imela 8,1 %, v prvem polletju letos pa že 8,9 % odsotnosti zaradi bolezni, v celotni občini pa je bila odsotnost v letu 1980 5,27 %, v prvem polletju letos pa že 5,85 %. Na osnovi zelo široke razprave smo sprejeli naslednje sklepe:

1. Strokovna služba občinske zdravstvene skupnosti bo do 20. avgusta pripravila gradivo z vsebino nakazano v razpravi za obravnavo na razširjeni seji izvršnega odbora skupščine občinske zdravstvene skupnosti. Verificirano gradivo bo osnova za delegatsko odločanje.

2. TOZD zdravstvene dejavnosti na območju regije naj pripravijo predloge ukrepov za stabilizacijsko obnašanje in racionalizacijo porabe ob upoštevanju nakazanih možnosti v Delegatskem obveščevalcu.

OCENA IDEJNOPOLITIČNEGA USPOSABLJANJA

Na Jesenicah se je sestala komisija za idejnopolitično usposabljanje, ki deluje pri komiteju občinske konference Zveze komunistov. Osrednji točki dnevnega reda sta bili ocena idejnopolitičnega usposabljanja članov zveze komunistov na Gorenjskem in priprava predloga programa idejnopolitičnega usposabljanja članov v jeseniški občini v šolskem letu 1981/82.

Iz poročila medobčinskega študijskega središča za Gorenjsko je razvidno, da je bilo v preteklem šolskem letu v organizirane in pedagoško vodene oblike idejnopolitičnega usposabljanja zajetih nekaj manj članov zveze komunistov kot poprej, predvsem zaradi stabilizacijskih prizadevanj, bilo je manj oblik ali pa manjše število posameznih organiziranih oblik.

Zato so predlagali, da bi v novem šolskem letu na Gorenjskem organizirali le en oddelke trimesečnega tečaja teorije in prakse marksizma v Kranju, prej sta bila dva oddelka – v Kranju in Radovljici, poleg tega pa so tudi predlagali, da bi dopisno šolo marksizma združili za dve občini. Ob tem so predlagali, naj se ne bi zmanjšalo število seminarjev za samoupravljalce – namenjenih poslovnim organom in predsednikom delavskih svetov.

Ugotovili so, da je bil storjen kvalitativen napredek v metodični

3. Predsednik izvršnega odbora bo najkasneje do 7. septembra sklical razširjeni posvet o obravnavi predvidene obveznosti in o sprejemu sporazuma glede republiške solidarnosti.

4. Izvršni odbor poudarja ob sedanji družbeni in ekonomski situaciji nujnost vključitve zdravstvene skupnosti k zagotavljanju sredstev za izvozno stimulacijo. Višino teh sredstev in osnutek družbenega dogovora, ki ga bo posredoval izvršni svet skupščine občine, bo obravnaval na seji koncem avgusta.

5. Izvršni odbor predlaga skupščini, da sprejme predvidene naloge s sporazumom za izvajanje in združevanje sredstev za SLO, uresniči pa jih, če bodo dovoljevale finančne možnosti v letošnjem letu.

6. Strokovna služba bo v zvezi z visokim odstotkom bolezenskega staleža pripravila kratko informacijo za občinski svet ZSS, ki jo bo ta posredoval osnovnim organizacijam sindikata v obravnavo in ukrepanje.

7. V prikazu možnih ukrepov za krčenje obsega in omejitve pravic uporabnikov ni mogoče sprejeti zvišanje participacije, popolne ukinitve pravic do zdraviliškega zdravljenja, ukinitve pravice do reševalnih prevozov, potnih stroškov, znižanja nadomestila in ukinitve nadomestila za nego. Skupščini se predlaga v obravnavo in sprejem le ukrepi, oziroma uvedba participacije za nekatere kategorije zagotovljenega programa, ukinitve pravic za zoboprotetična dela v dodatnem programu in znižanje nadomestil za bolezen na 80 %, če ne bomo uspeli umiriti bolezenskega staleža.

8. Za zagotovitev potrebnih sredstev se prvenstveno uporabijo sredstva namenjena za uvedbo računalniško informacijskega sistema in sredstva, ki so bila razporejena, s tem, da se obveznosti izpolnijo v zadnjih treh mesecih letošnjega leta.

Izvršni odbor je v nadaljevanju seje razpravljal še o informaciji, da je k samoupravnemu dogovoru o ustanovitvi občinske zdravstvene skupnosti pristopilo 39 organizacij združenega dela (3026 zavarovancev), kar je veliko manj kot polovica.

Pod tekočimi nalogami pa je izvršni odbor razpravljal o zavrnitvi sofinanciranja lokalne radijske postaje Triglav Jesenice, pri čemer je bilo pojasnjeno, da smo sofinanciranje zavrnili zaradi pomanjkanja sredstev in zaradi pomanjkljivosti poročanja s področja in problemov zdravstvene skupnosti.

Vsa obravnavana vprašanja so zelo pereča, zato smo tudi v času počitnic zelo aktivni. Upamo, da bodo na vseh področjih dosežena taka stališča, da bomo zaključili prvo leto novega srednjeročnega obdobja zadovoljivo za uporabnike in za izvajalce zdravstvenega varstva. Seveda pa moramo v reševanje teh problemov vključiti vse družbenopolitične faktorje, predvsem pa sindikalne organizacije v gospodarstvu in v zdravstvenih delovnih organizacijah. Nikakor ne bi smeli prepustiti samoizvršnemu odboru in skupščini občinske zdravstvene skupnosti, da se sama ubadeta s temi problemi, kakor je bilo to do pred kratkim. Kajti priti na sejo, poslušati probleme, potem pa nič narediti, ni dovolj za reševanje tako težkih problemov, v katerih se nahaja zdravstveno varstvo v občini Jesenice.

Stane Torkar

LETOŠNJA KRVODAJALSKA AKCIJA V SEPTEMBRU

Kakor smo sporočili že v prejšnji številki našega glasila, bo letošnja krvodajalska akcija na Jesenicah potekala v dneh: v petek, 4., ponedeljek, torek, sredo, četrtek in petek, 7., 8., 9., 10. in 11. septembra, kot običajno v Delavskem domu na Jesenicah. Odvzem krvi bo vsak dan od 7. do 14. ure.

V naši občini se vsako leto tej humani akciji odzove veliko delavcev, delovnih ljudi in občanov. Ker pa krvi kot zdravila potrebujejo vsako leto več zaradi številnih prometnih, gorskih, delovnih in drugih nesreč in poškodb, kakor tudi za sodobnejši način zdravljenja številnih obolenj in bolezni, so seveda

tudi potrebe vsako leto večje.

Temu primerno bi se vsako leto moralo večati tudi število prostovoljnih krvodajalcev v občini. Zato bi moral vsak zdrav in polnoleten občan postati krvodajalec, da bi pomagal reševati življenja in zdraviti obolenja.

V temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih naše železarne personalne delavke že zbirajo prijave, prav tako pa tudi v ostalih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih. Zato ne odlašajte in se prijavite, ker bo to omogočilo, da bo akcija potekala čim bolj organizirano in brez daljšega čakanja.

SVEČANA PROSLAVA KRAJEVNEGA PRAZNIKA PODMEŽAKLJA

Prejšnji teden so v krajevni skupnosti Podmežaklja slovesno proslavili krajevni praznik in 40-letnico vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti. Praznovali so skupaj z delovno organizacijo KOVIN, ki letos slavi 20-letnico obstoja.

Prebivalci krajevne skupnosti Podmežaklja so se lani odločili, da bo krajevni praznik 10. avgusta, ker je bil na ta dan 1941. leta na področju te krajevne skupnosti ustanovljen okrožni odbor Osvobodilne fronte. Na ta dan pa se spominjajo tudi vseh borcev, aktivistov, internirancev in drugih žrtev fašističnega nasilja iz te krajevne skupnosti.

Praznovanje se je začelo že v petek, 7. avgusta, popoldne z nogometnim turnirjem ter nadaljevalo zvečer s slavnostno sejo skupščine krajevne skupnosti in delavskega sveta delovne organizacije KOVIN. Slavnostna govornika sta bila Franc Jerala, sekretar OŽZK Podmežaklja in Slavko Črnologar, predsednik delavskega sveta delovne organizacije KOVIN. Jerala je govoril predvsem o slavni dogodkih pred 40 leti ter prispevku prebivalcev pod Mežakljo k nacionalni in socialni osvoboditvi jugoslovanskih narodov in narodnosti. Črnologar pa je udeležence seznanil z 20-letnim razvojem Kovina. Bivšim in sedanjim sodelavcem Kovina, ki so pomembno prispevali k razvoju te delovne organizacije, so podelili priznanja, priznanja pa so dobile tudi organizacije združenega dela, organizacije in skupnosti, ki so tudi pripomogle k njenemu razvoju. Udeležencem nogometnega turnirja so bila podeljena priznanja.

V kulturnem programu so sodelovali ženski pevski oktet pevskega društva Jesenice, recitatorja Borut Verovšek in Franci Pogačnik ter pihalni orkester Jeseniških železarjev. Izbor recitacij je pripravil Joža Varl.

Naslednji dan, v soboto, so mladinci, borci in ostali prebivalci krajevne skupnosti Podmežaklja, pa tudi iz ostalih krajevnih skupnosti počastili krajevni praznik s tradicionalnim pohodom na Mežakljo in odkritjem spominskega obeležja padlim partizanom na Zakopih. Odkritja spomenika so se poleg pohodnikov udeležili še predstavniki Prešernove brigade in Jeseniško-bohinjskega odreda ter predstavniki družbenopolitičnih organizacij in skupščine občine Jesenice.

Uvodoma je o pomenu krajevnega praznika ter o prenašanju revolucionarnih tradicij iz NOB na mlade govorila Nada Dejak, predsednica KK SZDL Podmežaklja. Spominsko obeležje je odkril Franc Konobelj-Slovenko, ki je udeležence seznanil tudi z dogajanjem na Mežaklji med NOB. Na spominskem obeležju so imena padlih partizanov na Zakopih:

Slavko Oman, Slavko Markovič, Peter Dečman, Jože Ravnik, Franc

Bevc, Vojislav Grujevski, Jurij Palhartinger, Franc Volčič, Vinko Frčej in Matevž Frelih.

V imenu občinske organizacije zveze borcev se je za postavitev spominskega obeležja zahvalil Franc Treven, v imenu Prešernove brigade pa borec te brigade Igor. V varstvo in skrb je obeležje prevzela osnovna organizacija ZSMS Podmežaklja.

V kratkem kulturnem programu sta nastopila ženski pevski oktet in recitator Franci Pogačnik.

S tovariškimi srečanjem v prijetnem vzdušju je bilo zaključeno praznovanje krajevnega praznika. Udeleženci so si bili enotni, da je prostor okrog spominskega obeležja treba urediti v spominsko področje, kjer bi se setajali ob različnih priložnostih. To področje je namreč dostopno tudi tistim, ki ne morejo priti peš na Mežakljo, saj mimo spomenika pelje cesta, ki so jo pred kratkim naredili delavci gozdnega gospodarstva.

Družbenopolitične organizacije in samoupravni organi krajevne skupnosti Podmežaklja se zahvaljujejo vsem, ki so sodelovali v izvajanju programov ob praznovanju krajevnega praznika.

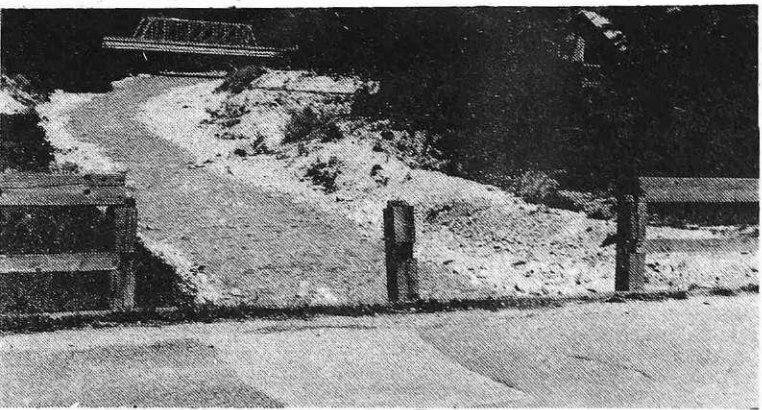
Nada Dejak

KREDIT ZA NAKUP OZIMNICE IN PREMOGA

Jesen se bliža, s tem pa tudi čas izdatkov, tako za šolo, pa tudi za kurjavo in ozimnico. Zato smo povprašali, kako je s kreditiranjem nakupa ozimnice in kurjave pri Ljubljanski banki. Za deset mesecev lahko najamete kredit tako za nakup ozimnice, kjer so obresti šestodstotne, kot za nakup premoega, kjer so obresti 12-odstotne, obrok kredita pa lahko dosega tretjino prostega osebnega dohodka.

Pred leti se za kredit za nakup ozimnice niso odločali, lani pa se je v jeseniški občini odločilo 60 občanov. Dokler so sprejemali vplačila za premoeg, se je za kredit za njegov nakup mesečno odločilo 30 občanov.

RK

Ograjo na starem mostu čez Pišnico v Kranjski gori je krepko načel zob časa. Tako ostaja nevarnost, da kdo iz nepazljivosti pade v strugo reke, ki je kar precej globoka. Res je, da so ograjo pred dnevi zavarovali z vrvoj, toda to ne bo veliko pomagalo, kajti most je ponoči slabo osvetljen. Tako varovalna vrva ne bi držala; zato je potrebno ograjo čim prej popraviti. (Tekst in foto A. Kerštan)

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE NA ZAKOPIH – MEŽAKLJA

V soboto, 8. avgusta, so v okviru praznovanja krajevnega praznika krajevnih skupnosti Podmežaklja in ob 40-letnici vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti na Zakopih na Mežaklji odkrili spominsko obeležje desetim padlim borcem – partizanom. Krajši kulturni program je izvajal ženski oktet pevskega društva Jesenice in recitatorja, spominaki govor, ki ga v nadaljevanju v celoti objavljamo, pa je imel nosilec spomenice 1941 Franc Konobelj-Slovenko, ki je spominsko obeležje tudi odkril.

Mežaklja – dom prvih jeseniških partizanov in večkrat tudi partizanov z blejsko-gorjanskega območja, nas opozarja, da je ne bi smeli pustiti osamljene. Obranca, Zakopi, Ravne, Jerebikovec in zahodno pobočje Mežaklje so bili stalni dom borcev NOV od prvih tednov okupacije do zadnjih dni. Tudi vasi in zaselki ob vznožju so nudili vso možno pomoč različnim skupinam partizanov.

Cez Mežakljo so peljale poti prve Jeseniške – Cankarjeve čete, Minerskega voda, Gorenjskega odreda in tudi prvega bataljona Gorenjskega odreda – imenovanega Cankarjev, dalje Jeseniško-bohinjskega odreda, kurirjev, obveščevalcev, pripadnikov varnostno-obveščevalne službe – VOS in tu so bili stalno tudi politični delavci. V bližini Zakopov je bila ena od njihovih karavil in partizanska bolnica.

Tako je Mežaklja, čeprav na pogled negostoljubna, saj ni na njej niti enega studenca, le dajala streho in tudi posteljo za počitek velikemu številu partizanov.

Toda partizanski boj je bil trd in nemški pritisk neizprosno. To nam danes dokazujejo imena več kot 50 padlih borcev in žrtev, ki jim je bila Mežaklja zadnje počivališče.

Doslej smo se dostojno oddolžili je padlim na Obranci in pod Jerebikovcem. Danes odkrivamo ploščo na kraju, ki je za Jesenice še posebno pomemben. Tu je stala leta 1941 največja lovka koč last Železarne, ki je nudila v septembrskih dneh leta 1941 začasen dom delu Jeseniške čete. Tudi jaz sem bil takrat med njimi. Popoldne 19. septembra je manjša skupina borcev odšla v Podmežakljo, da bi se oskrbeli s hrano in da bi proizvedli, kaj je novega v dolini. Ravno tega dne sem tudi prvič poslušal razlago Kardeljevega »nacionalnega vprašanja«, ki jo je podajal naš znani predvojni revolucionar Vencelj Perko. Med nami je bil že od prvih avgustovskih dni, ko je pobegnil iz nemškega taborišča Kraut. Ta večer sem poln novih spoznanj zaspal v prijetni družbi večine starih jeseniških revolucionarjev.

Pozno zvečer so se vrnili vsi, ki so bili v dolini. Bilo je že okoli polnoči. Stražar je budno poslušal, če se kdo ne približuje našemu začasemu bivališču. Bilo je vse mirno.

Proti jutru je odšla patrulja dveh borcev proti robu Mežaklje, da bi ugotovila, če nam ne preti s te strani kakšna nevarnost. Slabe izkušnje smo imeli z lovcom Koritnikom, ki je že dobil zaslužen plačilo. Bilo je zgodaj zjutraj in za Karavankami se je že rahlo svetlikalo, ko je Stane Sekardi, ki je bil skupaj z Viktorjem Begušem v patrulji, prišel in povedal, da je slišal pod nami po poti proti Zakopom govorjenje in ropotanje okovanih čevljev. Seveda je Polde Stražisar, takrat komandir Jeseniške čete, ki je bil takrat med nami, dal takoj nalogo za pripravljenost in vsak od nas je najhitreje zložil svoje v nahrbtnik. Hitro smo vsi bili pred lovsko koč. Le Slavka Omana nikakor nismo mogli zbuditi iz trdega spanca.

Naenkrat je z roba Mežaklje zaregljalo proti nam. Nemci so se nam skoraj neopazno približali; nismo računali, da bodo tako hitro na vrhu.

Tako se je začel moj prvi ognjeni partizanski krst. Med streljanjem nemških brzostrelk smo se kar najhitreje umaknili in mrak nas je rešil pred tem nepričakovanim napadom.

Proti večeru smo se z različnih strani skušali približati koči. Hoteli smo ugotoviti, kaj se je zgodilo in če se je uspelo vsem srečno umakniti. Manjkal je le Slavko Oman. Le malo stran na robu jase smo ga našli mrtvega. V rokah je držal nogavice in bil je še bos na obe nogi. Njegov trdni spanec mu ni dal, da bi se umaknil z nami.

Skopali smo mu jamo in prvič sem moral kopati grob svojemu soborcu, sovaščanu in dobremu tovarišu. Pozno v mraku smo se od njega poslovili. Polde se je v kratkih besedah spomnil pokojnega Slavka.

Tako smo tega večera pokopali še petega jeseniškega borca; dan prej je na Pokljuki padel znan predvojni revolucionar in dober borec Jože Finžgar. Za Viktorjem Arzenškom in Ferdinom Korenom, ki sta padla 1. avgusta na Obranci, ko je Cankarjeva četa doživela svoj ognjeni krst in so morali Nemci bežati z Mežaklje, je nato 8. avgusta padel na Jelovici Pavel Koren in takrat, ko je Jeseniška četa doživela že tretji napad, je padel še Slavko Oman. Med tem so Nemci ubili le malo stran od Raven še dva dvorjara – domačina iz Laz.

Najtežje pa je bilo leto 1942. Že 1. maja je padel Jože Čufar, brat ubitega revolucionarja in delavskega pisatelja Toneta.

In tu na Zakopih, kjer danes odkrivamo spominsko obeležje, se tako oddolžujemo vsem padlim, ki so padli v bližini Zakopov.

Leta 1943, 25. novembra, sta na poti v partizane padla Peter Dežman doma iz Dupelj, star komaj 21 let in Slavko Markovič z Jesenic, sicer pa rojen v Trbovljah, ki je pobegnil iz Nemčije, kamor je bil poslan na prisilno delo. Z njima je padel še obveščevalec VOS Jože Ravnik, ki ju je peljal v partizane. Tako je bila ta pot dveh prostovoljcev v partizane in še dobrega borca – Vosovca, prva in poslednja.

Leta 1944 v juliju je prišla na naše območje brigada Franceta Prešerna. Odločila se je, da bo vdrla v taborišče prisilnih delavcev v Podmežaklji in jih rešila, oziroma odpeljala v partizane. Akcija je bila dobro načrtovana, pri čemer so pomagali tudi politični delavci s Podmežaklje. Sicer je bila nevarna za tako veliko enoto zaradi težkega umika v strmine Mežaklje. 19. julija zvečer je bila na Mežaklji že vsa brigada. V zaščitnici naj bi ostali le Franc Bevc, Vojislav Crnjanski, Jurij Palhartinger in Franc Volčič. Brigada, ki se je v mraku spustila na Jesenice, je nalogo zelo hitro opravila, saj Nemci na tako akcijo niso računali niti niso bili pripravljeni. Iz taborišča so rešili vse Francoze, Italijane iz Trsta, Gorice in Vidma in nekaj Slovencev, ki so jih na Jesenice pripeljali Nemci, da bi nadoknadili manjkajočo delovno silo v Železarni.

Toda ko se je kolona že pomikala iz taborišča, je pričelo pokati. Bilo je že nekaj čez polnoč. Nemci so slutili, da je bil napad na taborišče v Podmežaklji izveden z Mežaklje in da se bodo tja partizani tudi umaknili. Z vsem protiletalskim orožjem so streljali v pobočje Mežaklje in česali pobočje vzdolž in počez. Z reflektorji so razsvetljevali vse pobočje. Toda brigadi se je uspelo umakniti, vendar je na vrhu čakalo presenečenje. Nemci so pripravili na robu zasedo. Kljub močnemu ognju je Prešernovcem uspelo priti na vrh brez žrtev. Toda pretreseni so ugotovili, da je bila pobita njihova zaščitnica, zaradi česar so Nemci tudi lahko pripravili zasedo. Izgubili so tudi vso opremo, ki jo je čuvala zaščitnica. Tako je ta velik uspeh brigade plačala s štirimi žrtvami. Nemci so v bližini žrtev več dni postavljali zasedo, kar so računali, da bo mrtve nekdo prišel pokopat.

Štirje padli Prešernovci, napisani na plošči, ki jo odkrivamo, nam bodo dokaz junaškega boja gorenjske brigade, ki je za svoje zasluge celo dobila naslov udarna.

Le dva meseca kasneje sta tu v bližini padla še borca Jeseniško-bohinjskega odreda Vinko Frčej in Matevž Frelih. Oba sta padla od krogel nemške zasede, ko so kurirji spremljali novomobilizirance čez Mežakljo.

Tako skupina desetih borcev, katerim je posvečeno to obeležje na Zakopih, nemo priča o velikih žrtvah in trdem boju naše partizanske vojske za nacionalno in socialno osvoboditev. Vsak borec je imel za seboj že del življenjske poti in vsaka od partizanskih enot, v katero so bili vključeni, tudi že številne spopade, borbe. Spomin na te žrtve nam bo ostal kot svetel zgled, kako se je potrebno boriti za svobodo.

Žal je večina krivcev za te žrtve ostala še nekaznovanih. Gestapovci in raztrganci – to je domači izdajci v civilnih oblekah ali nemških uniformah in drugi gestapovski pomočniki, še danes živijo; nekateri le nekaj kilometrov stran od naše

državne meje onstran Karavank. Verjetno smo premalo vztrajali pri dokazovanju njihove krivde in ne znamo postaviti dovolj resnih zahtev pri naših sosedih onstran Karavank za njihovo kaznovanje. Proti večini njih nismo še niti uvedli kazenskega postopka, niti zahtevka za njihovo izročitev.

Naj bo to obeležje, ki ga odkrivamo ob 40-letnici vstaje slovenskega in jugoslovanskih narodov resen opomin na najtežje dni naše zgodovine in častna oddolžitve vsem padlim ter večer spomin na velike žrtve v tej vojni. To nam pa ne sme biti opomin, da ne smemo dovoliti, da bi nam kdorkoli ogrožal težko pribor-

jeno svobodo in neodvisnost in s krvjo priborjeno bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti.

Krajevnim organizacijam Podmežaklje sem se dolžan zahvaliti za razumevanje, ki so ga pokazali ob postavitvi in ureditvi tega obeležja, z željo, da bi mladi čimvečkrat prihajali na ta kraj in oživljali dogodke na slavne dni naše zgodovine.

DVAJSET LET DELOVNE ORGANIZACIJE KOVIN

Prikaz dvajsetletnega razvoja delovne organizacije KOVIN Jesenice zajema samo tiste pomembne trenutke v zgodovini delovne organizacije, ki so pomembno vplivali na njen razvoj in rast.

Na predlog Športnega društva Jesenice z dne 31. januarja 1961 je oddelek za občno upravo pri občinskem ljudskem odboru na Jesenicah z odločbo 25. aprila 1961 potrdil ustanovitev samostojnega zavoda z imenom Uprava športnih igrišč in objektov.

Športni delavci na Jesenicah so v ustanovitvi videli najprimernejšo rešitev glede vzdrževanja športnih igrišč in objektov na Jesenicah. Jeseniški športniki so že pred ustanovitvijo zavoda v okviru Športnega društva z udarniškim delom pričeli z izdelavo raznih športnih pripomočkov. Posebno uspešno pa je bilo začetno sodelovanje s tovarno športnega orodja ELAN iz Begunj, z DIP Jela Delnice in DIP Rade Supić z Reke. Skupina kegljačev na ledu na čelu s Francetom Božičem, Karlom Koblarjem, Jožetom Žbontarjem, Jožetom Klinerjem in Evgenom Klemencem ter še vrsto drugih športnikov je uspešno razvila lastne stroje, orodja in priprave za izdelovanje smučarskih robnikov, ki so v tistem času zaradi kvalitetnega materiala iz železarne Jesenice kvalitetno popolnoma zadovoljili tudi inozemske kupce.

Delovni prostori so bili v kletnih prostorih kegljišča, ki pa niso nudili osnovnih pogojev za varno in zdravo neškodljivo delo. Kljub izredno težkim pogojem dela se je proizvodnja hitro širila, kar je bilo tudi izredno pomembno za pridobivanje finančnih sredstev, katere je uprava zavoda po ključu razdelila športnemu društvu in preostanek namenila za vzdrževanje igrišč in objektov. Izredno pomembno vlogo je odigral zavod kot upravitelj športnih objektov, saj od ustanovitve zavoda športnikom ni bilo potrebno več skrbeti za pripravo igrišč, garderob in tekmovalni.

Poleg galanterijske dejavnosti je zavod izredno uspešno posloval tudi z Ledarno, kjer so delavci praktično noč in dan doledovali železniške vagonne z ledom, v katerih so bile povrtnine, meso, sadje in drugi pokvarljivi izdelki za izvoz.

V letu 1961 je bilo redno zaposlenih samo sedem delavcev, v veliko pomoč pa so bili številni upokojeanci in drugi sodelavci, ki so prenašali težka bremena prvih korakov zavoda.

Sodelovanje s tovarno Elan in ostalimi delovnimi organizacijami se je uspešno širilo. Tako so v letu 1965 že z lastnim delom odprli novo delavnico za kegljiščem, v kateri pa so bile zaposlene ženske, ki so s svojo spretnostjo pri delu presenečale obiskovalce delovnih prostorov.

Poleg izgradnje delavnic pa je zavod nastopal tudi kot investitor pri rekonstrukciji in modernizaciji umetnega drsališča, tribun in same ledarne. Leta 1966 je bila zaupana Jesenicam organizacija svetovnega prvenstva v hokeju na ledu skupine C, ki je brez posebnih težav organizacijsko uspelo. Organizacija tega prvenstva je prinesla nove hladilne stroje Linde, prvo rolbo, vendar je večino sredstev zbral kolektiv zavoda sam, tako da je že takrat močno občutil veliko naložbeno dejavnost.

Galanterijska delavca je zaradi uspešnega direktorja Franceta Božiča kmalu postala premajhna in v letu 1970 so zgradili prizidek, v katerem se je pričela razvijati ključavničarska dejavnost. Izdelki so bili v pretežni večini namenjeni železarni.

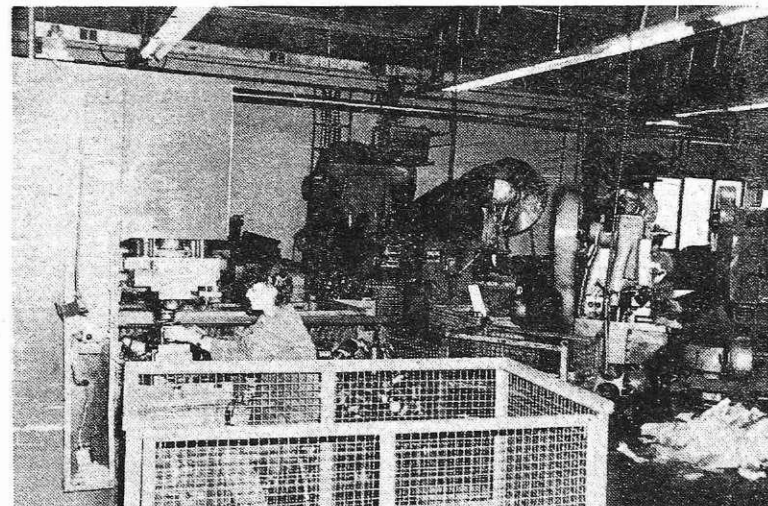
Jesenice in gradbenemu podjetju Sava, za katera so izdelovali vse vrste ograj in drugih ključavničarskih izdelkov za potrebe gradbeništva.

Prva prelomnica v zgodovini delovne organizacije je bila vsekakor v letu 1970, ko je delavski svet 29. aprila 1970 sprejel sklep, da se zavod preimenuje v podjetje SPORT-METAL, podjetje pa se registrira kot gospodarska organizacija združenega dela. To pa je pomenilo, da se je delovna organizacija še bolj usmerila v gospodarsko dejavnost, ker je le tako lahko sledila velikim stroškom vzdrževanja športnih igrišč in objektov. V desetih letih od ustanovitve zavoda do konstituiranja Sportmetala je bilo vloženih za vzdrževanje igrišč in objektov 400.378.000 S din.

To so bila ogromna sredstva, ki jih je kolektiv zavestno vlagal za vzdrževanje objektov.

Leta 1970 je bilo v Sportmetalu redno zaposlenih že 58 delavcev in od tega 42 žensk. Na veliko nesrečo pa se je počasi ustavljalo doledovanje vagonov, ker se je izpopolnil tudi železniški transport, padel pa je tudi izvoz, tako da so zaradi prevelikih stroškov z izdelavo ledenih blokov in z doledovanjem popolnoma prenehali. Manjkajoča sredstva pa je bilo potrebno nadomestiti z večjo proizvodnjo v galanterijski delavnici.

Prostorska utesenjenost za kegljiščem je zahtevala, da so pričeli razmišljati o novi lokaciji, ki bi omogočala nadaljnje širjenje delavniških prostorov. V letu 1972 so na novi lokaciji že zgradili del nove ključav-

V proizvodni hali Kovina (Foto S. Kokalj)

ničarske delavnice, kjer je bilo možno izdelovati bolj zahtevne izdelke.

Ko se je povečevala tovarna Elan in ko je pričela z izdelavo novih modelov smuč, je pričelo padati tudi povpraševanje po robnikih enostavne izvedbe. Leta 1973 so popolnoma prenehali z izdelavo robnikov in galanterijska delavnica se je znašla na robu propada. Čez noč so kmalu uspeli zapolniti vrzeli in navezali so stike z delovno organizacijo DONIT Medvode, za katero so pričeli izdelovati dele za avtomobilске filtre. Z Vatrostalo Zenica pa so uspeli osvojiti izdelke za vzdrževanje SM peči. Poleg tega so razvili svoj tip pohištvenega okovja, katerega so začeli uporabljati naslednje tovarne pohištva: Brest Cerknica, Javor Pivka, Goranprodukt Čabar, Sipa Kozara Bosanska Gradiska in Slovenjale Radomlje.

Obnova delavnice je bila hitro opravljena, vendar pa so stroški vzdrževanja športnih objektov tudi naraščali hitro in niso zmogli prenašati vsega bremena. Kljub sistemskim rešitvam z ustanovitvijo temeljne telesokulturne skupnosti niso mogli najti pravega stika in razumevanja za nastale probleme. Tako so se leta 1975 na referendumu izrekli za odcepitev enote vzdrževanja športnih igrišč in objektov od Sportmetala. Objekte je v upravljanje prevzelo Športno društvo Jesenice, vendar pa je to pomenilo velik korak nazaj pri reševanju vzdrževanja igrišč in objektov.

Sportmetal se je v letu 1975 že uveljavil s svojimi izdelki po vsej Jugoslaviji. S tovarno Elan 1972. leta sicer niso prekinili vseh odnosov, saj so uspešno sodelovali z opremljanjem telovadnic z žičnimi mrežami in poizkušali tudi z drugimi izdelki.

Močno pa se je povečalo sodelovanje z železarno Jesenice, saj so postali neločljivi člen v verigi vzdrževanja v posameznih obratih železarne Jesenice, prav tako pa so s posameznimi izdelki večkrat reševali hude probleme, ki so nastopili z nabavo na domačem trgu.

Po 15-letnem neprekinjenem delu od jutra do večera, dostikrat tudi ob praznikih in nedeljah, se je v letu 1976 poslovil od kolektiva direktor France Božič, ki se je moral zaradi bolezni invalidsko upokojiti. Na temeljih, ki so bili zgrajeni v znoju, z velikim odrekanjem vsega kolektiva, potem ko je delovna organizacija že dobila svojo zasnovo in tudi novo ime KOVIN, ni bilo težko nadaljevati z razvojem delovne organizacije.

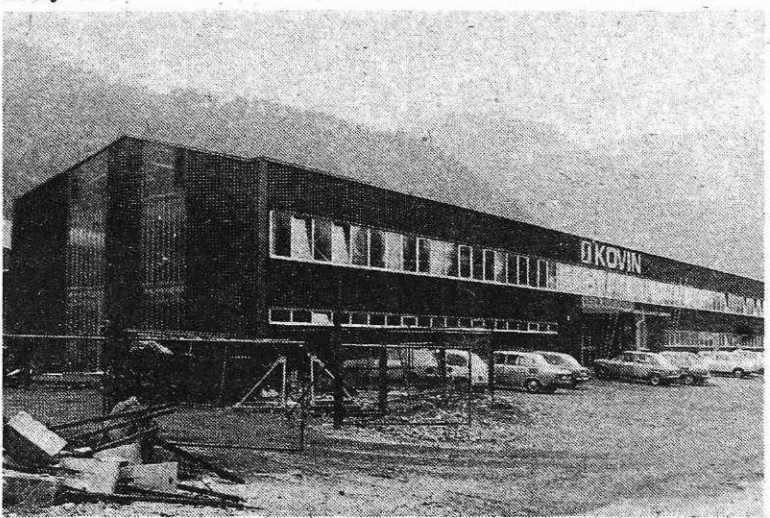
Po reorganizaciji sta se oblikovala dva programa, in sicer kmetijska mehanizacija in kovinska predelava. Delovanje na programu kmetijske mehanizacije je sicer časovno krajše, vendar pa so uspeli obdržati vodilno mesto v Sloveniji pri izdelavi pehal in ostale opreme za velike in male farme. To dokazujejo tudi številna priznanja na sejnih v Kranju, Novem Sadu in Gornji Radgoni, ki so jih prejeli za kvaliteto proizvodov. Da je njihova usmeritev pravilna, dokazuje tudi sedanja razvojna usmeritev, ki poudarja razvoj kmetijstva in predelavo hrane. Izdelki KOVINA so prodani že celo leto naprej, le s težavo pa bi razširili kapacitete, ker jim primanjkuje kvalificiranih delavcev. V svojem razvoju načrtujejo tudi druge izdelke, ki se trenutno uvažajo, so pa pomembni pri kompletiranju njihove ponudbe.

Druga veja njihove dejavnosti se odvija prek DONITA Medvode in je usmerjena v izvoz avtomobilskih filtrov, saj izdelujejo sestavne dele za BMW, Audi, Renault, Citroen in tudi za domače avtomobilске tovarne. V zadnjem času so navezali tesne poslovne vezi s firmo Black and Decker z Grosupljega, kjer so se uspešno vključili v izdelavo delovnih miz, ki se pretežno izvažajo v Anglijo in Francijo. Seveda pa so tesno povezani z železarno Jesenice, kjer sodelujejo že z desetimi TOZD, v načrtu pa imajo tudi nekaj skupnih programov pri predelavi pločevine.

Ves ta razvoj je KOVINU omogočil izgradnjo novih delavniških prostorov, ki so jih začeli uporabljati lansko leto. Za doseganje še boljših ciljev jih je spodbudilo najvišje občinsko priznanje 1. avgust, ki so ga prejeli lani. Posebno pa jih obvezuje obrazložitev priznanja, ki se glasi:

»Delovna organizacija Kovin Jesenice je dosegla izjemne gospodarske rezultate in je uresničila vsebino samoupravljanja, kar ugodno vpliva na nadaljnji razvoj delovne organizacije in daje določen prispevek k napredku občine.»

Za ves ta napredek in razvoj pa so v veliki meri zaslužni posamezniki, družbene organizacije in delovne organizacije, ki so s svojim delovanjem in razumevanjem prispevale na pomoč v najhujših dnevih, ko se je odločalo o usodi delovne organizacije. Ne smemo tudi mimo 125-članskega kolektiva, ki je v izjemnih naporih dvajsetletne naložbene dejavnosti s samoodrekanjem uspel premagati vse težave in je tudi v sedanjem stabilizacijskem obdobju toliko močan, da za njegov razvoj ni bojazni.

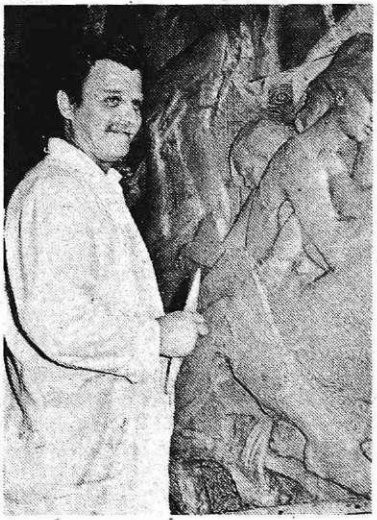

Proizvodna hala Kovina (Foto S. Kokalj)

JAKA TORKAR RAZSTAVLJA V RADOVLJICI

Jutri, v petek, 14. avgusta, bodo ob 18. uri v Šivičevi hiši v Radovljici odprli razstavo likovnih del akademskega slikarja JAKA TORKARJA, ki bo odprta do 31. avgusta vsak dan od 10. do 12. in od 16. do 18. ure. Ob tej razstavi je Maruša Avguštin zapisala:

Po letošnji julijski razstavi planinskih motivov v Festivalni dvorani na Bledu in po razstavi slik leta 1979 na Vrhniki je razstava v Šivičevi hiši v Radovljici tretja samostojna predstavitev akademskega slikarja JAKA TORKARJA z Jesenice. Pri tem ne upoštevamo leta 1961 v kleti Prešernove hiše v Kranju razstavljenih ilustracij h Klinarjevi Rdeči kantati in portretov članov Slovenskega okteta v Čufarjevem gledališču na Jesenicah leta 1972. Kljub skromnemu številu samostojnih predstavitev je Jaka Torkar v jeseniški in radovljiški občini znan in priznan likovnik. Doslej je bil deležen najvišjega priznanja za kiparsko delo: za relief v sejni dvorani skupščine občine Jesenice je leta 1971 prejel Prešernovo nagrado gorenjskih občin.

Vsestranskost Torkarjevega likovnega udejstvovanja je sicer pogojena z njegovim položajem svobodnega umetnika v provincialnem okolju, vendar se zdi, da je prav toliko, če ne celo bolj, posledica njegove večstranske nadarjenosti in izjemne sposobnosti dokumentiranja upodabljanja, ki mu prinaša osebno zadovoljenje, vendar mu hkrati jemlje čas za bolj načrtno poglobljanje v likovno problematiko.

Človeško pošten in preprost, obremenjen s spomini na otroštvo v taborišču, Jaka Torkar v likovni abstrakciji nikoli ni videl cilja svoje umetniške rasti. Tem laže je zato pristajal na različna naročila svoje okolice, ki so zahtevala njegovo široko likovno znanje in ga vodila od slik v različnih tehnikah, risb, grafik, knjižnih ilustracij, izredno kvalitetnih turističnih panoram, stenskih dekoracij, medalj, plaket, spominskih značk, plakatov itd. do kiparskih stvaritev, ki so Torkarju kot slikarju enako blizu kot njegovemu mlajšemu rojaku Boniju Čehu.

Na sedanji razstavi se Jaka Torkar predstavlja s slikami pokrajin, portretov in tihožitij in s plastiko deklisne glave v terakoti. Dela sodijo z nekaj izjemami v zadnji dve leti slikarjevega ustvarjanja in predstavljajo motivni svet in tehnike, ki so mu najbližje. V planinskih slikah na platno je slikar veren portretist naših gora in gorskega sveta z vodami, kamnitimi strugami in melišči, z obilico sivine in redkimi nanosi zelene in modre barve. Osebnost so arhitekturne krajine, še posebej kadar slika v pastelni tehniki. Tihožitje z jabolki je primer slikarjevega verzima, ki v zgubanih zimskih jabolkih v toplih rdeče-rumenih barvah izpričuje slikarjevo virtuozno likovno igranje in njegovo stapanje z njo. Ena od možnih slikarjevih stilnih poti se kaže v smeri poudarjenega realizma, ki daje delu neko novo likovno vsebino. Izrazno zanimivejši je slikar v portretih, kadar združuje tehnično znanje s psihološko poglobljenostjo upodobljenih oseb.

Zdi se, da v danem trenutku portret Katarine in tihožitje z jabolki nakazujejo najboljšo pot za umetniško zorenje slikarja, o katerem je umetnostni kritik Andrej Pavlovec leta 1972 zapisal, da je njegovo slikarstvo dobro, na pravi poti, poti, ki je počasnejša od poti tistih na konici, ki pa je trdovratno iskanje samega sebe in svoje vrednosti.

Jaka Torkar danes pozna najboljšo pot za svojo umetnost in poleg slikanih portretov, krajin in tihožitij vključuje vanjo tudi spopadanje s kiparsko stvarino, kar najlepše dokazuje intimna portretna glava v terakoti.

Torkarjevega ustvarjanja na področju javnih spomenikov nam razstava ne pokaže, lahko pa zapišemo, da je najprepričljivejši, kadar ostaja realizmu najbližji, pa naj gre za spomenike NOB ali za druga javna dela.

Jaka Torkar je bil rojen 23. julija 1932 v Lescah pri Bledu. Od leta 1942 do 1945 je bil skupaj z materjo v taboriščih Wernfels, Fahrt in Ratzberg pri Erlangenu. Šolo za oblikovanje in akademijo upodabljanja umetnosti je obiskoval v Ljubljani, kjer je diplomiral leta 1956. Tri semestre je obiskoval specialko za grafiko pri prof. Božidarju Jakcu. Od leta 1960 do 1962 je poučeval likovni pouk na jeseniški gimnaziji, od takrat dela kot svobodni umetnik na Jesenicah.

Samostojne razstave: 1961 - Gorenjski muzej Kranj, ilustracije h Klinarjevi Rdeči kantati; 1972 - Gledališče Tone Čufar Jesenice, portreti članov Slovenskega okteta; 1979 - Vrhnika; 1981 - Festivalna dvorana Bled, krajine.

Skupinske razstave: V letih 1963, 1964 in 1965 je razstavljal v okviru DSLU, GLU in DOLIK na Bledu, v Kamniku, Kranju, Ljubljani, Trbižu, Trzinu in v Subotici. Od leta 1965 do 1971 se ni udeleževal razstav, od leta 1971 dalje pa se redno pojavlja na skupinskih razstavah slikarskih kolonij, ki se jih udeležuje.

Sodeloval v kolonijah: 1971 - V. Groharjeva slikarska kolonija v Poljanah; 1971 - I. slikarska kolonija »Mlini na Krki« na Dolenjskem; 1972 - VI. Groharjeva slikarska kolonija v Poljanah; 1972 - II. dolenska slikarska kolonija; 1972 - Slikarska kolonija Ravne 72; 1973 - Planinska slikarska kolonija v Kranjski gori; 1974 - Planinska slikarska kolonija v Kranjski gori; 1974 Slikarska kolonija v Bovcu; 1976 - Slikarska kolonija v Podkorenu; 1976 - Slikarska kolonija Rudi Kogej v Bovcu; 1977 - Slikarska kolonija v Podkorenu; 1977 - Slikarska kolonija Rudi Kogej v Bovcu; 1978 - Slikarska kolonija v Podkorenu; 1978 - Slikarska kolonija Rudi Kogej v Bovcu; 1979 - Slikarska kolonija v Podkorenu; 1979 - Slikarska kolonija Rudi Kogej v Bovcu; 1980 - Slikarska kolonija Rudi Kogej v Bovcu; 1980 - Planinska slikarska kolonija na

Vršču; 1980 - Planinska slikarska kolonija v Vratih; 1981 - Planinska slikarska kolonija na Vršču; 1981 - Planinska slikarska kolonija v Vratih; 1981 - Slikarska kolonija Rudi Kogej v Tolminu.

Javni spomeniki (kiparska dela): 1970 - relief za skupščino občine Jesenice; 1973 - dr. Milan Čeh; 1973 - spominska plošča borcem za severno mejo (Jesenice, Podkoren); 1975 - talec v Mostah; 1975 relief na mrliških vežicah na Blejski Dobravi; 1976 - spomenik talcem na Koroški Beli; 1977 - Andrej Žvan, vojašnica na Bohinjski Beli; 1978 - dr. Janko Benedik, dom Janka Benedika, Radovljica; 1979 - Anton Dežman-Tonček, vojašnica v Radovljici; 1981 - Matija Čop, osnovna šola Gorenjski odred v Žirovnici; 1981 - spomenik NOB na Pristavi; 1981 - Simon Gregorčič, Vrsno.

Nagrade: 1971 - Prešernova nagrada gorenjskih občin; 1971 - Čufarjeva nagrada jeseniške občine.

IZ ŠENT PRIMOŽA NA AVSTRIJSKEM KOROŠKEM NA JESENICAH

V petek je bilo v vrtcu v šolskem centru na Plavžu na obisku 24 otrok iz dvojezičnega vrtca v Šent Primožu na avstrijskem Koroškem. Skupaj z vzgojiteljicami, spremljala pa jih je tudi predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacher, so si ogledali prostore tega vrtca, za tem pa tudi enoto Julka Pibernik in se igrali s svojim sovrstniki.

Predstavniki obeh vrtcev so se pogovorili tudi o nadaljnjem sodelovanju.

Vrtec v Šent Primožu dela že več kot dve leti, vanj pa so vključeni tudi otroci nemško govorečih staršev, ki želijo, da bi se otroci naučili slovensko. Pri postavitvi vrtca so pomagale tudi slovenske delovne organizacije, tako Marles in Slovenijales, Metalka pa je prevzela patronat nad tem vrtcem.

ZAVAROVANE RASTLINSKE VRSTE

Že kmalu po ustanovitvi Slovenskega planinskega društva so si njegovi člani začeli prizadevati, da bi ohranili in zavarovali pisano cvetno odejo naših gora. Leta 1898 je kranjski deželni zbor na predlog Slovenskega planinskega društva zavaroval planiko in Blagayev volčin.

Po drugi svetovni vojni so zavarovali 56 rastlinskih vrst. Po uredbi o zaščiti redkih rastlinskih vrst iz leta 1947 je bilo zavarovanih mnogo rastlin, ki pa dejansko niso bile ogrožene, čeprav so redke in zanimive zlasti za botanike. Omenimo Zoisovo zvončnico, triglavsko rožo in triglavsko neboglasnico - prave bisere slovenske flore, toda za trganje in šopke povsem »neprimerne«. Sredi sedemdesetih let so varuhi narave pripravili nov seznam vrst, ki naj bi jih zavarovali. Upoštevali so predvsem tri vidike njihove ogroženosti:

- spreminjanje njihovega življenjskega prostora (pri izsuševanju barij in pri zazidavanju zelenih površin so rastline obsojene na propad),
- izkopavanje zdravilnih zelišč,
- trganje in nabiranje nekulturnih obiskovalcev narave

Po odloku iz leta 1976 (Uradni list SRS, št. 15/76) je zavarovanih 28 rastlinskih vrst, in sicer:

1. bela žrdana; 2. lepi čevljec; 3. Blagayev volčin; 4. dišeči volčin; 5. Sternbergov klinček; 6. alpska možina; 7. močvirna logarica ali močvirski tulipan; 8. gorska logarica; 9. Clusijev svišč; 10. Froelichov svišč; 11. košutnik ali rumeni svišč; 12. Kochov svišč; 13. panonski svišč; 14. bodika; 15. planika; 16. brstična lilija; 17. kranjska lilija; 18. žafranska lilija; 19. ozkolistna narcisa; 20.

- rdeča murka; 21. črna murka; 22. avrikelj ali lepi jeglič; 23. Kranjski jeglič; 23. velikonocnica; 25. rjasti sleč; 26. rumeni sleč; 27. širokolistna lobodika; 28. tisa.

Zavarovanje posameznih rastlinskih vrst ni vedno najboljša rešitev, saj mnogim cvetlicam zaščita prav nič ne pomaga, če jim spremenimo življensko okolje. Prav zato si prizadevamo, da bi čimveč območij zavarovali bodisi kot narodni, krajinski ali regijski park ali kot naravni rezervat oziroma spomenik, kjer sta flora in vegetacija zavarovana v celoti.

Spomnimo se, da so letos 27. maja v skupščini SR Slovenije sprejeli zakon o Triglavskem narodnem parku. Znotraj meja so skoraj celotni Julijci in ne pozabimo, da je v območju s strožjim režimom zavarovano tudi rastlinstvo.

Na koncu naj omenim še, da je poznavanje in varstvo narave v gorskem svetu prisotno v vseh vzgojnih in izobraževalnih akcijah planinskih društev in Planinske zveze Slovenije. Vsi planinci, ki so obiskovali katerikoli tečaj, mladinski vodniki, plezalci, alpinisti, gorski vodniki in gorski reševalci so seznanjeni vsaj z osnovnimi načeli iz častnega kodeksa in še zlasti z geslom: Vsak planinec - varuh narave!

Nada Praprotnik

Mojstrana: Veselo srečanje planinskih slikarjev in fotografov pred otvoritvijo razstave slikarske kolonije, ki je bila v Vratih. (Tekst in foto J. Jekler)

Pretekli teden smo pisali, kako se devize »vozijo mimo Jesenic«. Pričujoča slika je nastala preteklo soboto, petnajst minut čez eno. Otroci prehodnih turistov so se hladili po strehi avtomobila, medtem ko so starši iskali osvežitev za na pot okrog zaprte trgovine. Na srečo so lahko nakupili vsaj nekaj sadja v kiosku pod kostanji, ki skoraj nikoli ni zaprt. (Tekst in foto J. Jekler)

INVALIDI V CERKNEM

Društvo invalidov Jesenice je v soboto, 8. avgusta, organiziralo izlet v Cerkno, kjer smo si invalidi ogledali partizansko bolnico Franjo v soteski Pasice pri Novakih. V lepem sončnem vremenu smo se v jutranjih urah odpeljali proti Kranjski gori in se prvič ustavili na Vršču. Po strmi in zelo vijugasti cesti smo se pripeljali do izvira Soče in si ga ogledali. Pot smo nadaljevali po prelepi dolini Trente, mimo Bovca, Kobarida in Tolmina v Cerkno. Med vožnjo smo mimogrede videli rojstni kraj slovenskega pesnika Simona Gregorčiča.

Sledil je ogled bolnice Franje, v kateri so se zdravili ranjenci IX. korpusa, ki je vključeval sedem brigad z več odredi in 10.000 borci. Bolnica je imela 12 barak, v katerih se je naenkrat lahko zdravilo 108 ranjencev, skupno pa se je v bolnici

Franji zdravilo preko 500 težjih ranjencev.

Bolnico je upravljala dr. Franja Bojc-Bidovec, po kateri so bolnico tudi poimenovali. Skrita je v tako ozki soteski, da jo sovražnik kljub številnim napadom ni mogel uničiti.

Po ogledu smo se v Cerknem v prelepi naravi zadržali v pozno popoldne. Iz Cerknega smo se vračali prek Kladij po Poljanski dolini na Jesenice. Pot je bila dolga, krožna in smo si invalidi lahko marsikaj ogledali, tako razna spominska obeležja in tudi kraje, katerih še nikoli nismo videli.

Z lepim izletom smo bili vsi zadovoljni. Udeleženci izleta bi se radi zahvalili šoferju avtobusa SAP Viator Jesenice Marjanu Urevcu, ki nas je po zahtevnih cestah varno vozil.

Jože Mrovlje

Jeseniški invalidi na izletu (Foto J. Mrovlje)

OSNOVNA ŠOLA GORENJSKEGA ODREDA ŽIROVNICA

objavlja naslednja prosta dela in naloge:

1. **vzgojiteljica** za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Pogoj: končana šola vzgojiteljske smeri.

2. **kuharica** za določen čas (september-december 1981).

Pogoj: končana ustrezna poklicna šola

3. **snazilka** s polovično delovno obveznostjo za določen čas (nadomeščanje obolele delavke).

Pogoj: končana osnovna šola, starost vsaj 15 let.

Stanovanj šola nima.

Prijave z dokazili o izobrazbi je treba oddati v 15 dneh. Kandidati naj prijave pošljejo na gornji naslov - komisiji za delovna razmerja.

KADROVSKE ŠTIPENDIJE

SŽ - ŽELEZARNA JESENICE z. o. sol. o. Cesta železarjev 8, 64270 Jesenice, za potrebe svojih TOZD in delovnih skupnosti za šolsko leto 1981/82 naknadno razpisuje naslednje

KADROVSKE ŠTIPENDIJE

- TSS - kemija 2 štipendiji
- naravoslovno-matematična usmeritev - smer matematik v ŽIC Jesenice 3 štipendije

1. Kandidati vložijo prijave za štipendije na obrazcu DZS 1.65.

Osebnih dohodkov staršev, navedeni v prijavi ali posebni prilogi, se izračunajo za koledarsko leto 1980, prav tako tudi otroški dodatek (za vse otroke v družini).

Na odrezku pokojnine (za december 1980) je treba označiti, če je bil kdo od staršev zaposlen v železarni Jesenice.

Prednost pri dodelitvi štipendij na TSS kemija imajo učenci višjih letnikov, ki so se pripravljali po zaključnem izobraževanju na srednji šoli takoj zaposliti v železarni.

Prijave sprejema kadrovskega sektorja železarne Jesenice do 25. avgusta 1981.

Kandidati za štipendije na TSS - kemija naj dokumente prinesejo osebno.

KAKO DOLGO SE PO NEZAVAROVANI HANSOVI POTI NA PRISOJNIK?

Prisojnik (2547 m) nad Vršičem in Krnico je v Julijah Alpah ena izmed najmočnejših gora. S svojimi stenami, ki se prepadno grezijo v Krnico, proti Vršču in Trenti, z dvema naravnima oknom in drznimi, nazobčanimi grebeni vabi številne domače in tuje planince in plezalce, ki si želijo edinstvenih doživetij na planinskih poteh, v plezalnih smereh in strmih, ozkih ožbinah, ki se poganjajo iz globin. Prisojnik izgleda močnejši iz vseh strani: iz Kranjske gore, zatrepa Krnice ali Vršča. Na vsakega pravega ljubitelja gore deluje Prisojnik impresivno. Gladke prepadne in prevesne stene Zadnjega Prisojnika iz Krnice — nad Zadnjo glavo, vabijo res le najdrzejše vrhunske plezalce. Snežišča med Zadnjim Prisojnikom in Prisojnikom pod Zvonikom so ledenica in skladišče snega in ledu vse leto. Severni greben, ki se drzno poganja iz prednje glave v Golice in prek Malega Prisojnika do Hudičevega žleba in stola v enem samem fantastično izoblikovanem grebenu do vrha, je posebnost brez primere v domačih in tujih gorah.

V vseh stenah Prisojnika so za pastirji in lovci iz Kranjske gore in Trente iskali svoje poti in plezalne smeri našljajzgodnejši in najboljše plezalci z Bobkom, Komacem in Tožbarji na čelu, ki so prek teh sten in stebrov in skozi ozke ožbine vodili dr. Juliusa Kugyja, dr. Henrika Tuma in druge. Za temi prvimi raziskovalci in odkritelji Prisojnikovih lepote so se zvrstili mnogi odlični plezalci, ki so svoja imena vpisali v zidove Prisojne gore. Tam so plezali in si utirali svoja drzna pota tudi dr. Klemente Jug, Jancz Kveder, dr. Mirko Klajatelj, Herbert Drogenik, Rado Kočevar in plejada najboljših Skalašev in smetana plezalec sedanega vala.

Najstarejši in istočasno tudi najboljši borovski gorski vodniki: Korobidej, Bobek, Rebenk in tesno ob njih Kravanja, Žerjav in še prav posebej Jancz Vrtelj so drzno in neustrašeno skupaj s Trentarji Pavrom, Motom, Špikom — Medvedom in Kopicarjem neustrašeno nadaljevali delo prvih drznih osvajačev in gospodarjev Prisojnikovih zračnih višin. Jancz Pečar-Bobek je bil prvi, ki je preplezal in ukrotil severozahodno steno Prisojnika iznad slapa, ki ga napajajo snegovi iz Hudičevega žleba in stebra po veliki gredini in dalje skozi zahodno Prisojnikovo okno. Zgodovino plezalnega športa v stenah Prisojnika so zgodaj pisali (1889) tudi številni drugi planinci, plezalci in alpinisti, ki so že pred sto leti priležili zelene luči v stenah naših gor.

Kranjska gora je veliko pridobila, ko je iz Trente prek Vršča prišel Ivan Vertelj-Hansa, ki je med borovce prinesel vročo trentarsko kri. Takoj po prihodu v Kranjsko goro se je pogumni in neustrašeni Hansa aktivno vključil v planinsko delo v novem okolju. Neugnani Trentar je takoj postal najboljši borovski gorski vodnik. Vodil je po neuhojenih, markiranih in zavarovanih planinskih poteh na vrhove od Triglava do Mangarta. Preplezal in ukrotil je sam ali v navezi tudi številne težke in izpostavljene prvenstvene plezalne smeri. Njegovo vrhunsko znanje in vsestrano poznavanje klasične in sodobne plezalnopolistične tehnike ga je uvrstilo med najboljših gorskih reševalcev med Škrlatico, Špikom, Razorjem, Jalovcem in Prisojnikom. Kot pravi Trentar, opleniten s z borovskimi vrlinami, se je še prav posebej uveljavil in proslavil pri gradnji planinskih poti. Že leta 1928 je nadelal in zgradil ter mojstrsko zavaroval plezalno pot po severni steni na Mojstrovko (2369 m), ki je še danes po 53 letih izredno priljubljena in hodna. Leta pozneje je s planinskimi potmi omrežil Smarno goro. (Westrov in Pogačnikovo pot), popravil in nadeloval je tudi najtežje planinske poti v kaniškoosavinskih planinah, nad Jezerskim. Višek iznajdljivosti in mojstrstva je Hansa dosegel leta 1926, ko je z Antonom Kravanjem-Kopicarjem nadelal izredno zahtevno plezalno planinsko pot skozi severozahodno steno Prisojnika od koč na Gozdu do vrha, po policah in prek izpostavljenih snegov. Težka, nevarna in izpostavljena mesta na tej poti so štirje izkušeni gorniki opremili in zavarovali s številnimi železnimi klini in več sto metrov jeklenih vrvi.

Hansova plezalna planinska pot je res velika mojstrovina, ki je omogočila nemoten pristop na vrh Prisojnika vse do leta 1945, ko je bila odstranjena krivična meja, ki je potekala po grebenih in vrhovih Julijskih Alp. Po osvoboditvi je postal Prisojnik lažje pristopen po dveh južnih poteh. 15. septembra leta 1948 je bila dokončana in slovesno izročena namenu nova plezalna planinska pot z Vršča skozi okno na Prisojnik. Drzno izpeljana in mojstrsko nadelana in brezhibno zavarovana Hansova pot je izgubila svojo atraktivnost,

potrebo in pomembnost. Po 55 letih so jeklene žice zarjavele in popustili železni klini. Hansova zavarovana plezalna planinska pot je postajala iz leta v leto manj pomembna za slabo opremljene in neizkušene pohodnike in planince, pa tudi nevarna. Posebno neprehodna so postala obsežna strma snežišča, prek katerih vodi Hansova pot od koč na Gozdu pod Hudičev žleb in Hudičev stolp in dalje prek velikega strmega snežišča proti vrhu. Grebeni del poti, ki vodi na vrh je bil opremljen s številnimi klini in jeklenimi vrvmi in prav zato izredno izpostavljen strelji in je zato tudi uničen. Pred leti, ko so se na poti in še posebej na strmih snežiščih pripetile številne nesreče, je komisija za planinska pota pri Planinski zvezi Slovenije Hansovo pot na Prisojnik opustila. Pot se ni popravljala in vzdrževala, zavarovanje prek snežišč in prek krajnih poti je bilo nemogoče.

Posebno snežišče nad slapom pod Hudičevim žlebom in Hudičevim stebrom je bila nemogoče prečiti brez nujno potrebne tehnične opreme. Mnogi neizkušeni, nepremišljeni in slabo opremljeni gorniki so na snežišču nad slapom pod Hudičevim žlebom in Hudičevim stebrom omagali in v skrajni sili klicali na pomoč. Gorski reševalci iz Kranjske gore, Rateč in Martuljka so morali v zadnjih letih pogostokrat pomagati in reševati nesposobne, prestrašene in premažene planince, ki so zašli na prepovedano in slabo zavarovano Hansovo plezalno pot od koč na Gozdu na Prisojnik.

Stroški popravila in novega zavarovanja Hansove plezalne planinske poti na Prisojnik presegajo zmogljivosti komisije za planinska pota pri Planinski zvezi Slovenije. Prehod prek zevajoče ledene krajine počasi nad slapom pa je sploh nemogoče trajno zavarovati. Tudi ostali del Hansove plezalne poti na Prisojnik je od strela močno poškodovan, posebno nemogoč je na grebenu tik pod vrhom Prisojnika. Zato vse gornike, še prav posebej pa neizkušene in slabo opremljene, opozarjamo, da Hansove plezalne poti na Prisojnik ne uporabljajo niti za vzpon in še mnogo manj za sestop. To je resno opozorilo komisije za planinska pota pri Planinski zvezi Slovenije in še prav posebna prošnja gorskih reševalcev iz Doline, ki so morali v zadnjih letih in tudi že letos pomagati in reševati nepremišljene, neizkušene in neprimerno opremljene pohodnike na strmih, ledenih snežiščih nad slapom pod Hudičevim žlebom in stebrom, ki je največkrat težko ali celo neprehodno.

Morda bi bilo primerno na vrhu Prisojnika ali pri vstopu v Hansovo plezalno pot namestiti opozorilni napis, ki bi pohodnika opozoril na nevarnost in tveganje vzpona ali sestopa, kajti mnogo lažje in tudi ceneje je preprečevati planinske nesreče, kakor pa nevarno, težko in drago reševati planince.

Uroš Zupančič

Z VRŠIČA NA TRIGLAV

Na izlet na Triglav smo se že dolgo pripravljali. Imel je podoben namen kot našelansko popotovanje po Jugoslaviji, to je spoznavanje lepote naše domovine.

V četrtek, 6. avgusta, zvečer smo se zbrali na Vršču. Nekateri so prišli na Vrščič, drugi pa na Nad Šitom glavo in Mojstrovko. Zvečer smo šaharili ali igrali tarok, nato pa se odpravili spat. Zjutraj smo vstali ob pol šestih in se vsi kremežljivi odpravili na Prisojnik. Šli smo po poti do Tičarice, naprej na Solno glavo in po južni strani na Prisojnik. Nekaj časa smo hodili med ruševjem, nato po travi, za tem pa po skalah. Kmalu smo zagledali velikansko okno. Kot oamajeni smo stali na robu strmine in zrl v veličastno delo narave. Vendar ni bilo veliko časa za občudovanje in odpravili smo se naprej. Vedno bolj smo morali paziti, saj je bila pot nevarna. Posebno kamenje, ki je, ko si se ga samo dotakni, že grmelo v dolino.

Na vrhu smo počivali. Pot navzdol je bila še bolj nevarna in smo si oddahnili, ko smo prišli na pot, ki je vodila na Razor. Ta pot je bila namreč še ena huda preizkušnja za

JESENICE : VOŽILA (NOVA GORICA) 2:1

V pripravi na novo prvenstvo v SNL — zahod so jeseniški nogometaši v nedeljo, 9. avgusta, gostili ekipo vozil iz Nove Gorice. V poprečni igri so zmagali domači, čeprav so gostje prvi prišli v vodstvo in je domači vratar, ki je bil tudi najboljši posamezni srečanja, med drugim obranil tudi enajstmetrovko. Jeseničani so se pozna, da so komaj začeli s pripravi in da so njihove linije še nepovezane. Tako čaka trenerja Vukotič, ki je pred kratkim začel vaditi ekipo, še mnogo dela, da bo z resnim in marljivim delom do začetka prvenstva ekipa dobro pripravljena.

Gola na tekmi proti Vozilom sta dosegla Radič in Kramar.

Nastopili so: TOKIČ, BAKONIČ, BERGANT (SULEJMANOVIČ), KRAMAR, OMANOVIČ, TROHA, PIHLER, ANASTASOV, MLAKAR, ČATAK, (BESIC), IGUNJATOVIC (OSMIČEVIC), PANIC, (RADIČ), KOVACIČ.

V soboto, 15. avgusta, igrajo Jeseničani na turnirju v Lescach, v sredo, 19. avgusta, in v petek, 21. avgusta, pa na mednarodnem turnirju TRI MEJE v Italiji. Z. K.

OBVESTILO UDELEŽENCEM TENIŠKEGA TURNIRJA NA KRESU

Naslednje kolo turnirja bo v nedeljo, 16. avgusta, s pričetkom ob 7. uri zjutraj. Igralci, ki so se uvrstili v to kolo, bodo igrali po naslednjem razporedu: ob 7. uri: Poljanšek — Tokič, Gaser — Soklič; ob 8.30: Kavčič — Ramuš, Štrava — Mihajlovič; ob 10. uri: Tišler — Jelen, Dragojevič — Košir; ob 11.30: Komel — Miro Mišič, Hafner — Miha Mišič.

Če bo vreme slabo, bo to kolo odigrano v nedeljo, 23. avgusta, po istem razporedu.

Odbor

S srečanja nogometašev Jesenic in pobratenega Valjeva

PRIVLAČNE PLAVALNE PRIREDITVE V KOPALIŠČU UKOVA

Komisija za množično rekreacijo pri ZTKO Jesenice je v letošnji poletni sezoni izvedla že več privlačnih in uspešnih plavalnih prireditev na kopališču Ukova. Cilj vseh teh je, da se med mladimi in drugimi delovnimi ljudmi in občani popularizira plavanje kot najbolj priljubljen poletni sport. Kopališče Ukova z ogrevano vodo nudi vse pogoje za organizacijo najrazličnejših plavalnih prireditev in akcij.

V letošnjem poletju so tako že uspešno izvedli akcijo »na plavanju se dobimo«. To akcijo bodo jeseni še enkrat ponovili. Potekal je tudi plavalni tečaj, za večjo popularnost in razmah plavanja pa so izvedli tudi plavalni maraton.

J. R.

POKAL MESTA OSVOJIL TRIGLAV KRANJ

Na letnem kopališču Ukova na Jesenicah je bilo v nedeljo, 9. avgusta, tokrat že 11. tekmovalstvo v plavanju za pokal mesta Jesenic, nastopilo pa je več kot 100 tekmovalcev iz petih slovenskih klubov: Rudarja Trbovlje, Olimpije Ljubljana, Triglava Kranj, Radovljice in Jesenic.

Največ uspeha so imeli plavalci kranjskega Triglava, ki so osvojili prehodni pokal pred Olimpijo in Radovljico. Udeležba na letošnjem tekmovalstvu je bila skromnejša kot pretekla leta, predvsem med člani. Med nastopajočimi je bilo največ pionirjev in pionirk, najuspešnejša mladina plavalcev pa so organizatorji podelili tudi pokala. Prejela sta jih pri pionirjih Igor Majcen, Olimpija Ljubljana in pri pionirkah Vesna Valant, Triglav Kranj.

Omenimo naj nekaj boljših uvrstitev tekmovalcev in tekmovalk iz radovljiške in jeseniške občine v posameznih disciplinah. Pri članih in članicah so se predvsem dobro uvrstili tekmovalci plavalnega kluba Radovljica. Čilenšek je zmagal v dveh disciplinah na 100 metrov hrbtno in na 100

metrov kravl, Zbontar je zmagal na 100 metrov delfin, Ježek pa na 100 metrov prsno.

Pri članicah je na 100 metrov prsno Pogačnikova zasedla drugo mesto, Vidmarjeva pa je bila tretja. Na 100 metrov hrbtno je bila Stipanovičeva druga, prav tako pa je zasedla drugo mesto v disciplini 100 metrov kravl. Vidmarjeva je na 100 metrov kravl zasedla tretje mesto. V skupini pionirjev in pionirk so tekmovalci iz Radovljice dosegli skromnejše uvrstitve. Pri pionirkah je bila na 50 metrov prsno Pogačnikova tretja, v disciplini 50 metrov kravl pa je Praprotnikova zasedla deveto mesto. Pri pionirjih je bil na 50 metrov kravl Vovk šesti.

Tekmovalci z Jesenic na letošnjem tekmovalstvu niso dosegli vidnejših uvrstitev. Pri pionirkah na 50 metrov prsno je bila Tasičeva osma, Srancova pa je zasedla deveto mesto. Pri pionirkah na 100 metrov kravl je Irena Miko zasedla peto mesto, na 100 metrov prsno je Suzana Korošič zasedla četrto mesto, pri pionirjih pa je na 100 metrov prsno Jan zasedel peto mesto. J. R.

DELA NA STOLU USPEŠNO POTEKAJO

Na pobudo Planinskega društva Javornik-Koroška Bela so 1. julija letos začeli z adaptacijo Prešernove koč na Stolu. Odločili so se, da povečajo salon in s tem pridobijo tudi nekaj zgornjih prostorov — to bodo predvsem spalnice, ter povečajo kuhinjo.

Iz pogovora s tovarišem Tušarjem, ki si je vzel nekaj časa, da obišče dolino, smo zvedeli, kako poteka delo na Stolu. Zanimiv se nam je zdel predvsem podatek, da pesek do koč tvorijo s konji, in sicer dvakrat tedensko iz Zabrške doline. Ves preostali gradbeni material dostavlja helikopter, vse od železa, cementa, do lesa ter opeke.

Trenutno stanje na Stolu je torej takoj: narejeni so temelji prizidka in dve steni do druge plošče. Delo so v času razgovora za nekaj časa ustavili, ker jim je manjkalo gradbenega materiala, v prvih dneh tedna pa je helikopter spet pripeljal material.

Prizidek Prešernove koč na Stolu je sad marljivega prostovoljnega dela članov Planinskega društva Javornik-Koroška Bela, ki večino dni v teh poletnih mesecih prebijejo kar na Stolu. Trdijo, da bodo v letošnji akciji spravili koč tudi pod streho. Tako načrtujejo, da bodo udeleženci tradicionalnega zimskega pohoda na Stol že koristili prostore novo adaptirane koč.

Obnova se bo nadaljevala tudi v naslednjem letu, ko bodo poskrbeli za izolacijo, zunanji izgled in podobno.

Branka Smole

Prva pohodna enota »po poteh karavanskih graničarjev« pred Prešernovo koč na Stolu (Foto J. Rabič)

PO GRANIČARSKIH POTEH V KARAVANKAH

V soboto, 8. avgusta, je občinska konferenca ZSMS Jesenice skupaj z obmejnimi enotami JLA z območja Gorenjske izvedla tokrat že četrty tradicionalni pohod »po poteh karavanskih graničarjev«. S pohodom so udeleženci počastili 15. avgust — dan graničarjev in spomin na graničarje, ki so v Karavankah darovali svoja življenja pri opravljanju najbolj častne in odgovorne naloge — čuvanju naših meja.

Udeleženci pohoda so bili razdeljeni v tri pohodne enote. Najdaljšo pot je opravila prva pohodna skupina, ki je krenila s Pristave skozi Medjo dol do Vajneza ter mimo Prešernove koč na Stolu nazaj mimo Valvazorjevega doma v Završnico. V tej pohodni enoti so bili predvsem graničarji ter nekaj mladincev in drugih občanov.

Druga pohodna enota je krenila s Koroške Bele do Valvasorjevega doma in naprej v Završnico, tretja enota pa s karavle na Ljubelju do Završnice. V drugi pohodni enoti so bili predvsem jeseniški brigadirji in planinci, v tretji pa graničarji in nekaj mladincev iz trziške občine.

Vsi udeleženci pohoda so se zbrali pri spomeniku sekretarja SKOJ Dragoljuba Milovanoviča v Završnici, kjer je bila proslava s kulturnim programom. Zbranim je spregovoril Jancz Jamar, predsednik ob-

činske konference ZRVS Jesenice, v kulturnem programu pa so sodelovali člani osnovne organizacije ZSMS Žirovnica.

Za pohod »po poteh karavanskih graničarjev« so se pred štirimi leti z velikim navdušenjem odločili mladi iz jeseniške občine in graničarji, oziroma predstavniki obmejnih enot JLA. Cilj tega pohoda naj bi bil predvsem ta, da se krepi sodelovanje med mladimi in graničarji, da se neguje bratstvo in enotnost, poleg drugih vrednot, ki naj bi jih imel ta pohod. Vendar pohod očitno ne najde tiste veljave, za katero so se pred leti zavzemali. Na pohodu sodelujejo predvsem graničarji, premo pa je mladih. To se je pokazalo tudi letos, ko je bila udeležba še slabša kot lani.

Tudi proslava v Završnici, ki je pravzaprav osrednja proslava ob 15. avgustu — dnevu graničarjev in jeseniški občini je bolj samemu sebi namen, kot pa resnična manifestacija skupnega sodelovanja naših obmejnih enot, delovnih ljudi in občanov. Letos je bila udeležba na proslavi v Završnici tako skromna, da ni vredno izgubljati besed. Nobene dvoma ni, da bodo morali organizatorji ta pohod mladim in graničarjem podrobno analizirati in se tudi odločiti, kako pohod organizirati v prihodnje.

J. Rabič

Z MOTORJEM NA STOL

Mogoče se sliši malo neverjetno, vendar je res. V ponedeljek, 3. avgusta, smo bili obiskovalci Stola zelo presenečeni, ko smo proti večeru zaslišali na pobočju Stola izpod Prešernove koč brnenje motorjev. Po nekaj minutah uganjanja sta se nekaj sto metrov niže prikazala dva motorista, ki sta kljub premetavanju na ozki stezi nadaljevala pot proti koči. Ko smo ju sprejeli z navdušenim ploskanjem, sta se nam predstavila: Matjaž Cankar in Damjan Jensterle sta bila junaka, ki sta napravila podoben podvig kot pred leti Tone Fornezzi in Marjan Lavtižar, ki sta rinila z malima železnima konjičema do italijanske karavle nad Dolimcem v triglavskem pogorju.

Kako sta fanta potovala, bosta verjetno še sama podrobneje objavila, dejstvo je, da sta se z malima Tomosovima motorjema (150 kub. cm) pojavila prav pred Prešernovo na Stolu, ki stoji na višini 2136 m. Zaradi hitrosti se takšno potovanje prav gotovo ne izplača, saj sta po lastnih besedah potovala z Blejske Dobrave do koč od 10.30 do 19.30, to je polnih devet ur. Vsekakor pa je to dobra reklama za izdelovalca Tomos Koper, saj so stroji dobro zdržali pot, pa tudi goriva sta imela oba še krepko zalogo. Kako je šlo navzdol, bosta morala tudi sama povedati, brez dvoma pa je, da posnemovalcev ne bosta dobila prav veliko. SM

V BELOPEŠKEM NARAVNEM PARKU

Ena najlepših dolin od Jesenic do Trbiža je vsekakor Belopeška planina, ki je tudi proglašena za naravni park. V ozadju se dviga 2678 metrov visoki Mangart kot masiven, nekoliko nagnjen stožec s široko podlago. V dnu doline sta Belopeški jezeri, ki jima pravijo tudi Mangrtski jezeri in ju med seboj loči nizek podolgovat grič. Prvo jezero je na nadmorski višini 924 metrov in je precej večje od drugega, ki leži na višini 929 metrov. Tako se voda pretaka iz manjšega v večje jezero, od tu pa odteka proti Beli peči.

Obe jezera sta bogati z ribami in je do obeh speljana lepa asfaltirana cesta. Do Belopeške planine pridemo, če prestopimo državno mejo v Ratečah in se peljemo proti Trbižu. V Vasi Bela peč pa se od glavne ceste odcepi stranska cesta proti jugu v dolino pod severno steno Mangarta. Belopeška planina spada pod Italijo in zato do nje vodi napis Lago di Fusine. Tudi table z zemljevidom narodnega parka, ki so lično izdelane, navodila in opozorila so napisana v italijanskem jeziku.

V planini pod Mangartom so tudi pašniki. Tu imajo svoje pašnike tudi Ratečani in se pase živina vse poletje. Pase je pastir, ki živi v koči ob jezeru in je to njegov drugi dom. Spomladi na pašniku organizirajo čiščenje pašnika in popravilo ograje. Poleti domačini iz Rateč izkoristijo vsako priložnost in se odpravijo k živini, obenem pa se s čolnom popelejo po ledeno mrzlem Belopeškem ali Mangrtškem jezeru in se tako naužijejo lepote, svežega zraka in sonca. Če dopušča čas, odrinejo do kakšne razgledne točke ali na kakšen vrh, ki jih tu ne manjka. V začetku septembra je v planini tudi precejšnja bera borovnic. Pašnik v planini si delijo Ratečani in Belopečani in se tako pase tu živina iz obeh vasi, iz dveh držav.

Belopeški naravni park obišče vsako leto tudi veliko turistov, saj imajo v planini kaj videti, kajti naravnih lepota tu ne manjka.

A. Kerštan

OTVORITEV MLADINSKE KOČE — »MARETOVEGA DOMA«

V soboto zjutraj smo se z avtobusom odpeljali do Martuljka. Bilo nas je nekaj mlajših, nekaj pa tudi starejših planincev. Pot je bila zelo prijetna, saj smo hodili venomer po senčni strani ob potoku Martuljek vse do prvega slapa. Med potjo smo videli tudi krmilnico, kjer pozimi lovci skrbijo za gozdne živali. Pri slapu smo se malo ustavili, ker je tako prijetno pršilo, da smo se malo ohladili. Po kratkih serpentinah smo prišli na križišče poti, kjer je tudi počivališče z mizo in klopmi. Po drugi poti je prišel do nas še naš stari planinski tovariš Čopov Jaka. Pripovedoval nam je zgodbe, kako je pred leti vodil pionirje na izlete po primorskih in škofjeških hribovih.

Le še slabe četrte ure smo hodili po ravnam in že smo bili na livadah, kjer smo

najprej pomalicali, nato pa se igrali z žogo razne igre. Okrog 11. ure smo odšli h koči, kjer je Stojan Valodi prebral nekaj misli o občinskem prazniku, mladinec Evgen pa življenjske prerano ponosnega mladega alpinista Mareta Domščaka, po katerem se Lipovčeva koč imenuje. Zapeli smo tudi kratko pesmico, nato pa si še ogledali notranjost koč.

Prav presenečena sem bila, kako lepo je prenovljena in pripravljena na prvi planinski pionirski tabor. Malo smo se še pogovarjali s prijatelji, nato pa se pripravili za povratek. Tudi nazaj gredo smo zavili proti slapu in pazili, da ne bi komu spodrsnilo. Na travniku pred avtobusno postajo smo še malo posedeli, nato pa se odpeljali domov.

Mateja Rupar